

**UCHWAŁA NR XXII/162/2016
RADY MIEJSKIEJ W SZCZAWNICY**

z dnia 23 czerwca 2016 r.

w sprawie przyjęcia „Planu Rozwoju Uzdrowiska Szczawnica na lata 2016-2023.”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz.U. z 2016 r., poz. 446) **Rada Miejska w Szczawnicy uchwala co następuje:**

§ 1. Zatwierdza się „Plan Rozwoju Uzdrowiska Szczawnica na lata 2016-2023”, o treści jak w załączniku do niniejszej uchwały, zawierający listę zadań inwestycyjnych przewidywanych do realizacji w poszczególnych latach wraz z opisem rzeczowym przedsięwzięcia i źródłami ich finansowania.

§ 2. Traci moc Uchwała nr XX/134/2016 z dnia 25.04.2016 w sprawie przyjęcia „Planu Rozwoju Uzdrowiska Szczawnica na lata 2016-2023.”

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXII/162/2016

Rady Miejskiej w Szczawnicy

z dnia 23 czerwca 2016 roku

Plan Rozwoju Uzdrowiska Szczawnica na lata 2016 – 2023

Potwierdzam od strony 1 do strony 130

Szczawnica, kwiecień 2016

Spis treści

1. Wstęp	7
1.1 Geneza powstania dokumentu	7
1.2 Partycypacyjny sposób przygotowania dokumentu	9
1.3 Sytuacja ekonomiczna uzdrawisk i prawne podstawy ich funkcjonowania	9
2. Streszczenie	20
2.1 Tytuł	20
2.2 Lokalizacja	20
2.3 Obszar	20
2.4 Czas trwania	20
2.5 Mapka sytuacyjna / plan obszaru	20
2.6 Cele programu	21
2.7 Środki realizacji celów/główne planowane przedsięwzięcia i ich orientacyjny koszt.	22
3. Charakterystyka obecnej sytuacji na obszarze Uzdrawiska Szczawnica	24
3.1 Elementy charakterystyczne dla uzdrawiska - potencjał uzdrawiskowy	24
3.2 Turystyka i rekreacja	26
3.3 Lecznictwo uzdrawiskowe	50
3.4 Pozostałe elementy gospodarki Szczawnicy	58
3.5 Szanse i bariery rozwojowe Szczawnicy (analiza SWOT)	62
3.6 Określenie kluczowych problemów i wyzwań stojących przed uzdrawiskiem, w szczególności tych, które stanowią barierę dla rozwoju turystyki i rekreacji	65
4. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego gminy i regionu	72
5. Planowane zadania Planu Rozwoju Uzdrawiska	79
5.1 Wizja i cele rozwoju Szczawnicy jako uzdrawiska i ośrodka turystyczno-rekreacyjnego	79
5.2 Kompleksowość i spójność wewnętrzna Planu Rozwoju Uzdrawiska	85
5.3 Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć (tj. planowanych do sfinansowania w ramach poddziałania 6.3.2.)	86
5.4 Lista dodatkowych projektów i przedsięwzięć kluczowych z punktu widzenia kompleksowego rozwoju Szczawnicy	107
6. Wskaźniki realizacji Planu Rozwoju Uzdrawiska	118
7. Plan finansowy Planu Rozwoju Uzdrawiska	120
8. Załącznik nr 1. Podsumowanie badań ankietowych towarzyszących opracowaniu PRU	124

Spis rysunków

Rysunek 1. Granice stref „A” ochrony uzdrowskiej w Szczawnicy	21
Rysunek 2. Granice stref ochrony uzdrowskiej w Szczawnicy „A”, „B” i „C”	21
Rysunek 3. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu w 2014 roku	25
Rysunek 4. Szczawnica i otaczające ją atrakcje turystyczne	26
Rysunek 5 Trasa spływu Dunajcem	31
Rysunek 6. Trasy narciarskie na Palenicy	36
Rysunek 7. Trasy narciarskie w Ośrodku Jaworki-Homole	37
Rysunek 8. Logo produktów tradycyjnych i regionalnych	40
Rysunek 9. Strefy ochronne w Szczawnicy	56
Rysunek 10. Obszar centrum Szczawnicy objęty projektowaniem	87
Rysunek 11. Obecny widok skwer u zbiegu ulic Głównej i Zdrojowej	88
Rysunek 12. Nowoprojektowany skwer u zbiegu ulic Głównej i Zdrojowej.....	88
Rysunek 13. Nowoprojektowany obiekt przy wejściu na teren Parku Dolnego	89
Rysunek 14. Obecne zagospodarowanie placu w rejonie kaplicy szalayowskiej.....	89
Rysunek 15. Nowoprojektowana przestrzeń kultury w rejonie kaplicy szalayowskiej	89
Rysunek 16. Obecny zagospodarowanie rejonu skarpy	91
Rysunek 17. Punkt widokowy na Palenicę, projektowana wiata, schody z ul. Głównej w kierunku dolnej stacji kolejki na Palenicę	91
Rysunek 18. Sanatorium Dzwonkówka	92
Rysunek 19. Kompleks sanatoryjny - Sanatorium Solar, Adria	93
Rysunek 20. Wizualizacje przyszłej (poza projektem) rozbudowy Sanatorium Solar Spa.....	94
Rysunek 21. Obecny wygląd Zakładu Przyrodoleczniczego i dwie wizualizacje koncepcji przebudowy (wizualizacje nie są tożsame z ostatecznym projektem).....	95
Rysunek 22. Obecny wygląd Sanatorium Hutnik i wizualizacje jego przyszłej rozbudowy (poza niniejszym projektem)	96
Rysunek 23. Obecny wygląd Sanatorium Papiernik oraz baza zabiegowa w placówce	97
Rysunek 24. Wymagająca pilnej rewitalizacji przestrzeń Parku Górnego	98
Rysunek 25. Zakład Przyrodoleczniczny Inhalatorium	99
Rysunek 26. Sanatorium Budowlani.....	100
Rysunek 27. Zagospodarowanie narciarskie stoku Palenica w Szczawnicy	102
Rysunek 28. Elewacja północno-wschodnia i południowo-zachodnia projektowanego obiektu gastronomicznego przy górnej stacji kolei na Palenicę	103

Spis zdjęć

Zdjęcie 1. Zrewitalizowany Park Dolny	7
Zdjęcie 2. Zrewitalizowany Park Górny	8
Zdjęcie 3. Promenada nad Grajcarkiem i centrum miejscowości Jaworki	8
Zdjęcie 4. Pieniny.....	27
Zdjęcie 5. Wąwóz Homole	28
Zdjęcie 6. Rezerwat Biała Woda	29
Zdjęcie 7. Rezerwat Wysokie Skałki oraz Zaskalskie-Bodnarka	29
Zdjęcie 8. Fontanna i zabytkowa zabudowa Parku Górnego	30
Zdjęcie 9. Park Dolny	30
Zdjęcie 10. Przełom Dunajca i charakterystyczne tratwy na rzece	31
Zdjęcie 11. Zabytki Szczawnicy (1. kościół - dawna cerkiew w Szlachtovej, 2. Willa Holenderka, 3. Kościół w Jaworkach).....	32
Zdjęcie 12. Zabytkowa zabudowa Placu Dietla	32
Zdjęcie 13. Architektura uzdrowska Szczawnicy (Dom nad Zdrojami i Willa Holenderka).....	34

Zdjęcie 14. Promenada nad Grajcarkiem.....	34
Zdjęcie 15. Nowy budynek Muzeum Pienińskiego w Szlachtowej oraz fragmenty ekspozycji.....	38
Zdjęcie 16. Muzyczna Owczarnia i Dworek Gościnny.....	39
Zdjęcie 17. Infrastruktura medyczna uzdrowisk.....	51
Zdjęcie 18. Sanatoria: Budowlani, Inhalatorium, Solar Spa	53
Zdjęcie 19. Sanatoria: Dzwonkówka i Nauczyciel.....	53
Zdjęcie 20. Baseny: w Sanatorium „Solar-Spa”, w Sanatorium „Budowlani”, w Hotelu „Jan”.....	55
Zdjęcie 21. „Dom nad Zdrojami” - pijalnia wód mineralnych.....	55

Spis wykresów

Wykres 1. Oszacowana liczba turystów w Małopolskę w latach 2007-2015.....	41
Wykres 2. Oszacowana liczba turystów odwiedzających Małopolskę w latach 2007-2015.....	41
Wykres 3. Ogólny poziom satysfakcji odwiedzających krajowych i zagranicznych z pobytu w województwie małopolskim	43
Wykres 4. Liczba korzystających z noclegów ogółem w Szczawnicy w latach 2007-2014.....	44
Wykres 5. Liczba korzystających z noclegów turystów zagranicznych w Szczawnicy w latach 2007-2014	45
Wykres 6. Liczba noclegów udzielonych ogółem w Szczawnicy w latach 2007-2014.....	45
Wykres 7. Liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym w Szczawnicy w latach 2007-2014	46
Wykres 8. Korzystający z noclegów w Szczawnicy w roku 2014 w podziale na rodzaj ośrodka noclegowego .	47
Wykres 9. Liczba miejsc noclegowych ogółem w Szczawnicy w latach 2007 – 2014.....	48
Wykres 10. Liczba miejsc noclegowych w zakładach uzdrowiskowych w Szczawnicy w latach 2007-2014.....	48
Wykres 11. Wpływy z opłaty uzdrowiskowej w latach 2007 – 2015	49
Wykres 12. Liczba osobodni pobytu wynikająca z wpływów z opłaty uzdrowiskowej.....	49
Wykres 13. Podmioty gospodarcze w Szczawnicy według wybranych sekcji PKD w latach 2013 i 2014 roku..	62
Wykres 14. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności (Szczawnica i Małopolska).....	62
Wykres 15. Wiodące kierunki rozwoju Szczawnicy	124
Wykres 16. Profile lecznicze, które powinny być flagowymi specjalizacjami Szczawnicy.....	124
Wykres 17. Ocena zmian zachodzących w ostatniej dekadzie w Szczawnicy pod kątem rozwoju oferty uzdrowiskowo-turystycznej.....	125
Wykres 18. Które elementy szeroko pojętej publicznej infrastruktury około uzdrowiskowej mają największy wpływ na postrzeganie wizerunku Szczawnicy przez osoby, które podejmują decyzję o przyjeździe do niej?	126
Wykres 19. Co w największym stopniu wpływa na pozytywną ocenę oferty Szczawnicy jako miejscowości uzdrowiskowo-rekreacyjnej przez osoby, które już przebywają w Szczawnicy?	126
Wykres 20. Co należy rozwijać, by oferta uzdrowiskowo-rekreacyjna Szczawnicy była jeszcze atrakcyjniejsza?	127
Wykres 21. Jakich form (jakiej oferty) aktywności sportowo-rekreacyjnej dla osób odwiedzających Szczawnicę najbardziej brakuje (ich oferta jest zbyt mała) – jakie braki sygnalizują kuracjusze?.....	127
Wykres 22. Jak Pana/Pani zdaniem traktowany jest rozwój funkcji uzdrowiskowych Małopolski (w tym Szczawnicy) przez samorząd województwa, a jak przez samorząd Szczawnicy (proszę ocenić działania podejmowane w tym zakresie na przestrzeni ostatniej dekady). Jest on dla władz Małopolski/władz Szczawnicy:	128
Wykres 23. Czy uważa Pani/Pan że sieciowanie ofert podmiotów zajmujących się leczeniem uzdrowiskowym i rekreacją z obszaru Szczawnicy to dobry pomysł?	128
Wykres 24. Analiza silnych i słabych stron Szczawnicy jako miejscowości uzdrowiskowej (kolor zielony: szansa, kolor niebieski: zagrożenie).....	129
Wykres 25. Analiza szans i zagrożeń dla rozwoju Szczawnicy oraz jej wiodącego profilu uzdrowiskowo-rekreacyjnego (kolor zielony: szansa, kolor niebieski: zagrożenie).....	130
Wykres 26. Jakie projekty miękkie (doradcze, szkoleniowe) uważa Pan/Pani za niezbędne dla swojego ośrodka w perspektywie najbliższych 5 lat.....	131

Spis tabel

Tabela 1. Cele strategiczne i operacyjne <i>Planu Rozwoju Uzdrawiska Szczawnica</i>	22
Tabela 2. Kluczowe zadania zgłoszone w ramach <i>Planu Rozwoju Uzdrawiska Szczawnicy</i>	23
Tabela 3. Liczba ludności faktycznie zamieszkałej w gminie Szczawnica na przestrzeni lat 2007 – 2014	25
Tabela 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2007-2014.....	26
Tabela 5. Turystyczne obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania w górskich gminach uzdrawiskowych województwa małopolskiego w 2014 roku	44
Tabela 6. Liczba miejsc noclegowych w obiektach turystycznych w Szczawnicy w latach 2007-2014.....	47
Tabela 7. Kierunki lecznicze w uzdrawisku Szczawnica	50
Tabela 8. Wykaz zakładów lecznictwa uzdrawiskowego w Szczawnicy	54
Tabela 9. Standardowe procedury uzdrawiskowe wykonywane w Uzdrawisku Szczawnica	54
Tabela 10. Formy zagospodarowania terenu gminy Szczawnica	58
Tabela 11. Poziom recyklingu odpadów wytworzonych na terenie Szczawnicy w l. 2012-13	59
Tabela 12. Cel strategiczny 1. <i>Nowoczesna i dostosowana do współczesnych wyzwań oferta uzdrawiskowa Szczawnicy</i>	80
Tabela 13. Cel strategiczny 2. <i>Rozwijanie sektora turystyczno-rekreacyjnego w oparciu o unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe</i>	82
Tabela 14. Cel strategiczny 3. <i>Dziedzictwo górali pienińskich oraz zróżnicowana oferta kulturalna wspierają funkcje turystyczno-uzdrawiskowe Szczawnicy</i>	83
Tabela 15. Cel strategiczny 4. <i>Ochrona zasobów naturalnych i przeciwdziałanie degradacji środowiska</i>	85
Tabela 16. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć <i>Planu Rozwoju Uzdrawiska</i>	119
Tabela 17. Zadania służące realizacji celów PRU z listy zadań podstawowych	120
Tabela 18. Podsumowanie planu finansowego zadań komplementarnych służących realizacji celów PRU	123
Tabela 19. Czynniki hamujące rozwój Szczawnicy	125

Słowniczek

Plan Rozwoju Uzdrowiska jest dokumentem, opracowywanym i przyjmowanym przez właściwą gminę uzdrowską, niezbędnym do ubiegania się o wsparcie ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, w ramach osi priorytetowej 6 *Dziedzictwo regionalne*, działanie 6.3 *Rozwój wewnętrznych potencjałów regionu*, poddziałanie 6.3.2 *Wsparcie miejscowości uzdrowskich*. W schemacie tym wspierane będą inwestycje związane z budową, rozbudową ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej zlokalizowane na terenie uzdrowisk.

Gmina uzdrowska – gmina, której obszarowi lub jego części został nadany status uzdrowiska (definicja zgodna z *Ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskich i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich (Dz.U. z 2012 r. poz. 651,742 z późn. zm.)*).

Uzdrowisko – obszar, na terenie którego prowadzone jest lecznictwo uzdrowskie, wydzielony w celu wykorzystania i ochrony znajdujących się na jego obszarze naturalnych surowców leczniczych, spełniający warunki określone w *Ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskich i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich (Dz.U. z 2012 r. poz. 651,742 z późn. zm.)*, któremu nadano status uzdrowiska. Wg rejestru prowadzonego przez Ministra Zdrowia, status uzdrowiska w województwie małopolskim posiadają następujące miejscowości lub ich części: Krynica, Muszyna, Piwniczna, Rabka, Szczawnica, Wapienne, Wysowa, Żegiestów oraz dzielnica Miasta Krakowa: Swoszowice.

Ogólnodostępna infrastruktura uzdrowska – infrastruktura turystyczna i rekreacyjna położona na terenie uzdrowiska, do której dostęp jest oferowany na jednakowych warunkach dla wszystkich zainteresowanych, z wyłączeniem infrastruktury lecznictwa uzdrowskiego, służącej do świadczenia usług kontraktowanych w publicznym systemie ochrony zdrowia.

Przedsiębiorstwo uzdrowskie – przedsiębiorstwo prowadzące działalność gospodarczą na terenie uzdrowiska, będące organem założycielskim dla zakładu lecznictwa uzdrowskiego.

Sytuacja kryzysowa - oznacza szereg szkodliwych i niszczyielskich procesów dotyczących przestrzeni, urządzeń technicznych, społeczeństwa oraz gospodarki, które doprowadziły do degradacji danego obszaru.

Rewitalizacja - stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji (definicja wynikająca z ustawy z dnia 9 października 2015 r. *(Dz.U. z 2015 r. poz. 1777)*).

Obszar objęty Planem Rozwoju Uzdrowiska - oznacza obszar gminy uzdrowskiej objęty strefą A, B i C uzdrowiska, dla którego opracowano i wdraża się Plan Rozwoju Uzdrowiska.

Projekt uzdrowski - oznacza przedsięwzięcie będące częścią Planu Rozwoju Uzdrowiska podporządkowane rozwojowi funkcji uzdrowskiej, a także realizowane na jego obszarze, w konkretnym czasie, z określonymi kosztami i wynikami.

Interes publiczny - oznacza ogólny cel przedsięwzięć i działań, którego celem jest zaspokojenie obiektywnych potrzeb ludności, społeczności lokalnych oraz odbiorców usług uzdrowskich (kuracjuszy i turystów) poprzez rozwijanie i wzmocnienie funkcji uzdrowskich i stwarzanie warunków ich dalszego rozwoju.

1. WSTĘP

1.1 Geneza powstania dokumentu

Małopolska, to jeden z wiodących regionów w Polsce pod względem oferty uzdrowiskowej, o uznanej tradycji i bogatej historii. Na obszarze województwa znajduje się 9 spośród 45 polskich uzdrowisk, stanowiących doskonałą bazę dla rozwoju turystyki uzdrowiskowej i usług zdrowotnych.

Uzdrowiska te od ponad dwustu lat cieszą się dużym zainteresowaniem ze strony licznych kuracjuszy, wczasowiczów i turystów oraz inwestorów. Nie tylko z uwagi na unikalne walory krajobrazu, bogactwo form przyrodniczych, wysokiej jakości mineralne **surowce lecznicze** wydobywane i wykorzystywane tam w lecznictwie, ale również z uwagi na **modę** i liczne potrzeby **starzejącego się** oraz **bogacącego się** społeczeństwa.

Wszystko to sprawia, iż **Małopolski Produkt Uzdrawiskowy** jest jednym ze sztandarowych elementów budowania przewag konkurencyjnych województwa małopolskiego w ramach tzw. przemysłów czasu wolnego. Znajduje to swoje odzwierciedlenie już na poziomie *Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011 – 2020*, zarówno w kluczowych kierunkach rozwoju (działanie 2.2.4 **Turystyka uzdrawiskowa i prozdrowotna**, w ramach kierunku 2.2 *Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego*), jak również na poziomie zadań strategicznych zdefiniowanych w dokumencie, gdzie umieszczono **Program rozwoju małopolskich uzdrawisk**, łączący w sobie wymiar przestrzenny (ważny dla subregionu podhalańskiego i sądeckiego) oraz wymiar sektorowy (w szczególności w zakresie *Dziedzictwa i przemysłu czasu wolnego*, ale też *Gospodarki wiedzy i aktywności*).

Plan Rozwoju Uzdrawiska Szczawnica na lata 2016 – 2023 jest naturalną kontynuacją i rozwinięciem dokumentu przygotowanego na lata 2009 – 2015. To między innymi dzięki niemu udało się pozyskać samemu tylko samorządowi Szczawnicy w ostatnich latach środki finansowe na realizację inwestycji w kwocie ponad 60 mln zł. Pozwoliło to przeprowadzić szereg działań inwestycyjnych w zakresie infrastruktury wodociągowej oraz gospodarki ściekowej, a także zrealizować dwa projekty istotnie zmieniające odbiór wizualny przestrzeni publicznych.

Pierwszy z tych projektów, *Rewitalizacja uzdrawiskowego Parku Dolnego w Szczawnicy wraz z elementami małej architektury uzdrawiskowej* to działanie, którego przedmiotem była modernizacja Parku Dolnego. Koncepcja rewaloryzacji Parku Dolnego miała na celu przywrócenie jego świetności poprzez szereg zabiegów obejmujących m.in. wyeksponowanie najatrakcyjniejszych okazów istniejącego drzewostanu i renowację zabytkowych obiektów architektonicznych.

Zdjęcie 1. Zrewitalizowany Park Dolny

Autor: Michał Adamowski

Drugim projektem w przestrzeni publicznej uzdrawiska była *Rewitalizacja Placu Dietla oraz promenady spacerowej do pijalni w Szczawnicy wraz z elementami małej architektury uzdrawiskowej i przebudową pijalni wody mineralnej*. W ramach projektu wykonano nowe zagospodarowanie uzdrawiskowego centrum Szczawnicy od placu Dietla do Zakładu Przyrodoleczniczego wraz z przebudową samego placu, wykonano nawierzchnię placów i ciągów pieszych oraz wymieniono wiele elementów małej architektury. Wzdłuż ciągu spacerowego wprowadzono nową sztuczną rzekę wraz z wodospadem zasilaną wodą z górskiego potoku. Przeprowadzono gruntowną modernizację pijalni wody mineralnej, stary pawilon został całkowicie rozebrany, a w tym miejscu wzniesiono nową, otwartą konstrukcję drewnianą z ogólnodostępną czerpnią wody mineralnej. Gruntownie odnowiona została także fontanna, wbudowana w posadzkę placu przed zakładem balneologicznym. Innym projektem zmieniającym wizerunek Szczawnicy była budowa promenady spacerowej wzdłuż potoku Grajcarek. Co ważne – część tych projektów była

realizowana przez samorząd w partnerstwie z największym przedsiębiorstwem działającym w mieście i zainteresowanym rozwojem funkcji uzdrowiskowych tj. Uzdrowiskiem Szczawnica S.A.

Zdjęcie 2. Zrewitalizowany Park Górny

Autor: Michał Adamowski

Ale inwestycjom realizowanym przez samorząd Szczawnicy towarzyszyło także ogromne zaangażowanie podmiotów działających na terenie uzdrowiska. Gigantyczna skala inwestycji związanych z kompleksową modernizacją zabytkowej zabudowy historycznej dzielnicy uzdrowiskowej realizowana przez spółki Uzdrowisko Szczawnica S.A. i spółkę Thermaleo, diametralnie zmieniła na przestrzeni ostatniej dekady wizerunek Szczawnicy. Warto wspomnieć jedynie o odbudowie spalonego w latach 60. ubiegłego wieku Dworku Gościnnego czy najbardziej charakterystycznego obiektu na Placu Dietla, czyli „Domu nad zdrojami”, w którym znajduje się pijalnia wód mineralnych.

Inwestycje te – zarówno w przestrzeń publiczną, jak i w obiekty uzdrowiskowe, a także turystyczno-rekreacyjne – w istotny sposób poprawiają odbiór tych miejscowości w oczach turystów i kuracjuszy (co potwierdzają liczne badania ankietowe prowadzone w ostatnich latach), ale też czynią te miejsca atrakcyjniejsze dla mieszkańców Szczawnicy. Zaś konsekwencją dobrej oceny zmian zachodzących w uzdrowisku jest rozwijanie atrakcyjnych miejsc pracy związanych z funkcją uzdrowiskowo-rekreacyjną, a poprzez to podnoszenie jakości życia mieszkańców Szczawnicy.

Zdjęcie 3. Promenada nad Grajcarkiem i centrum miejscowości Jaworki

Autor: Michał Adamowski

Nie da się ukryć, iż obserwowane w Szczawnicy zmiany w zakresie jakości przestrzeni publicznych oraz poprawy infrastruktury technicznej i uzdrowiskowej są efektem skutecznego pozyskiwania przez gminy, spółki uzdrowiskowe i inne podmioty, środków pochodzących z Unii Europejskiej na realizację kosztownych inwestycji, które **dają jednak trwałą podstawę dla dalszego rozwoju gospodarczego Szczawnicy.**

Okres programowania Unii Europejskiej 2014 – 2020 to ostatni, tak zasobny dla Polski, czas nadganiań zapóźnień cywilizacyjnych i tworzenia warunków rozwoju i wzrostu gospodarczego na kolejne lata. To także szansa na budowanie przewag konkurencyjnych Polski i Małopolski w stosunku do innych europejskich regionów. Bez wątplenia zachodzące procesy demograficzne, coraz bogatsze społeczeństwo (zarówno w Polsce, jak i w Europie) oraz coraz większa społeczna świadomość wagi profilaktyki i potrzeby dbałości o zdrowie oraz dobrą kondycję, sprawia, iż rozwój Szczawnicy, jako jednego z wiodących małopolskich uzdrowisk jest ważny nie tylko dla samego uzdrowiska, ale także dla całej Małopolski. Opracowany *Plan* jest próbą **diagnozy aktualnej sytuacji uzdrowiska**, wraz z oceną skutków wcześniej podejmowanych działań, potwierdzenia na tej podstawie wcześniej zdefiniowanych kierunków rozwoju oraz wskazania niezbędnych korekt w stosunku do wcześniej opracowanego *Planu*, a następnie **wytyczenia celów i zamierzeń rozwojowych** w perspektywie najbliższych lat.

Nadrzędnym celem dokumentu jest takie zaplanowanie i uporządkowanie zamierzeń różnych podmiotów, w tym w szczególności samorządu i przedsiębiorców, aby podejmowane inwestycje wynikały ze zdiagnozowanych potrzeb, aby ich kierunek był spójny w skali całego uzdrowiska. Zaś

podejmowane działania – zarówno przez samorząd, jak i przedsiębiorców związanych z branżą uzdrowską i turystyczno-rekreacyjną wzajemnie się wzmacniały, przyczyniając się do budowy wizerunku miejscowości uzdrowskiej, jak i całej Małopolski, jako obszaru niezmiernie atrakcyjnego turystycznie, z wyróżniającą się w skali kraju kompleksową ofertą łączącą walory krajobrazowe, lecznicze, turystyczne, kulturowe oraz geograficzne. W konsekwencji podejmowanych wysiłków – organizacyjnych i finansowych – ma nastąpić dalszy, dynamiczny rozwój gospodarczy Szczawnicy, który wzmocni zarówno jej pozycję, jak i pozycję całej **Małopolski jako kluczowego ośrodka uzdrowskiego w Polsce i Europie.**

1.2 Partycypacyjny sposób przygotowania dokumentu

Prace związane z oceną trafności przyjętych rozwoju i ich wpływu na zmiany rozwojowe Szczawnicy prowadzone są systematycznie na przestrzeni ostatnich lat. Duże badania oceny kierunków dokonywanych zmian w Szczawnicy prowadzone były w roku 2013 przy okazji tworzenia nowej *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Szczawnica na lata 2015 – 2020*. Badanie prowadzono w okresie wakacyjnym w obiektach noclegowych różnej kategorii na terenie Gminy Szczawnica. W kwestionariuszu zadano 19 pytań, w większości „zamkniętych”, uzupełniając je metryczką wypełniającego. Zwrot wyniósł 248 ankiet, co jest wynikiem bardzo dobrym, dostarczającym ogromną ilość materiału do dalszych działań. Ich wyniki posłużyły do rozmów z branżą turystyczno-uzdrowską i były podstawą formułowania kierunków rozwoju Szczawnicy.

Kolejne badanie – już bezpośrednio związane z tworzeniem *Planem Rozwoju Uzdrawiska Szczawnica na lata 2016 – 2023* przeprowadzono w lutym i marcu 2016 roku. Ankieta – dostępna w specjalnej zakładce na stronie Urzędu Miasta i Gminy, poświęconej pracom nad *Planem* - skierowana była do gestorów bazy uzdrowskiej i turystyczno-rekreacyjnej, a także innych osób i podmiotów zainteresowanych rozwojem uzdrawiska. Zwrot – zważywszy bardzo specjalistyczny charakter ankiety i relatywnie krótki czas badania - był bardzo duży. Ankietę wypełniło 120 przedsiębiorców branży uzdrowsko-turystycznej.

Wyniki ankiety były podstawą dwóch warsztatów (spotkań) z zainteresowanymi podmiotami, zorganizowanych przez samorząd Szczawnicy (2 marca oraz 30 marca 2016 roku), w trakcie których wypracowano wspólnie kierunki rozwoju i niezbędne korekty w dotychczasowej polityce wspierania i rozbudowywania produktu turystyczno-uzdrowskiego w Szczawnicy. Była to także możliwość dotarcia do maksymalnie szerokiego grona przedsiębiorców potencjalnie zainteresowanych skorzystaniem z możliwości jakie daje działanie 6.3.2. RPO WM.

Wnioski z warsztatów były podstawą definiowania analizy szans i barier rozwojowych Szczawnicy (SWOT) oraz określenia kluczowych problemów i wyzwań stojących przed uzdrawiskiem, w szczególności tych, które stanowią barierę dla rozwoju turystyki i rekreacji. **Graficzne podsumowanie wyników ankiety przeprowadzonej w związku z przygotowaniem PRU zaprezentowano w załączniku do niniejszego dokumentu.** W konsekwencji uzyskane w ten sposób materiały były podstawą formułowania ostatecznej wizji i celów rozwojowych szczawnickiego uzdrawiska.

1.3 Sytuacja ekonomiczna uzdrawisk i prawne podstawy ich funkcjonowania

1.3.1 Lecznictwo uzdrawiskowe

Zgodnie z definicją legalną, zawartą w przepisach ustawy o lecznictwie uzdrawiskowym¹, uzdrawisko to obszar, na terenie którego prowadzone jest lecznictwo uzdrawiskowe, wydzielony w celu wykorzystania i ochrony znajdujących się na jego obszarze naturalnych surowców leczniczych,

---

¹ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach, i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych (tj. Dz.U. z 2012 r. poz. 651 ze zm.), dalej jako ustawa o lecznictwie uzdrawiskowym.

któremu został nadany status uzdrawiska w związku ze spełnieniem dodatkowych warunków określonych w ww. ustawie. Ujmując to zagadnienie szerzej, można powiedzieć, że jest to obszar mający złoża naturalnych surowców leczniczych, dostęp do wody morskiej i klimat o właściwościach leczniczych (albo jeden z tych czynników) oraz zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrawiskowego, jak również sprzyjające warunki środowiskowe i sanitarne, w którym prowadzone jest metodyczne leczenie określonych chorób, oraz może być prowadzona działalność uzdrawiskowo-turystyczna.

Uwzględniając wyżej wymienione czynniki lecznicze wyróżnia się uzdrawiska:

- wodolecznicze, balneologiczne (zdrojowiska);
- klimatyczne;
- borowinowe;
- nadmorskie (tallasoterapeutyczne);
- subterraneoterapeutyczne (lecznictwa podziemnego).

Samo lecznictwo uzdrawiskowe jest zorganizowaną działalnością polegającą na udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej z zakresu leczenia uzdrawiskowego albo rehabilitacji uzdrawiskowej, prowadzoną w uzdrawisku przez zakłady lecznictwa uzdrawiskowego albo poza uzdrawiskiem w szpitalach i sanatoriach znajdujących się w urządzonych podziemnych wyrobiskach górniczych, przy wykorzystaniu warunków naturalnych. W zakres lecznictwa uzdrawiskowego wchodzi ponadto wszelkiego rodzaju zabiegi z zakresu fizjoterapii.

W Polsce status uzdrawiska ma zaledwie 45 miejscowości, z czego aż 9 leży w Małopolsce². Ponadto w Wieliczce istnieje jedyne w Polsce sanatorium uzdrawiskowe w urządzonym podziemnym wyrobisku górniczym. Natomiast szereg miejscowości pretenduje do uzyskania statusu uzdrawiska. Wyróżnia się także wiele miejscowości o walorach potencjalnie uzdrawiskowych w tym m.in. Zawoja, Krościenko, Szczawa, Ciężkowice, Łomnica, Bochnia, Tylicz oraz Wierchomla.

Obecnie, różnego rodzaju formy lecznictwa uzdrawiskowego dystrybuowane są poprzez:

- Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ);
- organizacje socjalne i ubezpieczeniowe (ZUS, PFRON, KRUS, PCPR);
- sprzedaż wolnorynkową.

W przypadku dystrybucji za pośrednictwem NFZ osoby ubezpieczone kierowane są na leczenie uzdrawiskowe w szpitalach uzdrawiskowych (21 dni dorośli, 27 dni dzieci), sanatoriach uzdrawiskowych (21 dni dorośli i 28 dni dzieci), a także na rehabilitację (28 dni dorośli). Istnieje również możliwość leczenia ambulatoryjnego od 6 do 18 dni. Skierowanie na leczenie uzdrawiskowe wystawia lekarz ubezpieczenia zdrowotnego, biorąc pod uwagę wskazania i przeciwwskazania oraz w przypadku dorosłych – zalecaną częstotliwość korzystania z leczenia uzdrawiskowego nie częściej niż raz na 18 miesięcy. Lekarz podejmuje decyzję o zasadności wystawienia skierowania na leczenie uzdrawiskowe. Rodzaj leczenia uzdrawiskowego (szpital, sanatorium, rehabilitacja) określa zatrudniony w NFZ lekarz specjalista z zakresu balneologii i medycyny fizykalnej lub rehabilitacji medycznej, po dokonaniu oceny skierowania pod względem celowości leczenia uzdrawiskowego. Taka ocena obejmuje: pozytywne lub negatywne zaopiniowanie wniosku do wyjazdu, określenie miejscowości uzdrawiskowej właściwej do leczenia schorzenia będącego podstawą wystawienia skierowania, rodzaj leczenia i jego tryb oraz czas trwania kuracji.

W przypadku otrzymania skierowania do szpitala uzdrawiskowego NFZ pokrywa w całości koszty opieki medycznej, zabiegów oraz zakwaterowania i wyżywienia. Bezpłatne jest również leczenie sanatoryjne i szpitalne dzieci. W przypadku dziecka skierowanego na leczenie sanatoryjne pod opieką osoby dorosłej – opiekun pokrywa pełny koszt swojego pobytu zgodnie z cennikiem zakładu lecznictwa uzdrawiskowego, do którego dziecko zostało skierowane na leczenie. Natomiast osoby dorosłe skierowane na leczenie uzdrawiskowe do sanatorium muszą również pokryć część kosztów zakwaterowania i wyżywienia. Opłaty pobierane są bezpośrednio w sanatoriach - w zależności od standardu pokoju, którymi dysponują poszczególne sanatoria - przed rozpoczęciem

---

² Źródło: <http://www.mz.gov.pl/leczenie/lecznictwo-uzdrawiskowe/lecznictwo-uzdrawiskowe/kierunki-lecznicze-uzdrawisk>, dostęp: 2016-03-02.

pobytu. Pacjent dokonuje wyboru standardu pokoju, biorąc pod uwagę możliwości świadczeniodawcy. Także transport – bez względu na formę leczenia – odbywa się na koszt pacjenta.

W przypadku dystrybucji skierowań za pośrednictwem instytucji zabezpieczenia społecznego i ubezpieczeniowych, leczenie kuracjuszy skierowanych przez ZUS odbywa się w ramach tzw. prewencji rentowej. Rehabilitacja obejmuje osoby zagrożone całkowitą lub częściową niezdolnością do pracy albo pobierające rentę okresową, a rokujące odzyskanie zdolności do pracy zarobkowej. Podobnie Centra Rehabilitacji Rolników KRUS prowadzą rehabilitację leczniczą rolników. Pobyt i leczenie uzdrowskowe jest wówczas bezpłatne i określone wewnętrznymi zasadami KRUS.

Dostępna w sposób wolnorynkowy oferta uzdrowskowa to głównie pakiety wypoczynkowe z fakultatywnymi zabiegami leczniczymi, obejmujące minimum 14-dniowe pobyty, zróżnicowane ze względu na rodzaj zakwaterowania i leczenia. Do najczęściej proponowanych form zalicza się: pobyty lecznicze, wczasy uzdrowskowe (także z programem leczenia uzdrowskowego i odnowy biologicznej), turnusy kondycyjno-odchudzające, rehabilitacyjno-rekreacyjne, weekendowe oraz świąteczno-sylwestrowe, kolonie, zimowiska, zielone szkoły, szkolenia i konferencje oraz świadczenie typowych usług hotelowych. Głównymi kanałami dystrybucji rynkowej ofert uzdrowskowych jest bezpośrednia sprzedaż własna oraz internetowa za pomocą systemu rezerwacji oraz pośrednicząca przez biura podróży. Jednocześnie należy podkreślić coraz częstsze działania promocyjno-marketingowe w formie informacji i ogłoszeń prasowych oraz obecności na specjalistycznych targach.

1.3.2 Sytuacja ekonomiczna uzdrawisk

Biorąc pod uwagę, iż jednym z najważniejszych sposobów dystrybucji oferty uzdrowskowej jest sprzedaż za pośrednictwem Narodowego Funduszu Zdrowia, należy zwrócić uwagę na pewne niekorzystne aspekty wynikające z takiej sytuacji, które rzutują na rozwój miejscowości uzdrowskowych. Niekorzystna sytuacja finansowo-ekonomiczna przedsiębiorstw uzdrowskowych w dużej mierze jest od nich niezależna, a wynika z systematycznego obniżania nakładów na lecznictwo uzdrowskowe, indywidualną polityką uzdrowskową w poszczególnych oddziałach NFZ, różnorodnością standardów kontraktowania i rozliczaniem usług przez NFZ, koniecznością prowadzenia osobnych negocjacji z każdym oddziałem NFZ i jednorocznymi kontraktami (co skutkuje brakiem możliwości długoterminowego planowania) i brakiem możliwości liczenia w kosztach osobodnia środków na rozwój. Dodatkowo, wzrasta poziom należności (zwłaszcza publicznoprawnych), oraz spada płynność finansowa powodowana nieterminową regulacją zobowiązań przez NFZ. Przedsiębiorstwa uzdrowskowe są nierzadko także zobowiązane do wykonywania zadań na rzecz lokalnej społeczności, np. utrzymywania infrastruktury niezwiązanej bezpośrednio z usługami leczniczymi oraz finansowania inwestycji rozpoczętych przed rokiem 1999 (przez Skarb Państwa). Zmiany sytuacji własnościowej uzdrawisk, a także przeorientowanie polityki państwa wobec tego sektora zaowocowały wzrostem stawek podatku od nieruchomości (o 300%), opłat z tytułu eksploatacji zasobów leczniczych i korzystania ze środowiska.

Jednocześnie należy zauważyć, iż zmniejszenie nakładów na ochronę zdrowia oznaczało również zmniejszenie zatrudnienia w uzdrawiskach. Biorąc pod uwagę, że największym problemem polskiej gospodarki w okresie transformacji było bezrobocie, oznacza to, iż w miejscowościach uzdrowskowych było to jeszcze bardziej brzemienne w skutkach, ponieważ w uzdrawiskach przybrało ono postać bezrobocia strukturalnego, wynikającego z wcześniejszej monokulturowości zatrudnienia. Wspomniana sytuacja była wymuszona przez prawo, ponieważ ograniczano lokalizację określonych rodzajów działalności gospodarczej w uzdrawiskach i ich najbliższym otoczeniu. W ciągu pierwszych trzech lat od wprowadzenia gospodarki rynkowej zatrudnienie w uzdrawiskach spadło o 25%. Jednocześnie podkreślić należy, że w uzdrawiskach drzemie ogromny potencjał, jak pokazują doświadczenia krajów europejskich; jedno miejsce pracy utworzone w lecznictwie uzdrowskowym generuje aż 7 miejsc pracy w usługach pokrewnych. Trzeba też jednak zauważyć, że „walka” o świadczenia z NFZ oraz zabieganie o nowego klienta – zainteresowanego indywidualnym leczeniem w uzdrawisku i wymagającego wyższego standardu usług, sprawiła że następuje proces inwestycyjny w obiektach sanatoryjnych. Znaczna część obiektów sanatoryjnych i uzdrowskowych zaczęła podnosić swój standard, a także świadczyć bardziej wyrafinowane usługi.

Odrębną kwestią jest proces reprivatyzacyjny polskich uzdrowisk i związane z tym zwroty majątków, nie wszędzie jeszcze zakończone i wpływające na hamowanie procesów inwestycyjnych. Z kolei w innych miejscach zwrot majątku byłym właścicielom (lub ich spadkobiercom) rodzi szereg konfliktów na styku właściciel – samorząd.

Kolejnym problemem wpływającym na rozwój miejscowości uzdrowiskowych jest kwestia taksy uzdrowiskowej, czyli opłaty za korzystanie z warunków naturalnych i infrastruktury uzdrowiska. Płatnikami taksy są turyści, kuracjusze i inne osoby przebywające w gminie, niebędące stałymi mieszkańcami (np. posiadacze drugich domów). W Polsce taksa obowiązywała od momentu wprowadzenia pierwszej ustawy o uzdrowiskach (tj. od roku 1922 – taksa kuracyjna za korzystanie z urządzeń uzdrowiskowych) do roku 1992, kiedy zabroniono jej pobierania. Po interwencjach samorządów lokalnych takse przywrócono, aczkolwiek na bardzo niskim poziomie, który nie gwarantuje pokrycia kosztów obsługi infrastruktury uzdrowiskowej. Od roku 2006 wysokość opłaty uzdrowiskowej jest kształtowana przez samorządy gmin uzdrowiskowych, ale górna wysokość tej stawki jest ograniczona ustawowo. Niezależnie od powyższego gminy otrzymują na realizację zadań własnych związanych z funkcjonowaniem uzdrowiska dotację w wysokości równej wpływom z opłaty uzdrowiskowej. Ten mechanizm finansowania zadań własnych gmin uzdrowiskowych w zakresie odnoszącym się do uzdrowiska wraz z innymi mechanizmami wsparcia pozwala systematycznie przeznaczać określone środki na odbudowę i utrzymanie infrastruktury uzdrowiskowej, a także podejmować nowe inwestycje związane z infrastrukturą uzdrowiskową czy coraz ważniejszymi kwestiami związanymi chociażby z jakością powietrza na terenie gmin uzdrowiskowych. Oczywiście mechanizm ten – szczególnie z punktu widzenia samorządu (ale też mieszkańców gmin uzdrowiskowych) nie do końca rozwiązuje problem finansowania zadań własnych tych samorządów związanych z tworzeniem warunków do rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego.

Konieczność łącznej i jednoczesnej realizacji zarówno zadań gminy, skierowanych na zaspokajanie potrzeb mieszkańców, jak i zadań związanych z utrzymaniem i rozwojem infrastruktury uzdrowiskowej (przeznaczonej głównie dla osób spoza gminy) jest chyba jednym z najczęściej występujących problemów gmin uzdrowiskowych. Problemy z tym związane wynikają ponadto z systematycznego nakładania na gminy konieczności realizacji dodatkowych zadań, bez sprecyzowania źródeł ich finansowania. Gminy uzdrowiskowe wykonują nadprogramowe zadania ze środków przewidzianych na zaspokojenie potrzeb własnych mieszkańców, co jest sprzeczne z ustawą o samorządzie gminnym i Konstytucją RP.

Aktualna, trudna sytuacja ekonomiczna przeważającej większości polskich uzdrowisk spowodowana jest z jednej strony próbą nadganiań zapóźnień cywilizacyjnych i rozwijania infrastruktury (z wykorzystaniem dostępnych środków z UE, co jednak powoduje także obciążenie budżetu gminy po stronie niezbędnego wkładu własnego), jak i szybkimi i znaczącymi zmianami zasad funkcjonowania rynku usług uzdrowiskowych (także w aspekcie prawnym), w tym znaczną zależnością lecznictwa uzdrowiskowego od systemu publicznej ochrony zdrowia i ubezpieczeń społecznych, a także brakiem możliwości dokapitalizowywania spółek publicznych ze środków Skarbu Państwa. Negatywnie na sytuację uzdrowisk prowadzonych w formie spółek kapitałowych z udziałem Skarbu Państwa wpływa ponadto szybki rozwój segmentu spa & wellness, bazującego na kapitale prywatnym, co zdecydowanie zwiększa konkurencję na rynku i powoduje przenikanie się oferty usługowej (co oczywiście z punktu widzenia funkcjonowania całego systemu jest sytuacja jak najbardziej korzystną).

Sytuacja polskich, w tym małopolskich uzdrowisk, jest niezwykle skomplikowana. Do silnych stron małopolskich uzdrowisk należy zaliczyć ich położenie geograficzne i wynikające z niego naturalne zasoby środowiska, klimat i orografia, jak również różnorodność oferowanych profili leczniczych, wysokokwalifikowaną kadrę medyczną i nowoczesny sprzęt medyczny, a także konkurencyjność cenową oferty rodzimych uzdrowisk na rynku europejskim. Z kolei słabymi stronami jest słabość finansowa podmiotów uzdrowiskowych (szczególnie będących własnością Skarbu Państwa), nie zawsze najwyższy poziom zarządzania i marketingu działalności leczniczej, a także wciąż – w porównaniu z europejskimi uzdrowiskami - niewysoki standard zewnętrznej ogólnodostępnej infrastruktury uzdrowiskowej i jej dekapitalizacja, a w kilku przypadkach również nieuregulowane prawa własności gruntów i nieruchomości uzdrowiska.

1.3.3 Rozwój działalności uzdrawiskowej

Największe szanse na rozwój działalności uzdrawiskowej są następstwem specyficznych procesów demograficznych i kulturowych zachodzących w społeczeństwach europejskich, do których należy: starzenie się społeczeństw, choroby cywilizacyjne, stres i notoryczne zmęczenie, moda na zdrowy styl życia, jak również szybko na świecie postępujący rozwój medycyny i technologii. W aspekcie Polski niezwykle ważnym wydarzeniem jest obecność w Unii Europejskiej i procesy rynkowe zachodzące od końca lat 80. tj. prywatyzacja, uregulowanie sytuacji prawno-politycznej państwa, napływ inwestycji zewnętrznych, procesy akredytacji i certyfikacji produktów i usług oraz tendencje do włączania obiektów uzdrawiskowych do międzynarodowych systemów rezerwacyjnych.

Niemniej istnieje szereg zagrożeń, które mogą negatywnie wpłynąć na rozwój uzdrawisk. Największe niebezpieczeństwo wiąże się ze sferą prawno-polityczną w kraju, zobowiązaniami fiskalnymi przedsiębiorstw uzdrawiskowych, niepewną sytuacją ekonomiczną gospodarczą i wciąż (przynajmniej deklaracyjnie) dużym bezrobociem, monopolizacją rynku świadczeń zdrowotnych przez NFZ, wzrastającą konkurencją uzdrawisk krajów sąsiednich i krajowych ośrodków odnowy biologicznej. Z geograficznego punktu widzenia dużym problemem jest też niska dostępność komunikacyjna uzdrawisk górskich i ich oddalenie od aglomeracji.

Uzdrawiska, by sprostać rosnącym wymaganiom rynku, muszą wprowadzić rynkowe zasady działania. Dziedziną wymagającą najszybszych zmian jest sfera promocji i dystrybucji usług uzdrawiskowych oraz powiązane z nimi procesy akredytacji i certyfikacji.

W świetle poruszanych zagadnień ważne jest ukazanie miejsca turystyki uzdrawiskowej w życiu kurortów. W tym kontekście turystykę zdrowotną należy definiować jako świadome i dobrowolne udanie się na pewien okres poza miejsce zamieszkania, w czasie wolnym od pracy, w celu regeneracji ustroju dzięki aktywnemu wypoczynkowi fizycznemu i psychicznemu. Do innych form turystyki uprawianej w uzdrawiskach należy: turystyka wypoczynkowa (wczasy, kolonie, zimowiska, pobyty weekendowe, zielone szkoły, inne stacjonarne formy wypoczynku), specjalistyczna (piesza, rowerowa, narciarska, wodna, itp.), kulturowa (w miejscach historycznych) i ostatnio coraz częściej turystyka kongresowa.

Ścisłe przenikanie się funkcji leczniczych i turystyczno-wypoczynkowych w uzdrawiskach niejednokrotnie nabiera cech nieporozumień. Środowiska medyczne zdecydowanie przeciwstawiają się planom rozwoju turystyki na większą skalę. Diametralnie odmienne stanowisko prezentują przedstawiciele samorządów terytorialnych, turystyki, organizacji skupiających uzdrawiska, lokalni przedsiębiorcy, usługodawcy i mieszkańcy zainteresowani rozwojem uzdrawisk. Dowodzą, że rozwój turystyki generuje przedsiębiorczość, miejsca pracy, dodatkowe dochody, wpływa na poprawę infrastruktury i popularności i niesie zagrożenia dla lecznictwa uzdrawiskowego. Jednocześnie niesie zapotrzebowanie na inne usługi (transport, handel, usługi specjalistyczne, rozrywka). Stanowi mechanizm samo napędzający się.

Wyjściem naprzeciw zapotrzebowania rynku byłoby rozpropagowanie polskich uzdrawisk, jako ośrodków kompleksowych usług uzdrawiskowych, turystycznych, rekreacyjno-sportowych, uzdrawiskowych SPA, ośrodków medyczno-estetycznych i zamienienie części sanatoriów w najbardziej poszukiwane na rynku kliniki typu: spa, beauty & wellness.

Podkreślenia wymaga, iż w kontekście systematycznego starzenia się społeczeństwa europejskiego (w tym także polskiego) coraz istotniejsza staje się skuteczna profilaktyka geriatryczna, która z dużym powodzeniem może być realizowana w ramach leczenia uzdrawiskowego lub świadomego rozwijania tego profilu w uzdrawiskach. Zachodzące zmiany w strukturze demograficznej społeczeństw powodują konieczność wdrożenia nowych rozwiązań w zakresie pozytywnego starzenia się, wolnego od niepełnosprawności i zaburzeń stanu funkcjonalnego. Opracowanie i zaprezentowanie komplementarnej oferty uzdrawiskowej staje się w związku z powyższym szansą na rozwój polskich uzdrawisk, a także zapewnienie stałego dopływu osób, chcących skorzystać z usług i produktów, oferowanych przez uzdrawiska.

Należy także wskazać, że zarówno w Polsce, jak i na świecie istnieje silna podbudowa naukowa i lobbystyczna uzdrawisk, a składa się na nią szereg organizacji uzdrawiskowych różnego

charakteru i szczepła. Na świecie największe znaczenie mają związki uzdrowisk: The International Spa Association (ISPA) i Europejski Związek Uzdrawisk (ESPA) oraz instytucje badawcze: World Thermalism Organisation, World Hydrothermal Organisation, International Society of Spa Technics, a także medyczne: Międzynarodowa Federacja Leczenia Termalnego i Klimatycznego (FEMTEC). W Polsce ich odpowiednikami są: Polskie Towarzystwo Balneologii i Medycyny Fizykalnej oraz Unia Uzdrawisk Polskich, Izba Gospodarcza „Uzdrawiska Polskie” i Stowarzyszenie Gmin Uzdrawiskowych RP (SGU RP). Wykorzystanie przez uzdrawiska potencjału lobbystycznego, naukowego, ale również wymiany doświadczeń oraz prowadzenia wspólnych działań promocyjnych, może wpłynąć bardzo pozytywnie na ich rozwój.

1.3.4 Podstawy prawne funkcjonowania uzdrawisk

Polskie prawodawstwo regulujące funkcjonowanie lecznictwa uzdrawiskowego to – w ujęciu historycznym – trzy główne akty prawne. Pierwszym z nich była stawa z dnia 23 marca 1922 roku o uzdrawiskach (Dz. U. Nr 31, poz. 254 ze zm.) Jej postanowienia określały m.in.: jakie obszary należy uważać za uzdrawiska, wprowadzały katalog urządzeń uzdrawiskowych koniecznych dla funkcjonowania każdego uzdrawiska, a także określały, jakie warunki musiały być spełnione, aby dane uzdrawisko mogło zostać uznane za posiadające charakter użyteczności publicznej. Regulacje wprowadzone w 1922 roku uległy zmianie począwszy od 1 stycznia 1967 roku, kiedy weszła w życie ustawa z dnia 17 czerwca 1966 roku o uzdrawiskach i lecznictwie uzdrawiskowym (Dz. U. Nr 23, poz. 150 ze zm.). Ostatnie znaczące zmiany wprowadzone zostały na mocy wspomianej już wielokrotnie ustawy o lecznictwie uzdrawiskowym z 2005 roku oraz uchwalanych sukcesywnie na jej podstawie rozporządzeń wykonawczych.

W lipcu 2005 roku Sejm RP uchwalił nową ustawę o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych. Na mocy jej przepisów, od 1 stycznia 2006 roku udało się wprowadzić rozwiązania, dzięki którym:

- lecznictwo uzdrawiskowe stało się integralną częścią ochrony zdrowia, co oznacza, że kwestie uzdrawisk mają swoje umocowanie konstytucyjne;
- wyselekcjonowane zostały zadania gmin uzdrawiskowych, co skutkować będzie w pozyskiwaniu środków na ich realizację;
- stworzono miejscowościom nie mającym statusu uzdrawiskowego możliwość uzyskania tego statusu;
- gminy uzdrawiskowe uzyskały prawo pobierania opłaty uzdrawiskowej, a nie – jak do tej pory – opłaty miejscowej;
- na realizację zadań związanych z funkcjonowaniem uzdrawiska, poczynając od roku 2006 budżet państwa jest zobowiązany wypłacać gminom dotację w wysokości pobranej opłaty miejscowej.

Przepisy ustawy o lecznictwie uzdrawiskowym z 2005 roku zostały kompleksowo znowelizowane na podstawie ustawy z dnia 4 marca 2011 r.³ Zachowując podstawowe kryteria, zapewniające możliwość prowadzenia lecznictwa uzdrawiskowego, zawarte w obowiązującej ustawie, konieczne stało się wprowadzenie zmian doprecyzowujących poszczególne przepisy. W tym celu zaproponowano nowe brzmienie definicji lecznictwa uzdrawiskowego, poprzez wskazanie dwóch charakterystycznych świadczeń udzielanych przez zakłady lecznictwa uzdrawiskowego – leczenia albo rehabilitacji uzdrawiskowej; rozszerzono także powyższą definicję o zabiegi z zakresu fizjoterapii. Zarówno ta, jak i pozostałe zmiany wprowadzone do ustawy, wynikały z doświadczeń kilkuletniego stosowania przedmiotowej ustawy o lecznictwie uzdrawiskowym i miały na celu uzupełnienie istniejącej regulacji, a także eliminację ewentualnych luk prawnych.

Pozornie wydaje się, iż funkcjonowanie gminy uzdrawiskowej nie odbiega zasadniczo od sytuacji większości samorządów w Polsce, które nie mają na swoim terenie uzdrawisk, a jej

---

³ Ustawa z dnia 4 marca 2011 r. o zmianie ustawy o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 73 poz. 390 ze zm.).

działalność można podporządkować rynkowemu prawu popytu i podaży. Można by zatem sądzić, iż to właśnie gminy uzdrawiskowe są podmiotami szczególnie uprzywilejowanymi, obdarzonymi przez naturę unikatowymi surowcami leczniczymi, niepowtarzalnym krajobrazem, czystym powietrzem i wysoką lesistością terenów, przy jednoczesnym specjalnym traktowaniu przez Państwo.

W praktyce szczególnie ten ostatni element wywołuje szeroką dyskusję wśród przedstawicieli gmin uzdrawiskowych, bowiem ograniczenia rozwoju nałożone na gminę uzdrawiskową, wynikające z jej specjalnego statusu - obszaru specjalnej ochrony - są wyjątkowo dokuczliwe dla mieszkańców takiej gminy. Gmina uzdrawiskowa to bowiem gmina, której obszarowi lub jego części został nadany status uzdrawiska, w trybie określonym w ustawie o lecznictwie uzdrawiskowym. Uzdrawisko to obszar, gdzie prowadzone jest lecznictwo uzdrawiskowe, wydzielony w celu wykorzystania i ochrony znajdujących się na jego terenie naturalnych surowców leczniczych, któremu został nadany status uzdrawiska. Z powyższych definicji wynika, że uzdrawisko jest ograniczonym obszarem terytorium gminy, prowadzącym specyficzną działalność, jaką jest lecznictwo uzdrawiskowe.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o lecznictwie uzdrawiskowym, (art. 34) status uzdrawiska może być nadany obszarowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- posiada złoża naturalnych surowców leczniczych o potwierdzonych właściwościach leczniczych;
- posiada klimat o właściwościach leczniczych;
- na jego obszarze znajdują się zakłady lecznictwa uzdrawiskowego i urządzenia lecznictwa uzdrawiskowego, przygotowane do prowadzenia lecznictwa uzdrawiskowego;
- spełnia określone w przepisach o ochronie środowiska wymagania w stosunku do środowiska;
- posiada infrastrukturę techniczną w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej, w zakresie transportu zbiorowego, a także prowadzi gospodarkę odpadami.

W celu ochrony dóbr narodowych, jakimi są surowce lecznicze, w gminie uzdrawiskowej wydzielone zostają trzy strefy ochronne. Strefy ochronne to część obszaru uzdrawiska albo obszaru ochrony uzdrawiskowej, określone w statucie uzdrawiska, wydzielone w celu ochrony czynników leczniczych i naturalnych surowców leczniczych, walorów środowiska i urządzeń uzdrawiskowych. Tworzą je z reguły obszary biologicznie czynne w postaci lasów ochronnych, parków uzdrawiskowych, parków krajobrazowych, zieleni naturalnej.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o uzdrawiskach strefa „A” obejmuje obszar, na którym są zlokalizowane lub planowane zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrawiskowego oraz inne obiekty służące lecznictwu uzdrawiskowemu albo obsłudze pacjenta lub turysty, w szczególności pensjonaty, restauracje lub kawiarnie, a procentowy udział terenów zieleni wynosi nie mniej niż 65% powierzchni strefy. Strefa ta ma za zadanie chronić cenne surowce lecznicze i zapewnić optymalne warunki środowiskowe do prowadzenia leczenia. Dlatego obowiązują tu szczególne rygory gospodarowania m.in.:

- zakaz budowy zakładów przemysłowych, budynków mieszkalnych jednorodzinnych i wielorodzinnych, garaży wolno stojących, obiektów handlowych o powierzchni użytkowania większej niż 400 m²;
- zakaz lokalizacji stacji paliw oraz punktów dystrybucji produktów naftowych;
- zakaz budowy autostrad i dróg ekspresowych, parkingów naziemnych o liczbie miejsc postojowych większej niż 15% miejsc noclegowych w szpitalach uzdrawiskowych, sanatoriach uzdrawiskowych i pensjonatach, nie większej jednak niż 30 miejsc postojowych, oraz parkingów naziemnych przed obiektami usługowymi o liczbie miejsc postojowych nie większej niż 10;
- zakaz lokalizacji stacji bazowych telefonii ruchomej, stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych, stacji radiolokacyjnych i innych emitujących fale elektromagnetyczne;
- zakaz lokalizacji obiektów budowlanych mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, w szczególności takich jak: warsztaty samochodowe, wędzarnie, garbarnie, z wyjątkiem obiektów budowlanych służących poprawie stanu sanitarnego uzdrawiska;

- zakaz uruchamiania składowisk odpadów stałych i płynnych, punktów skupu złomu i punktów skupu produktów rolnych, składów nawozów sztucznych, środków chemicznych i składów opału;
- zakaz uruchamiania pól biwakowych i campingowych, budowy domków turystycznych i campingowych;
- zakaz prowadzenia targowisk, z wyjątkiem punktów sprzedaży pamiątek, wyrobów ludowych, produktów regionalnych, w formach i miejscach wyznaczonych przez gminę;
- zakaz prowadzenia działalności rolniczej i trzymania zwierząt gospodarskich;
- zakaz organizacji rajdów samochodowych i motorowych, a także organizowania imprez masowych, zakłócających proces leczenia uzdrowskiego albo rehabilitacji uzdrowskowej, i działalności o charakterze rozrywkowym zakłócającej ciszę nocną w godz. 22⁰⁰-6⁰⁰;
- zakaz pozyskiwania surowców mineralnych innych niż naturalne surowce lecznicze;
- zakaz wycięcia drzew leśnych i parkowych, z wyjątkiem cięć pielęgnacyjnych;
- zakaz prowadzenia działań mających negatywny wpływ na fizjografię uzdrowska i jego układ urbanistyczny lub właściwości lecznicze klimatu.

Poza strefą „A”, która jest wyłącznie przeznaczona do prowadzenia lecznictwa uzdrowskiego, na terenie gminy uzdrowskowej konieczne jest ponadto wyznaczenie stref ochrony uzdrowskowej „B” i „C”. Strefa „B” obejmuje obszar przyległy do strefy „A” i stanowi jej otoczenie, który jest przeznaczony dla obiektów usługowych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych i komunalnych, budownictwa mieszkaniowego oraz innych związanych z zaspokajaniem potrzeb osób przebywających na tym obszarze, a niemających negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowska lub obszaru ochrony uzdrowskowej oraz nieuciążliwych dla pacjentów. Strefa „C” obejmuje obszar przyległy do strefy „B” i stanowi jej otoczenie, oraz obszar mający wpływ na zachowanie walorów krajobrazowych, klimatycznych oraz ochronę złóż naturalnych surowców leczniczych. Należy stwierdzić, że uzdrowsko, jako część terytorialna gminy, stanowi o statusie gminy i przesądza o uznaniu funkcji uzdrowskowej za najważniejszą, której większość - istotnych z punktu widzenia rozwojowego gminy - spraw jest podporządkowana. Dotyczy to np. planów zagospodarowania przestrzennego, planów rozwoju, ochrony środowiska, budownictwa, rozwoju działalności gospodarczej całej gminy, a nie tylko części, na której mieści się uzdrowsko. Przemysłem polskich uzdrowsk są sanatoria, szpitale uzdrowskowe, domy wczasowe i pensjonaty, wykorzystujące do celów terapeutycznych lecznicze wody, gazy, peloidy, leczniczy klimat i niepowtarzalny krajobraz. Ingerencja człowieka w te zasoby musi być więc ingerencją szczególną, poddaną wielu ograniczeniom. Gminy uzdrowskowe podlegają daleko idącym ograniczeniom swojego rozwoju, a ponadto nie dotyczy ich ustawowa swoboda prowadzenia działalności gospodarczej, gwarantowana wszystkim podmiotom gospodarczym. Na obszarze uzdrowska ustawowo wprowadza się określone ograniczenia lub nakłada obowiązki dla gmin i podmiotów gospodarczych, polegające m.in. na:

- ograniczeniu lub całkowitym zakazie prowadzenia określonej działalności gospodarczej;
- potrzebie uzgadniania lokalizacji obiektów budowlanych w uzdrowsku (uzgadnianie decyzji o warunkach zabudowy z Ministrem Zdrowia w przypadku braku aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy oraz z Urzędem Górniczym);
- zakazie realizacji określonych inwestycji;
- wykonywaniu kosztownych opracowań związanych z wymogami prawa geologicznego i górniczego, strefami ochrony zieleni, ochroną środowiska naturalnego;
- ponoszeniu o 100% wyższych opłat z tytułu usuwania drzew i krzewów w uzdrowsku, co zazwyczaj czyni nieopłacalnym inwestycje np. w zakresie budowy tras i wyciągów narciarskich.

Konsekwencją tych zakazów i obowiązków jest znaczne ograniczenie swobody działania gospodarczego mieszkańców gminy i funkcjonujących na terenie gminy osób prawnych prowadzących działalność gospodarczą. Zachowanie funkcji leczniczych wymaga realizacji przez gminy uzdrowskowe nieznanymi gminie samorządowej zadań. Kluczowym aktem prawnym, jest ww. ustawa o lecznictwie uzdrowskowym, która nakłada na gminy trzy specyficzne zadania:

- ochronę warunków naturalnych uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej oraz spełnienie wymagań w zakresie dopuszczalnych norm zanieczyszczeń powietrza, natężenia hałasu;
- tworzenie warunków do funkcjonowania zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego oraz rozwoju infrastruktury komunalnej w celu zaspakajania potrzeb osób przebywających w gminie w celu leczenia uzdrowiskowego;
- tworzenie i ulepszanie infrastruktury komunalnej i technicznej przeznaczonej dla uzdrowisk lub obszarów ochrony uzdrowiskowej, związanej z zaopatrzeniem w wodę oraz unieszkodliwianiem i odprowadzaniem ścieków, usuwaniem odpadów stałych, także związanej z zaopatrzeniem w energię elektryczną, gazową i w zakresie transportu zbiorowego itp.

Funkcjonowanie gminy uzdrowiskowej reguluje wiele dodatkowych aktów prawnych m.in. ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. z 2013 poz. 1232 ze zm.), ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj. Dz.U. z 2015 poz. 909 ze zm.), ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (tj. Dz.U. z 2015 poz. 196 ze zm.), ustawa z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz.U. z 2015 poz. 199 ze zm.), także takie przepisy prawa miejscowego, oraz statut uzdrowiska. Przykładowo miejscowość uzdrowiskowa musi zadbać o zapewnienie warunków lecznictwa uzdrowiskowego szczególnie w zakresie ochrony środowiska (zabezpieczenie stref ochronnych, uzdrowiskowych „A”, „B”, „C”, obszarów górniczych). Kierując się zapisami ustawy o uzdrowiskach właściwy miejscowo samorząd w planach zagospodarowania przestrzennego nie może przeznaczyć w strefie „B” i „C” terenów pod budownictwo zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, aby nie osłabić terenów ścisłej kontroli ochrony uzdrowiskowej i nie doprowadzić do zakłócenia lub dyskomfortu leczenia. Wyjątkowe surowce naturalne, nierzadko lecznicze właściwości klimatu, wspaniałe warunki krajobrazowe są szczególnie narażone na zniszczenie i degradację przez niewłaściwe gospodarowanie, postęp techniczny i cywilizacyjny. Gospodarowanie terenami zielonymi (lasami, parkami) w gminie niemającej charakteru uzdrowiskowego zasadniczo różni się od tego, jakie jest właściwe dla gminy uzdrowiskowej. Kładzie się tam większy nacisk na funkcję ochronną lasów (ochrona różnorodności biologicznej, retencja, ochrona zwierząt) i ich uzdrowiskowe i turystyczne zagospodarowanie, a mniejszy na realizację funkcji gospodarczych. W gminie niemającej charakteru uzdrowiskowego lasy zazwyczaj w niewielkim stopniu pełnią funkcję ochronną, natomiast w większym – podporządkowane są funkcji gospodarczej.

Reasumując, posiadanie statusu uzdrowiska wiąże się nie tylko z występowaniem unikatowych surowców naturalnych, niepowtarzalnych walorów krajobrazowych, czystego powietrza oraz innych atrakcji turystycznych, takich jak wspaniała architektura zdrojowa, pijalnie, tężnie, ale równocześnie z realizacją długiej listy obowiązków i zadań, które gmina uzdrowiskowa musi spełnić, aby zagwarantować zewnętrzne warunki pobytu przyjezdnym gościom i kuracjom. Zapewnienie optymalnych warunków leczniczych kuracjom i turystom to powód, dla którego gminy uzdrowiskowe muszą w swoich budżetach przeznaczyć dodatkowe środki finansowe na działalność uzdrowiskową, nieznaną innym gminom. Działalność ta dotyczy:

- utrzymywania parków zdrojowych, ścieżek spacerowych, skwerów, zieleńców, deptaków, terenów rekreacyjnych, ukwieceń;
- utrzymywanie urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego (pijalnie, tężnie);
- utrzymywania orkiestr zdrojowych, zespołów muzycznych, domów kultury, sztuki, czytelnia dla kuracjuszy itp;
- realizacji inwestycji proekologicznych (oczyszczanie ścieków, wysypiska, kolektory, ogrzewanie gazem) spełniających podwyższone wymagania w zakresie zanieczyszczania środowiska (normy uzdrowiskowe), które są najkosztowniejsze i najbardziej obciążają budżet;
- utrzymywania infrastruktury komunalnej (chodniki, drogi, oświetlenie uliczne, komunikacja itp.).

Ponadto do kasy gminnej wpływa znacznie mniej środków niż to się dzieje w gminach nie mających statusu uzdrowiska, ze względu na np.:

- niższe stawki opłaty eksploatacyjnej i opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska;
- niższe stawki podatku od nieruchomości od obiektów prowadzących działalność uzdrowską (sanatoria, szpitale uzdrowskie, zakłady leczenia uzdrowskiego). Ich duża koncentracja na terenach gmin uzdrowskich powoduje, że dochody z tego tytułu są jednym z podstawowych dochodów podatkowych gminy;
- mniejsze wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych, z uwagi na znaczne ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej.

1.3.4.1 Źródła finansowania gmin uzdrowskich

Do roku 2005 gmina uzdrowska realizowała wszystkie zadania kosztem zadań wspólnoty samorządowej, finansując ze swojego budżetu utrzymanie infrastruktury zdrojowej i innych działań związanych z funkcjonowaniem uzdrowska. Wejście w życie ustawy o leczeniu uzdrowskim zmieniło nieco sytuację gmin uzdrowskich, które mogą teraz liczyć na wsparcie finansowe ze strony państwa w postaci:

- rekompensaty utraconych przychodów z tytułu obniżenia stawek podatku od nieruchomości od obiektów prowadzących działalność leczniczą;
- możliwości pobierania opłaty uzdrowskiej z przeznaczeniem na realizację zadań uzdrowskich;
- dotacji z budżetu państwa na realizację zadań uzdrowskich określonych w art. 46 ustawy o leczeniu uzdrowskim w wysokości równej wpływom z tytułu opłaty uzdrowskiej pobranej w uzdrowsku w roku poprzedzającym rok bazowy.

Należy podkreślić, że jest to znaczące wsparcie ze strony państwa, które jednak na pewno nie rekompensuje wszystkich nakładów, jakie gmina musi ponieść na spełnienie bardzo uciążliwych wymogów związanych z funkcjonowaniem uzdrowska.

1.3.4.2 Akty prawne regulujące funkcjonowanie uzdrowsk

- Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o leczeniu uzdrowskim, uzdrowskach i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich (tj. Dz.U. z 2012 poz. 651 ze zm.);
- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. prawo geologiczne i górnicze (tj. Dz.U. z 2015 poz. 196 ze zm.);
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. prawo wodne (tj. Dz.U. z 2015 poz. 469 ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. z 2013 poz. 1232 ze zm.);
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane (tj. Dz.U. z 2013 poz. 1409 ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz.U. z 2015 poz. 199 ze zm.);
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (tj. Dz.U. z 2016 poz. 187);
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tj. Dz.U. z 2015 poz. 2100);
- Ustawa z dnia 7 lipca 2006 r. o podatkach i opłatach lokalnych (tj. Dz.U. z 2014 poz. 849 ze zm.);
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2013 r. o odpadach (Dz.U. z 2013 poz. 21 ze zm.);
- Rozporządzenie z dnia 9 listopada 2010 r. Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 71);
- Rozporządzenie z dnia 14 czerwca 2007 Ministra Środowiska z dnia 28 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tj. Dz.U. z 2014 poz. 112 ze zm.);
- Ustawa z dnia 13 września 1966 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tj. Dz.U. z 2016 poz. 250 ze zm.);
- Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (tj. Dz.U. z 2011 Nr 45 poz. 236 ze zm.);
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj. Dz.U. z 2015 poz. 909 ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tj. Dz.U. z 2015 poz. 581 ze zm.);

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz.U. z 2015 poz. 199);
- Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o uzdrowiskach i lecznictwie uzdrowiskowym, (Dz.U. z 1966 Nr 23 poz. 150 ze zm.);
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (tj. Dz.U. z 2015 poz. 139 ze zm.);
- Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. z 2001 r. Nr 97 poz. 1051 ze zm.);
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz.U. z 2014 poz. 1446 ze zm.);
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (tj. Dz.U. z 2014 poz. 121 ze zm.).

1.3.4.3 Podstawa prawna funkcjonowania Uzdrawiska Szczawnica

Statut Uzdrawiska, który obowiązuje w obszarze granic Uzdrawiska Szczawnica i określa zasady funkcjonowania Gminy jako miejscowości uzdrowiskowej, został przyjęty uchwałą nr XXXIII/243/09 Rady Miejskiej w Szczawnicy z dnia 30 stycznia 2009 roku w sprawie ustanowienia Statutu Uzdrawiska Szczawnica (ze zmianą Uchwałą nr IV/13/2015 Rady Miejskiej W Szczawnicy z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie zmiany Statutu Uzdrawiska Szczawnica).

2. STRESZCZENIE

2.1 Tytuł

Plan Rozwoju Uzdrawiska Szczawnica na lata 2016 – 2023

2.2 Lokalizacja

Plan Rozwoju Uzdrawiska obejmuje wszystkie trzy strefy uzdrawiskowe w miejscowości Szczawnicy, ze szczególnym uwzględnieniem interwencji w strefie A i B Uzdrawiska. Gmina Szczawnica położona jest w południowo-wschodniej części powiatu nowotarskiego, w województwie małopolskim.

2.3 Obszar

Obszar objęty *Planem Rozwoju Uzdrawiska Szczawnica* obejmuje **3 289,79 ha**, na który składa się:

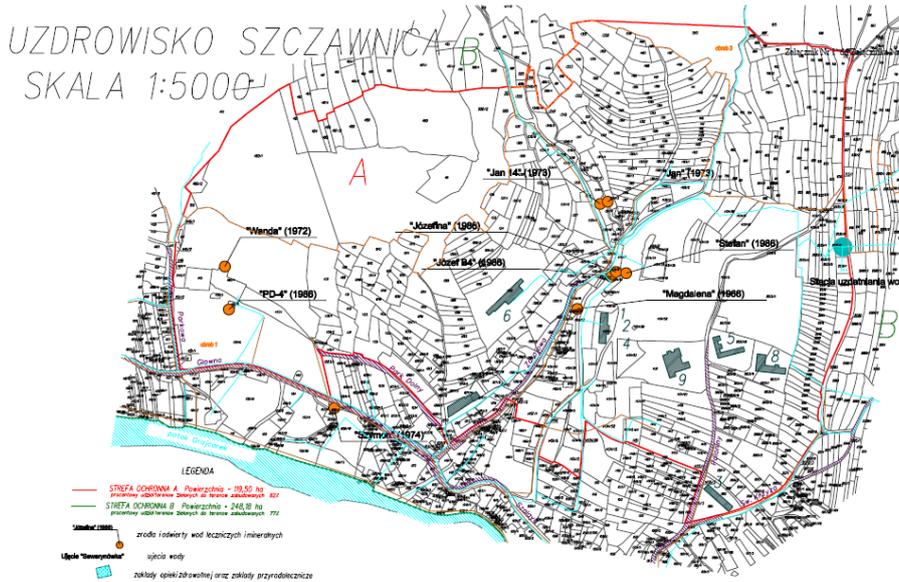
- strefa ochrony uzdrawiskowej „A” o powierzchni 119,50 ha obejmująca centralną, parkowo-uzdrawiskową część miasta. Granice strefy A pokazuje mapa zamieszczona w kolejnym rozdziale, natomiast szczegółowy obrys wraz z konkretnymi numerami działek przez granicę których przebiega granica strefy zawarta jest w treści Uchwały nr IV/13/2015 Rady Miejskiej w Szczawnicy z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie zmiany Statutu Uzdrawiska Szczawnica;
- strefa ochrony uzdrawiskowej „B” (o powierzchni 248,18 ha) otacza strefę ochrony uzdrawiskowej „A”;
- strefa ochrony uzdrawiskowej „C” (o powierzchni 2 922,11 ha) przebiega po granicach administracyjnych miasta Szczawnica.

2.4 Czas trwania

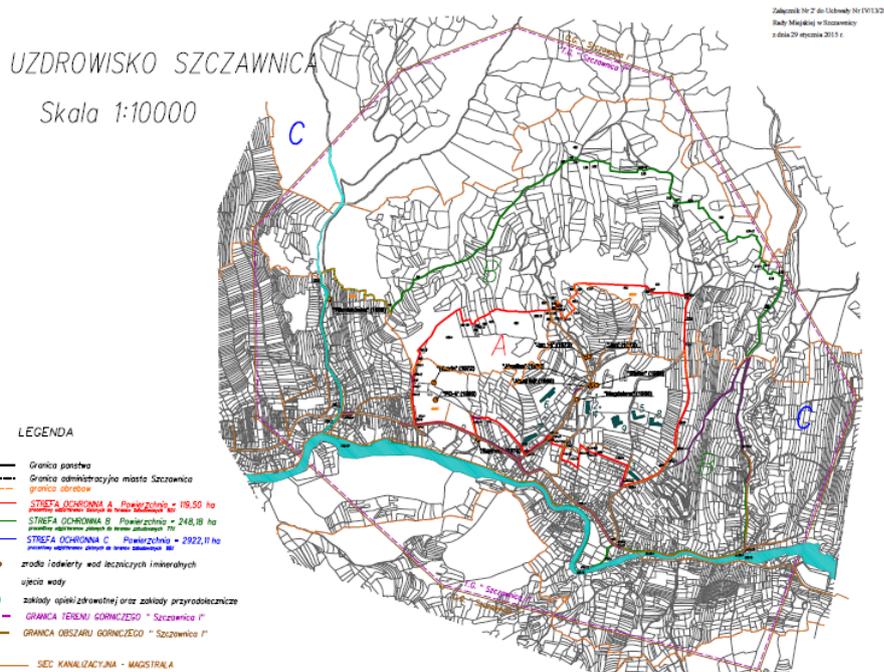
Przyjęto, iż perspektywa czasowa *Planu Rozwoju Uzdrawiska Szczawnica* powinna być zgodna z okresem programowania w Unii Europejskiej (uwzględniając zasadę n+3 i fakt, iż jego uchwalenie odbywa się po roku 2014), a zatem przyjęto, iż będzie on wdrażany począwszy od **kwietnia 2016 roku do grudnia 2023 roku**.

2.5 Mapka sytuacyjna / plan obszaru

Pierwszy z rysunków przedstawia granice strefy „A” Uzdrawiska, drugi cały obszar objęty *Planem* tożsamy z granicami strefy C Uzdrawiska.

Rysunek 1. Granice stref „A” ochrony uzdrowskiej w Szczawnicy

Źródło: Uchwała nr IV/13/2015 Rady Miejskiej W Szczawnicy z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie zmiany Statutu Uzdrowiska Szczawnica

Rysunek 2. Granice stref ochrony uzdrowskiej w Szczawnicy „A”, „B” i „C”

Źródło: Uchwała nr IV/13/2015 Rady Miejskiej W Szczawnicy z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie zmiany Statutu Uzdrowiska Szczawnica

2.6 Cele programu

Poniżej zaprezentowano schematyczny układ celów strategicznych i operacyjnych *Planu Rozwoju Uzdrowiska Szczawnica*. Ich rozwinięcie znajduje się w rozdziale 5. *Planowane zadania Planu Rozwoju Uzdrowiska*. W rozdziale tym szczegółowo opisano poszczególne cele przez pryzmat głównych działań, których realizacja powinna służyć osiągnięciu tak sformułowanych celów oraz konkretnych zadań, których realizacja zbliżyć będzie wspólnotę samorządową Szczawnicy do tworzenia nowocześniejszego i jeszcze bardziej konkurencyjnego uzdrowiska.

Tabela 1. Cele strategiczne i operacyjne *Planu Rozwoju Uzdrawiska Szczawnica*

Cele strategiczne PRU	Cele operacyjne PRU
1. Nowoczesna i dostosowana do współczesnych wyzwań oferta uzdrawiskowa Szczawnicy	1.1. Modernizacja i rozbudowa bazy sanatoryjno-uzdrawiskowej
	1.2. Dostosowanie oferty uzdrawiskowej do zmiany stylu życia współczesnego społeczeństwa
	1.3. Rozwój i rozbudowa urządzeń uzdrawiskowych
	1.4. Rewitalizacja przestrzeni publicznej w centrum uzdrawiska
2. Rozwijanie sektora turystyczno-rekreacyjnego w oparciu o unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe	1.4. Podnoszenia jakości i standardu usług uzdrawiskowych i leczenia sanatoryjnego
	2.1. Budowa markowych produktów turystyczno-rekreacyjnych związanych z turystyką aktywną, rekreacyjną i specjalistyczną w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, w tym wykorzystujące unikatowe położenie transgraniczne na styku dwóch parków narodowych: PPN i PIENAP
	2.2. Rozbudowa, budowa i modernizacja publicznych oraz komercyjnych obiektów sportowo-rekreacyjnych
	2.3. Podnoszenie jakości i standardu usług hotelowo-gastronomicznych
	2.4. Budowa wewnętrznej sieci powiązań i kooperacji samorządu lokalnego z przedsiębiorstwami turystycznymi i uzdrawiskowymi
	2.5. Aktywny udział Szczawnicy w organizacji letnich i zimowych imprez sportowo-rekreacyjnych (lokalnych, regionalnych i ponadregionalnych), które przyczyniają się do budowy i popularyzacji Szczawnicy jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku i rekreacji
3. Dziedzictwo górali pienińskich oraz zróżnicowana oferta kulturalna wspierają funkcje turystyczno-uzdrawiskowe Szczawnicy	2.6. Budowa transgranicznego produktu turystycznego opartego o wartości przyrodniczo-krajobrazowe i wielokulturowe dziedzictwo polsko-słowackiego pogranicza
	3.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i dostosowanie go do nowych funkcji społecznych i gospodarczych
4. Ochrona zasobów naturalnych i przeciwdziałanie degradacji środowiska	3.2. Realizacja dużych wydarzeń kulturalno-społecznych promujących Szczawnicę w skali regionalnej i ponadregionalnej oraz tworzącej wartościową ofertę dla turystów i kuracjuszy
	4.1. Znaczące zmniejszenie uciążliwości wynikających z presji ruchu kołowego
	4.2. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu środowiska naturalnego
	4.3. Radykalna poprawa jakości powietrza na obszarze uzdrawiska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie warsztatów, ankiet i spotkań

2.7 Środki realizacji celów/główne planowane przedsięwzięcia i ich orientacyjny koszt

W ramach *Planu Rozwoju Uzdrawiska Szczawnica* zaplanowano **16 zadań o charakterze strategicznym**, które zostały zgłoszone w procesie naboru i których beneficjenci zadeklarowali wolę ubiegania się o środki w ramach działania 6.3.2. RPO WM – zadania te – **na łączną kwotę 113 897 725,25 PLN**, w tym **96 874 175,00 PLN stanowią kosztów kwalifikowanych** zostały zaprezentowane w poniższej tabeli. Odnosząc się do wartości projektów - **7,02%** z nich to projekty, których beneficjentem jest samorząd Szczawnicy, zaś **92,98%** stanowią projekty, które zamierzają realizować inni beneficjenci kwalifikowani w ramach działania 6.3.2 (w tym w przeważającej części są to przedsiębiorcy, a w jednym przypadku organizacja pozarządowa).

Ponadto w dokumencie przedstawiono także - w układzie poszczególnych celów strategicznych - szereg innych zadań, które w perspektywie wdrażania PRU (tzn. w latach 2016 – 2023) będą wdrażane przez różne podmioty, z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania, w tym

środków własnych, które także wpływają na rozwój funkcji uzdrowskowo-turystycznych Szczawnicy, a zatem mają istotny udział w osiąganiu celów zdefiniowanych na poziomie niniejszego dokumentu. Ich wartość, a także liczba zaangażowanych podmiotów jest znacząco większa niż zdefiniowana w ramach grupy zdań podstawowych (szczegóły w rozdziale 5.4. *Lista dodatkowych projektów i przedsięwzięć kluczowych z punktu widzenia kompleksowego rozwoju Szczawnicy*).

Tabela 2. Kluczowe zadania zgłoszone w ramach Planu Rozwoju Uzdrowiska Szczawnicy

Nr karty	Nazwa zadania	Typ beneficjenta	Wartość projektu	Wartość kosztów kwalifik.
1.	Rewitalizacją przestrzeni publicznych uzdrowskiego centrum Szczawnicy	JST	8 000 000,00	8 000 000,00
2.	Budowa Tężni Solankowej, a także siłowni zewnętrznej, kwitnących ogrodów i parkingu w Uzdrowisku Szczawnica	Przedsiębiorca	2 337 000,00	2 337 000,00
3.	Budowa i modernizacja bazy zabiegowej z reorganizacją gabinetów w istniejącej części w Sanatorium Uzdrowskim Solar w Szczawnicy etap II projektu.	Przedsiębiorca	10 000 000,00	8 000 000,00
4.	Budowa Centralnej Przychodni Uzdrowskiej wraz z basenem leczniczym ZPL w Szczawnicy.	Przedsiębiorca	10 000 000,00	8 000 000,00
5.	Budowa Uzdrowskiego Centrum Zabiegowego ZPL w Szczawnicy	Przedsiębiorca	10 000 000,00	8 000 000,00
6.	Modernizacja i rozbudowa sanatorium uzdrowskiego Hutnik w Szczawnicy	Przedsiębiorca	10 000 000,00	8 000 000,00
7.	Modernizacja i rozbudowa sanatorium uzdrowskiego Papiernik w Szczawnicy	Przedsiębiorca	10 000 000,00	8 000 000,00
8.	Rewitalizacja Górnego Parku Zdrojowego w Szczawnicy wraz z elementami małej architektury.	Organizacja pozarządowa	8 000 000,00	8 000 000,00
9.	Kompleksowa modernizacja i rozbudowa sanatorium uzdrowskiego Inhalatorium wraz z budową basenu rehabilitacyjnego na bazie mineralnych wód leczniczych w Szczawnicy	Przedsiębiorca	8 000 000,00	8 000 000,00
10.	Rewitalizacja Sanatorium Uzdrowskiego Budowlani w Szczawnicy z rozszerzeniem przedmiotu działalności o rehabilitację	Przedsiębiorca	4 870 800,00	3 960 000,00
11.	Budowa Centrum Usług: Zdrowie, Rehabilitacja i Edukacja Zdrowotna pn.: Pienińskie Centrum Medyczne w Szczawnicy	Przedsiębiorca	8 424 485,25	6 849 175,00
12.	Przebudowa ujęcia i pompowni niskiego ciśnienia KL Palenica w Szczawnicy	Przedsiębiorca	2 152 500,00	1 750 000,00
13.	Budowa restauracji na szczycie Palenicy	Przedsiębiorca	2 767 500,00	2 250 000,00
14.	Budowa centrum rekreacyjno-zdrowotnego na terenie uzdrowskiego Szczawnica	Przedsiębiorca	3 690 000,00	3 000 000,00
15.	Uruchomienie całorocznego ośrodka narciarskiego „Pod Rapą” w Szczawnicy	Przedsiębiorca	9 505 440,00	7 728 000,00
16.	Budowa centrum rehabilitacji uzdrowskiej z elementami SPA	Przedsiębiorca	6 150 000,00	5 000 000,00
		Razem	113 897 725,25	96 874 175,00
Wartość zadań zgłoszonych przez JST		8 000 000,00	Procent	7,02%
Wartość zadań zgłoszonych przez inne podmioty niż JST		105 897 725,25	Procent	92,98%

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgłoszonych kart

3. CHARAKTERYSTYKA OBECNEJ SYTUACJI NA OBSZARZE UZDROWISKA SZCZAWNICA

3.1 Elementy charakterystyczne dla uzdrowiska - potencjał uzdrowiskowy

Miasto i Gmina Szczawnica zlokalizowane jest w południowej części województwa małopolskiego, w powiecie nowotarskim. Szczawnica jest jednocześnie uzdrowiskiem obejmującym granice administracyjne miasta. Gmina Szczawnica składa się z miasta oraz wyodrębnionych sołectw: Szlachtowej i Jaworek, stanowiących jednostki osadnicze o charakterze wiejskim.

Szczawnica jest jedną z lepiej rozpoznawalnych górskich miejscowości uzdrowiskowych w kraju, a w ostatnich latach również zagranicą. Jej głównymi atutami są: klimat – najłagodniejszy pośród uzdrowisk górskich, znaczne nasłonecznienie oraz 8 źródeł wód mineralnych. Gmina Szczawnica, oprócz typowej infrastruktury uzdrowiskowej, wyróżnia się licznymi atrakcjami turystycznymi, zapewniając również możliwość aktywnego wypoczynku m.in. spacerów, wędrowki górskie, wycieczki rowerowe.

Pod względem fizyczno-geograficznym Szczawnica położona jest w strefie granicznej między Karpatami Zewnętrzными i Wewnętrznymi; w strefie styku Beskidu Sądeckiego, Pienin oraz Małych Pienin, w karpackiej strefie gór średnich i niskich, w obrębie mezoregionów Beskidu Sądeckiego i Małych Pienin, rozdzielonych doliną Grajcarka.

Szczawnica od północy graniczy z gminą Łącko, od zachodu z gminą Krościenko nad Dunajcem, od wschodu z gminą Piwniczna, natomiast od południa ze Słowacją. Granice Szczawnicy są w większości naturalne. Granica północna i częściowo wschodnia biegnie głównym grzbieciem Pasma Radziejowej, pomiędzy Dzwonkówką, a Wielkim Rogaczem oraz przez Przełęcz Obidza. Granica południowa i częściowo wschodnia biegnie wzdłuż głównego grzbietu Małych Pienin i jest zarazem granicą państwa. Granica zachodnia biegnie wzdłuż Dunajca, a następnie wzdłuż potoku Ścigockiego. Granice w znaczącej części pokrywają się z granicami zlewni Grajcarka - prawobrzeżnego dopływu Dunajca III-go rzędu. Zlewnia ta w całości znajduje się na obszarze miasta, zajmując około 95% jego powierzchni.

Obszar Szczawnicy wynosi 87,89 km², co stanowi około 6% ogólnej powierzchni powiatu nowotarskiego. Jest to jedna z mniejszych gmin powiatu. Na terenie gminy mieszka 7 428 osób (stan na czerwiec 2015 roku), co stanowi około 3,9% ludności powiatu.

Najważniejszą drogą przechodzącą przez teren Szczawnicy jest droga powiatowa łącząca Krościenko ze Szczawnicą i biegnąca aż do Jaworek. Łączy się ona w Krościenku z drogą krajową nr 969 łączącą Nowy Targ z Nowym Sączem. Czas połączenia drogowego z Krakowem wynosi ok. 105 minut, z Nowym Targiem ok. 45 minut, a z Popradem na Słowacji ok. 82 minuty.

Nazwa miejscowości pochodzi od kwaśnych wód zwanych przez górali szczawami. Pierwsza wzmianka o osadzie pochodzi z 1413 roku i dotyczy zapisania przez króla Władysława Jagiełłę 400 florenów Abrahamowi z Goszyc, przy okazji, którego to zapisu wymieniono dwie Szczawnice: Wyżnią i Niżnią. Do końca XVIII wieku Szczawnica była częścią Starostwa Czersztyńskiego.

Jako zdrojowisko Szczawnica znana jest od ponad 200 lat. Jej dynamiczny rozwój przypada na połowę XIX wieku, kiedy to w roku 1839 właścicielem uzdrowiska został Józef Szalay. Był on właściwym twórcą uzdrowiska. Zbudował pierwsze łazienki oraz nowe budynki zdrojowe i pensjonaty, wykonał oprawę architektoniczną odkrytym źródłom: Magdaleny, Walerii, Jana, Szymona, Heleny i Anieli. Rozszerzył i unowocześnił Park Zdrojowy. Wybudował kaplicę zdrojową. Zapraszał do Szczawnicy znamienitych ludzi epoki, między innymi wybitnego balneologa Józefa Dietla. Przed śmiercią w 1876 roku Józef Szalay zapisał Zakład Zdrojowy Akademii Umiejętności w Krakowie. Ta - pomimo trudności związanych ze spłatą spadkobierców Józefa Szalaya - w latach 1880-1884 wybudowała Dworek Gościnny, uporządkowała Park oraz skończyła rozpoczętą przez Szalaya budowę drogi przez Pieniny do Czerwonego Klasztoru. Dalsze trudności finansowe i organizacyjne zmusiły Akademię do sprzedaży Szczawnicy w 1909 roku Adamowi Stadnickiemu. Jego działalność przypada na okres międzywojenny. Wyremontował on domy zdrojowe, ujął nowe

źródła, poszerzył Park Górny o teren Połonin. W latach 1933-1936 wybudowano Inhalatorium (wyposażone w pierwsze w Polsce komory pneumatyczne), w roku 1935 zaczęto elektryfikację, a w 1937 - kanalizację. W latach 30. XX wieku Szczawnica była modnym kurortem. Mówiono o niej „królowa polskich wód zdrojowych”. Dalsze plany gospodarza uzdrawiska przerwała II wojna światowa. W 1948 roku Stadniccy zostali pozbawieni majątku, a uzdrawisko upaństwowiono. Po wojnie wybudowano nowe sanatoria branżowe i nowoczesny Zakład Przyrodoleczniczy, jednakże po roku 1989 państwowe uzdrawisko nie radziło sobie na wolnym rynku. Nie miało pieniędzy na remont starych niszczących willi i wyeksploatowanych obiektów uzdrowskich. Przełom nastąpił w 2003 roku, gdy Naczelny Sąd Administracyjny przywrócił spadkobiercom hr. Adama Stadnickiego prawa do odebranego i bardzo już zniszczonego majątku. W 2005 roku przejęli oni 80% akcji w zadłużonej spółce Uzdrawisko Szczawnica i rozpoczęli proces inwestycyjny.

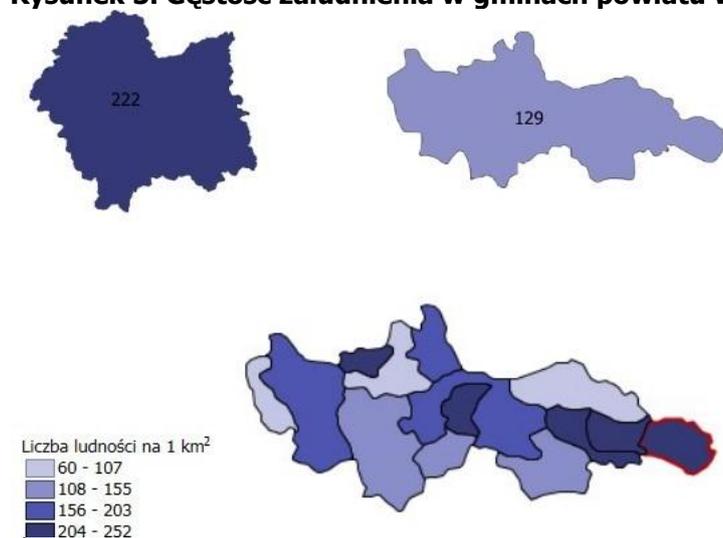
Prawa miejskie Szczawnica otrzymała dopiero 18 lipca 1962 roku. W latach 1973-1982 Szczawnica była połączona z Krościenkiem w jednolitą jednostkę administracyjną.

Użytkowanie gruntów na terenie miasta Szczawnica jednoznacznie wskazuje na jego uzdrowski i turystyczny charakter. Ponad 68% powierzchni miasta zajmują lasy i grunty leśne sprzyjające zarówno profilaktyce, leczeniu i rehabilitacji turystów i kuracjuszy, jak i stwarzające atrakcyjne otoczenie dla wypoczywających turystów.

3.1.1 Podstawowe dane demograficzne

W czerwcu 2015 roku w gminie Szczawnicy mieszkało 7 428 osób, co stanowi zaledwie 4% ludności powiatu nowotarskiego i 0,22% ludności województwa małopolskiego. Wskaźnik gęstości zaludnienia jest stosunkowo niski i wynosi 85 osób/km² dla całej gminy, w tym dla miasta 181 osób/km², zaś dla obszarów wiejskich zaledwie 27 osób/km². Wskaźniki te są znacząco niższe od średniej powiatowej wynoszącej 126 osób/km², oraz od średniej wojewódzkiej – 217 osób/km². Szczawnica – zważywszy na liczbę ludności jest jedną z najsłabiej zaludnionych gmin powiatu nowotarskiego. Wśród gmin powiatu nowotarskiego, gmina Szczawnica zajmuje 11 lokatę pod względem liczby ludności i 12 lokatę pod względem gęstości zaludnienia (na 14 gmin).

Rysunek 3. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 3. Liczba ludności faktycznie zamieszkałej w gminie Szczawnica na przestrzeni lat 2007 – 2014

Ludność / rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	7 372	7 525	7 382	7 425	7 433	7 431	7 472	7 445
Mężczyźni	3 530	3 612	3 544	3 583	3 602	3 592	3 618	3 606
Kobiety	3 842	3 913	3 838	3 842	3 831	3 839	3 854	3 839

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując wiek mieszkańców należy zauważyć, iż najczęściej jest osób w wieku produkcyjnym (mężczyźni pomiędzy 18 a 64 rokiem życia i kobiety pomiędzy 18 a 59 rokiem życia). Udział tej grupy wiekowej rósł do 2011 roku, a w następnych latach podlegał wahaniom. Natomiast systematycznie rośnie udział ludności w wieku poprodukcyjnym, w 2007 roku wskaźnik ten wynosił 16,9%, a w 2014 roku już 18,6%. Spada natomiast udział liczby osób w wieku przedprodukcyjnym z 21,9% (2007 rok) do 19,2%(2014 rok).

Tabela 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2007-2014

Ludność / rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
W wieku przedprodukcyjnym								
Ogółem	1 611	1 593	1 523	1 501	1 477	1 460	1 430	1 432
Mężczyźni	813	791	753	748	749	732	717	704
Kobiety	798	802	770	753	728	728	713	728
W wieku produkcyjnym								
Ogółem	4 517	4 671	4 604	4 673	4 673	4 655	4 696	4 626
Mężczyźni	2 312	2 421	2 397	2 457	2 470	2 475	2 502	2 484
Kobiety	2 205	2 250	2 207	2 216	2 203	2 180	2 194	2 142
W wieku poprodukcyjnym								
Ogółem	1 244	1 261	1 255	1 251	1 283	1 316	1 346	1 387
Mężczyźni	405	400	394	378	383	385	399	418
Kobiety	839	861	861	873	900	931	947	969

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2007-2014 w Szczawnicy zanotowano dodatni przyrost naturalny, natomiast od 2009 roku saldo migracji przyjmuje wartości ujemne. Oznacza to zmniejszenie atrakcyjności gminy Szczawnica, jako miejsca zamieszkania.

3.2 Turystyka i rekreacja

Malowniczy górski krajobraz z unikalnym przełomem Dunajca, bliskością Pienińskiego Parku Narodowego oraz Popradzkiego Parku Krajobrazowego powoduje, że Szczawnicę można zaliczyć do najatrakcyjniejszych turystycznie miejscowości w Polsce. Porastające górskie zbocza (wys. 430-560 m n.p.m.) lasy, duże nasłonecznienie, mała ilość opadów i szczególnie czyste, wolne od alergenów powietrze stwarzają wymarzone warunki dla kuracjuszy i wczasowiczów, natomiast oznakowane szlaki turystyczne po najpiękniejszych terenach Pienin i Beskidów – dla turystów.

Rysunek 4. Szczawnica i otaczające ją atrakcje turystyczne

Źródło: www.odkryjmalopolske.pl

3.2.1 Atrakcje przyrodniczo-krajobrazowe

3.2.1.1 Parki narodowe i krajobrazowe

Obszar gminy Szczawnica częściowo leży na terenach Pienińskiego Parku Narodowego, chroniącego najcenniejsze fragmenty Pienin i Przełomu Dunajca, a także terenach Popradzkiego Parku Krajobrazowego.

Pieniński Park Narodowy (PPN) obejmuje swym zasięgiem najwyższą i najbardziej urozmaiconą część Pienińskiego Pasa Skałkowego, charakteryzującego się urozmaiconą rzeźbą terenu – licznymi wąwozami, urwiskami i półkami skalnymi. Park zajmuje najcenniejsze pod względem krajobrazowym i przyrodniczym obszary Pienin Właściwych: Masyw Trzech Koron, Pieniny Czorsztyńskie, Przełom Dunajca. Ma najwyższy wśród wszystkich polskich parków narodowych wskaźnik nasilenia ruchu turystycznego w przeliczeniu na 1 ha powierzchni. Dla turystów udostępniono 35 km szlaków. Zalicza się do nich również stanowiący atrakcję na skalę europejską spływ tratwami przełosem Dunajca (jego trasę można przejść także pieszo Drogą Pienińską). Powierzchnia parku wynosi 2 346 ha, w tym 1 311 ha stanowi własność Skarbu Państwa. Lasy w parku zajmują 1 665 ha. Powierzchnia objęta ochroną ścisłą wynosi 750 ha. Pod względem własności 619 ha powierzchni Parku to grunty Skarbu Państwa, reszta pozostaje w rękach prywatnych. Niewielki fragment Parku – 31 ha – położony jest na terenie gminy Szczawnica. Wokół Pienińskiego Parku Narodowego, szczególnie na jego północnym przedpolu, na powierzchni 2 682 ha utworzono otulinę Parku, tj. strefę chroniącą przed skutkami negatywnych oddziaływań różnych czynników zewnętrznych na środowisko przyrodnicze.

Na obszarze PPN występuje około 1 100 gatunków roślin naczyniowych, w tym 2 endemity: pszonak pieniński i mniszek pieniński. Występuje tutaj zaskakująco dużo, bo aż 167 gatunków roślin górskich, mimo że Pieniny mają niedużą wysokość. Opisano także ponad 400 gatunków glonów, 230 gatunków mchów, 550 gatunków grzybów kapeluszowych, ponad 400 gatunków porostów i ciągle opisywane są nowe gatunki.

Urozmaicony teren i różnorodność warunków środowiskowych sprawia, że również świat zwierząt jest niezwykle ciekawy. W Pieninach naliczono ponad 7 tys. gatunków zwierząt, w tym ok. 300 kręgowców. Z większych ssaków występują: borsuk, dzik, jelen, ryś, żbik, kuna leśna, sarna. Dzięki występowaniu jaskiń, w których mogą zimować, bogata jest fauna nietoperzy licząca aż 15 gatunków. Najliczniejszy wśród nich jest rzadki już w Europie podkasaniec mały. Z rzadkich gryzoni warto wymienić mysz małooką. Bogata jest awifauna – w latach 1955-59 doliczono się ok. 160 gatunków ptaków, w tym ok. 100 gniazdujących bezpośrednio na terenie Parku. Z gatunków naskalnych warto wymienić nagórnik, pomurnik, kopciuszkę i gniazdującego również w skałach bociana czarnego, z rzadszych drapieżników puchacza. Z kolei w Dunajcu żyje głowacica.

Pienińskie łąki słyną z różnorodności motyli. W całych Pieninach naliczono ich ok. 1 600 gatunków, przy czym 6% z nich to ciepłolubne gatunki znane tylko z Pienin lub sporadycznie występujące poza nimi. Najsłynniejszy z nich to endemiczny niepylak apollo. Na bukach w Masywie Trzech Koron występuje piękna nadobnica alpejska. Co roku naukowcy odkrywają i opisują w Pieninach nowe gatunki bezkręgowców.

Zdjęcie 4. Pieniny

Autor: Monika Wałaszek

Popradzki Park Krajobrazowy (PPK), będący ostoją dzikiej przyrody, znajduje się w Karpatach Zachodnich, na terenie Beskidu Sądeckiego. Znaczną część Parku (80%) stanowią lasy. Park jest bogaty w wody mineralne – na jego terenie znajduje się 20% zasobów wód całej Polski.

Park, utworzony w roku 1987, zajmuje powierzchnię 53 670,5 ha, a jego otulina – ok. 25 000 ha. Ponad połowa terenu gminy Szczawnica (4 859 ha) znajduje się na terenie Parku i jego otuliny. Park Krajobrazowy jest obszarem chronionym w warunkach racjonalnego gospodarowania, gdzie działalność gospodarcza dostosowana jest do wymogów przyrodniczych i zakłada koegzystencję gospodarki rolnej, leśnej, uzdrowskiej i turystycznej. Teren całego Parku leży w zasięgu obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym sieci ECONET-PI- 43M Beskid Sądecki. PPK obejmuje zalesione pasma Beskidu Sądeckiego - Pasma Radziejowej (1 262 m n.p.m.), Pasma Jaworzyny (1 114 m n.p.m.) oraz grupę Dubnego (904 m n.p.m.) i Zimnego (918 m n.p.m.), rozdzielone malowniczą doliną Popradu. Południowa granica parku biegnie wzdłuż granicy ze Słowacją. Z uwagi na zróżnicowanie wysokości terenu, wykształciły się tu piętra roślinne: pogórze (do 550-600 m n.p.m.), regiel dolny (do 1 100 m n.p.m.), regiel górny (powyżej 1 100 m n.p.m.). Regiel dolny stanowią głównie lasy jodłowo-bukowe, w dolinach rzek – grądy i łęgi. Górny, występujący wyłącznie w Paśmie Radziejowej, zajmuje bór świerkowy. Na obszarze Parku występują rośliny alpejskie, takie jak kuklik górski oraz pięciornik złoty. Znajduje się tu również jedyne w Polsce naturalne stanowisko głogu wielkoowocowego. W rozległych, zwartych lasach żyje wiele gatunków ssaków leśnych, jak np.: wilki, rysie, jelenie, sporadycznie żbiki i niedźwiedzie. Występują górskie ptaki: orzeł przedni, płochacz halny, drozd obroźny, puchacz, puszczyk uralski, a do osobliwości należą wąż Eskulapa.

3.2.1.2 Rezerваты przyrody i parki uzdrowskie

Do najbardziej popularnych i najczęściej zwiedzanych miejsc w gminie Szczawnica należą rezerwat przyrody Wąwóz Homole i rezerwat Biała Woda, obfitujący w malownicze skałki i progi skalne, tworzące przełomy i wodospady. Szczawnica słynie także z parków, wśród których wyróżniają się Park Dolny i Park Górny.

Rezerwat przyrody „Wąwóz Homole” obejmuje skalny wąwóz Homole oraz Czajkową Skałę i boczną część dolinki Koniowskiego Potoku w Małych Pieninach. Rezerwat, o powierzchni 58,6 ha, położony w Jaworkach, założony został w roku 1963 w celu ochrony pięknego krajobrazu i cennych osobliwości przyrody nieożywionej i ożywionej. Wąwóz ma długość ok. 800 m i wciną się w północne stoki Wysokich Skałek, tworząc głęboki kanion o bardzo stromych ścianach dochodzących do 120 m wysokości. Zbudowany jest z wapieni krynoidowych serii czorsztyńskiej (widoczne są w dolnej części wąwozu) i serii niedzickiej (widoczne w górnej części wąwozu i nasunięte od południa na wapienie serii czorsztyńskiej). Dużą rolę w jego wyźłobieniu odegrał również płynący nim potok Kamionka. Tworzy on w wąwozie malownicze kaskady, a jego koryto zawałone jest wielkimi głazami. Od czasu powstania rezerwatu jego teren uległ zalesieniu – na stromych skałach w świetlistych miejscach jałowcem, w pozostałych wielogatunkowym lasem z świerkiem pospolitym, bukiem pospolitym, jaworem, jesionem wyniosłym, jarzębiną i innymi gatunkami. Niezalesione powierzchnie zajęte są przez trzy zespoły roślinności naskalnej: zespół kostrzewy bladej, seslerii skalnej i trzcinnika pstrego, w których często występują takie gatunki roślin, jak: ożanka górską, irga czarna, złocień baldachogroniasty oraz bogata flora mchów i drobne paprocie naskalne. W rezerwacie występuje aż 9 gatunków roślin chronionych, m. in.: bluszcz pospolity, cis pospolity, dziewięciśń bezłodygowy, lilia złotogłów, rojownika włochatego. W wapiennych skałach wąwozu gniazduje pustułka, sokół, puchacz. W wąwozie spotkać też można pluszcza i pliszkę górską. Z płazów występuje salamandra plamista i żaba trawna.

Zdjęcie 5. Wąwóz Homole

Źródło: www.pieniny.com.pl

Rezerwat przyrody „Biała Woda” to jeden z najładniejszych wąwozów Pienin, znakomicie nadający się do spacerów i doskonale przygotowany turystycznie. Rezerwat o powierzchni 27,83 ha, położony jest w dolinie potoku Biała Woda oraz jego dopływu Brysztańskiego Potoku. Składa się z czterech oddzielnych, blisko siebie położonych fragmentów, oddzielonych od siebie pastwiskami i polami uprawnymi. Celem jego utworzenia była ochrona cennego i pięknego krajobrazu, licznych elementów przyrody nieożywionej (skały wapienne i turnie, kamieniste koryto potoku z kaskadami) oraz interesującej flory naskalnych roślin wapieniolubnych i innych rzadkich roślin. Rezerwat ma bardzo ciekawą budowę geologiczną z przewagą skał wapiennych z okresu jury i kredy, tworzących urozmaicone formy przestrzenne. Teren rezerwatu jest w większości bezleśny, jedynie w południowej części rezerwatu występują niewielkie półnaturalne płyty lasu mieszanego o urozmaiconym składzie gatunkowym oraz buczyna karpacka. Przeważa w nich buk, świerk i jawor. Wśród drzewostanu rezerwatu występują ponadto jesion wyniosły, sosna zwyczajna, wierzba krucha, wierzba siwa, jarzębina, lipa drobnolistna, modrzew europejski, olcha szara, brzoza brodawkowata, wiąz górski, czereśnia ptasia. Pozostałościami po dawnych mieszkańcach są zdziczałe drzewa owocowe, kasztanowiec zwyczajny i lipa szerokolistna. Wielką osobliwością florystyczną są znajdujące się na północnej ścianie Smolegowej Skały relikwowe stanowiska roślin górskich, które w Polsce występują jedynie w Tatrach i właśnie tutaj: dębik ośmiopłatkowy, konietlica alpejska, pępawa Jacquina.

Zdjęcie 6. Rezerwat Biała Woda

Źródło: www.szczawnica.na-pulpit.pl

Rezerwat Wysokie Skałki położony jest na najwyższym szczycie Pienin - Wysokiej (1 050 m n.p.m.). Utworzony został w 1961 roku, początkowo miał obszar 10,9 ha, później powiększono go do 13,9 ha. Znajduje się na obszarze Małych Pienin, na granicy ze Słowacją, na wysokości 900-1 050 m n.p.m. Jest rezerwatem krajobrazowym i leśnym. Ochronie podlega tu jedyny zachowany w Pieninach fragment górnoreglowego naturalnego lasu świerkowego. W latach 1947-1957 podczas zagospodarowywania opuszczonych przez Łemków terenów Pienin, został silnie przetrzebiony, jednak po kilkudziesięciu latach odtworzył się. W runie leśnym i na niewielkich niezalesionych miejscach występują między innymi takie rzadkie rośliny, jak: lilia złotogłów, powojnik alpejski, tojad dzióbaty, wawrzynek wilcze łyko, jaskier platanolistny, modrzyk górski. Ciekawa jest też fauna ptaków; gniazdują tu: puchacz, myszołów, orlik krzykliwy. Rezerwat ma też duże walory krajobrazowe. Z nagiego wierzchołka rozciągają się imponujące widoki na: Pasma Radziejowej, Babią Górę, Tatry i Pieniny. Od wschodniej strony wierzchołka Wysokiej urwiste wapienne skały o wysokości 5-20 m.

Zdjęcie 7. Rezerwat Wysokie Skałki oraz Zaskalskie-Bodnarka

Źródło: www.wikipedia.org

Rezerwat Zaskalskie-Bodnarka ma powierzchnię 19,02 ha i utworzony został w 1961 roku w celu ochrony krajobrazu, lasu i cennych naskalnych i ciepłolubnych zespołów roślinności porastających wapienne skały i strome zbocza. Znajduje się w dolinie Skalskiego Potoku uchodzącego do Grajcarka w Jaworkach oraz na zboczach zalesionej góry Skalskie (789 m n.p.m.).

Potok tworzy w niektórych miejscach głęboki wąwóz z odsłonięciami fliszu karpackiego. W lesie gniazduje rzadki puchacz. Do rezerwatu prowadzi droga, biegnąca przez pola uprawne nieistniejącego już osiedla łemkowskiej wsi Skalskie. Na skraju lasu wkraczamy w oryginalną bramę skalną utworzoną przez dwie duże skały – po prawej stronie jest to Dziurawa Skała, po lewej Czerwona Skała.

Rezerwat Nad Kotelnicznym Potokiem to rezerwat leśny o powierzchni 25,54 ha, utworzony w celu ochrony fragmentu puszczy karpackiej pod Radziejową.

Park Górny założony został w 1824 roku. Park ten jest bogaty w wiele rzadkich okazów drzew iglastych. Obszar parku był przez lata powiększany. Współczesne rzeźby, które można spotkać na terenie parku powstały w latach 1960-63. W latach 2010 – 2012 poddany częściowo rewitalizacji, powoli odzyskuje swą dawną świetność.

Zdjęcie 8. Fontanna i zabytkowa zabudowa Parku Górnego

Autor: Michał Adamowski

Park Dolny założono na pastwiskach w latach 1861 – 65. Mieszczą się w nim: kompleks zwany dolnym zakładem zdrojowym, domy wycoczynkowo-sanatoryjne, altana zdroju „Wanda” z roku 1910, murowana kaplica powstała w latach 1867-88 jako pijalnia – później przeznaczona na cele sakralne, sztuczna grota z roku 1890 sławiąca Mikołaja Zyblikiewicza – marszałka Sejmu Galicyjskiego. Znajdują się tu również stuletnie zrosnięte lipy szerokolistne oraz drewniany domek z 1861 roku, który służył jako „dom kultury”. Przechadzając się po parku można podziwiać piękne rzeźby parkowe. Poddany w ostatnich latach gruntownej modernizacji odzyskał swój dawny wygląd i charakter.

Zdjęcie 9. Park Dolny

Autor: Michał Adamowski

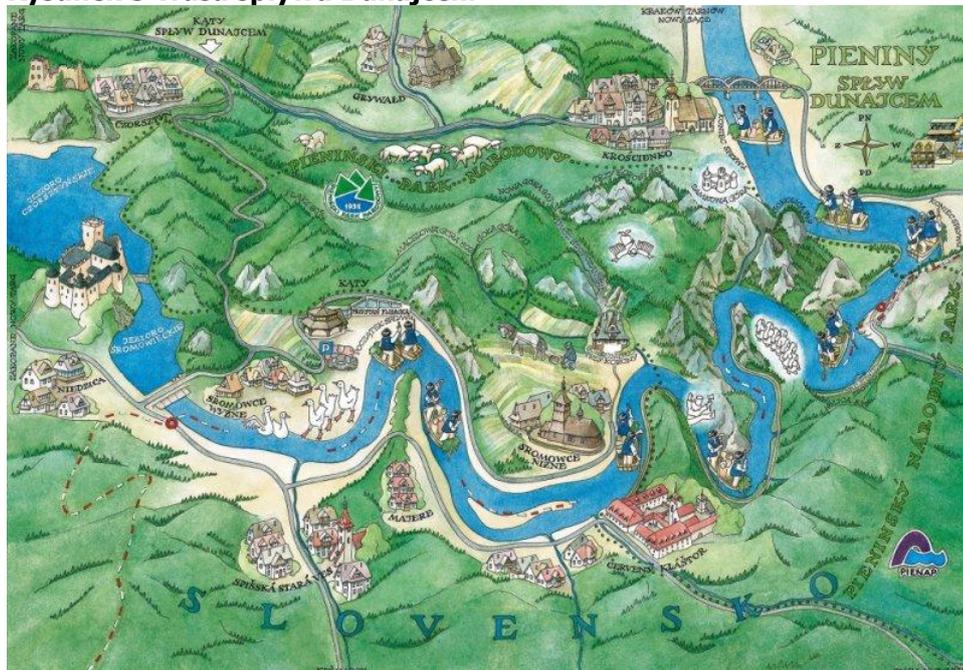
3.2.1.3 Przełom Dunajca

Przełom rzeki Dunajec przez wapienne pasmo górskie Pienin między Sromowcami Niżnymi, a Szczawnicą jest jednym z najbardziej znanych szlaków turystycznych, na którym od dziesiątków lat organizowane są regularne spływy na tratwach stanowiące atrakcję na europejską skalę. Spływ rozpoczyna się w Sromowcach Kątach, a kończy po 18 km w Szczawnicy (czas trwania: ok. 2-3 godz.), drugi odcinek ma 5 km – między Szczawnicą i Krościenkiem (czas trwania: ok. 30 min). Rzeka tworzy na pierwszym z wymienionych odcinków wiele malowniczych, ostrych zakoli, a ściany górskie wznoszą się do ok. 300 m.

Początki spływów sięgają pierwszej połowy XIX wieku, wówczas pasażerami byli najczęściej kuracjusze ze Szczawnicy oraz goście z zamków w Niedzicy i Czorsztynie. Spływ Dunajcem jest jedną z największych i najbardziej rozpoznawalnych atrakcji turystycznych Szczawnicy i całej Małopolski. Spływ – po polskiej stronie granicy - organizowany jest przez Polskie Towarzystwo Flisaków Pieńskich.

Przełom Pieniński można także zwiedzić pieszo lub rowerem. Umożliwia to Droga Pienińska ze Szczawnicy do Czerwonego Klasztoru prowadząca wzdłuż prawego brzegu Dunajca, niemal w całości po słowackiej stronie.

Rysunek 5 Trasa splotu Dunajcem

Źródło: www.flisacy.com.pl

Zdjęcie 10. Przełom Dunajca i charakterystyczne tratwy na rzece

Źródło: www.szczawnica.na-pulpit.pl

3.2.2 Obiekty zabytkowe

Na terenie Szczawnicy znajduje się wiele różnorodnych i unikalnych wartości kulturowych. Na uwagę zasługuje stara, stylizowana zabudowa uzdrowiskowa Szczawnicy, szczególnie interesująca w dolnej części miasta. Znajdują się tu XIX-wieczne domy z malowanymi godłami zamiast numerów, pieczołowicie odtwarzane przez samorząd lokalny i regionalny (tzw. godła szalayowskie). Ozdobą Szczawnicy są stare budowle uzdrowiskowe i pensjonatowe noszące cechy stylu szwajcarskiego, bogate zwyczaje ludowe, stroje góralskie, wyroby artystów ludowych, legendy o zbójnikach i poszukiwaczach złota i srebra.

Do najciekawszych obiektów zabytkowych należą:

Osada Flisacka, tj. zabytkowe zagrody flisaków położone na terenie Szczawnicy Niższej u wylotu potoku Grajcarek oraz mały zespół starych zagród położonych na pograniczu Szczawnicy z Krościenkiem na tzw. Piaskach pomiędzy drogą wjazdową do Szczawnicy, a rzeką Dunajec. Na obszarach tych ochroną konserwatorską objęte są zarówno zachowane do dzisiaj zabytkowe domy, jak też układy działek siedliskowych i historyczna sieć drożna.

Historyczna część Szczawnicy, obejmująca: zabudowę położoną po dwóch stronach Szczawnego Potoku oraz u wylotu jego doliny; XIX-wieczną zabudowę willową; zabudowę uzdrowiskowo-pensjonatową z początku XX wieku; stare założenia zieleni miejskiej Parku Górnego i Dolnego, stary cmentarz z kaplicą Szalayów oraz resztkami dawnego parku i dworu Szalaya. Szczególnej ochrony konserwatorskiej wymagają XIX-wieczna zabudowa wokół Placu Dietla, Park

Dolny i Górny, zabudowa ulicy Jana Wiktora, neogotycki kościół parafialny, park i dwór Józefa Szalaya z roku 1839, stary cmentarz, zespół willi piętrowych (przełom XIX i XX w.) położonych przy ul. Głównej, zespół domów miejskich o charakterze willowym (przełom XIX i XX w.) przy ul. Parkowej, a także relikty zespołów turystycznych i budownictwa ludowego Rusi Szlachtowskiej.

Ścisłą ochroną konserwatorską są objęte:

- fragment dawnej wsi Szlachtowa wokół zabytkowej cerkwi Rusińskiej;
- fragment centrum dawnej wsi Jaworki z zabytkowym zespołem cerkiewno-cmentarnym oraz fragmenty wsi Czarna Woda;
- położone w widłach potoków Jasienik i Biała Woda, ślady układu zabudowy siedliskowej osady rusińskiej Biała Woda, zlikwidowanej w latach 1945 - 1947 w ramach akcji „Wisła”.

Zdjęcie 11. Zabytki Szczawnicy (1. kościół - dawna cerkiew w Szlachtowej, 2. Willa Holenderka, 3. Kościół w Jaworkach)

Autor: Michał Adamowski

Centralnym miejscem Szczawnicy jest, usytuowany na końcu ulicy Zdrojowej - Plac Józefa Dietla. Stoi tu wśród zieleni obelisk upamiętniający tego wybitnego balneologa, odsłonięty w 1865 r. Otaczające plac budynki pochodzą z poł. XIX w. Zachodnią ścianę placu tworzą domy „Litwinka” i „Zdrojowa”. Od północy plac otaczają trzy budynki: stary zakład przyrodolecznicy, tzw. „Holenderka” oraz pijalnia „Józefiny” i „Stefana”.

Zdjęcie 12. Zabytkowa zabudowa Placu Dietla

Źródło: Michał Adamowski (fot 1 i 3), www.szczawnica.na-pulpit.pl

W Szczawnicy podziwiać można liczne budowle XVIII i XIX-wiecznej architektury zdrojowej. Posiada ona cechy stylu szwajcarskiego. Są to m.in. rzadkie już domy góralskie. Niektóre z nich zamiast numerów domów zachowały unikatowe herby - godła rodów szczawnickich (tzw. godła szalayowskie). Z okresu powojennego na uwagę zasługuje architektura sanatoryjna z lat 60. i 70. tj. obiekty sanatoryjne: Górnik (obecnie Solar-Spa), Hutnik, Nauczyciel, Budowlani, Dzwonkówka, Papiernik, Navigator oraz Zakład Przyrodolecznicy. Wśród zabytków Szczawnicy wymienić należy m.in. kaplicę Matki Boskiej Królowej Nieba w Parku Górnym (projektu Szalaya), z obrazem jego autorstwa, fontannę i obelisk na Placu Dietla (obecnie po rewitalizacji placu zastąpione nowymi obiektami), Kaplicę Matki Boskiej Częstochowskiej z XIX wieku (dawną pijalnię wody ze źródła Wanda) w Parku Dolnym, neogotycki Kościół św. Wojciecha z 1892 roku projektu Stanisława Eliasza Radzikowskiego, willę, w której do niedawna mieściło się Muzeum Pienińskie im. J. Szalaya w Szczawnicy na pl. Dietla z ciekawymi zbiorami regionalnymi i uzdrowiskowymi (obecnie przeniesionymi do nowej siedziby), a także dobrze zachowane połemkowskie cerkwie w przyłączonych do Szczawnicy w 1962 roku byłych wsiach Jaworkach i w Szlachtowej, obecnie kościoły wyznania rzymsko-katolickiego.

Część tych obiektów znajduje się w strefie ochrony konserwatorskiej, która obejmuje Zespół Zdrojowy dawnej XIX-wiecznej i z początku XX wieku willowej zabudowy uzdrowiskowo-pensjonatowej w górnej części ulicy Zdrojowej, przy Placu Dietla, w obrębie Parku Górnego i przy

ul. Jana Wiktora - wraz z dawnymi założeniami publicznej zieleni urządzonej Parku Górnego i Parku Dolnego, który z uwagi na wyjątkowe walory historycznego krajobrazu kulturowego powinien być przedmiotem podjęcia przez Radę Miasta Szczawnica uchwały w sprawie utworzenia parku kulturowego tego obszaru. W skład strefy wchodzi także dawny cmentarz z kaplicą Szalayów, jak też położony w zakolu potoku Grajcarek dawny zespół dworski Szalayów, które stanowią enklawy tego parku. Strefą objętą ochroną jest także dawna Osada Flisacka położona na prawym brzegu potoku Grajcarek u jego wlotu do Dunajca, z jej historycznym układem urbanistycznym oraz licznymi obiektami rozpoznanymi przez służby konserwatorskie, jako posiadające już znaczne historyczne wartości architektoniczne.

Ponadto wyznaczono tereny objęte ochroną struktury zabudowy, jej gabarytów oraz charakteru i stylu architektonicznego, znajdujące się bezpośrednio na obrzeżu powyższych zespołów.

Do rejestru zabytków wpisane jest 26 obiektów zlokalizowanych na terenie gminy Szczawnica, a łącznie 108 nieruchomości ujętych zostało w ewidencji zabytków, w stosunku do których wprowadza się obowiązek uzgadniania z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków ich remontów, modernizacji, przebudowy i rozbudowy. W październiku 2015 roku do rejestru zabytków nieruchomych województwa małopolskiego wpisane były następujące obiekty w Mieście Szczawnica oraz miejscowościach Jaworki i Szlachtowa:

- kaplica pod wezwaniem Matki Boskiej Częstochowskiej, ul. Park Dolny;
- kaplica pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny, ul. Park Górny;
- cmentarza parafialny (stary), ul. Główna;
- kaplica grobowa Szalayów;
- willa „Pod Bogurodzicą”, pl. Dietla;
- willa „Stara Kancelaria”, pl. Dietla 3;
- willa „Danusia”, pl. Dietla 5;
- willa „Pałac”, pl. Dietla 7;
- willa „Holenderka”, pl. Dietla 8;
- willa „Nad Zdrojami”;
- willa „Szwajcarka”, pl. Dietla 10;
- willa „Marta”, ul. Manifestu Lipcowego 18;
- dom, ul. Manifestu Lipcowego 25;
- altana muzyczna, ul. Park Dolny;
- altana widokowa, ul. Park Dolny;
- sanatorium „Modrzewie”, ul. Park Górny;
- sanatorium „Pod Batorym”, ul. Park Górny 13;
- inhalatorium, ul. Park Górny;
- willa „Alma”, ul. Park Górny 4;
- willa „Palma I”, ul. Park Górny 14;
- willa „Palma II” (d. „Magdalenka”), ul. Park Górny 15;
- pensjonat „Szalay II”, ul. Jana Wiktora 12;
- pensjonat „Hotel Narodowy”, obecnie „Szalay I” ul. Jana Wiktora 16;
- altana zdroju „Waleria”, ul. Zdrojowa;
- willa „Limba”, ul. Zdrojowa 21;
- altana muzyczna, ul. Park Dolny;
- cerkiew greko-katolicka pod wezwaniem św. Jana Chryzostoma, obecnie kościół filii rzymsko-katolickiej pod wezwaniem św. Jana, cmentarz przykościelny, ogrodzenie;
- cerkiew greko-katolicka., obecnie kościół rzymsko-katolickiej parafii pod wezwaniem Matki Boskiej Pośredniczki Łaski, dzwonnica, cmentarz cerkiewny.

Zdjęcie 13. Architektura uzdrowskowa Szczawnicy (Dom nad Zdrojami i Willa Holenderka)

Źródło: pieniny-serwis.pl, Michał Adamowski

3.2.3 Szlaki i atrakcje sportowo-rekreacyjne**3.2.3.1 Promenada nad Grajcarem**

Strategicznym z punktu widzenia zagospodarowania przestrzennego miasta jest otoczenie potoku Grajcarek. Promenada łączy zabytkową i uzdrowską część Szczawnicy z końcowym przystankiem spływu Dunajcem, stanowiącym niezwykle popularną atrakcję turystyczną regionu. Znajduje się tu także ciesząca się olbrzymim powodzeniem ścieżka pieszo-rowerowa na Słowację. Deptak spacerowy ma długość ok 1 800 metrów. Rozpoczyna się pod dolną stacją kolejki na Palenicę i ciągnie się wzdłuż potoku Grajcarek.

Promenada została dodatkowo wyposażona w estetyczną i funkcjonalną małą architekturę - ławki, kosze na śmieci, ozdobna roślinność czy oświetlenie to tylko nieliczne przykłady wpływające na ogólny wygląd promenady. Ponadto usytuowana jest ona raz z jednej, raz z drugiej strony potoku, a jej ciągłość zapewniają urocze mostki. Jest to idealne miejsce do spacerów, jazdy rowerem, uprawiania nordic walking czy jazdy na rolkach.

Promenada w Szczawnicy znalazła się wśród 10 laureatów konkursu Inwestycje Komunalne 2012 organizowanego podczas Europejskiego Kongresu Gospodarczego w Katowicach (European Economic Congress – EEC).

Zdjęcie 14. Promenada nad Grajcarem

Autor: Michał Adamowski

3.2.3.2 Szlaki turystyczne na terenie Szczawnicy

Do największych atrakcji turystycznych Szczawnicy należą: trasy rowerowe i konne oraz piesze szlaki turystyczne.

Szlaki górskie - przez gminę Szczawnica biegnie sześć oznakowanych górskich szlaków do uprawiania turystyki pieszej. Stopień trudności jest zróżnicowany, zatem każdy turysta może wybrać odpowiedni w zależności od swojej kondycji. Są to szlaki:

- do schroniska na Przehybie: szlak niebieski przez Kunie, szlak zielony przez Gabańkę, czas przejścia 3 godz.;
- na Palenicę: szlak żółty z centrum Szczawnicy obok dolnej stacji Kolei Liniowej Palenica, czas przejścia 1 godz.;
- do schroniska na Durbaszce: szlak niebieski biegnący grzbietem Małych Pienin, czas przejścia: 3 godz.;
- do schroniska na Bereśniku: szlak żółty z Placu Dietla przez Bryjarkę, czas przejścia: 1 godz.;
- na szczyt Trzech Koron przez Sokolicę: szlak niebieski od schroniska Orlica w Pieninach, czas przejścia: 6 godz.,
- na Wysoką przez Wąwóz Homole z Jaworek: szlak zielony, czas przejścia: 2 godz.;
- Szlak Papięski biegnący z Prehyby na Szlachtową.

Trasy rowerowe – Szczawnica oferuje turystom pięć tras rowerowych o zróżnicowanym stopniu trudności:

- Szczawnica Wyżna - Sewerynowka - dolina Jastrzębiego potoku - Przehyba - dolina Sopotnickiego potoku - Sewerynowka - Szczawnica (znaki czarne). Znakowanie i ruch w obydwu kierunkach, długość ok. 30 km, czas przejazdu ok. 4 h, różnica wysokości 750 m. Asfalt, droga bita, ścieżka leśna. Z Hali Przehyba możliwość zjazdu do Gabonia, do Rytra przez Halę Konieczną, do Piwnicznej przez Rogacz szlakami turystyki pieszej;
- Szczawnica PKS - Bereśnik - Szczawnica (znaki niebieskie). Znakowanie i ruch w jednym kierunku, długość około 8 km, czas przejazdu ok. 1 h 30 min., różnica wysokości 450 m., drogi bite;
- od parkingu nad Dunajcem w górę biegu Dunajca Starą Droga Pienińską - przejście graniczne ze Słowacją - Czerwony Klasztor. Trasa nieznakowana. Długość ok. 25 km (w obydwie strony), czas przejazdu ok. 2 h 30 min., różnica wysokości 50 m., nawierzchnia utwardzona;
- Jaworki (parking Homole) - schronisko pod Durbaszką - Rabsztyn - pod Jarmutą - Szczawnica Wyżna (znaki czerwone). Znakowanie i ruch w jednym kierunku, długość ok. 10 km, czas przejazdu około 1 h 40 min., różnica wysokości 30 m.;
- Jaworki (parking Homole) - rezerwat Biała Woda - Przełom Rozdziele - Obidza (znaki zielone). Znakowanie i ruch w obydwu kierunkach, długość ok. 25 km (w obydwie strony), czas przejazdu ok. 3 h, różnica wysokości 450 m., drogi bite lub ścieżki leśne. Z przełęczy Obidza możliwość dojazdu do Piwnicznej szlakami rowerowymi: nr 2 - koloru zielonego przez Wielki Rogacz (około 15 km) oraz nr 3 - koloru niebieskiego przez Eliaszkówkę (ok. 18 km), również szlakiem turystyki pieszej koloru czerwonego.

Szlak kajakowy zlokalizowany jest na rzece Dunajec i stanowi część szlaku kajakowego prowadzącego z Nowego Targu do Nowego Sącza. Przebiega od miejscowości Sromowce, przez przełom Dunajca aż do Tylmanowej. Z uwagi na uwarunkowania terenowe wymaga doświadczenia i kwalifikacji w tej dziedzinie turystyki.

Szlaki turystyki konnej - dla wielbicieli hippiki Szczawnica oferuje siedem wytyczonych tras:

- Jaworki - Szlachtowa, przejście przez potok Grajcarek nad kościołem, koło leśniczówki „Stare”, ścieżkami przez pola i hale w stronę Szlachtowej;
- Szlachtowa - Staszowa, kierunek przez Niterbag, Gabańkę, ścieżkami do Staszowej;
- Staszowa - Przysłop, drogą gminną i leśną nr 12 wzdłuż potoku Sopotnickiego, osada Potoki, do przysiółka Przysłop;
- Przysłop - Krościenko, wzdłuż czerwonego szlaku przez Dzwonkówkę, Stajkową do Krościenka;
- Przehyba - Przysłop, nartostradą do stokówki biegnącej wzdłuż potoku Jastrzębiego do kościółka Sewerynowka, - nartostradą do stokówki biegnącej nad Halą Koszarki do potoku Sopotnickiego przez Krzemieniny do osady Potoki (w kierunku Przysłop);
- Jaworki - Biała Woda, z Jaworek przez Rezerwat Biała Woda na halę wypasową do szlaku niebieskiego w kierunku Obidzy Piwniczańskiej. Z Jaworek czerwonym szlakiem przez Rusinowy Wierch, Jasielnik do Obidzy Piwniczańskiej;
- Obidza Piwniczańska - Przehyba, wzdłuż szlaku czerwonego przez Wielki Rogacz, Zawór Ryterski, stokówkę leśną do szlaku zrywkowego prowadzącego na grzbiet Pasma Radziejowej, dalej na czerwony szlak w kierunku Złomistego Wierchu i Przehyby;
- trasy w obrębie małych Pienin: z Jaworek drogą bitą do schroniska Durbaszka, dalej szlakiem niebieskim turystycznym w kierunku Szczawnicy ze zjazdem drogami lokalnymi na przysiółek Potoki, a także z Jaworek drogą przez Bukowiny (nad Rezerwatem Homole na halę wypasową pod Wysoką), następnie w kierunku Durbaszki - halami, a w kierunku Obidzy Piwniczańskiej halami do niebieskiego szlaku.

Szlaki narciarstwa biegowego oraz narciarstwa śladowego dla wielbicieli narciarstwa pozastokowego. Najciekawsze to:

- Szczawnica – Kuni Wierch – Prehyba – Stary Wierch – Szlachtowa – szlak zielony/szlak czerwony/szlak narciarski Trasa łatwa, o dł. 14 km, prowadząca do Schroniska PTTK pod Prehybą ze zjazdem wzdłuż szlaku narciarskiego do Szlachtowej.
- Szczawnica – Palenica – Durbaszka – polany pod Wysoką – Jaworki – szlak żółty/szlak niebieski/szlak zielony. Trasa widokowa o długości 12 km, wiodąca grzbietem Małych Pienin. Rozpocząć ją można wjazdem kolejką krzeselkową na Palenicę.

3.2.3.3 Infrastruktura sportowo-rekreacyjna

Na terenie miasta - w centrum uzdrowiska oraz w Jaworkach - na Bukowinkach znajdują się wyciągi narciarskie oraz trasy zjazdowe zarówno dla początkujących narciarzy, jak i zaawansowanych amatorów białego szaleństwa. Dla tych ostatnich udostępnia się w okresie zimowym trasę na stoku Palenicy posiadającą homologację FIS.

Narciarze na **Palenicy** mogą skorzystać z czterech tras. Najdłuższa ma 1 800 metrów, najkrótsza zaś 400 m. Na Palenicę wyjedziemy 4 osobowym wyciągiem, o przepustowości 2400 os./h i długości 783. Czas jazdy ok. 3 min, wysokość stacji górnej 722 m n.p.m., a dolnej 456 m n.p.m. Na narciarzy w pobliżu górnej stacji PKL Palenica czekają trzy wyciągi orczykowe. Dwa równoległe o długości ok. 320 m i przepustowości ok 750 os./h. Jeden mały wyciąg o długości ok 100 m. Na Palenicy skorzystać można z następujących tras:

- trasa Palenica I o dł. długość 1 000 m, różnica poziomów wynosi 250 m. Stok jest sztucznie naśnieżany. Trasa trudna - dla zaawansowanych narciarzy;
- trasa Palenica II (trasa rodzinna) o dł. 1 800 m, różnica wysokości wynosi 270 m. Trasa biegnąca ze szczytu Szafranówki, aż do podnóża Palenicy gdzie łączy się z trasą Palenica I, trasa jest sztucznie śnieżna i oświetlona, stopień trudności - średnio trudny;
- trasa Szafranówka I o dł. 400 m, zaliczana do tras łatwych, różnica wysokości wynosi 75 m. Oświetlona, sztucznie naśnieżana. Idealna dla początkujących narciarzy;
- trasa Szafranówka II o dł. 500 m, różnica wzniesień wynosi 100 m. Stok o średnio - trudnym poziomie trudności, sztucznie naśnieżany.

Rysunek 6. Trasy narciarskie na Palenicy

Źródło: www.palenica.info

Trwają prace koncepcyjne związane z poszerzeniem stacji Palenica poprzez lokalizację na północno- zachodnich stokach Góry Szafranówka nowego wyciągu krzeselkowego i trasy narciarskiej.

Drugi kompleks narciarski w Szczawnicy stanowi przebudowana w roku 2009 **Arena Narciarska Jaworki-Homole**. Od sezonu zimowego 2009 stacja zdobywa wyróżnienia w organizowanych w Polsce plebiscytach na najlepsze stacje narciarskie. Do tej pory zajęła m.in. I

miejsce w plebiscytcie Onet.pl na najlepszy ośrodek narciarski 2010 w Polsce, specjalne wyróżnienie kapituły plebiscytu na Najlepszą Stację Narciarską Małopolski w sezonie 2009/2010 oraz wyróżnienie kapituły plebiscytu na Najlepszą Stację Narciarską Małopolski w sezonie 2012/2013.

Arena narciarska o łącznej powierzchni 27 ha graniczy od wschodu z rezerwatem Zaskalskie Bodnarówka, a od zachodu z rezerwatem Wąwóz Homole. Kompleks posiada kolej linową 2-osobową o dł. 621 m, przy różnicy poziomów wynoszącej 116 m, przepustowość 1 200 osób/godzinę. W ośrodku skorzystać można z następujących tras:

- trasa nr 1 – obok wyciągu orczykowego „Storczyk”, sztucznie zaśnieżana o dł. ok. 600 m o małym i średnim stopniu trudności (niebieska i czerwona). Posiada homologacje PZN do slalomu;
- trasa nr 1 a – trasa dojazdowa do stoku przeznaczonych do rozgrywania zawodów narciarskich o dł. 200 m, łatwa, sztucznie zaśnieżana;
- trasa nr 2 – trasa główna obok kolei linowej, sztucznie zaśnieżana i oświetlona o dł. ok. 700 metrów o małym i średnim stopniu trudności (niebieska i czerwona);
- trasa nr 3 – trasa do treningów i zawodów położona obok kolei linowej, sztucznie zaśnieżana o dł. Ok. 760 metrów o małym i średnim stopniu trudności (niebieska i czerwona). Posiada homologacje PZN do slalomu giganta;
- trasa nr 4 – najbardziej wysunięta w kierunku wschodnim, nieprzygotowywana ratrakami, przeznaczona dla doświadczonych narciarzy potrafiących radzić sobie w trudnych warunkach i świeżym śniegu (trasa freeride’owa). Bardzo trudna o dł. ponad 900 metrów;
- trasa nr 5 – trasa położona obok wyciągu „Krokus” - bardzo łatwa, zaśnieżana i przeznaczona dla najmłodszych narciarzy stawiających pierwsze kroki na nartach;
- trasa nr 6 – położona obok wyciągu orczykowego „Storczyk” w górnej części ośrodka narciarskiego - trasa łatwa (niebieska) przeznaczona do nauki jazdy na nartach.

Na terenie stacji narciarskiej istnieje jedna z niewielu w Polsce trasa ze stałym pomiarem czasu. Jest dostępna codziennie dla tych wszystkich narciarzy, którzy chcą spróbować własnych sił w walce z tyczkami i czasem. Trasa posiada homologację PZN i służy również do rozgrywania zawodów.

Rysunek 7. Trasy narciarskie w Ośrodku Jaworki-Homole

Źródło: arenanarciarska.pl

Z kolei w rejonie Górskiego Ośrodka Szkolno-Wypoczynkowego w Jaworkach funkcjonuje wyciąg narciarski „Pod Durbaszką”. Jest to wyciąg głównie dla gości schroniska – jego długość wynosi 550 m, a różnica wzniesień 112 m. Trasa nie jest sztucznie śnieżna.

3.2.4 Oferta kulturalna miasta

Oferta turystyczna i sportowa uzupełniana jest ofertą kulturalną Szczawnicy. Funkcjonują tu m.in.: Muzeum Pienińskie, Izby Regionalne, wystawy, świetlice, Miejski Ośrodek Kultury i Sportu wraz z kinem „Pieniny”, Miejska Biblioteka Publiczna. Na specjalną uwagę zasługuje placówka kulturalna „Muzyczna Owczarnia” znajdująca się w Jaworkach. Żywo kultywowane są regionalne tradycje, związane głównie ze świętami religijnymi oraz wydarzeniami lokalnymi. Działają tu sześć zespołów regionalnych i tanecznych, kapele góralskie, orkiestry i chóry. Do najważniejszych stowarzyszeń kulturalnych i regionalnych należą „Muzyczna Owczarnia”, Oddział Pieniński Związku Podhalań, Klub Twórczy Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych, Zespół im. Jana Malinowskiego, Szczawnicki Chór Kameralny.

Jedną z ważniejszych placówek na kulturalnej mapie Szczawnicy jest **Muzeum Pienińskie**, będące filią Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu. Muzeum do roku 2012 zajmowało piętro zabytkowej XIX-wiecznej willi „Pałac”. Obecnie – po odzyskaniu obiektu przez dawnych spadkobierców Szczawnicy siedziba Muzeum wraz ze zgromadzonymi zbiorami przeniesione zostało do wyremontowanego specjalnie na potrzeby Muzeum budynku dawnej strażnicy Karpackiego Oddziału Straży Granicznej, który znajduje się w miejscowości Szlachtowa.

Muzeum jest placówką regionalną o charakterze etnograficzno-historycznym. W części etnograficznej prezentowane jest życie górali pienińskich w okresie pierwszej połowy XX wieku, w zakresie architektury regionalnej, wyposażenia wnętrz, pasterstwa, rolnictwa, łowiectwa, rybołówstwa, tkactwa. Uzupełnieniem tej części wystawy jest strój regionalny, sztuka ludowa regionu pienińskiego oraz godła góralskich rodów szczawnickich. Ekspozycja historyczna obejmuje tematy: „Szczawnica częścią Starostwa Czorsztyńskiego”, „Józef Szalay twórcą i organizatorem kurortu”, „Krakowska Akademia Umiejętności właścicielką Szczawnicy”, „Szczawnica własnością Adama Stadnickiego w latach 1909-1948”, „Druga wojna światowa na terenie Pienin”. W Muzeum udostępniona jest także „Izba Jana Wiktora”, miłośnika i piewcy Pienin, autentycznymi pamiątkami, pochodzącymi ze szczawnickiego mieszkania pisarza.

Zdjęcie 15. Nowy budynek Muzeum Pienińskiego w Szlachtowej oraz fragmenty ekspozycji

Źródło: www.muzeum.sacz.pl/ oraz www.szlakrzemiosla.pl

Miejski Ośrodek Kultury w Szczawnicy służy zarówno mieszkańcom, jak i turystom i kuracjom odwiedzającym uzdrowisko. Przy MOK działa Teatr Amatorski, złożony z członków Związku Podhalań, Zespołu Pieśni i Tańca „Pieniny” z Krościenka nad Dunajcem, wystawiający sztuki regionalne. Prowadzone są zajęcia z malarstwa na szkle oraz nauka gry na instrumentach ludowych i estradowych, z których korzysta miejscowa młodzież. Od listopada 2012 działa przy MOK profesjonalne studio nagrań, działające na potrzeby archiwizowania dokonań kultury lokalnej oraz świadczące usługi komercyjne. Przy Ośrodku działa także odremontowane w ostatnich latach Kino „Pieniny”.

Dużą część aktywności MOKu przypada na sezon o wzmożonym ruchu turystycznym (letni i zimowy). To wtedy odbywają się sztandarowe imprezy, szeroko znane poza granicami Szczawnicy – ze sztandarowym wydarzeniem jakim jest Lato Pienińskie – cykl imprez weekendowych, na które składają się festiwale, festyny, występy zespołów regionalnych, folkowych, estradowych, kiermasze twórców ludowych, konkursy. MOK jest także organizatorem Redyku w Jaworkach - tradycyjnego przepędu owiec oraz pokazów obyczajów pasterskich. Zimą MOK jest współorganizatorem zawodów narciarskich połączonych z zabawą na śniegu i licznymi konkursami. Od 1991 roku. Miejski Ośrodek Kultury wydaje gazetę lokalną „Z doliny Grajcarka”. Miesięcznik Wiadomości Szczawnickich. Przy MOKu działa także Miejska Biblioteka Publiczna.

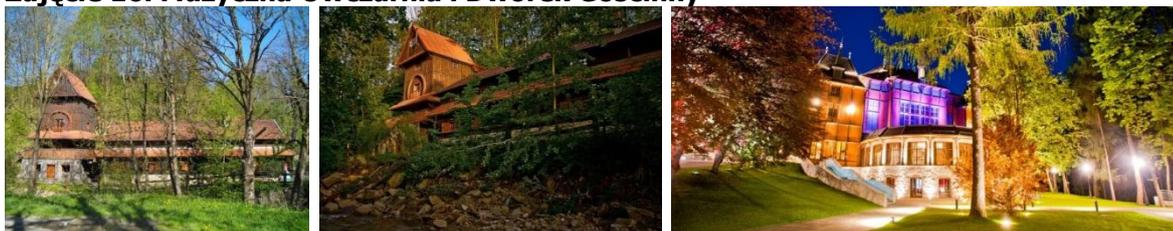
Muzyczna Owczarnia, to działający od 1999 roku klub muzyczny, a także Stowarzyszenia „Muzyczna Owczarnia”, którego celem jest działalność edukacyjna – rozumiana przez członków Stowarzyszenia w sposób dwojaki - jako edukacja słuchaczy poprzez proponowanie im muzyki na najwyższym poziomie oraz jako bezpośrednią edukację muzyczną. W kameralnych warunkach koncertują tutaj największe sławy bluesowe i jazzowe. Co roku odbywa się ponad 100 koncertów. Oprócz działalności koncertowej w Muzycznej Owczarni odbywają się ogólnopolskie warsztaty muzyczne, konsultacje, nagrania płyt „live” oraz plenery malarsko - rzeźbiarskie. Od 2004 roku w Muzycznej Owczarni organizowane są Międzynarodowe warsztaty muzyczne z zespołem PR2. Zajęcia odbywają się w klasach gitary, gitary basowej, perkusji, instrumentów klawiszowych oraz wokalu, a wykładają najbardziej znani polscy muzycy i pedagodzy. Warto podkreślić, że gwiazdy światowego formatu jak Nigel Kennedy wśród różnych dostępnych miejsc koncertowych w całej Polsce wybierają właśnie Muzyczną Owczarnię.

Muzyczna Owczarnia przyczynia się do popularyzowania samej Szczawnicy, a także jest elementem, który stwarza atrakcyjną ofertę kulturalną uzupełniającą ofertę miasta.

Wśród innych instytucji i inicjatyw tworzących kulturalną ofertę Szczawnicy warto wymienić:

- Muzeum Uzdrowiskowe;
- pracownię twórczą Anny i Józefa Madejów (malarstwo na szkle, rzeźba);
- Galerię Jana Wierzy (korzenioplastyka, metaloplastyka, minerały Pienin);
- izbę pamięci Michała Słowika Dzwona (malarstwo na szkle, rzeźba, twórczość pisarska);
- siedzibę Związku Podhalań Oddział Pieniński (wystawy twórców ludowych, posiadły);
- zbiory etnograficzne Jana Malinowskiego (zbiory obrazują życie codzienne górali pienińskich i rusinów szlacheckich - udostępniane po uzgodnieniu z właścicielem);
- Ośrodek Kultury Turystyki Górskiej (ekspozycja poświęcona historii turystyki pienińskiej);
- pawilon wejściowy Pienińskiego Parku Narodowego (wystawa prezentująca makietę Pienin, ekosystem leśny oraz ptaki pienińskie);
- malarstwo Józefa Ignaciuka (ekspozycja w domu nieżyjącego artysty – ok. 50 płócien - głównie pejzaże pienińskie i portrety);
- Galeria Pijalni Wód Mineralnych, mieści się w odtworzonej, zabytkowej willi szalayowskiej przy placu Dietla, w historycznym sercu szczawnickiego uzdrowiska (miejsce wystaw czasowych, a także spotkań z twórcami i ich dziełami);
- Englender-Cafe (comiesięczne wystawy członków Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych oddział Szczawnica);
- Galeria Krzywa Jabłonka (sztuka ludowa, rękodzieło).

Zdjęcie 16. Muzyczna Owczarnia i Dworek Gościnny

Źródło: www.pieniny-serwis.pl, www.dworekgoscinnny.pl

Warto także w tym miejscu wspomnieć o stosunkowo nowej ofercie **Dworku Gościnnego**. Jest to miejsce, w którym znajduje się sala teatralno-kinowa, jak również sale konferencyjne i kongresowe. Odbywa się tutaj szereg imprez, koncertów, pokazów i spektakli, które poszerzają ofertę kulturalną Szczawnicy oraz otwierają ją na możliwość organizacji większych wydarzeń o charakterze kongresowym.

3.2.4.1 Produkty tradycyjne i regionalne

Produkt tradycyjny, jest wytwarzany tradycyjnymi metodami i z tradycyjnie używanych surowców. Określenie „tradycyjny” jest używane w europejskich i krajowych aktach prawnych i ich szczegółowe definicje nieznacznie różnią się od siebie.

Produkt regionalny to produkt, który wyprodukowano w określonym regionie. Ma również precyzyjne określenie w regulacjach prawnych dotyczących artykułów i środków spożywczych wysokiej jakości. Przez produkty regionalne, nazywane inaczej produktami znanego pochodzenia rozumiane są produkty, których wysoka jakość i renoma związana jest z regionem, w którym są wytwarzane, przy czym region nie musi być regionem w sensie geograficznym, tylko oznacza obszar, z którym związane jest wytwarzanie produktu.

Podstawowymi znakami służącymi do identyfikacji produktów rolnych i środków spożywczych są: Chroniona Nazwa Pochodzenia i Chronione Oznaczenie Geograficzne – podkreślające związek, między jakością a miejscem pochodzenia produktów oraz Gwarantowana Tradycyjna Specjalność – wyróżniająca ich tradycyjną metodę produkcji. Instrumenty te zapewniają ochronę producentów przed nieuczciwą konkurencją i pozwalają im promować swoje wyroby. Na terenie powiatu nowotarskiego, a w szczególności w gminie Szczawnica zostało zarejestrowanych kilka, wyżej omawianych, rodzajów produktów.

Rysunek 8. Logo produktów tradycyjnych i regionalnych

Źródło: ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/logos/index_en.htm

Produkty o Chronionej Nazwie Pochodzenia:

- Bryndza podhalańska;
- Oscypek;
- Redykołka;

Produkty o Chronionym Oznaczeniu Geograficznym:

- Jagnięcina podhalańska

Produkt tradycyjny

- Bryndza podhalańska;
- Oscypek;
- Redykołka;
- Kapusta po góralsku (nie na terenie całego powiatu);
- Małopolski miód spadziowy;
- Mleko od krów rasy polskiej czerwonej.

3.2.5 Charakterystyka ruchu turystycznego

3.2.5.1 Charakterystyka ruchu turystycznego w Małopolsce

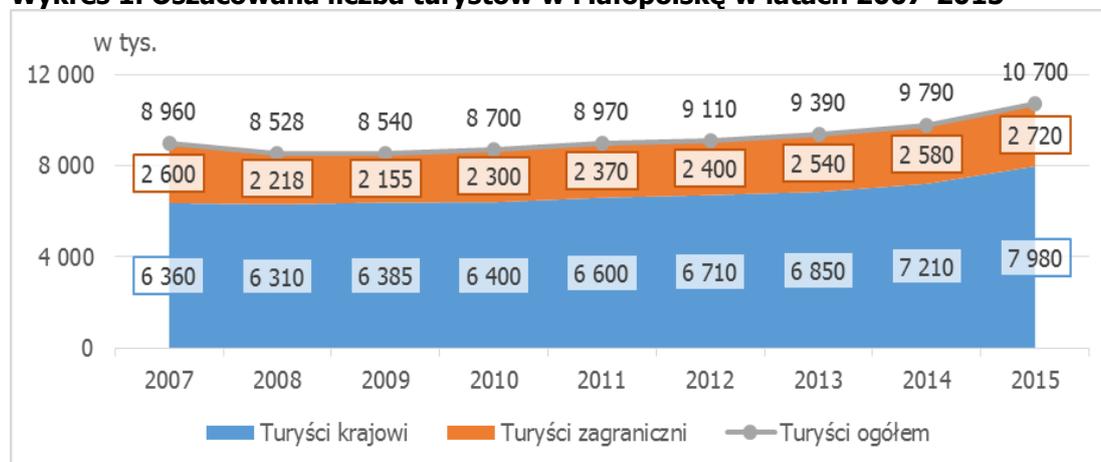
Stacja narciarska na Palenicy oraz Pijalnia Zdrojowa w Szczawnicy należały do jednych z kilkunastu miejsc, w których przeprowadzono badania ruchu turystycznego w województwie małopolskim w roku 2015⁴. Poniżej przedstawiono wybrane wnioski z przeprowadzonego badania w odniesieniu do całego regionu.

Województwo małopolskie jest najczęściej odwiedzanym regionem Polski. Wraz z województwem mazowieckim koncentruje na swoim obszarze niemal 1/3 całego ruchu turystycznego kraju, w tym ponad 43% odwiedzających turystów zagranicznych. Według wyników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w 2015 roku województwo małopolskie

⁴ Na podstawie: *Badanie Ruchu Turystycznego w Województwie Małopolskim w 2015 roku*, Konsorcjum Firm: Pracownia Analiz Społecznych Ipsylon Iwona Żuk oraz Pracownia Badawcza Bosqo Hubert Kawalec na zlecenie Województwa Małopolskiego, Kraków 2016

odwiedziło 13,9 miliona turystów to jest o 3,2% więcej niż w roku poprzednim, a ich wydatki wzrosły aż o 18,7%. Małopolskę najczęściej odwiedzały osoby pomiędzy 26 a 45 rokiem życia (ponad 50%). Najczęściej celem pobytu w województwie był wypoczynek, turystyka aktywna oraz zwiedzanie zabytków. Wzrosła popularność aktywnego wypoczynku w górach oraz istotność walorów przyrodniczych oraz różnorodnej oferty dodatkowych atrakcji w regionie.

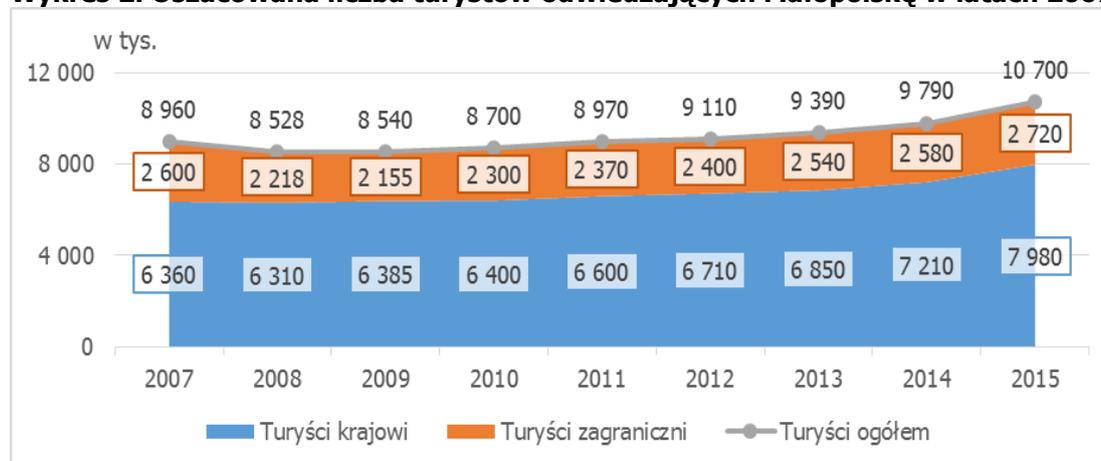
Wykres 1. Oszacowana liczba turystów w Małopolskę w latach 2007-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu „Badanie ruchu turystycznego w województwie małopolskim w roku 2015”, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskie, 2015

W analizowanym okresie widoczny jest jeden okres zniżkowy w dynamice ruchu turystycznego - w rok 2008. Od roku 2009 odnotowano się systematyczny, wzrost liczby turystów odwiedzających Małopolskę, zarówno turystów krajowych jak i turystów zagranicznych. Jednak bardziej dynamicznie rosła liczba turystów krajowych niż zagranicznych.

Wykres 2. Oszacowana liczba turystów odwiedzających Małopolskę w latach 2007-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu „Badanie ruchu turystycznego w województwie małopolskim w roku 2015”, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskie, 2015 rok

Mieszkańcy województwa małopolskiego stanowili 25% wszystkich gości i turystów krajowych, ponad to licznie reprezentowano też było województwo śląskie (16%) i mazowieckie (12,8%) – z tych trzech regionów pochodzi się łącznie ponad połowa odwiedzających Małopolskę. W dalszej kolejności wymienić można Podkarpacie (6,5%) oraz Pomorze i Wielkopolskę (ok. 5%). W przypadku gości krajowych można zauważyć silną polaryzację, o której świadczy fakt, iż prawie 61% wszystkich odwiedzających jednodniowych stanowili mieszkańcy województwa małopolskiego, czyli osoby mieszkające stosunkowo blisko od odwiedzanych miejsc. Na wysoki udział osób z Małopolski w ogólnej liczbie gości krajowych miał wpływ sezon zimowy, w którym znaczącą grupę odwiedzających stanowiły osoby przyjeżdżające w celu skorzystania z infrastruktury narciarskiej. Odsetek gości krajowych mieszkających w Małopolsce wyniósł w sezonie zimowym aż 70%, gdy tymczasem w sezonie letnim 52%. W przypadku turystów, czyli osób przyjeżdżających na pobyt

dłuższy niż jednodniowy, przeważali mieszkańcy województwa mazowieckiego (niemal 16%). W drugiej kolejności byli mieszkańców województwa śląskiego (14,5%), a następnie województwa małopolskiego (12,8%). W przypadku turystów zagranicznych przyjezdnymi najczęściej byli mieszkańcy Wielkiej Brytanii (20,3%), Niemiec (16,3%), Włoch i Francji (po 6,1%).

Mieszkańcy Polski, jako cel przyjazdu najczęściej wskazywali: chęć wypoczynku (68%) oraz uprawiania turystyki aktywnej (46,6%). Na trzeciej pozycji wymieniano zwiedzanie zabytków (40,6%), istotnym celem były także odwiedziny u znajomych i rodziny, na które wskazało ponad 15% odwiedzających krajowych. W ramach kategorii „turystyka aktywna” najczęściej wymieniano spacer i wędrówki po szlakach (26,6%) oraz narciarstwo (17%). W sezonie zimowym aż 49% odwiedzających krajowych deklaroowało jazdę na nartach lub snowboardzie, natomiast w sezonie letnim 36% deklaroowało spacer i wędrówki po szlakach. Wśród celów zdrowotnych, zgłaszanych przez 8,4% odwiedzających krajowych, najczęściej wskazywano na pobyt w uzdrowisku/sanatorium (4,2%) oraz korzystanie ze SPA (2,7%).

Na uwagę zasługują fakt, wysunięcia się na pierwsze miejsce turystyki aktywnej, jako głównego celu przyjazdu gości krajowych (35,4%) oraz wzrost znaczenia religijnego celu podróży do Małopolski (16,4%). Spadł natomiast odsetek wskazań zdrowotnego celu przyjazdu (2,3%). W przypadku turystów krajowych wypoczynek i zwiedzanie zabytków, jako cele pobytu w województwie małopolskim, utrzymują się na wysokim poziomie obserwowanym w latach ubiegłych, natomiast odsetek osób deklaruujących turystykę aktywną, jako cel podróży wzrósł tak znacząco, iż zajmuje drugą pozycję w hierarchii celów pobytu turystów krajowych w Małopolsce w 2015 roku. Uwzględniając wszystkie cele podróży do Małopolski wskazywane przez odwiedzających spoza kraju widać, iż wypoczynek oraz zwiedzanie zabytków to dominujące powody wizyty w Małopolsce – wskazywane przez około 66% odwiedzających.

Turyści krajowi najczęściej wybierali na bazę noclegową kwatery prywatne (w tym agroturystyczne) – ponad 28% odwiedzających Małopolskę oraz pensjonaty (20% odwiedzających). Trzecią najpopularniejszą formą zakwaterowania były hotele, z których korzystało 17,5% turystów krajowych, w tym najczęściej hotele trzygwiazdkowe oraz czterogwiazdkowe. Turyści zagraniczni, jako formę zakwaterowania najczęściej wybierali hotele (46%), przy czym dominowały hotele trzygwiazdkowe i czterogwiazdkowe, choć 3,3% odwiedzających nocowało w obiektach pięciogwiazdkowych. Drugą pod względem popularności formą zakwaterowania były noclegi u znajomych i członków rodziny, które wybrało prawie 25% turystów zagranicznych.

Turyści przebywający w województwie małopolski w 2015 roku najczęściej decydowali się na pobyt liczący od 4 do 7 nocy (36%), natomiast 30% deklaroowało pobyt obejmujący od 2 do 3 nocy. Z jednego noclegu korzystało 10% turystów, natomiast 25% nocowało na terenie Małopolski, co najmniej 8 razy. Według wyników badania z 2015 roku czas pobytów odwiedzających krajowych i zagranicznych był bardzo zbliżony. Turyści zagraniczni nieznacznie rzadziej korzystali tylko z jednego noclegu, a częściej z więcej niż 7 noclegów. W bieżącym okresie badawczym długość pobytów odwiedzających krajowych i zagranicznych jest bardzo zbliżona. Turyści zagraniczni nieznacznie rzadziej korzystali tylko z jednego noclegu, a częściej z więcej niż 7 noclegów. W 2015 roku, wśród turystów zagranicznych przybywających do Małopolski, zaobserwowano wydłużenie przeciętnego czasu trwania wizyty.

35% odwiedzających zadeklarowało, iż przyjechało do województwa małopolskiego wraz z dziećmi, przy czym udział ten był wyższy wśród odwiedzających krajowych (36%) niż zagranicznych (26%) oraz wyższy wśród turystów (36%) niż gości (31%).

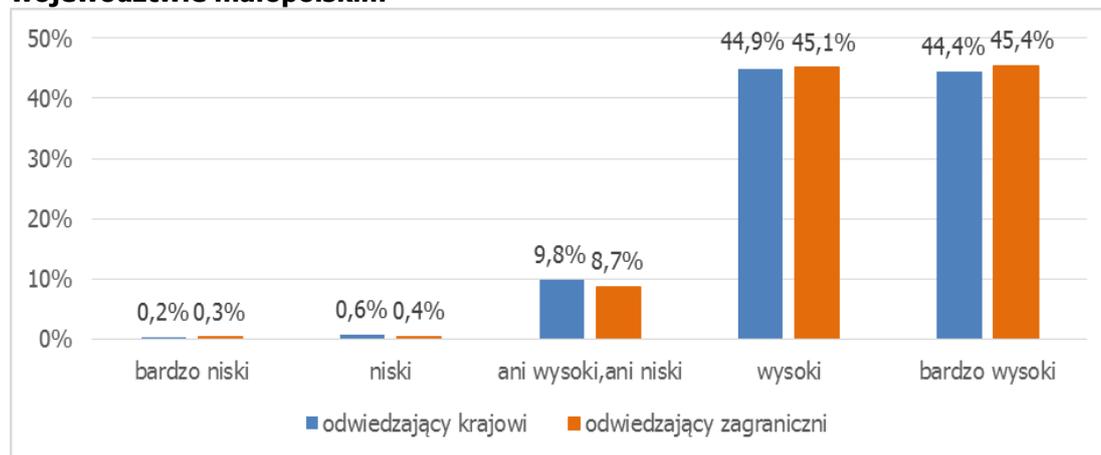
Respondenci odwiedzający Małopolskę w 2015 roku, jako środek transportu najczęściej wskazywali samochód – łącznie z tej formy transportu skorzystało 65% przyjezdnych. Następne w kolejności były wymieniane: busy i autobusy kursowe (14%), a potem busy/autokary wycieczkowe i pociągi (średnio co dziesiąty odwiedzający). Z samolotu korzystało w drodze do Małopolski ponad 6% podróżnych.

Badanie obejmowało również ocenę jakości oferty turystycznej województwa małopolskiego. Najstabilniej oceniany był dojazd do atrakcji turystycznych. Wysoko oceniana jest natomiast atmosfera i życzliwość mieszkańców oraz atrakcje turystyczne.

Jednym z elementów badania był ranking miejscowości, miejsc i obiektów uznawanych przez turystów polskich i zagranicznych za najbardziej atrakcyjne w Małopolsce. Turyści krajowi wskazali Szczawnicę na 6 miejscu, a turyści zagraniczni – 8, przy czym turyści zagraniczni częściej wskazywali na konkretne zabytki, a rzadziej na walory naturalne.

Przeważająca liczba badanych turystów, zarówno krajowych, jak i zagranicznych, wyrażała zadowolenie z pobytu w Małopolsce. 89,6% odwiedzających deklarowało wysoki i bardzo wysoki poziom zadowolenia.

Wykres 3. Ogólny poziom satysfakcji odwiedzających krajowych i zagranicznych z pobytu w województwie małopolskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu „Badanie ruchu turystycznego w województwie małopolskim w roku 2015”, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskie, 2015 rok

Wydatki turystów krajowych wynosiły średnio 940 zł, a turystów zagranicznych 1 900 zł. W 2015 roku, po raz pierwszy po dwuletniej przerwie, odnotowano przyrost poziomu wydatków ponoszonych przez odwiedzających zagranicznych, przy jednoczesnym utrzymaniu wzrostu poziomu wydatków odwiedzających krajowych. Za wzrost ten odpowiadają turyści, gdyż wydatki odwiedzających jednodniowych uległy zmniejszeniu.

Najważniejszym źródłem wiedzy o regionie jest Internet, w którym informacji o Małopolsce poszukiwało 2/3 odwiedzających - zarówno krajowych, jak i zagranicznych. W drugiej kolejności wskazywano na pozyskiwanie wiedzy o regionie i jego atrakcjach od rodziny i znajomych (41% odwiedzających krajowych i 37% odwiedzających zagranicznych), a następnie na wykorzystanie przewodników turystycznych, choć te są popularniejsze wśród odwiedzających z zagranicy (36%) niż z Polski (26%).

Charakterystyka ruchu turystycznego Małopolski jednoznacznie wskazuje, iż region jest wyjątkowo atrakcyjnym celem podróży dla odwiedzających, zarówno krajowych, jak również zagranicznych. Potwierdzają to także uzyskiwane przez region wysokie dochody z turystyki, która jest jedną z ważniejszych gałęzi gospodarki województwa. Wynik *Raportu* świadczą, że Szczawnica ze swoją bogatą ofertą związaną z aktywnym wypoczynkiem ma możliwość przyciągnięcia znacznej liczby przyjeżdżających. Warto zwrócić uwagę i wzbogacić ofertę atrakcji turystycznych dla najmłodszych gości, ponieważ ponad 1/3 odwiedzających Małopolskę przyjeżdża z dziećmi. Według danych statystycznych dotyczących ruchu turystycznego oraz bazy turystycznej wynika, iż Szczawnica znajduje się w ścisłej czołówce miast uzdrowiskowych i turystycznych rejonu Pienin oraz Beskidu Sądeckiego.

3.2.5.2 Ruch turystyczny w gminie Szczawnica

W porównaniu z innymi górskimi kurortami Małopolski Szczawnica zajmuje drugie miejsce (po Krynicy-Zdrój) pod względem liczby przyjmowanych w ciągu roku gości. Na terenie Szczawnicy w roku 2014 roku zarejestrowanych zostało 65,6 tys. turystów i kuracjuszy. Szczawnica posiada także wysoką liczbę turystów zagranicznych, którzy odwiedzili miasto w omawianym okresie – blisko 0,9 tys. osób. Wyższy wskaźnik liczby turystów zagranicznych odnotowała jedynie Krynica-Zdrój. Poniższe dane prezentowane są w oparciu o dane GUS, które w przypadku tej kategorii obarczone

są bardzo dużym błędem, nie rejestrując ruchu turystycznego w szeregu mniejszych obiektów. Oczywiście zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi miejscowościami jest już porównywalne.

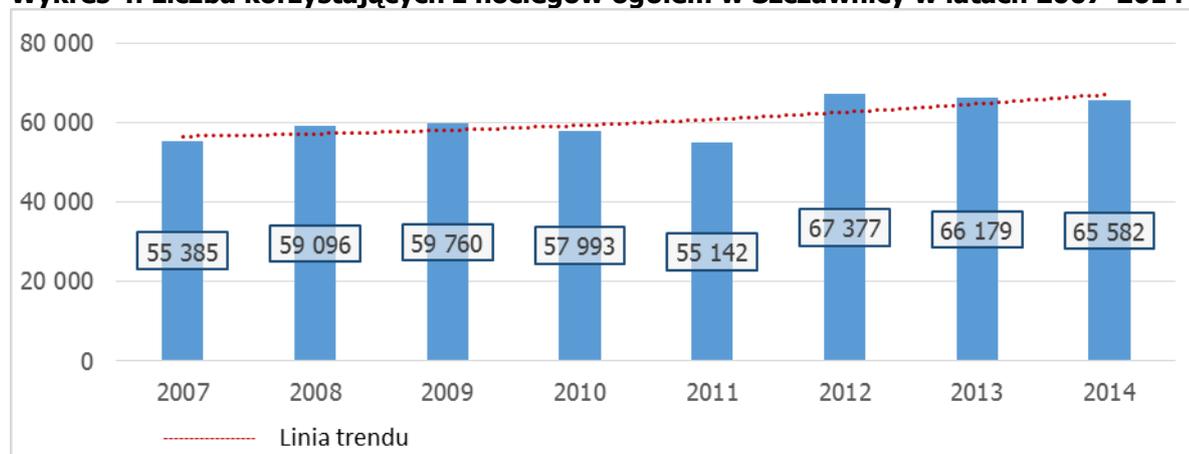
Tabela 5. Turystyczne obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania w górskich gminach uzdrowskich województwa małopolskiego w 2014 roku

Gmina	Liczba obiektów		Liczba miejsc noclegowych		Korzystający z noclegów	
	Ogółem	Całoroczne	Ogółem	Całoroczne	Ogółem	Turyści zagraniczni
Szczawnica	60	32	2 637	1 986	65 582	865
Krynica-Zdrój	99	85	7 151	6 876	173 272	3 799
Muszyna z Żegiestowem	21	20	2 474	2 249	40 630	2 316
Piwniczna-Zdrój	18	10	1 505	1 439	38 006	422
Rabka-Zdrój	36	28	1 489	1 301	24 881	195
Wysowa Zdrój ⁵	17	15	902	857	17 597	37
Wapienne ⁶	1	1	30	0	944	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ośmioletni okres analizy danych dotyczących liczby korzystających z noclegów w Szczawnicy ogółem pozwala zauważyć słaby trend rosnący, z pewnymi wahaniami w latach 2011 i 2013 (jeżeli porównanym je z wartością wskaźnika w roku poprzednim). Trend został umocniony ponad 18% wzrostem liczby udzielonych noclegów w roku 2014, liczonym w stosunku do roku 2007. Liczba korzystających z noclegów turystów zagranicznych po wysokim spadku w latach 2008 i 2009 zaczęła ponownie rosnąć, nie osiągając jednak poziomu z 2007 roku.

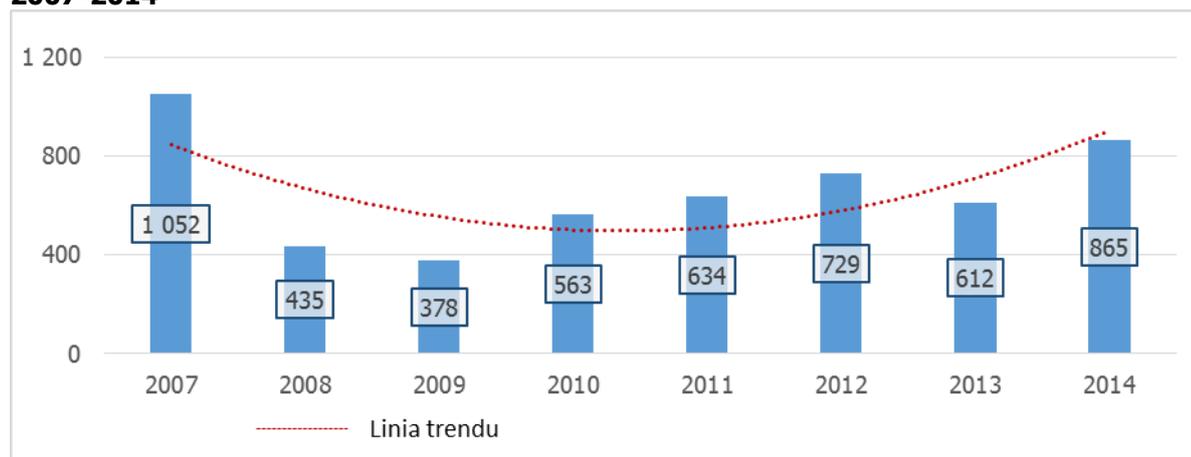
Wykres 4. Liczba korzystających z noclegów ogółem w Szczawnicy w latach 2007-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

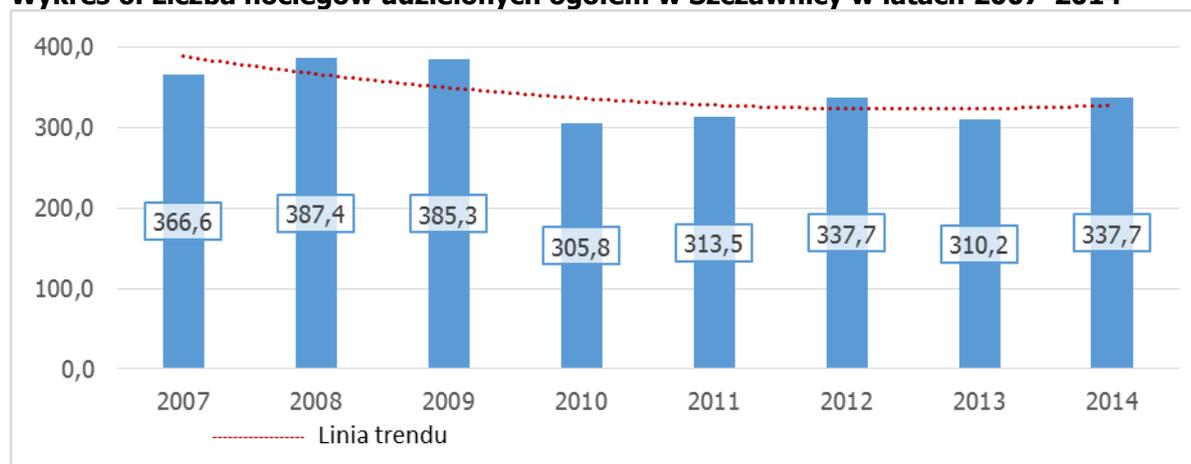
⁵ Dane dla gminy Uście Gorlickie na terenie, której znajdują się uzdrowisko

⁶ Dane dla gminy Sękowa na terenie, której znajdują się uzdrowisko

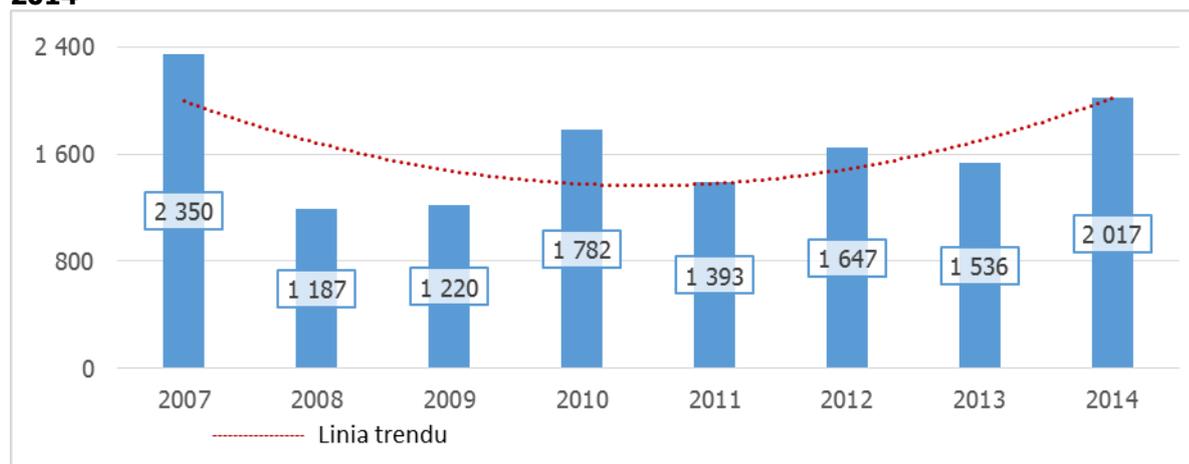
Wykres 5. Liczba korzystających z noclegów turystów zagranicznych w Szczawnicy w latach 2007-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczby noclegów udzielonych w Szczawnicy w latach 2007-2014 ulegała znacznym wahaniom, utrudnia to dopasowanie poprawnego trendu (z punktu widzenia poprawności statystycznej). Najwyższy poziom udzielonych noclegów został osiągnięty w 2008 roku a najniższy w 2010 roku. W następnych latach liczba udzielonych noclegów jest wyższa od poziomem z 2010 roku, ale nie osiąga poziomu z 2008 roku. Również liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym wahała się w analizowanym okresie, aby w 2014 roku przekroczyć poziom 2 tys., jednak jest to ciągle niższa wartość niż w 2007 roku.

Wykres 6. Liczba noclegów udzielonych ogółem w Szczawnicy w latach 2007-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 7. Liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym w Szczawnicy w latach 2007-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku na terenie gminy Szczawnica zarejestrowanych było 61 obiektów noclegowych, w tym 32 całorocznych. Jednocześnie na stronie Internetowej Urzędu Miasta i Gminy Szczawnica wymienione były z nazwy i adresu 232 obiekty noclegowe. Jak zatem widać rozdzźwięk pomiędzy statystyką GUSowską, a prowadzoną przez Urząd Miasta jest bardzo duży. Na liczbę 232 obiektów zarejestrowanych w statystyce gminnej składają się następujące obiekty:

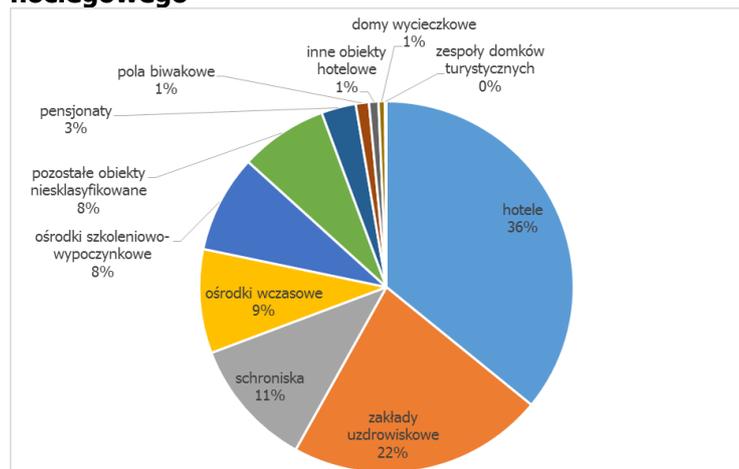
- sanatoria – 8 obiektów;
- hotele i pensjonaty – 7 obiektów;
- ośrodki wypoczynkowe i domy wczasowe – 32 obiekty;
- apartamenty i kwatery prywatne – 177 obiektów;
- agroturystyka – 9 obiektów;
- schroniska, pola namiotowe – 8 obiektów.

Najwięcej miejsc noclegowych znajduje się w obiektach typu hotele, pensjonaty, domy wczasowe, kwatery prywatne, bo około 3 900 miejsc, w ośmiu sanatoriach łącznie znajdują się 1 097 miejsc noclegowych (co świadczy że są to ośrodki stosunkowo duże, o znaczącym wpływie na obłożenie turystyczne Uzdrawiska, chociażby z uwagi na fakt, iż znaczna część noclegów jest tam kontraktowana w ramach świadczeń z NFZ czy innymi ubezpieczycielami), pozostałe miejsca noclegowe zlokalizowane są w tzw. agroturystyce.

Warto jednocześnie zauważyć, iż w ostatnich latach wzrosła liczba obiektów o najwyższym standardzie. W roku 2007 nie było w Szczawnicy żadnego obiektu w standardzie pięciu gwiazdek – obecnie jest jeden taki obiekt, liczba obiektów czterogwiazdkowych utrzymała się na wcześniejszym poziomie i wynosi jeden, z trzech do pięciu zwiększyła się liczba obiektów trzygwiazdkowych. Stale też podnoszony jest standard najpopularniejszych wśród turystów obiektów pensjonatowych oraz kwater prywatnych, co znacząco wpływa na zwiększenie atrakcyjności oferty turystycznej Szczawnicy.

Niestety statystyka gminna w zakresie liczby osób korzystających z noclegów nie jest prowadzona, w związku z powyższym jedynym odniesieniem w dłuższej perspektywie czasu – z możliwością obserwowania zmieniających się trendów – jest jedynie statystyka GUSowska, a także analiza wpływów z opłaty uzdrawiskowej.

Jak wynika z danych GUS osoby odwiedzające Szczawnicę w roku 2014 preferowały pobyt w hotelach, które wybrało aż 36% korzystających z noclegów a następnie w zakładach uzdrawiskowych (22%). Znacznie mniej, bo 11% osób skorzystało z noclegów w schroniskach, a 9% wybrało ośrodki wczasowe. Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe wybrało 8% osób. Zaledwie 3% skorzystało z oferty noclegowej pensjonatów.

Wykres 8. Korzystający z noclegów w Szczawnicy w roku 2014 w podziale na rodzaj ośrodka noclegowego

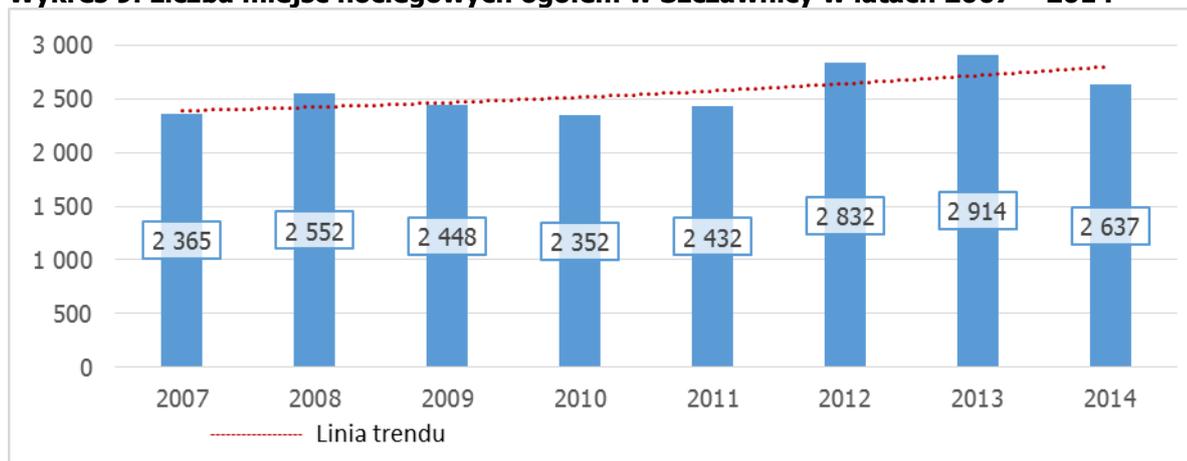
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Uzdrowski charakter miejscowości potwierdza struktura występujących na jej terenie obiektów turystycznych. Ponad 30% miejsc noclegowych w Szczawnicy oferują zakłady uzdrowskie, w porównaniu z rokiem 2007 udział ten spadł o blisko 19 punktów procentowych. Spadek ten może być związany z pojawieniem się obiektów noclegowych o wyższym standardzie (hotel) oraz innych rodzajów obiektów. Często również osoby odwiedzające Szczawnicę w celach zdrowotnych, jako miejsce noclegu wybierają inne obiekty niż zakłady uzdrowskie, ale korzystają z oferty leczniczej. Liczba miejsc noclegowych w analizowanym okresie ulegała wahaniom. Dane dotyczące liczby miejsc noclegowych w obiektach turystycznych w Szczawnicy w latach 2007-2014 przedstawia poniższa tabela. Trendy zarysowane na wykresie 9 i 10 pokazują raczej wzrostową tendencję ogólnej liczby miejsc noclegowych oraz spadkową w przypadku liczby miejsc w zakładach uzdrowskich.

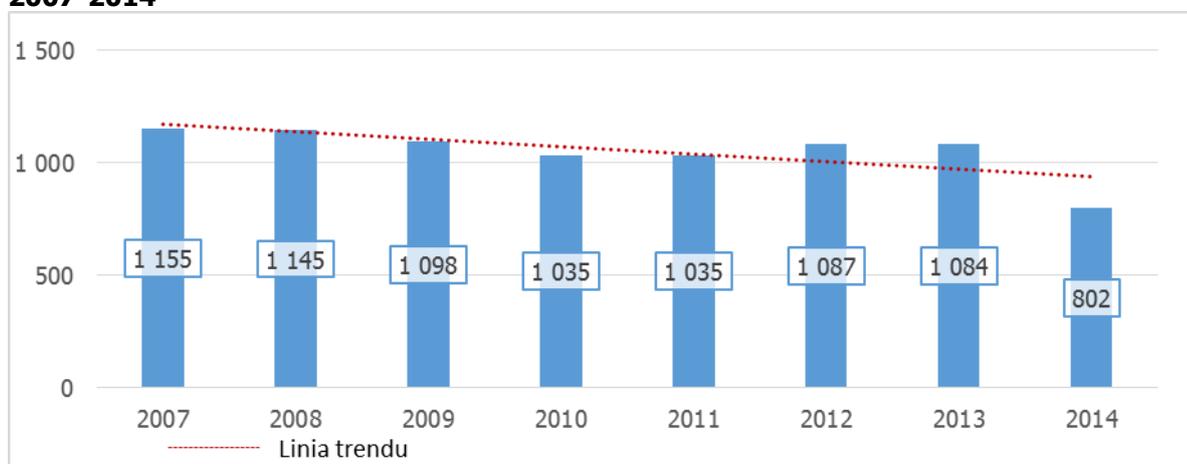
Tabela 6. Liczba miejsc noclegowych w obiektach turystycznych w Szczawnicy w latach 2007-2014

Rodzaj obiektu	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hotel	71	260	306	413	461	444	445	452
Pensjonaty	40	40	88	50	50	50	99	81
Domy wycieczkowe	40	0	0	50	50	97	94	94
Schroniska	157	164	135	95	130	130	100	95
Ośrodki wczasowe	324	333	200	203	235	187	193	188
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	228	98	86	86	86	86	86	86
Ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego	19	20	0	0	0	0	0	0
Domy pracy twórczej	40	0	0	0	0	0	0	0
Pola biwakowe	110	160	140	140	140	70	70	140
Zakłady uzdrowskie	1 155	1 145	1 098	1 035	1 035	1 087	1 084	802
Pozostałe obiekty	181	332	395	280	245	681	743	699
Ogółem	2 365	2 552	2 448	2 352	2 432	2 832	2 914	2 637

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 9. Liczba miejsc noclegowych ogółem w Szczawnicy w latach 2007 – 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 10. Liczba miejsc noclegowych w zakładach uzdrowiskowych w Szczawnicy w latach 2007-2014

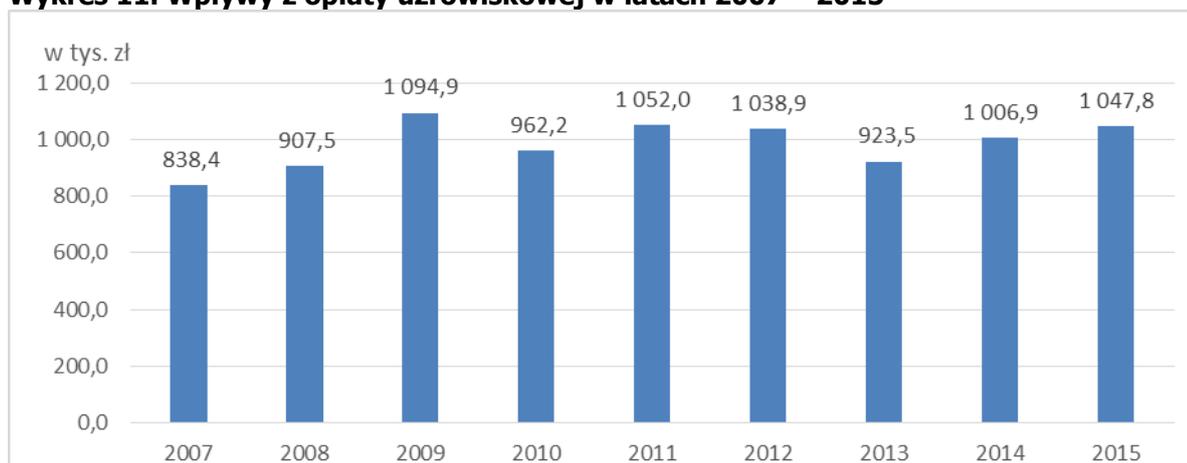
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podsumowując - analizując dane dotyczące liczby obiektów noclegowych i dostępnych w nich miejsc zawarte w bazie danych lokalnych GUS oraz zgromadzonych przez gminę należy uznać te pierwsze za mocno niewiarygodnie – niemniej jednak wydaje się, iż o ile nie odzwierciedlają one w pełni realnych liczb, o tyle z pewnością pokazują istniejące tendencje.

Po pierwsze „rejestrowany” ruch turystyczny odbywa się głównie w mieście, zaś udział obszarów wiejskich - tak w liczbie obiektów turystycznych, jak i udzielonych noclegów – przynajmniej w oficjalnej statystyce jest znikomy. Od roku 2010 do 2012 obserwuje się – w oparciu o dane GUS stały i zauważalny wzrost – zarówno liczby obiektów, jak i liczby osób korzystających z udzielanych noclegów. Natomiast w roku 2013 nastąpił zauważalny spadek w liczbie „rejestrowanych” turystów. W 2014 roku odnotowano wzrost liczby udzielonych noclegów do poziomu z 2012 roku.

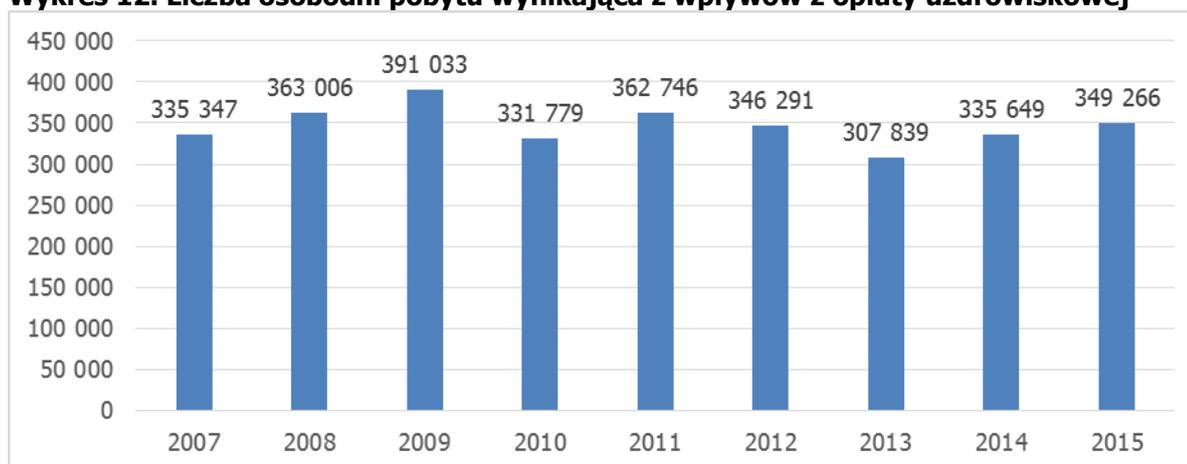
Bardzo niepokojącą informacją, jest stały i pogłębiający się trend dotyczący spadku liczby noclegów udzielanych w obiektach sanatoryjnych. Oznacza to, iż z jednej strony rośnie atrakcyjność turystyczna Szczawnicy, z drugiej obniża się atrakcyjność (lub dostępność) świadczeń sanatoryjnych na terenie uzdrowiska. Pogłębia się także procentowe rozwarstwienie liczby kuracjuszy, w stosunku do ogólnej liczby osób odwiedzających Szczawnicę. O ile w 2007 roku udział ten wynosił blisko 70% tak w 2014 roku spadł do poziomu 59% udzielonych noclegów.

Innym sposobem szacowania wielkości ruchu turystycznego może być oparcie się na danych Urzędu Miasta dotyczące wpływów do budżetu z tytułu tzw. opłaty uzdrowiskowej. Skuteczność w jej ściąganiu Urząd Miasta szacuje na ok. 90%.

Wykres 11. Wpływy z opłaty uzdrowiskowej w latach 2007 – 2015

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Szczawnica

Wpływ z opłaty uzdrowiskowej stanowią istotny element dochodów gminy, na przestrzeni analizowanych lat ulegały wahaniom, wartość minimalna wystąpiła dla 2007 roku, a maksymalna dla 2009 roku. Analizując dane za ostatnie dziewięć lat stwierdzić można, iż wpływy z tego tytułu w przeciągu tego czasu wzrosły o blisko 24%. Mogłoby to potwierdzać stały wzrost zainteresowania ofertą turystyczno-uzdrowiskową Szczawnicy. Jednak zestawiając te dane z okresowym wzrostem wartości opłaty uzdrowiskowej otrzymujemy już zdecydowanie bardziej statyczny obraz ruchu turystycznego na terenie Szczawnicy. Dzieląc jednostkową wartość opłaty uzdrowiskowej przez wartość pozyskanych w danym roku środków z tego tytułu otrzymujemy informację o liczbie osobodni pobytu w Szczawnicy. Nie jest to oczywiście informacja w pełni miarodajna w zakresie liczby turystów, chociażby z racji faktu, iż na przestrzeni tego okresu mogła się zmniejszyć średnia długość pobytów, niemniej jednak informacja ta daje dość precyzyjną informację o liczbie osobodni, w każdym z kolejnych lat, przebywania turystów i kuracjuszy na terenie Szczawnicy. Jak wynika z poniższego zestawienia – wielkości te w poszczególnych latach ulegają pewnym fluktuacjom, niemniej jednak nie można w nich zaobserwować jednoznacznie rosnącej tendencji zwiększania się ruchu turystycznego. Oznacza to – w powiązaniu z danymi GUS – że albo atrakcyjność Szczawnicy nie wzrosła tak bardzo, by w sposób zauważalny przełożyć się na zwiększenie ruchu turystycznego, albo znacząca część kwaterodawców skutecznie uchyla się od obowiązku podatkowego związanego z pobieraniem i odprowadzaniem tzw. opłaty klimatycznej.

Wykres 12. Liczba osobodni pobytu wynikająca z wpływów z opłaty uzdrowiskowej

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Szczawnica

Kolejną niekorzystną informacją jest bardzo niski odsetek turystów i kuracjuszy zagranicznych odwiedzających Szczawnicę – oznacza to, iż uzdrowisko nie potrafiło zbudować atrakcyjnej oferty na międzynarodowym rynku usług turystycznych (pomimo coraz lepszej rozpoznawalności uzdrowiska) oraz uzdrowiskowych (szczególnie w przypadku usług sanatoryjnych zauważalny jest

drastyczny spadek kuracjuszy na przestrzeni ostatnich lat). Jest to niewątpliwie elementem, który zarówno w działaniach samorządu, jak i samych przedsiębiorstwach uzdrowiskowych, wymaga zarówno uwagi, jak i podjęcia działań zmierzających do poszerzania rozpoznawalności marki Szczawnicy także poza granicami kraju.

3.3 Lecznictwo uzdrowiskowe

Szczawnica to jedno z popularniejszych i lepiej rozpoznawalnych uzdrowisk w Polsce, a dzięki poczynionym w ostatnich latach inwestycjom powoli także w Europie.

Podstawę lecznictwa zdrojowego, oprócz wód mineralnych, stanowią wyjątkowe właściwości mikroklimatu. Klimat Szczawnicy należy do najłagodniejszych w polskich uzdrowiskach górskich i jest określany jako łagodnie bodźcowy. Charakteryzuje się on dużym nasłonecznieniem, małą amplitudą temperatur między dniem i nocą, małą ilością opadów i średnim ciśnieniem atmosferycznym. Czystość powietrza wolnego od alergenów, słoneczne i śnieżne zimy oraz umiarkowane temperatury latem są bardzo pomocne w leczeniu chorób układu oddechowego.

Drugim, równie ważnym jak klimat, atutem lecznictwa uzdrowiskowego są mineralne wody lecznicze. Szczawnica posiada obecnie 10 źródeł mineralnych (nie wszystkie spełniają wymagania określone dla wód leczniczych). Są to szczawy alkaliczno- słone zawierające znaczne ilości chlorków, sodków, bromków, boru i jodu. Używa się ich do picia, zwiewania i kąpieli. Mają właściwości zobojętniające kwasy, zmydlające tłuszcze, rozrzedzające śluz. Podnoszą zasadowość krwi i działają moczopędnie. Ze względu na swój skład mają właściwości przeciwzapalne ważne w leczeniu stanów zapalnych górnych dróg oddechowych, przewodu pokarmowego i dróg moczowych. Ze względu na zawartość jodu i bromu wody szczawnickie wyróżniają się wśród pozostałych polskich szczaw. Wody szczawnickie od lat dwudziestych XIX wieku są używane nie tylko na miejscu, ale także butelkowane i wysyłane poza granicę Szczawnicy.

3.3.1 Podstawowe profile lecznicze uzdrowiska

Zgodnie ze swoim statusem w Szczawnicy wyróżnia się następujące kierunki lecznicze: ortopedia, neurologia, reumatologia, laryngologia, pulmonologia. Oznacza to, iż w ofercie uzdrowiskowej można wyróżnić dwa główne profile, w tym:

- związane z leczeniem i profilaktyką schorzeń układu oddechowego, w tym przewlekłych stanów zapalnych nosa i gardła, schorzeń aparatu głosowego, schorzeń alergicznych dróg oddechowych i astmy oskrzelowej oraz
- schorzeń układu ruchu m.in. chorób zwyrodnieniowych stawów i kręgosłupa, chorób reumatycznych, reumatoidalnych zapaleń stawów.

Tabela 7. Kierunki lecznicze w uzdrowisku Szczawnica

Grupa docelowa	Kierunki lecznicze
Choroby dorosłych	choroby układu oddechowego: <ul style="list-style-type: none"> ○ choroby górnych dróg oddechowych, ○ choroby dolnych dróg oddechowych,
	choroby reumatologiczne,
	choroby ortopedyczno-urazowe, otyłość.
Choroby dziecięce	choroby układu oddechowego, <ul style="list-style-type: none"> ○ choroby górnych dróg oddechowych, ○ choroby dolnych dróg oddechowych.

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 17. Infrastruktura medyczna uzdrowisk

Źródło: www.inhalatorium.dormire.pl, e-turysta.net

3.3.2 Źródła wód mineralnych

Źródła wód mineralnych, które na dzień sporządzenia obowiązującego obecnie *Operatu Uzdrawiskowego* dysponowały świadectwami potwierdzającymi właściwości lecznicze to:

Józefina - najstarszy zdroj szczawnicki znany już przed 1810 r. (w tymże roku dokonano jego pierwszego rozbioru chemicznego) jako źródło Główne. Nazwa obecna funkcjonuje od roku 1828, pochodzi ona od imienia ówczesnej właścicielki zdrojów Józefiny Szalayowej. Woda z tego źródła to szczawa wodorowęglanowo-chlorkowo-sodowa. Wskazana przy nieżytach nosa i gardła, stanach zapalnych, astmie, rozedmie płuc, skazie moczanowej i otyłości.

Stefan - źródło znane od 1822 roku. Nazwa nadana od imienia męża Józefiny - Stefana Szalaya. Woda z tego źródła to szczawa wodorowęglanowo-chlorkowo-sodowo-jodkowa. Wskazana między innymi przy nieżytach dróg moczowych, kamicy nerkowej, nieżytach nosa, gardła, oskrzeli, astmie, rozedmie płuc.

Jan - źródło odkryte w 1869 roku – woda z tego źródła to szczawa wodorowęglanowo-chlorkowo-sodowa zawierająca 4 g składników stałych na litr i 1 500 mg wolnego dwutlenku węgla. Używana do kąpieli mineralnych i produkcji wody stołowej „szczawniczanki”.

Ujęcie PD-4 - woda mineralna swoista 0,15% wodorowęglanowa, chlorkowa, sodowa, wapniowa, kwasowęglowa, hipoosmotyczna wykorzystywana do kuracji pitnych, inhalacji i płukanek oraz w balneologii.

Ujęcie „Józef” – woda mineralna swoista 1,10% wodorowęglanowa, chlorkowa, sodowa, szczawa, jodkowa, hipertoniczna wykorzystywana do kuracji pitnych, inhalacji i płukanek oraz w balneologii.

Ujęcie „Pitoniakówka” – woda mineralna swoista 0,23% wodorowęglanowa, chlorkowa, sodowa, szczawa, hipotoniczna wykorzystywana do kuracji pitnych, inhalacji i płukanek oraz w balneologii.

Ujęcie „Pitoniakówka” wypływ „F” – woda mineralna swoista 0,31% wodorowęglanowa, chlorkowa, sodowa, szczawa, hipotoniczna wykorzystywana do kuracji pitnych, inhalacji i płukanek oraz w balneologii.

Z kolei trzy poniższe ujęcia w obecnej chwili nie spełniają wymagań dla wód leczniczych określonych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 kwietnia 2006r. (Dz. U. Nr 80 poz. 565) ze względu na brak stabilności składu fizyko-chemicznego („Szymon”), obecności azotynów („Magdalena”, „Wanda”) i na znikomą wydajność ujęć.

3.3.3 Właściwości lecznicze klimatu

Uzdrowisko Szczawnica jest usytuowane na rozległych, eksponowanych na południe zboczach doliny Grajcarka i jego prawobrzeżnych dopływów: Szczawnego Potoku i Skotnickiego Potoku, na wysokości ok. 460 – 520 m n.p.m. Uzdrowisko otoczone jest wzniesieniami należącymi do Beskidu Sądeckiego i Małych Pienin.

Jest to uzdrowisko górskie, zboczowe, charakteryzuje się klimatem umiarkowanie i silnie bodźcowym.

Obserwacje meteorologiczne w Szczawnicy rozpoczęto już w 1860 roku. Były to początkowo tylko pomiary ciśnienia atmosferycznego. Przy ocenie zasobów leczniczych klimatu dokonuje się analizy rodzaju i natężenia różnych bodźców pogodowych, które oddziałują na organizm człowieka pozytywnie lub negatywnie. Podstawowe elementy meteorologiczne oddziałujące na człowieka to:

- promieniowanie słoneczne i nasłonecznienie,
- temperatura i wilgotność powietrza,
- ciśnienie atmosferyczne oraz ruch powietrza i opady.

Ważne jest także zanieczyszczenie pyłowe i gazowe powietrza oraz zawartość pierwiastków śladowych i substancji biologicznych w powietrzu.

Pod ich wpływem zachodzą w organizmie człowieka zmiany czynnościowe, metaboliczne i morfologiczne. Zależnie od intensywności bodźce atmosferyczne wywołują w organizmie różnorodne reakcje fizjologiczne:

- **bodźce słabe** – mogą powodować utratę przystosowania lub wydelikacenie organizmu,
- **bodźce umiarkowane** – działają pobudzająco, hartująco, a także leczniczo,
- **bodźce silne** – mogą powodować obciążenie lub przeciążenie organizmu, prowadzące niekiedy do pogorszenia kondycji i odporności, a nawet do powstania stanów chorobowych. Bodźce te można ująć w trzy podstawowe zespoły:

- **zespół bodźców fizycznych:** promieniowanie słoneczne, temperatura, wilgotność powietrza, wiatr, ciśnienie atmosferyczne, elektryczność atmosferyczna, hałas.
- **zespół bodźców chemicznych:** składniki i domieszki występujące w powietrzu.
- **zespół bodźców biologicznych:** aerozole organiczne (drobne cząstki roślin i zwierząt, pyłki roślinne, mikroorganizmy).

Ogólne cechy klimatu i bioklimatu Szczawnicy wykazują właściwości lecznicze i profilaktyczne.

Właściwości te wykorzystywane mogą być w leczeniu klimatycznym chorób laryngologicznych, górnych i dolnych dróg oddechowych (w tym astmy), reumatologicznych oraz otyłości. Bioklimat Szczawnicy może także wspomagać leczenie zaburzeń układu krążenia, a ze względu na zróżnicowaną bodźcowość termiczną posiada także walory hartujące układ termoregulacyjny. Najdogodniejszy dla klimatoterapii jest okres od trzeciej dekady marca do połowy czerwca oraz trzeciej dekady sierpnia do drugiej dekady października. Uciążliwość warunków pogodowych latem mogą odczuwać osoby cierpiące na astmę, przewlekłe stany chorobowe górnych dróg oddechowych i zaburzenia kardiologiczne. W pozostałej części roku warunki bioklimatyczne mogą być wykorzystywane do leczenia, rehabilitacji i profilaktyki osób w sile wieku, o sprawnie działającym układzie termoregulacyjnym i krwionośnym.

Podstawowymi formami leczenia klimatycznego (klimatoterapii) są:

- **helioterapia** – kąpiele słoneczne w miejscu eksponowanym na promienie słoneczne,
- **aeroterapia** – leżakowanie lub siedzenie w dni pochmurne lub w miejscu zacienionym,
- **kinezyterapia** – terapia ruchowa, podczas której pacjenci korzystają z bodźców klimatycznych będąc w ruchu.

3.3.4 Zakłady lecznictwa uzdrawiskowego w Szczawnicy

Ze względu na charakterystykę Szczawnicy i jej funkcję uzdrawiskową, istotną rolę w rozwoju miasta odgrywają jednostki świadczące usługi sanatoryjne. Do największych należą Uzdrawisko Szczawnica S.A. oraz Centrum Wczasowo-Lecznicze Solar Spa.

Uzdrawisko Szczawnica S.A. w ramach, którego funkcjonują następujące sanatoria „Hutnik”, „Papiernik”, „Inhalatorium”, a także Pijalnia Wód Leczniczych. Sanatoria oferują pełen zakres usług z zakresu profilaktyki i leczenia schorzeń górnych dróg oddechowych i układu ruchu. Ponadto realizują pobyty rehabilitacyjne oraz usprawniająco-rekreacyjne dla zorganizowanych grup osób niepełnosprawnych. Na uwagę zasługują unikatowe inhalacje solankowo-celkowe wykorzystywane w leczeniu dróg oddechowych dostępne w przedwojennym budynku „Inhalatorium”.

Centrum Wczasowo Lecznicze Solar Spa leczy schorzenia:

- układu oddechowego (stany zapalne zatok, przewlekłe alergiczne zapalenia błony śluzowej nosa zatok i gardła, schorzenia krtani z dysfunkcją głosu, zapalenia oskrzeli ostre i przewlekłe, astmę oskrzelową o podłożu alergicznym i niealergicznym, infekcje układu oddechowego o charakterze nawrotowym u dzieci);

- choroby układu kostno-stawowego (zespoły bólowe w przebiegu zmian zwyrodnieniowych stawów, zespół bolesnego barku, zespoły bólowe będące następstwem zmian zwyrodnieniowych stawów kręgosłupa, zespoły bólowe korzeniowe, bóle w następstwie dyskopatii);
- przewlekłe schorzenia reumatyczne;
- choroby skóry;
- zaburzenia przemiany białkowo-lipidowej, otyłość.

Zdjęcie 18. Sanatoria: Budowlani, Inhalatorium, Solar Spa

Źródło: www.spabudowlani.pl, www.uzdrawiskoszczawnica.pl, www.osrodek.solarspa.pl

Spa Budowlani Hotel i Sanatorium specjalizuje się w kilkutygodniowych kompleksowych pobytach leczniczych z zastosowaniem klimatoterapii, balneoterapii, fizykoterapii, hydroterapii i kinezy-terapii.

W leczeniu dróg oddechowych sanatorium oferuje m.in. inhalacje celkowe, inhalacje Bullinga, inhalacje ultradźwiękowe z witaminami. W schorzeniach układu ruchu dostępne są m.in. okłady i kąpiele borowinowe, hydromasaże, masaże mechaniczne, krioterapia miejscowa zabiegi fizykoterapeutyczne (prądy diadynamiczne, interferencyjne, Tensa, terapulsy, pulsujące pole magnetyczne niskiej częstotliwości, ultradźwięki niskiej częstotliwości, światłolecznictwo laserowe biostymulujące), a także różnego rodzaju ćwiczenia.

Sanatorium Uzdrawiskowe Dzwonkówka specjalizuje się w organizacji turnusów sanatoryjnych, turnusów rehabilitacyjnych usprawniających oraz pobytów wczasowych. Główne profile lecznicze to:

- choroby dolnych dróg oddechowych, w tym m.in. zapalenie oskrzeli, rozedma płuc, zaporowa choroba płuc, dychawica oskrzelowa, rozstrzenie oskrzeli;
- choroby górnych i dolnych dróg oddechowych, w tym m.in. naczynioruchowe i uczuleniowe zapalenie nosa, przewlekłe zapalenie błony śluzowej jamy nosowej i gardła, przewlekłe zapalenie zatok przynosowych, przewlekłe choroby migdałków, przewlekłe zapalenie krtani oraz krtani i tchawicy, zapalenie strun głosowych i krtani;
- choroby układu kostno-stawowego, w tym m.in. zwyrodnienie wielostawowe, zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa, bóle grzbietu i uszkodzenia barku.

Sanatorium Uzdrawiskowe „Nauczyciel” leczy przede wszystkim schorzenia: górnych i dolnych dróg oddechowych przewlekłe zapalenia zatok, otyłość, zwyrodnienia stawów, krzywice, dyskopatie, stany pourazowe kończyn górnych i dolnych, układu pokarmowego (czynnościowe), skazę moczaniową, kamicy nerkową, nerwice, nadciśnienie tętnicze. Dostępne są zabiegi z zakresu inhalacji hydroterapii, fizykoterapii, kinezyterapii, masaży.

Zdjęcie 19. Sanatoria: Dzwonkówka i Nauczyciel

Źródło: www.szczawnicadzwonkowka.pl, www.szczawnicanauczyciel.pl

Tabela 8. Wykaz zakładów lecznictwa uzdrowiskowego w Szczawnicy

L.P.	Nazwa	Liczba miejsc	Profil
1.	Zakład Przyrodolecznicy, ul. Park Górny 2	0	Choroby układu oddechowego, reumatologiczne, ortopedyczno-urazowe
2.	Przychodnia Uzdrawiskowa, ul. Park Górny 2	0	Choroby układu oddechowego, reumatologiczne, ortopedyczno-urazowe
3.	Sanatorium Uzdrawiskowe „PAPIERNIK”, ul. Połoniny 12	130	Choroby narząd ruchu, rehabilitacja
4.	Sanatorium Uzdrawiskowe „INHALATORIUM”	30	Choroby układu oddechowego
5.	Sanatorium Uzdrawiskowe „DZWONKÓWKA”, ul. Połoniny 14a	145	Choroby układu oddechowego, reumatologiczne
6.	Sanatorium Uzdrawiskowe „BUDOWLANI”	176	Choroby układu oddechowego, ortopedyczno-urazowe
7.	Sanatorium Uzdrawiskowe „GÓRNIK”	230	Choroby układu oddechowego
8.	Sanatorium Uzdrawiskowe „NAUCZYCIEL” ZNP ZG	135	Choroby układu oddechowego, reumatologiczne
9.	Sanatorium Uzdrawiskowe „HUTNIK”	251	Choroby układu oddechowego, reumatologiczne
	Razem	1 097	

Źródło: Uchwała nr IV/13/2015 Rady Miejskiej w Szczawnicy w sprawie zmiany Statutu Uzdrawiska Szczawnica

Tabela 9. Standardowe procedury uzdrowiskowe wykonywane w Uzdrawisku Szczawnica

Procedura	Opis
I. Balneoterapia z użyciem wód mineralnych	Inhalacje z wód mineralnych, pukania jamy ustnej.
II. Klimatoterapia	Helioterapia, aeroterapia, terenoterapia.
III. Hydroterapia	Kąpiele solankowe, masaż podwodny, kąpiel perełkowa, kąpiel wirowa kończyn górnych i dolnych, natryski: deszczowy, płaszczowy, biczowy, szkocki, płukania jamy ustnej.
IV. Termoterapia	Sauna, krioterapia.
V. Światłolecznictwo	Naświetlanie światłem widzialnym, miejscowe i ogólne, naświetlanie ultrafioletowe, miejscowe i ogólne, naświetlanie promieniowaniem podczerwonym, naświetlanie światłem spolaryzowanym, naświetlania światłem laserowym niskoenergetycznym (laser biostymulacyjny).
VI. Ultrasonoterapia	Zabiegi ultradźwiękowe, fonoforeza.
VII. Elektrolecznictwo	Zabiegi z użyciem prądu stałego, zabiegi z użyciem prądów impulsowych małej częstotliwości, zabiegi z użyciem prądów wielkiej częstotliwości.
VIII. Magnetoterapia	-
IX. Masaże	Klasyczny: częściowy, całkowity, segmentarny, limfatyczny.
XI. Diety	Niskokaloryczna, przeciwmiażdżycowa, lekkostrawna, indywidualna.
XII. Psychoterapia:	Mała i duża.
XIII. Edukacja zdrowotna i psychoedukacja	-

Źródło: Operat uzdrawiskowy – Uzdrawisko Szczawnica, wrzesień 2008

3.3.5 Urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego

W ramach działalności Uzdrawiska Szczawnica funkcjonują następujące urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego:

3.3.5.1 Parki Zdrojowe

Park Górny został założony w latach 1861 – 1865. Położony jest w centrum Szczawnicy, w bezpośrednim sąsiedztwie Placu Dietla. Zajmuje powierzchnię ok. 16 ha, w tym 3 ha stanowi Las

Modrzewiowy. Na terenie Parku znajduje się ścieżka zdrowia wyposażona w odpowiednie urządzenia do ćwiczeń ruchowych.

Park Dolny został objęty strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej. Teren, wraz z istniejącymi na jego obszarze obiektami (Kaplicą Matki Boskiej Częstochowskiej, altaną widokową i altaną muzyczną), wpisany jest do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków. Park w ostatnich latach został gruntownie zmodernizowany z wykorzystaniem środków pochodzących z Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013.

Na obszarze Parku Dolnego znajdują się pomniki przyrody objęte ochroną prawną, wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Pomników Przyrody. Są to pojedyncze lipy i sosny weymutki rosnące przy alejkach spacerowych oraz cała aleja klonów, jesionów i jaworów przebiegająca od sanatorium „Chemicz” do ul. Głównej.

Powierzchnia Parku wynosi 5,08 ha, w tym znajdują się alejki pieszo rowerowe o długości ok. 2 km, staw o powierzchni 1 111 m² oraz Grota Zyblikiewicza.

3.3.5.2 Baseny rehabilitacyjne

Na terenie Szczawnicy znajdują się trzy baseny kryte zlokalizowane w:

- Sanatorium Uzdrawiskowym „Budowlani” – basen o wymiarach: 18 m x 8 m;
- Sanatorium Uzdrawiskowym „Solar-Spa” – basen o wymiarach: 15 m x 12 m;
- Hotelu „Jan” (w Szlachtowej) basen o wymiarach: 15 m x 12 m.

Zdjęcie 20. Baseny: w Sanatorium „Solar-Spa”, w Sanatorium „Budowlani”, w Hotelu „Jan”

Źródło: strony internetowe poszczególnych obiektów

3.3.5.3 Ścieżki ruchowe

Ścieżka zdrowia (utwardzona żwirem) o długość 1 km zlokalizowana jest w Lasku Modrzewiowym w Parku Górnym. Ścieżka wyposażona jest w stanowiska do ćwiczeń: równoważnie, huśtawki, ławki do ćwiczeń, drabinki do podwieszania, itp. Przez cały Park przebiegają ciągi pieszo-jezdne dostosowane do ruchu pojazdów i pieszych. Ścieżka zarządzana jest przez Spółkę „Thermaleo”.

3.3.5.4 Pijalnie wód mineralnych

Pijalnia wód mineralnych „Nad Zdrojami”, zlokalizowana przy Placu Dietla, prowadzona jest przez spółkę Uzdrawisko Szczawnica S.A. W pijalni dostępna jest woda z ujęć: Stefan, Józef, Józefina, Jan, Helena, Magdalena. Pijalnia dostosowana jest do eksploatacji całorocznej. Wyposażona jest w instalacje do wydawania wody spełniające wymagania sanitarne i techniczne, a także w instalacje do podgrzewania i kontrolowania temperatury wody. Posiada salę spacerową, oraz zaplecze sanitarne. Woda wydawana jest w naczyniach jednorazowych (brak butelkowanych wód leczniczych).

Zdjęcie 21. „Dom nad Zdrojami” - pijalnia wód mineralnych

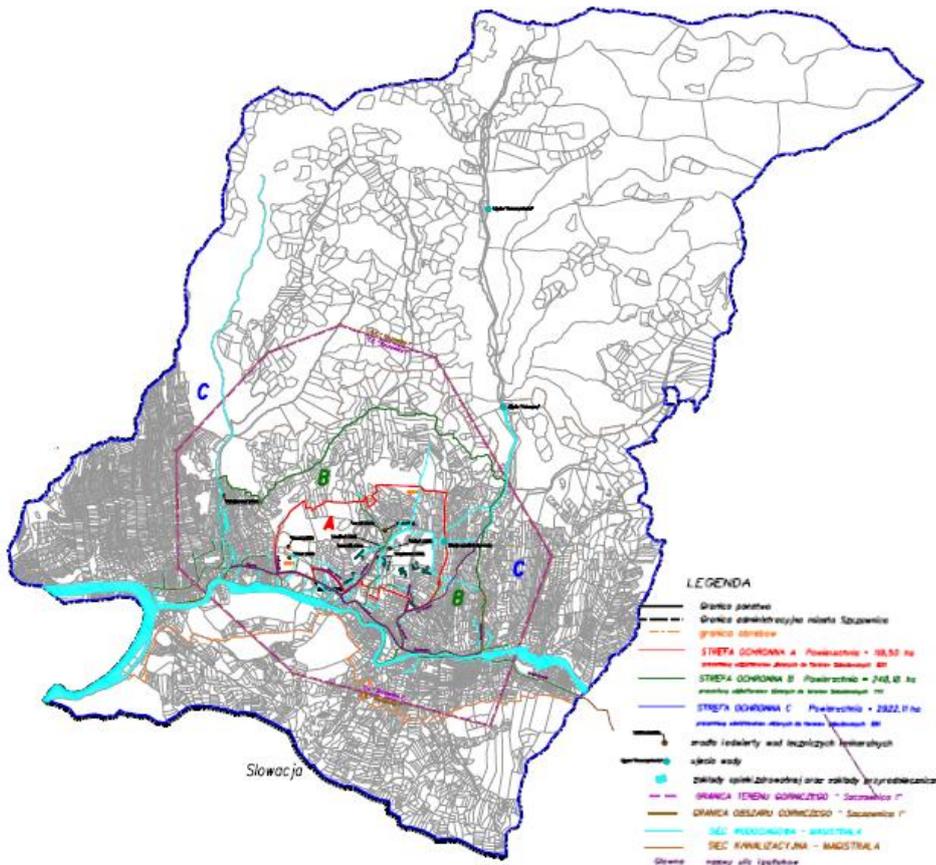
Źródło: www.thermaleo.pl

3.3.6 Uzdrawiskowe strefy ochronne

W Uzdrawisku Szczawnica dla celów związanych z ochroną walorów uzdrawiskowych zostały wydzielone (zgodnie z art. 38 ustawy z dnia 25 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych) **trzy strefy ochronne: „A”, „B” i „C”**.

Granice stref, w tym strefy „A” pokazuje poniższa mapa, natomiast szczegółowy obrys wraz z konkretnymi numerami działek przez granicę których przebiega granica strefy zawarta jest w treści Uchwały nr IV/13/2015 Rady Miejskiej w Szczawnicy z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie zmiany Statutu Uzdrawiska Szczawnica.

Rysunek 9. Strefy ochronne w Szczawnicy

Źródło: Opis zagospodarowania przestrzennego obszaru z uwzględnieniem poszczególnych stref ochronnych, Szczawnica 2015 r.

3.3.6.1 Strefa ochronna „A”

Strefa ochrony uzdrawiskowej „A” o powierzchni **119,50 ha** obejmuje centralną, parkowo-uzdrawiskową część miasta.

Obszar ochrony uzdrawiskowej „A” zlokalizowany jest w przeważającej części na zboczach góry Bryjarka. Od zachodu graniczy z ulicą Parkową, okalając Park Dolny od strony południowej, dalej biegnie ulicą Główną, na wysokości źródła Szymon przechodzi brzegiem parku do ulicy Park Dolny i tą ulicą podąża w kierunku zachodnim do ulicy Zdrojowej. Ulicą Zdrojową kieruje się na północ (ok. 160 m), nad kościołem skręca w kierunku wschodnim, dalej dochodzi do ul. Jana Wiktora, natomiast nad byłą Szkołą Muzyczną przechodzi do ul. Park Górny. Tą ulicą kieruje się na północ, przed byłym Szpitalem Uzdrawiskowym „Świerk” skręca w kierunku wschodnim ul. 1-go Maja dochodzi do ul. Połoniny, by nią kierować się do skrzyżowania z ulicą Św. Krzyża, a dalej w kierunku północnym ul. Św. Krzyża stanowiąc wschodnią granicę strefy „A”. 500 metrów powyżej stacji uzdatniania wody skręca w kierunku zachodnim i okalając górę Bryjarka łączy się z ulicą Parkową.

Na terenie obszaru ochrony uzdrawiskowej „A” znajdują się głównie obiekty sanatoryjne, ośrodki wczasowo-lecznicze, szpitale, zakłady przyrodolecznicze, czyli tereny usług lecznictwa uzdrawiskowego. Na obszarze tym są również zgromadzone punkty usług komercyjnych, sportowych, hotelowych oraz mieszkalno-pensjonatowymi.

Obiekty uzdrawiskowe i komercyjne usytuowane są w południowo-wschodniej części strefy ochronnej „A”, lecz nie jest to zabudowa zwarta, ponieważ przedziela ją zieleń urządzona w postaci parków i skwerów oraz pomników przyrody. Na terenie strefy znajdują się zabytki architektury i muzeum. Pozostała część strefy ochronnej „A” zbiega góry Bryjarka pokryta jest zielenią urządzoną - lasy, zadrzewienia, użytki zielone, tereny rolne.

Procentowy udział terenów zielonych do terenów zabudowanych w uzdrawisku Szczawnica w strefie ochronnej „A” wynosi 82%, co jest zgodne z wymaganiami ustawowymi, które wskazują, iż procentowy udział terenów zielonych do terenów zabudowanych nie może wynieść mniej niż 75% (art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych). Na zachodniej części obszaru ochrony uzdrawiskowej „A” jest obszar ochronny siedliska „Natura 2000”.

3.3.6.2 Strefa ochronna „B”

Strefa ochrony uzdrawiskowej „B” (o powierzchni 248,18 ha) otacza strefę ochrony uzdrawiskowej „A”.

Południową granicę strefy „B” wytycza prawy brzeg potoku Grajcarek i ulicy Samorody aż do skrzyżowania z ulicą Sopotnicką. Wschodnia granica obszaru przebiega ulicą Sopotnicka, do granicy obszaru górniczego „Szczawnica I”. Południowa granica strefy ochrony przechodzi drogami polnymi, ścieżkami i granicami działek aż do potoku Skotnickiego, którego lewy brzeg stanowi zachodnią granicę.

Zabudowa, jaka występuje w tej strefie ochronnej jest bardzo zróżnicowana. W części wschodniej i zachodniej strefy dominują tereny wielofunkcyjnej zabudowy mieszkaniowej, w której dopuszczone zostały usługi uzupełniające mieszkalnictwo. Znajdują się tu również tereny mieszkaniowe jednorodzinne wraz z zielenią towarzyszącą i terenami rolnymi. Centrum miasta, czyli południowa część strefy jest terenem zabudowy mieszkaniowej wielofunkcyjnej, oraz rejonem usług: handlu, gastronomii, kultury, finansów, oświaty, administracji, turystyki i zdrowia. W zakolu potoku Grajcarek usytuowany jest Dwór Szalayów, zabudowa niska i zakłady produkcji wód leczniczych. Osiedle Połoniny i Dwudziestolecia to w przeważającej części zabudowa wielorodzinna – budownictwo średniowysokie.

Na podstawie art. 38 ust 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych w strefie ochrony uzdrawiskowej „B” procentowy udział terenów zielonych do terenów zabudowanych nie może wynieść mniej niż 55%. W przypadku strefy „B” w Szczawnicy około pięćdziesiąt procent jej powierzchni stanowi obszar chroniony Natury 2000. Północna okolica strefy ochrony uzdrawiskowej „B” to zbocza góry Bryjarka, są to tereny zielone, występują tu zakrzewienia, lasy i tereny rolne. Według przeprowadzonych obliczeń geodezyjnych procentowy udział terenów zielonych do terenów zabudowanych **w strefie ochrony uzdrawiskowej „B” wyniósł 77%**.

3.3.6.3 Strefa ochronna „C”

Zewnętrzna granica strefy ochronnej „C” pokrywa się z granicą administracyjną miasta Szczawnica. Południowa granica strefy jest równocześnie granicą polsko-słowacka, zachodnia strona ograniczona zaś jest częściowo przez rzekę Dunajec. Od północy i wschodu strefę wyznaczają szczyty leżące przy czerwonym i zielonym szlaku turystycznym. **Powierzchnia obszaru ochrony uzdrawiskowej „C” wynosi 2 922,11 ha.**

W strefie ochronnej „C” zlokalizowana jest zabudowa mieszkaniowa, agroturystyczna, handlowa i usługowa. Dodatkowo umiejscowione są tu obiekty usług i rzemiosła nieuciążliwego dla terenów mieszkaniowych oraz usług i urządzeń turystyki, sportu i rekreacji.

W mieście Szczawnica, obszary zabudowane strefy ochronnej posiadają uzbrojenie terenu tj.: sieć elektroenergetyczna, wodociągowa i kanalizacyjna. Strefa charakteryzuje się wyjątkowo dużą

powierzchnią terenów zielonych, zarówno zieleni urządzonej (parki, kempingi, cmentarze, ścieżki przyrodnicze, szlaki turystyki pieszej, konnej i rowerowej, wyciągi narciarskie) jak i nieurządzonej. W znaczącej części teren obejmuje obszar chronionym „Natura 2000”.

Znajdują się tu również tereny przeznaczone dla przyszłych inwestycji budowlanych, zarówno mieszkaniowych, usługowych, jaki i turystycznych.

Na podstawie art. 38 ust 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych strefa ochrony uzdrowiskowej „C” jest strefą przyległą do strefy ochrony uzdrowiskowej „B” i stanowi jej otoczenie. Obszar ten ma wpływ na zachowanie walorów krajobrazowych, klimatycznych oraz ochronę złóż naturalnych surowców leczniczych. Północny obszar strefy „C” tworzą Popradzki Park Krajobrazowy oraz w południowej jej części Pieniński Park Narodowy. **Procentowy udział terenów zielonych do terenów zabudowanych wynosi 99%.**

Tabela 10. Formy zagospodarowania terenu gminy Szczawnica

Forma zagospodarowania	Udział %
Zabudowa mieszkalna, handlowa, usługowa	4%
Zabudowa uzdrowiskowa	1%
Zabudowa przemysłowa nie kolidująca z funkcjami uzdrowiska	0,06%
Parki i zieleńce	1%
Tereny leśne	65%
Tereny rolne	27%
Wody powierzchniowe	0,94%
Inne	1%

Źródło: Opis zagospodarowania przestrzennego obszaru z uwzględnieniem poszczególnych stref ochronnych, Szczawnica 2015 r.

3.4 Pozostałe elementy gospodarki Szczawnicy

3.4.1 Infrastruktura komunalna

3.4.1.1 Drogi i transport

Gmina Szczawnica położona jest pomiędzy dwoma pasmami górskimi – Beskidem Sądeckim oraz Pieninami w dolinie dopływu Dunajca - Grajczarka. Południowa granica miasta stanowi także granicę państwa ze Słowacją. Takie położenie determinuje możliwości rozwoju sieci komunikacyjnej, na którą składają się jedynie drogi powiatowe oraz gminne.

Osią komunikacyjną Szczawnicy jest droga powiatowa łącząca niemal wszystkie części gminy z drogą wojewódzką nr 969 (już na terenie gminy Krościenko nad Dunajcem). Obecnie cały system drogowy na terenie gminy wynosi ok. 58,53 km dróg. Jedyną drogą powiatową jest 12 km odcinek drogi łączącej Szczawnicę z Krościenkiem nad Dunajcem. Długość dróg gminnych wynosi łącznie 38,3 km (26,1 km w mieście i 12,2 na terenach wiejskich), w tym o nawierzchni asfaltowej 17,4 km (8,8 km w mieście oraz 8,6 w Szlachtowej i Jaworkach), z kostki betonowej i brukowej 11,8 km (z czego 11,7 km na terenie samej Szczawnicy), zaś o nawierzchni gruntowej 9,1 km (5,6 km w mieście i 3,5 km na terenach wiejskich).

Drogi gminne zarządzane i utrzymywane są przez Gminę Szczawnica. Stan techniczny dróg gminnych asfaltowych należy ocenić jako dobry. Gmina od wielu już lat inwestuje w rozwój własnej infrastruktury drogowej dbając o jej jakość i stan techniczny - szczególnie zauważalne zwiększenie nakładów na ten cel obserwowany był w ostatnich latach. Jednak wiele dróg wymaga jeszcze gruntownej modernizacji nawierzchni, a w niektórych przypadkach wzmocnienia podbudowy. Drogi wewnętrzne w zdecydowanej większości stanowią drogi gruntowe, pełniące funkcje dojazdową do pól, obszarów leśnych i oddalonych osiedli.

Stan drogi powiatowej przebiegającej przez Szczawnicę jest dobry, w części przebiegającej przez miasto wyposażona jest w chodnik, niemniej od budynku OHP, na odcinku do Szlachtowej, w ostatnim czasie, droga została odnowiona, a w Malinowie zbudowano nowy most. Natomiast na odcinku Szlachtowa do miejscowości Jaworki wymagane są punktowe uzupełnienia chodnika. Pilnym zadaniem jest także poprawa elementów bezpieczeństwa przy nowo zlokalizowanych centrach handlowych generujących duży ruch (uzupełnienie chodnika, bezpieczne przejście dla pieszych).

Obsługa transportowa mieszkańców gminy realizowana jest poprzez zbiorowy transport publiczny, zbiorowy transport prywatny i transport indywidualny. Bardzo duże znaczenie na terenie Szczawnicy ma transport turystyczno-wypoczynkowy, który osiąga swoje natężenie w sezonie letnim i zimowym, a związany jest z ruchem turystycznym i uzdrowiskowym. W ostatnich latach w dużym stopniu zwiększył się także ruch rowerowy, dzięki systematycznie powiększanej długości i jakości tras rowerowych. Została również znacznie rozbudowana zbiorowa komunikacja prywatna, charakteryzująca się powszechną dostępnością i konkurencyjnymi cenami.

W dalszym ciągu dużym problemem na terenie miasta jest brak jednoznacznej polityki parkingowej, szczególnie w okresach wzmożonego ruchu turystycznego. We wrześniu 2015 roku zakończono inwestycję w rejonie końcowej przystani spływu Dunajcem. Powstał tam dwupoziomowy parking. Miasto dysponuje również dużym parkingiem przy dolnej stacji kolejki na Palenicę. Parkingi te częściowo rozwiązują obecne problemy z parkowaniem, choć niewątpliwym wyzwaniem będzie – w dłuższej perspektywie czasu – wypracowanie rozwiązań zatrzymujących część ruchu samochodowego na rogatek Szczawnicy wraz z organizacją transportu zbiorowego obsługującego ruch turystyczny, zarówno w samej Szczawnicy, jak i sąsiadujących z nią miejscowościach, w których zlokalizowane są inne atrakcje turystyczne.

3.4.1.2 Gospodarka odpadami

Zgodnie z ustawą o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz.U.2001.62.628 z późniejszymi zmianami) odpady komunalne definiuje się jako: „odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych”.

Głównymi źródłami wytwarzania odpadów komunalnych na terenie Szczawnicy są:

- obiekty wczasowo-sanatoryjne,
- gospodarstwa domowe,
- obiekty infrastruktury, tj. handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, targowiska, szkolnictwo, i inne.

Instytucją odpowiedzialną za gospodarkę komunalną w Szczawnicy jest Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej. Zgodnie z zawartymi umowami odpady składowane oraz przetwarzane są zarówno na terenie gminy Szczawnica (na składowisku odpadów komunalnych Jaworki – Stare), jak i w czterech lokalizacjach poza obszarem gminy (Tylmanowa, Dąbrowa Górnicza, Nowy Sącz, Tarnów).

Od wejścia w życie ustawy o gospodarce odpadami na terenie Szczawnicy osiągnięto następujące wskaźniki dotyczące poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania:

Tabela 11. Poziom recyklingu odpadów wytworzonych na terenie Szczawnicy w I. 2012-13

Odpady	2012	2013
Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji kierowanych do składowania	23,0%	18,1%
Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła	19,0%	25,4%
Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych	100%	100%

Źródło: UMiG Szczawnica

Na terenie Szczawnicy działa także Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK). Jest to miejsce, w którym mieszkańcy Szczawnicy w ramach poniesionej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi mogą pozostawić wytworzone przez siebie, selektywnie zebrane odpady komunalne, takie jak: meble i odpady wielkogabarytowe, chemikalia, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady remontowe, zużyte baterie i akumulatory, przeterminowane leki, zużyte opony, gruz, odpady budowlane i rozbiórkowe. Punkt działa na terenie bazy Miejskiego Zakładu Gospodarki Komunalnej, przy ul. Zawodzie 19 C.

3.4.1.3 Gospodarka wodno-ściekowa

Kanalizacja

Obecnie sieć kanalizacji sanitarnej zarządzana jest przez Podhalańskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. Kolektory kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej doprowadzają ścieki do centralnej Oczyszczalni Miejskiej. Miejska Oczyszczalnia posiada maksymalną przepustowość na poziomie 3 030 m³/dobę. Jest to mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków, usytuowana w pobliżu granicy z gminą Krościenko nad Dunajcem. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Dunajec. Ilość ścieków komunalnych odprowadzanych zbiorczym systemem kanalizacyjnym do oczyszczalni wyniosła w roku 2013 217,4 tys. m³, zaś dostarczana do oczyszczalni taborem asenizacyjnym 8,1 tys. m³.

Osady ściekowe poddawane są procesowi stabilizacji tlenowej i wstępnemu zagęszczaniu w zbiorniku osadu nadmiernego (ZON), następnie są odwadniane na prasie taśmowej, a potem wywożone na bieżąco w kontenerze w celu dalszego zagospodarowania. Ilość suchej masy osadów powstających w oczyszczalni wyniosła w roku 2013 142,4 Mg.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej rozdzielczej wyniosła w roku 2014 18,9 km. Stan kanalizacji ogólnospławnej jest raczej dobry. Sieć zbudowana została w okresie międzywojennym z rur betonowych i azbestowych. W roku 2008 r. władze samorządowe Szczawnicy doprowadziły do likwidacji przestarzałej oczyszczalni ścieków przy dolnej stacji kolejki linowej na Palenicę oraz modernizacji istniejącej sieci. Tylko w latach 2008 – 2009 wymieniona została sieć kanalizacyjna na szeregu ulic miasta (w tym m.in.: Zawodzie, Zdrojowa, Języki, Kowalczyk, Św. Krzyża, Połoniny oraz na osiedlach mieszkaniowych) co w znaczący sposób wpłynęło na poprawę jakości sieci w odniesieniu do całego Uzdrowiska. Z kolei w roku 2015 oddano do użytkowania po rozbudowie i modernizacji oczyszczalnię ścieków w Szczawnicy o przepustowości 3600 m³/d, a także wybudowano kanalizację sanitarną w o długości 4,6 km wraz z 4 przepompowniami oraz zmodernizowano 3,07 km na terenie Szczawnicy. W tym samym roku rozbudowano sieć w Jaworkach i Szlachtowej (20,93 km wraz z 8 przepompowniami ścieków).

Według danych GUS z sieci kanalizacyjnej korzysta 5 000 mieszkańców Szczawnicy wzrost o 424 w stosunku do 2013 roku.

Siecią kanalizacyjną na obszarze Szczawnicy administruje Podhalańskie Przedsiębiorstwo Komunalne.

Wodociąg

Łączna długość sieci wodociągowej na terenie miasta Szczawnica – zgodnie z danymi MZGK - wynosi 35 km. W 2015 roku liczba podłączeń wyglądała następująco:

- w Szczawnicy do sieci wodociągowej podłączonych było 1 116 gospodarstw indywidualnych oraz 169 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą;
- w Szlachtowej do sieci wodociągowej podłączone były 2 gospodarstwa indywidualne oraz 5 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą;
- w Jaworkach do sieci wodociągowej podłączonych było 115 gospodarstw indywidualnych oraz 7 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

W latach 2010 – 2011 w ramach projektu finansowanego ze środków UE zmodernizowano 29,51 km sieci na terenie miasta. Inwestycja pozwoliła znacząco ograniczyć ogromne straty wody występujące w sieci przesyłowej sięgające 70%. Drugą inwestycją, która pozwoliła zapewnić nieprzerwane dostawy wody pitnej dla odbiorców w Szczawnicy oraz zasadniczo podnieść jej jakość, była modernizacja ujęć wody i rurociągów przesyłowych z elementami ochrony środowiska oraz

rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody w Szczawnicy. Inwestycja polegała na modernizacji ujęć „Pokrzywy” i „Sewerynowka”, budowie rurociągów przesyłowych wody surowej, rozbudowie Stacji Uzdatniania Wody wraz z montażem aparatury kontrolno-pomiarowej i systemu sterowania. Całość zadania zrealizowano kosztem ponad 16 mln zł, w około połowie finansując zadanie ze środków europejskich. Zakończono także realizację kolejnego projektu, którego przedmiotem była budowa nowego ujęcia wody na potoku Czarna Woda wraz ze stacją uzdatniania oraz nowej sieci wodociągowej dla części miejscowości Jaworki (cała ul. Czarna Woda, Kościelna) z docelowym doprowadzeniem wody do miejscowości Szlachtowa. W ramach I etapu projektu wykonano łącznie ok. 5,6 km głównej sieci wodociągowej z 78 przyłączami do budynków dla ok. 300 os. W kolejnych latach inwestycja będzie kontynuowana, tak aby docelowo roku 2020 mieszkańcy całej gminy mieli dostęp do dobrej jakości wody pitnej pochodzącej z sieci komunalnej.

3.4.1.4 Zaopatrzenie w energię

Szczawnica nie posiada własnych źródeł zasilania energią elektryczną. Głównym źródłem energii dla Szczawnicy jest stacja 30/15/04 kV zlokalizowana w Szczawnicy Niższej oparta na sieciach średnich napięć relacji Krościenko-Szczawnica. Z kolei do Krościenka energia jest dostarczana poprzez stacje elektroenergetyczne średniego napięcia 110 kV z dwóch kierunków: z głównego punktu zasilającego (GPZ) Gorzków (od strony Nowego Sącza) oraz z GPZ Szaflary (od strony Nowego Targu). Energia dostarczana jest bezpośrednio do odbiorców siecią niskich napięć poprzez stacje transformatorowe 15/04 kV.

Dla wzmocnienia zasilania obszaru Miasta w energię elektryczną konieczne jest sfinalizowanie realizacji stacji transformatorowej 110/30/15 kV w Krościenku, która będzie podpięta do linii wysokiego napięcia łączącej Nowy Sącz z Niedzicą.

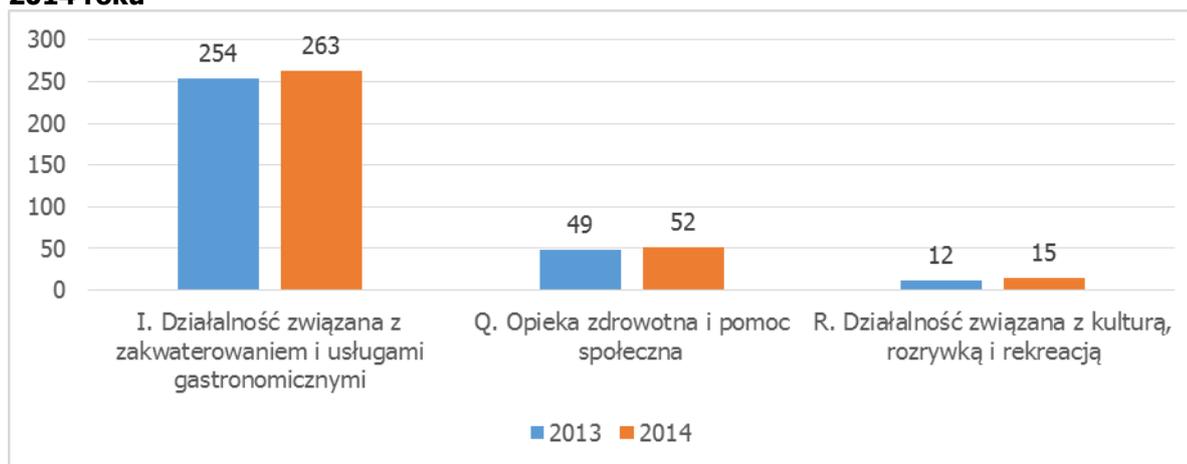
Stan zaopatrzenia Szczawnicy w energię elektryczną należy uznać na obecną chwilę za wystarczający, niemniej jednak z chwilą podjęcia w gminie nowych inwestycji wymagających zwiększonego poboru energii (np. budowa nowych wyciągów) konieczna będzie rozbudowa sieci średniego napięcia 15 kV RS Szczawnica w kierunku Jaworek.

3.4.1.5 Zaopatrzenie w gaz

Szczawnica nie jest wyposażona w sieć gazową. Ze względu na walory lecznicze, turystyczno-krajobrazowe oraz obecność Pienińskiego Parku Narodowego oraz uzdrowiska, władze samorządowe Miasta Szczawnica podejmują intensywne działania zmierzające do zaopatrzenia Szczawnicy w gaz przewodowy lub gaz z wydzielonej sieci gazowej zasilanej z terminala gazowego. Coraz bliższe finalizacji są plany budowy gazociągu relacji Słupnice - Szczawnica.

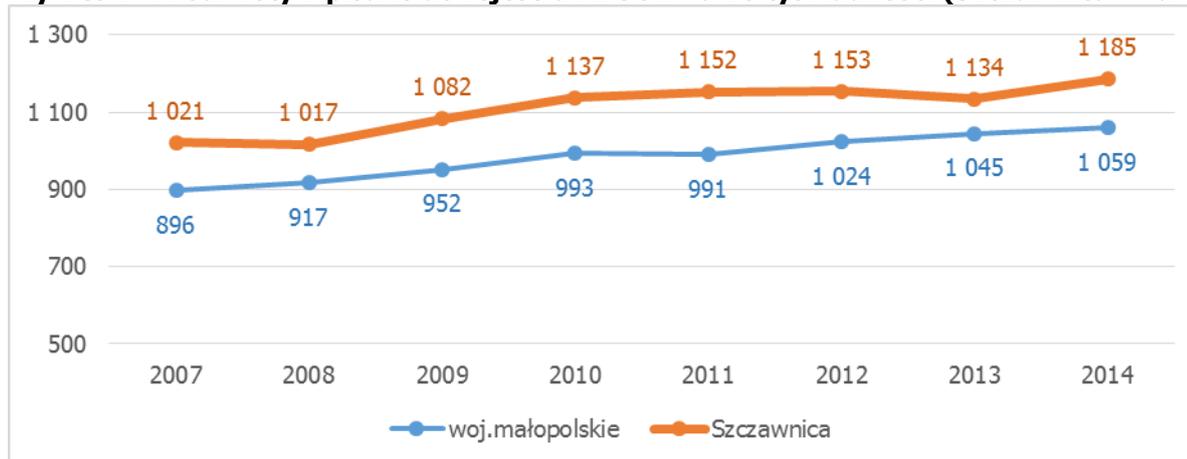
3.4.2 Przedsiębiorczość i podmioty gospodarcze działające w Szczawnicy

Na terenie Szczawnicy nie funkcjonują duże zakłady przemysłowe. Przedsiębiorczość na tym terenie koncentruje się głównie wokół obsługi turystów, handlu, budownictwa i szeroko pojętych usług medycznych. Głównymi pracodawcami są szpitale uzdrowiskowe. Przedsiębiorstwa działające w Szczawnicy to w większości mikro- i małe firmy, w tym 81,6% to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Po w miarę systematycznym, acz niewielkim, wzroście liczby firm na przestrzeni ostatnich lat, w roku 2013 nastąpił spadek liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw w stosunku do roku poprzedniego o 10 podmiotów. W 2014 roku liczba podmiotów wzrosła, obecnie na terenie Szczawnicy zarejestrowanych jest 882 podmiotów gospodarki narodowej ujętej w systemie REGON. Wspomniany spadek dotyczy sektora prywatnego.

Wykres 13. Podmioty gospodarcze w Szczawnicy według wybranych sekcji PKD w latach 2013 i 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W strukturze firm na terenie Szczawnicy dominują te związane z zakwaterowaniem i świadczeniem usług gastronomicznych - 30% wszystkich działających firm, kolejnych 17% to działalność handlowa, zaś 11% przedsiębiorstw działa w branży budowlanej. Widzącą działalnością dla nieco ponad 7% jest transport, zaś dla blisko 6% szeroko pojęta opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Wykres 14. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności (Szczawnica i Małopolska)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.5 Szanse i bariery rozwojowe Szczawnicy (analiza SWOT)

Podsumowując analizę przeprowadzoną w rozdziale diagnostycznym oraz uwzględniając wyniki warsztatów, spotkań z osobami i instytucjami zaangażowanymi w rozwój Szczawnicy jako uzdrowiska, a także biorąc pod uwagę wyniki ankiety prowadzonej na przełomie lutego i marca 2016 roku, poniżej zaprezentowano najważniejsze **problemy** i **wyzwania** przed jakimi staje Szczawnica, aby móc dalej budować swoją pozycję jako jedno z wiodących małopolskich uzdrowisk, a także jako miejscowość z bogatą i rozwijającą się ofertą turystyczno-rekreacyjną opartą o zasoby przyrodnicze, krajobrazowe i rozwijającą się infrastrukturę, służącą atrakcyjnemu spędzaniu czasu wolnego, poprawie zdrowia i kondycji oraz obcowaniu z unikatową przyrodą Pienińskiego Parku Narodowego. Analizę przygotowano w trzech przybliżeniach – z punktu widzenia wyzwań globalnych, regionalnych i lokalnych, analizując zarówno słabe, jak i mocne strony Szczawnicy.

3.5.1 Wyzwania globalne, przed którymi staje Szczawnica, jako uzdrowisko

SZANSE ROZWOJOWE

BARIERY ROZWOJOWE

- Rosnące znaczenie wieloaspektowego bezpieczeństwa, szczególnie w wymiarze środowiskowym, zdrowotnym i społecznym – dla równowagi rozwoju oraz jakości życia;
- Moda na aktywność i zdrowy tryb życia;
- Starzenie się społeczeństw europejskich i przeznaczanie coraz większych środków na profilaktykę, ochronę zdrowia i opiekę nad osobami starszymi;
- Rosnąca presja zewnętrzna na koncentrację i specjalizację, zarówno w wymiarze tematycznym, jak i terytorialnym, przy wykorzystaniu potencjałów decydujących o przewadze konkurencyjnej regionu;
- Obowiązki w zakresie ochrony środowiska wynikające z Dyrektywy Wodnej.

3.5.2 Wyzwania regionalne

SZANSE ROZWOJOWE

- Zmiana profilu pacjenta odwiedzającego Uzdrawisko - coraz więcej pobytów turystyczno-rehabilitacyjnych (zmiana profilu klienta – więcej wymaga, potencjalnie może zostawić więcej pieniędzy);
- Promowanie małopolski, jako regionu z dominującym przemysłem czasu wolnego oraz bogatą ofertą uzdrawiskową;
- Przemiany funkcjonalne obszarów wiejskich oraz ich wysoki, wciąż niedostatecznie wykorzystywany potencjał rezydencjonalny;
- Niższe koszty lokalizacji inwestycji w stosunku do bardziej znanych ośrodków;
- Bliskość aglomeracji krakowskiej i śląskiej oraz miast słowackich;
- Możliwość wykreowania i wypromowania nowych, unikatowych atrakcji turystycznych;
- Rosnące znaczenie turystyki kongresowej i weekendowej;
- Rozwijający się sektor turystyki osób niepełnosprawnych.

3.5.3 Perspektywy lokalne

CZYNNIKI STANOWIĄCE O PRZEWADZE KONKURENCYJNEJ SZCZAWNICY I MOGĄCE PRZYSPIESZYĆ JEJ ROZWÓJ

- Niestabilna sytuacja społeczno-ekonomiczna Europy, w tym utrzymujący się kryzys;
- Możliwość dalszej dekonstrukcji, która uderzy w pierwszej kolejności w monokulturę zorganizowaną wokół jednej funkcji;
- Niekorzystna wobec uzdrawisk polityka Narodowego Funduszu Zdrowia;
- Brak dobrych rozwiązań prawnych zachęcających do realizacji inwestycji w ramach Partnerstwa Publiczno-Prywatnego.

BARIERY ROZWOJOWE

- Ograniczanie nakładów na lecznictwo uzdrawiskowe;
- Wyzwania związane z rynkiem pracy (dominująca specjalizacja personelu związana z leczeniem uzdrawiskowym i funkcjami turystycznymi);
- Spadek popytu na usługi uzdrawiskowe;
- Konieczność wdrożenia przekształceń w działających w mieście placówkach sanatoryjnych;
- Zwiększanie się strukturalnego bezrobocia w Uzdrawisku;
- Odpływ miejscowej ludności i tym samym niekorzystne tendencje demograficzne w Szczawnicy;
- Dekapitalizacja majątku trwałego podmiotów uzdrawiskowych;
- Znikomy napływ kapitału inwestycyjnego;
- Słaby rozwój przedsiębiorstw usługowych sektora obsługi ruchu turystycznego (komplementarnego wobec funkcji uzdrawiskowych);
- Migracja mieszkańców do większych ośrodków;
- Konkurencyjność sąsiednich gmin.

CZYNNIKI HAMUJĄCE ROZWÓJ SZCZAWNICY

- Obszar atrakcyjny z racji położenia, unikatowej przyrody, walorów turystycznych i uzdrowiskowych, atrakcyjnej oferty kulturalnej;
- Duży potencjał terenów nadających się do zagospodarowania pod funkcje związane z aktywnym wypoczynkiem;
- Dobrze rozwinięta i dobrze oceniana przez turystów baza noclegowa i gastronomiczna o zróżnicowanym standardzie;
- Doceniana przez turystów i kuracjuszy gościnność lokalnej społeczności;
- Unikatowa architektura uzdrowiskowa;
- Duży potencjał obiektów nadających się do zagospodarowania pod funkcje związane z szeroko rozumianym spędzaniem czasu wolnego (funkcje kulturalne) oraz obiektów, które mogą zostać wykorzystane pod funkcję pensjonatowo-hotelową (w tym obiektów zabytkowych);
- Tradycje uzdrowiskowe i przygotowana kadra;
- Rozbudowana baza sanatoryjna;
- Unikatowe zasoby uzdrowiskowe;
- Stosunkowo wysoki poziom bezpieczeństwa w mieście;
- Szczawnica jako dobra baza wypadowa dla turystyki górskiej, w tym turystyki kwalifikowanej;
- Intensywne działania promocyjne podejmowane przez samorząd Szczawnicy kierowane do odbiorców w całym kraju;
- Ogromny (i zauważany przez odwiedzających Szczawnicę) rozwój infrastruktury uzdrowiskowej (w tym szczególnie przestrzeni publicznych (parki, skwery, promenady).
- Zły stan zachowania części unikatowej architektury uzdrowiskowej oraz duża liczba zdekapitalizowanych obiektów sanatoryjnych w ścisłym centrum miasta;
- Brak wypracowanych wewnętrznych narzędzi współpracy sektora turystyczno-uzdrowiskowego (pomiędzy przedsiębiorcami branży turystyczno-uzdrowiskowej) oraz słaba komunikacja sektora turystycznego z władzami samorządowymi;
- Brak wypracowanych rozwiązań kompromisowych pozwalających na rozwój produktów turystyczno-uzdrowiskowych przy jednoczesnym zachowaniu dużego szacunku dla unikatowych wartości przyrodniczych i krajobrazowych obszaru;
- Słabo zróżnicowana baza gastronomiczna;
- Słabo (w stosunku do oczekiwań) rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna;
- Problemy ekologiczne (znaczące zanieczyszczenie powietrza), szczególnie w strefach uzdrowiskowych;
- Brak systemowych rozwiązań w zakresie promocji produktu turystyczno-uzdrowiskowego oraz nowoczesnych narzędzi rozwiązań wspomagających rozwój turystyki (systemów informatycznej rezerwacji, informacji itp.);
- Duże natężenie ruchu w centrum uzdrowiska, nieuregulowane kwestie parkingowe;
- Nieuregulowane stany własnościowe części nieruchomości;
- Chaos i bałagan przestrzenny w dolnej części Uzdrawiska;
- Występujące obszary o znacząco gorszym stanie infrastruktury technicznej (obszar miasta należący do Uzdrawiska, zły stan dróg prowadzących do osad górskich: Gabańka, Przysłop, Groń);
- Słaba komunikacja wewnątrz społeczności lokalnej;
- Słaba komunikacja samorządu ze społeczeństwem, w tym z NGO;
- Niewystarczająca oferta kulturalno-edukacyjna (zarówno dla mieszkańców jak i osób przyjeżdżających) – w odniesieniu do turystów dotyczy szczególnie okresów poza głównym sezonem turystycznym;
- Duża presja inwestycyjna na obszary o wybitnych walorach kulturowych,

- przyrodniczych i krajobrazowych;
- Ograniczenia planistyczne uniemożliwiające rozbudowę bazy noclegowej w ścisłym centrum Uzdrawiska (konserwowanie układu budynek mieszkalny + 2 do 5 pokoi na wynajem);
- Zbyt mała aktywność w promowaniu lokalnej tradycji i zachowania tożsamości miejsca w działaniach przestrzennych (brak rozwiązań systemowych);
- Znaczny ruch kołowy w strefie A Uzdrawiska oraz brak parkingów „zaporowych”;
- Słabe wykorzystanie tradycyjnych detali architektonicznych w kreowaniu przestrzeni publicznej (np. elementów małej architektury);
- Stan infrastruktury drogowej – brak chodników poza centrum miasta, brak ścieżek rowerowych;
- Nie w pełni wykorzystane dziedzictwo kulturowe górali pienińskich do budowania klimatu miejsca (częste instrumentalne traktowanie „góralszczyzny” bez zagłębienia się w kontekst kulturowy);
- Niekorzystne tendencje demograficzne;
- Duża sezonowość miejsc pracy;
- Mała gęstość zaludnienia znacząco zwiększająca koszty zapewnienia infrastruktury komunalnej;
- Brak poczucia więzi pomiędzy lokalnymi wspólnotami;
- Rozwarstwienie gospodarcze pomiędzy różnymi częściami Gminy (Szczawnica Niżna, Szczawnica Wyżna, Szlachtowa, Jaworki);
- Duża liczba słabo zasymilowanej ludności napływowej.

3.6 Określenie kluczowych problemów i wyzwań stojących przed uzdrawiskiem, w szczególności tych, które stanowią barierę dla rozwoju turystyki i rekreacji

3.6.1 Założenia do Planu Rozwoju Uzdrawiska

Trendy w światowej turystyce wskazują, iż znacząca większość odbiorców usług turystycznych swoje zainteresowanie kierować będzie w miejsca, które zapewniają kontakt z przyrodą, przy jednoczesnym poszukiwaniu miejsc dotychczas masowo jeszcze nie eksplorowanych. Należy zatem spodziewać się jeszcze większej presji na obszary szczególnie cenne przyrodniczo (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, parki narodowe). To z jednej strony ogromna szansa dla Szczawnicy, dysponującej tak różnorodnymi i znaczącymi walorami przyrodniczymi, z drugiej ogromne zagrożenie dla środowiska naturalnego. Stąd tak ważne jest, aby zagospodarowywanie turystyczne i pakietowanie usług turystycznych nie następowało w sposób chaotyczny, a ich rozwijanie podporządkowane było celom ochrony środowiska, związanym z programem zrównoważonego

rozwoju i szeroko pojętej edukacji ekologicznej. Mówiąc inaczej – celem działań szczawnickiej wspólnoty samorządowej winno być **poprawianie warunków do rozwoju funkcji uzdrowiskowej i turystycznej, ale w sposób respektujący wymogi ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego.**

W praktyce oznacza to zintegrowanie działalności uzdrowiskowej i turystycznej z celami ochrony przyrody, a także kształtowanie nowych zachowań turystów oraz organizatorów ruchu turystycznego, tak aby były one korzystne pod względem etycznym i społecznym dla lokalnej społeczności oraz uwzględniały jej kulturową tożsamość. W konsekwencji rozwój wszelkich form turystyki w Szczawnicy powinien opierać się na różnorodnych korzyściach jakie gwarantuje jej lokalna gospodarka oraz wносить pozytywny wkład w lokalny rozwój. Przyjęcie takiego modelu postępowania oznacza, iż będziemy mogli mówić o konsekwentnym **wdrażaniu koncepcji turystyki zrównoważonej.** W modelu tym należy zwrócić uwagę na przenikanie się czterech kluczowych aspektów:

- **aspektu ekologicznego** (przyrodniczego) – w którym rozwój turystyki winien być dostosowany do rodzaju i jakości zasobów środowiska przyrodniczego i nie może przyczyniać się do jego degradacji, a w konsekwencji powinien gwarantować zachowanie naturalnych zasobów dla celów turystycznych oraz redukować wszelkie zanieczyszczenia powodowane przez turystykę;
- **aspektu ekonomicznego** – w którym to miejscowa ludność – w pierwszej kolejności – powinna partycypować w przedsięwzięciach związanych z turystyką. W konsekwencji rozwój produktu turystyczno-uzdrowiskowego powinien zapewnić korzyści gospodarcze miejscowej ludności i lokalnym przedsiębiorcom z tytułu obsługi turystów, a także zagwarantować optymalne wykorzystanie i utrzymanie infrastruktury turystycznej;
- **aspektu społecznego** – który powinien stwarzać warunki do tego, aby oferta turystyczna opierała się w pierwszym rzędzie na miejscowych zasobach naturalnych, ludzkich i materialnych, czego efektem powinno być tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy w sektorze turystycznym i usługach pokrewnych dla lokalnej społeczności, a tym samym podnoszenia jakości życia mieszkańców, przy zachowaniu zasad ochrony tożsamości kulturowej miejscowej ludności;
- **aspektu przestrzennego** – który powinien polegać na właściwym procesie planowania, zarówno przestrzennego, jak i architektonicznego z uwzględnieniem uwarunkowań i funkcji panujących na danym obszarze.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju wymaga wdrożenia na kilku poziomach organizacyjnych - poczynając od globalnego, a na lokalnym kończąc - zmian oraz szeroko pojmowanych innowacji, a także stosowania nowych technologii. Tak pojmowana koncepcja zrównoważonego rozwoju Szczawnicy wychodzi naprzeciw wyzwaniom postępu naukowego i jest **idealnym modelem rozwojowym w kontekście wyzwań nowego paradygmatu polityki Unii Europejskiej zapisanym w strategii Europa 2020 i przeniesionym także na poziom krajowy i regionalny nowego okresu programowania.**

Innowacyjne podejście do kształtowania produktu uzdrowiskowego Szczawnicy oznacza w praktyce konieczność opracowania i wprowadzenia na rynek turystyczny nowych lub istotnie zmienionych produktów, usług i procesów. Specyfika popytu w turystyce wymaga, aby w procesie tym uczestniczyły nie tylko przedsiębiorstwa turystyczne (usługodawcy) lecz także obszary recepcji tzw. destynacje turystyczne. Konieczne jest zatem zwiększenie aktywności władz samorządowych Szczawnicy i parterów uczestniczących w procesach rozwojowych Uzdrowiska i całej gminy. Nie ulega bowiem wątpliwości, że atrakcyjny region turystyczny to obszar charakteryzujący się z jednej strony określonym zbiorem cech (walorów) istotnie kształtujących jego zdolność konkurencyjną, z drugiej strony wdrażający (przy udziale wszystkich partnerów tj. zarówno gestorów bazy, jak i władz samorządowych) strategię innowacji. Należy zatem stwierdzić, iż przewagę Szczawnicy wyznaczają naturalne uwarunkowania i historycznie ukształtowane zasoby, a także podejmowane przez przedsiębiorstwa turystyczno-uzdrowiskowe oraz samorząd lokalny, ale także regionalny, działania zmierzające do uzyskania lepszej pozycji na rynku turystyczno-uzdrowiskowym w skali co najmniej ponadregionalnej.

A zatem jednym z istotnych celów nowej strategii Szczawnicy winno być budowanie wewnętrznej sieci powiązań i kooperacji samorządu lokalnego z przedsiębiorstwami turystycznymi i uzdrowiskowymi, której finalnym efektem będzie wprowadzenie na obszarze nowoczesnego, innowacyjnego i konkurencyjnego w wymiarze europejskim produktu turystyczno-uzdrowiskowego budowanego na zasadach zrównoważonego rozwoju.

Szeroko pojęta współpraca wszystkich aktorów rozwoju lokalnego Szczawnicy (zarówno samorządu, jak i przedsiębiorstw turystycznych i uzdrowiskowych) winna doprowadzić do wdrożenia na terenie Szczawnicy szeregu innowacyjnych rozwiązań związanych m.in. z:

1. poprawą standardu obiektów i urządzeń infrastruktury turystyczno-uzdrowiskowej, promocją nowych inwestycji, które wpisują się będą w ideę zrównoważonego rozwoju, a także szkoleń dla przedsiębiorców i pracowników sektora uzdrowiskowego, które poprawią efektywność i jakość oferowanych usług;
2. łączeniem już istniejących produktów z nowymi rozwiązaniami, a także tworzeniem lokalnych aliansów rynkowych oraz wspólnego prowadzenia działań marketingowych;
3. przenikaniem nowych technologii i rozwiązań do przedsiębiorstw turystyczno-uzdrowiskowych (szczególnie w zakresie działań prośrodowiskowych), a także wprowadzaniem nowych metod zarządzania, co przyczyni się do korzystnych zmian w strukturze zatrudnienia;
4. konsekwentnym rozwijaniem profilu turystycznego Szczawnicy w powiązaniu z tradycyjnym profilem (lecznictwo uzdrowiskowe), z wykorzystaniem nowych metod zdobywania rynku i stałym poszerzaniem pól współpracy (także o zagraniczne Kasy Chorych);
5. wdrożeniem nowatorskich zasad planowania przestrzennego oraz uporządkowaniem zasad projektowania na tych obszarach, a tym samym tworzeniem popytu na nowe produkty, atrakcje, wydarzenia i wszelkie zmiany w istniejącej tkance infrastrukturalnej.

Nowy sposób patrzenia na rozwój funkcji uzdrowiskowo-turystycznej Szczawnicy powinien uwzględniać także zmieniający się profil odbiorcy usług w miejscowościach uzdrowiskowych. Zasadniczo należy wyróżnić dwie dominujące grupy - **osoby starsze**, co ma związek z zachodzącymi procesami demograficznymi i bogaceniem się społeczeństwa (coraz większa liczba osób starszych, które chcą jak najdłużej zachować dobrą jakość życia i mają na to środki finansowe) oraz **osoby młode, aktywne zawodowo**, które troszczą się o zdrowie, zdrowy tryb życia i zachowanie kondycji fizycznej i dobrego wyglądu. W tym trendzie należy także upatrywać szans rozwojowych dla Szczawnicy i konsekwentnie doskonalić i rozszerzać ofertę o coraz bogatszy zestaw atrakcyjnych produktów z dziedziny medycyny, kultury i rekreacji oraz w sposób innowacyjny łączyć kuracje i profilaktykę zdrowotną z aktywnym wypoczynkiem turystycznym.

Zapotrzebowanie na świadczenia uzdrowiskowe mierzone liczbą skierowań do liczby istniejących łóżek rosną z roku na rok (w roku 2005 wskaźnik wynosił 647 skierowań na 1 łóżko, a w 2010 już 887). Stale wzrasta liczba polskich pacjentów, podobnie jak kuracjuszy zagranicznych. Trendy europejskie wskazują, że turystyka uzdrowiskowa stanie się najprężniej rozwijającą branżą turystyki i właśnie pacjenci pełnopłatni oraz zagraniczni mogą stanowić znaczącą grupę odwiedzających małopolskie uzdrowiska. W tej sytuacji muszą one mieć nowoczesną infrastrukturę z wielofunkcyjnymi budynkami i szeroką gamę zabiegów (usługi wellness oraz spa w standardzie) dorównującą normom europejskim. Oznacza to potrzebę rozbudowy infrastruktury uzupełniającej sferę profilaktyki zdrowotnej, turystyki i rekreacji. A zatem poprawę istniejącej infrastruktury, w szczególności w zakresie:

1. konsekwentnego podnoszenia jakości terenów zielonych, szczególnie o charakterze parków zdrojowych;
2. porządkowania przestrzeni publicznych będących wizytówką Uzdrowiska;
3. dalszego porządkowania, modernizacji i rewaloryzacji zabytkowego zasobu obiektów o charakterze uzdrowiskowym;
4. wzmocnienia i rozbudowy nowych przestrzeni zdarzeń kulturalnych i rozrywkowych;
5. rozbudowy typowych urządzeń uzdrowiskowych w tym np. ścieżek zdrowia;
6. wyznaczania nowych szlaków turystycznych i przyrodniczych (segregacja ruchu turystycznego i zmniejszenia presji na najbardziej cenne przyrodniczo obszary Pienin) –

- także całorocznych z możliwością uprawiania różnych form aktywności (biegi, narty, rowery, spacery, jeździectwo, ale także sporty wodne na Dunajcu i Grajcarku);
7. rozbudowy boisk, sal do ćwiczeń, siłowni na otwartym powietrzu, a także bardziej wysublimowanej oferty np. pól golfowych czy ścianek wspinaczkowych);
  8. stworzenia kąpielisk, także w oparciu o naturalne zasoby rzek.

Działaniom infrastrukturalnym towarzyszyć powinno konsekwentne rozwijanie typowych dla turystyki uzdrowskiej usług o najwyższym standardzie. W konsekwencji oznacza to także potrzebę wypracowania (wciąż chyba jednak nie w pełni zdefiniowanej) marki Uzdrowiska Szczawnica.

Niezwykle ważne dla powodzenia powyżej opisanych procesów jest także zrozumienie, iż kluczem do sukcesu Szczawnicy w perspektywie najbliższych lat jest współpraca, przy zachowaniu zasad zdrowej konkurencji wewnętrznej. Pierwszym krokiem winno być uświadomienie sobie, iż rzeczywistym konkurentem są alternatywne rynki turystyczne. Zatem istotą działań powinno być połączenie sił na poziomie lokalnym, zamiast konkurowania na wewnętrznym runku usług turystyczno-uzdrowskich. Tylko bowiem współpraca – zarówno na poziomie lokalnym, jak również regionalnym (w celu budowania marki uzdrowisk małopolskich) - może stać się istotnym źródłem przewagi konkurencyjnej, tak pojedynczych przedsiębiorstw, jak i całych uzdrowisk, a także Małopolski, dla której „przemysł czasu wolnego” jest jednym z kluczowych markowych produktów regionu.

3.6.2 Bariery dla rozwoju funkcji uzdrowskich, turystycznych i rekreacyjnych

W trakcie prac nad dokumentem wyróżniono następujące bariery wzrostu, które powinny zostać pilnie zlikwidowane tak, aby zapewnić harmonijny, a zarazem dynamiczny rozwój Szczawnicy, w szczególności poprzez działania, które utrwalałyby wizerunek Uzdrowiska, jako miejsca obdarzonego bogactwami naturalnymi, zadbanego, czystego ekologicznie z różnorodną i nowoczesną infrastrukturą uzdrowską, rekreacyjną i kulturalną:

1. Brak płaszczyzny komunikacji pomiędzy Uzdrowskiem S.A., a samorządem Szczawnicy, zarówno w zakresie długofalowych celów rozwojowych, jak i bieżącego zarządzania infrastrukturą publiczną, a także szerzej – brak dobrej współpracy branży turystycznej w gminie;
2. Wieloletnie niedoinwestowanie bazy sanatoryjno-leczniczej;
3. Utrzymujący się nieład architektoniczny w centralnej części miasta i duża liczba pustostanów;
4. Katastrofalny stan wielu obiektów zabytkowych pełniących niegdyś funkcje pensjonatowe w historycznej części uzdrowiska, radykalnie psujących wizerunek miejsca;
5. Problemy komunikacyjne miasta – na które składają się następujące elementy: problemy z dotarciem do Uzdrowiska, problemy parkingowe na terenie miasta oraz zbyt duże obciążenie ruchem części zarówno strefy A uzdrowiska, jak i ścisłego centrum miasta;
6. Bardzo duże zanieczyszczenie powietrza, szczególnie w okresie jesienno-zimowo-wiosennym spowodowane niską emisją;
7. Restrykcyjne przepisy ekologiczne związane z Parkiem Narodowym oraz obszarami Natura 2000 oraz niewielka zdolność do poszukiwania rozwiązań kompromisowych, co znacząco utrudnia i hamuje procesy rozwojowe Szczawnicy, szczególnie w zakresie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i sprawia, iż nie w pełni wykorzystywany jest potencjał obszaru;
8. Niedoinwestowanie terenów zielonych i terenów rekreacyjnych stanowiących podstawę rozwoju i budowania przewagi konkurencyjnej Uzdrowiska;
9. Niewystarczająca liczba atrakcyjnych miejsc noclegowych o zróżnicowanym standardzie;
10. Duża dowolność i nieprzewidywalność decyzji administracyjnych związanych z ochroną zabytków oraz strefami ochrony uzdrowskiej;
11. Brak wspólnej – wszystkich gestorów bazy turystyczno-uzdrowskiej - wizji zintegrowanych działań promocyjno-marketingowych promujących Szczawnicę wśród potencjalnych gości;

12. Duża sezonowość oferty – gros atrakcji przygotowywanych jest na okres wakacyjny i ferii zimowych, brak natomiast oferty gwarantującej przedłużenie sezonu;
13. Słaba komunikacja samorządu Szczawnicy z mieszkańcami oraz niewielkie zaangażowanie obywatelskie w rozwiązywanie wspólnych problemów (silnie obecne postawy roszczeniowe);
14. Skupienie się bardzo dużej liczby gości odwiedzających Szczawnicę w jej dolnej części (końcowy przystanek spływu Dunajcem) i nieumiejętność zainteresowania turystów odwiedzeniem centrum miasta lub dzielnicy uzdrowskiej;
15. Problemy komunikacyjne miasta – utrudniony dojazd w szczycie sezonu (korkujące się rondo w Krościenku nad Dunajcem), brak polityki parkingowej w centrum miasta, presja samochodów na cenne uzdrowsko obszar (w pełni dostępna dla ruchu kołowego strefa A uzdrowska);
16. Trudne relacje społeczne w mieście – blokowanie części inwestycji przez właścicieli terenów, specyficzna mentalność ludzi.

3.6.3 Kluczowe wyzwania

Biorąc pod uwagę zarówno szanse rozwojowe, jak i czynniki mogące przyspieszać rozwój Szczawnicy, a także bariery rozwojowe i czynniki hamujące rozwój Gminy jako uzdrowska i ważnego ośrodka turystycznego, dzięki realizacji zapisów niniejszego dokumentu, należy dążyć do coraz większej **integracji mieszkańców jak i zasobów materialnych Gminy w celu wzmocnienia funkcji uzdrowsko-turystycznej Szczawnicy budowanej w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju, co z kolei przyczyniać się będzie do stałego wzrostu poziomu i jakości życia mieszkańców Szczawnicy.**

Cel ten definiuje szereg działań i społecznych aktywności, które, w dłuższej perspektywie czasu, powinny doprowadzić do:

1. zdynamizowania rozwoju lecznictwa uzdrowskiego w Szczawnicy, w tym budowania przewag konkurencyjnych na krajowym i międzynarodowym rynku usług prozdrowotnych oraz otwieranie się na nowe grupy kuracjuszy;
2. rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej, jako najbardziej zbieżnej z rozwojem uzdrowska, w tym przygotowania oferty pobytów krótkoterminowych (np. weekendowych) dla osób odwiedzających Szczawnicę, jak również przedłużenie sezonów wypoczynku zimowego i letniego;
3. rozwijania funkcji pokrewnych i uzupełniających podstawowy profil turystyczno-uzdrowski w postaci rozwoju turystyki kongresowej, ekoturystyki, agroturystyki i turystyki wiejskiej, turystyki kulturowej (zarówno w oparciu o dziedzictwo górali pienińskich, jak i świadomie generowane wydarzenia kulturalne i artystyczne);
4. zmniejszenia presji na najcenniejsze przyrodniczo tereny poprzez świadomą dywersyfikację oferty turystyczno-rekreacyjnej także poza tereny chronione;
5. dywersyfikacji i zwiększenia dochodów zarówno gospodarstw indywidualnych, przedsiębiorców jak i budżetu gminy;
6. bardziej równomiernego rozwoju terenów miejskich i wiejskich poprzez doinwestowanie obszarów peryferyjnych;
7. zahamowania odpływu kapitału ludzkiego, poprzez podniesienie jakości życia na terenie Szczawnicy, Szlachtowej i Jaworek;
8. przygotowanie terenów inwestycyjnych pod rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych wraz z pozyskaniem inwestora na tereny o jasno zdefiniowanych funkcjach i oczekiwaniach co do profilu miejsca.

Punktem wyjścia dla zdynamizowania rozwoju Szczawnicy i wzrostu jej konkurencyjności, zarówno w wymiarze wewnętrznym (krajowym), jak i europejskim, jest zwiększenie atrakcyjności miejscowości przez poprawę szeroko rozumianej infrastruktury społeczno-gospodarczej służącej podstawowej tj. turystyczno-uzdrowskiej funkcji miasta, a przez to zbudowanie przewagi konkurencyjnej Uzdrowska w stosunku do innych ośrodków zarówno w Polsce, jak i poza jej granicami.

Powinno to nastąpić na drodze wielu małych i większych projektów realizowanych zarówno przez władze samorządowe, jak i inwestorów gospodarczych oraz grupy obywatelskie, na koszt budżetu publicznego, z dotacji zewnętrznych, kapitału prywatnego, pożyczek i kredytów. Część największych zadań finansowana winna być początkowo głównie ze środków publicznych lub jako projekty partnerskie (z największymi podmiotami rynku uzdrowiskowego). Dotyczy to w szczególności modernizacji infrastruktury i stworzenia enklaw wysokiej jakości przestrzeni miejskiej przede wszystkim związanych z funkcją turystyczno-uzdrowiskową tak, aby w naturalny sposób zachęcić do inwestowania w mieście także kapitał prywatny, który podtrzyma i wzmocni pożądaną przez samorząd kierunki rozwoju Szczawnicy. Takie podejście będzie miało dodatkowy pozytywny efekt w postaci kontrolowania przez lokalny samorząd procesów inwestycyjnych, które winny być zgodne z założoną funkcją obszarów, unikając tym samym przypadkowego i chaotycznego zainwestowania obszaru miasta i otaczających go terenów wiejskich.

Realizacja tak zdefiniowanych założeń *Planu Rozwoju* powinna doprowadzić w zakładanej perspektywie (tj. do roku 2023) do osiągnięcia rezultatów w postaci usunięcia najważniejszych barier i tym samym wykorzystania szans rozwojowych stojących przed Gminą poprzez konsekwentne wdrażanie założonych w dokumencie kierunków.

Należy zatem oczekiwać, iż podjęcie interwencji we wskazanych poniżej obszarach priorytetowych wpłynie na zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy całej Gminy – podniesienie jakości przestrzeni publicznej, ułatwienie prowadzenia procesów gospodarczych, wpłynie na poprawę bezpieczeństwa i dostęp do bogatej oferty kulturalno-oświatowej – przyczyniając się tym samym do poprawy jakości i standardów życia mieszkańców Szczawnicy.

3.6.4 Ranking efektywności instrumentów dynamizujących rozwój Szczawnicy jako uzdrowiska

W trakcie prac nad *Planem Rozwoju Uzdrowiska* podjęto się zidentyfikowania instrumentów, które mogą mieć wpływ na zdynamizowanie rozwoju Szczawnicy z jej podstawowymi funkcjami (tj. leczniczo-sanatoryjną oraz turystyczno-rekreacyjną), a tym samym całej Gminy i budowanie jej przewagi konkurencyjnej. Wśród dostępnych instrumentów według rankingu efektywności należy wymienić:

1. Stworzenie realnych narzędzi komunikacji samorządu zarówno z największymi przedsiębiorcami działającymi na terenie Szczawnicy, jak i pozostałymi gestorami bazy turystycznej oraz mieszkańcami Gminy;
2. Przygotowanie i przyjęcie przez samorząd dokumentów planistycznych porządkujących funkcje obszaru Gminy (w tym w szczególności obszarów wiejskich);
3. Wskazanie możliwych obszarów inwestowania wraz z przypisaniem im preferowanych funkcji;
4. Lokalne regulacje prawne porządkujące przestrzeń i zachowania obywateli oraz przyjezdnych;
5. Tworzenie podstaw instytucjonalnych do realizacji dużych projektów inwestycyjnych przez podmioty publiczne oraz do współpracy podmiotów publicznych i prywatnych przy wspólnych projektach;
6. Inwestycje publiczne realizowane jako zaczyn dla inwestycji prywatnych;
7. Inicjowanie przez samorząd przedsięwzięć publiczno-prywatnych;
8. Inicjowanie i współorganizowanie przez samorząd i organizacje pozarządowe projektów społecznych prowadzących do podnoszenia świadomości mieszkańców w zakresie ekologii, porządku publicznego, edukacji, potrzeb kulturalnych i artystycznych, zagospodarowania czasu wolnego;
9. Kampanie marketingowe promujące markę „Szczawnica” jako uzdrowisko, miejsce zdrowego zamieszkania, wysokiej jakości środowisko pracy i wypoczynku o bogatym dziedzictwie kulturalnym i przyrodniczym;
10. Podejmowanie współpracy z pozostałymi małopolskimi uzdrowiskami oraz samorządem regionalnym w celu wspólnej budowy i promocji marki „małopolskie uzdrowiska” jako

zintegrowanego produktu turystyczno-uzdrowiskowego o zasięgu ponadregionalnym i ponadkrajowym;

11. Rozwijanie systemów informacyjnych (baz danych dostępnych przez Internet, stanowiska informacyjnego w Urzędzie Miasta, regularnych oficjalnych publikacji dotyczących prac i zamierzeń lokalnych władz) dostarczających szerokiej podstawy do podejmowania decyzji inwestycyjnych oraz decyzji o zamieszkaniu lub podjęciu pracy w Szczawnicy;
12. Organizacja dużych, cyklicznych wydarzeń związanych z funkcją uzdrowiskową, a także dziedzictwem kulturalnym, przyrodniczym oraz gospodarczym stanowiących wyraźną identyfikację Szczawnicy i skupiających choćby przez krótki czas szczególną uwagę na mieście - zarówno mieszkańców, jak i świata zewnętrznego. Należy przy tym podkreślić, że aspekt promocji wewnętrznej (w stosunku do własnych mieszkańców) jest niemal równie ważny jak promocja zewnętrzna;
13. Działania edukacyjne, w tym przede wszystkim wspomaganie procesów kształcenia ustawicznego oraz kształtowanie właściwych postaw młodych ludzi w ramach obowiązku szkolnego.

4. NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU PRZESTRZENNO-SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY I REGIONU

Nowoczesna i dostosowana do współczesnych wyzwań oferta uzdrowskowa Szczawnicy	Rozwijanie sektora turystyczno-rekreacyjnego w oparciu o unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe	Dziedzictwo górali pienińskich oraz zróżnicowana oferta kulturalna wspierają funkcje turystyczno-uzdrowskowe Szczawnicy	Ochrona zasobów naturalnych i przeciwdziałanie degradacji środowiska
POZIOM KRAJOWY			
Strategia Rozwoju Kraju 2020			
I.1 Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem (zapewnienie ładu przestrzennego)			
I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela (rozwój kapitału społecznego)			
II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki (zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych i komercjalizacja badań)			
II.4. Rozwój kapitału ludzkiego (poprawa jakości kapitału ludzkiego)			
			II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko (poprawa efektywności energetycznej i poprawa stanu środowiska)
III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych (zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych)			
III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych (rozwój regionalny i subregionalny)			
Program Rozwoju Turystyki do 2020			
	Rozwój innowacyjności, atrakcyjności, jakości usług i produktów turystycznych, jako czynnika konkurencyjnej gospodarki		
	Wzmocnienie aktywności społecznej i przedsiębiorczości w sektorze turystyki oraz zwiększenie kompetencji kadr		
Promocja priorytetowych obszarów produktów turystycznych kraju i regionów oraz specjalizacji gospodarczych opartych na turystyce			
Zagospodarowanie i modernizacja przestrzeni dla rozwoju turystyki i infrastruktury turystycznej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i przepisów ochrony środowiska.			
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020			
		Zmniejszenie emisyjności gospodarki	
		Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu	

Nowoczesna i dostosowana do współczesnych wyzwań oferta uzdrowiskowa Szczawnicy	Rozwijanie sektora turystyczno-rekreacyjnego w oparciu o unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe	Dziedzictwo górali pienińskich oraz zróżnicowana oferta kulturalna wspierają funkcje turystyczno-uzdrowiskowe Szczawnicy	Ochrona zasobów naturalnych i przeciwdziałanie degradacji środowiska
		Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach	
	Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury		
POZIOM REGIONALNY			
Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020			
Gospodarka wiedzy i aktywności			
Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego			
Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony			
Rozwój miast i terenów wiejskich			
Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne			Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne
Zadanie strategiczne nr 4 Program rozwoju małopolskich uzdrowisk			
Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020			
Gospodarka wiedzy		Gospodarka wiedzy	
	Przedsiębiorcza Małopolska		
			Regionalna polityka energetyczne
			Ochrona środowiska
Dziedzictwo regionalne			
Rynek pracy			
Region spójny społecznie			
Wiedza i kompetencje			
Rewitalizacja przestrzeni regionalnej			
Infrastruktura społeczna			
Strategia Rozwoju Polski Południowej			
Polska południowa miejscem przyciągającym ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjał makroregionu (3.1 Tworzenie pakietowych produktów turystycznych, 3.2 Przyciąganie i organizacja wydarzeń o znaczeniu krajowym i międzynarodowym)			
Inteligentne specjalizacje Województwa Małopolskiego uszczegółowienie obszarów wskazanych w Regionalnej Strategii Województwa Małopolskiego 2014-2020			
Nauki o życiu (1.4 Nowoczesne technologie terapeutyczne i wspomagające urządzenia medyczne)	Nauki o życiu (1.1 Aktywne i zdrowe życie)		Nauki o życiu (1.8 Środowisko – środowiskowe czynniki zdrowia)
Technologie informacyjne i komunikacyjne (3.2 Diagnostyka i terapia chorób cywilizacyjnych oraz w medycynie spersonalizowanej)			
Przemysły kreatywne i czasu wolnego (7.1 Przemysły kreatywne, 7.4 Przemysł czasu wolnego)			
Subregionalny Program Rozwoju na lata 2014-2020			

Nowoczesna i dostosowana do współczesnych wyzwań oferta uzdrowskowa Szczawnicy	Rozwijanie sektora turystyczno-rekreacyjnego w oparciu o unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe	Dziedzictwo górali pienińskich oraz zróżnicowana oferta kulturalna wspierają funkcje turystyczno-uzdrowskowe Szczawnicy	Ochrona zasobów naturalnych i przeciwdziałanie degradacji środowiska
	Wysoka konkurencyjność subregionów dzięki wykorzystaniu endogenicznych potencjałów oraz usprawnieniu sieci komunikacyjnej (1.1.2. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w subregionach, 1.1.4. Rozwój lokalnych tras turystycznych)		
Wysoka jakość życia na terenie subregionów województwa małopolskiego (2.3 Dostępne oraz wysokiej jakości usługi społeczne i ochrona zdrowia mieszkańców subregionów)			Wysoka jakość życia na terenie subregionów województwa małopolskiego (2.1. Lepsza jakość powietrza w subregionach, 2.2. Dobry stan środowiska naturalnego)
Strategia Rozwoju i Promocji Małopolskiego Produktu Uzdrawiskowego na lata 2013-2018			
Wprowadzenie zintegrowanego zarządzania małopolskim produktem uzdrawiskowym			
Podniesienie atrakcyjności i konkurencyjności małopolskiego produktu uzdrawiskowego			
Aktywizacja środowisk lokalnych w zakresie rozwoju i promocji marki małopolskich uzdrawisk.			
Wdrożenie nowoczesnego zintegrowanego systemu informacji i promocji małopolskiego produktu uzdrawiskowego			
Program Strategiczny Ochrona Zdrowia			
Zapewnienie kompleksowego leczenia i długofalowej profilaktyki zaburzeń psychicznych dostosowanych do potrzeb poszczególnych subregionów (3.1 Rozwoju opieki medycznej nad osobami starszymi)			
Opracowanie i wdrożenie wieloletnich programów ochrony zdrowia, w tym profilaktyki i edukacji zdrowotnej (4.1 Profilaktyka, edukacja i promocja zdrowia(profilaktyka wad postaw))			
Program Strategiczny Dziedzictwo i Przemysł Czasu Wolnego			
Wzmocnienie źródeł tożsamości poprzez ochronę zasobów dziedzictwa, jego rewaloryzację, kształtowanie krajobrazu kulturowego, rewitalizację przestrzeni oraz odczytywanie i interpretację znaczeń kulturowych (1.1 Przeszłość przyszłości _ Prace konserwatorskie, restauratorskie i budowlane przy zabytkach, 1.3 Kompleksowe programy rewitalizacji społecznej i ekonomicznej oraz kształtowanie przestrzeni)			

Nowoczesna i dostosowana do współczesnych wyzwań oferta uzdrowiskowa Szczawnicy	Rozwijanie sektora turystyczno-rekreacyjnego w oparciu o unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe	Dziedzictwo górali pienińskich oraz zróżnicowana oferta kulturalna wspierają funkcje turystyczno-uzdrowiskowe Szczawnicy	Ochrona zasobów naturalnych i przeciwdziałanie degradacji środowiska
	Pobudzenie kreatywności oraz wzrost dostępu do oferty czasu wolnego (2.2 Wzmacnianie potencjału kreatywnego w regionie)		
Kreowanie innowacyjnej i atrakcyjnej oferty czasu wolnego dla wzmocnienia przewagi konkurencyjnej regionu (3.1. Podnoszenie atrakcyjności turystycznej regionu w oparciu o zasoby dziedzictwa regionu, 3.2. Rozwój infrastruktury turystycznej i okolicy turystycznej)			
Program Strategiczny Ochrona Środowiska			
			Poprawa jakości powietrza, ochrona przed hałasem oraz zapewnienie informacji o źródłach pól elektromagnetycznych (1.1 Sukcesywna redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, zwłaszcza pochodzących z systemów indywidualnego ogrzewania mieszkań)
			Ochrona zasobów wodnych (2.1.1 Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, 2.2 Utrzymanie i rozbudowa systemów zaopatrzenia w wodę i optymalizacji zużycia wody)
			Rozwijanie systemu gospodarki odpadami (3.2 Intensyfikacja odzysku, w tym odzysku energetycznego oraz ograniczenie ilości składowanych odpadów i likwidacja zjawiska nielegalnego składowania odpadów)
			Regionalna polityka energetyczna (5.1.1 Realizacja inwestycji w zakresie energetyki rozproszonej (hydroenergetyka, biogazownie, energia wiatru, farmy słoneczne itp.))
			Ochrona i zachowanie środowiska przyrodniczego (6.1 Ochrona różnorodności biologicznej oraz zapewnienie ciągłości istnienia gatunków i stabilności ekosystemów poprzez zrównoważone użytkowanie jej elementów, 6.2 Przywracanie do stanu właściwego zasobów i składników przyrody, 6.3 Propagowanie idei ochrony przyrody poprzez wzmocnienie potencjału turystycznego na obszarach chronionych)
POZIOM LOKALNY			
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Nowotarskiego 2015 - 2020			

Nowoczesna i dostosowana do współczesnych wyzwań oferta uzdrowiskowa Szczawnicy	Rozwijanie sektora turystyczno-rekreacyjnego w oparciu o unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe	Dziedzictwo górali pienińskich oraz zróżnicowana oferta kulturalna wspierają funkcje turystyczno-uzdrowiskowe Szczawnicy	Ochrona zasobów naturalnych i przeciwdziałanie degradacji środowiska
	Elastyczny rynek pracy i przedsiębiorcza gospodarka (3.1. Rozwój przedsiębiorczości)		
Promocja i ochrona zdrowia (5.1. Ochrona zdrowia, 5.2. Promocja profilaktyki zdrowia)			
			Pięć krain: Pieniny-Gorce-Spisz-Podhale-Orawa (8.1. Edukacja ekologiczna 8.2. Ochrona środowiska naturalnego)
	Nowotarski – warto być (9.1. Kultura i dziedzictwo kulturowe, 9.2. Produkty lokalne, 9.3. Współpraca regionalna, krajowa i międzynarodowa, 9.4. Turystyka)		
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Szczawnica na lata 2015 - 2020			
Rozwinięta jest nowoczesna i dostosowana do potrzeb społecznych oferta turystyczno-uzdrowiskowa (1.1 Innowacyjna oferta medyczna i leczniczo-rehabilitacyjna, G1.2 Innowacyjna a oferta turystyczno-rekreacyjna, 1.3. Budowanie trwałych relacji partnerskich z gminami sąsiednimi)			
	Gmina prowadzi aktywną politykę w zakresie rozwoju gospodarczego (2.1. Gmina stwarza warunki do zdynamizowania działalności gospodarczej w kluczowych obszarach rozwoju Szczawnicy)		
Prowadzona jest kompleksowa odnowa fizyczna i społeczna uzdrowiska oraz obszarów wiejskich (3.1. Miejska przestrzeń publiczna ma wysoką jakość i służy funkcjom turystyczno-uzdrowiskowym)			
			Środowisko naturalne Szczawnicy spełnia najwyższe standardy ekologiczne i służy zrównoważonemu rozwojowi obszaru (4.1. Gospodarka wodno-ściekowa, 4.2. Gospodarki odpadami jest prowadzona efektywnie i nie zagraża walorom przyrodniczym i krajobrazowym, 4.3. Poprawia się efektywność energetyczna w szczawnickich przedsiębiorstwach, sektorze publicznym i mieszkaniowym)
Mieszkańcy mają zapewnioną wysoką jakość i dostępność usług związanych z opieką socjalną i zdrowotną (5.3. Gmina prowadzi aktywną politykę w zakresie ochrony zdrowia)			

Nowoczesna i dostosowana do współczesnych wyzwań oferta uzdrowskowa Szczawnicy	Rozwijanie sektora turystyczno-rekreacyjnego w oparciu o unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe	Dziedzictwo górali pienińskich oraz zróżnicowana oferta kulturalna wspierają funkcje turystyczno-uzdrowskowe Szczawnicy	Ochrona zasobów naturalnych i przeciwdziałanie degradacji środowiska
	Miejscowa kultura i sztuka służy wzmocnieniu lokalnej tożsamości oraz podnosi wartość oferty turystycznej Szczawnicy (6.1 Oferta placówek kultury służy mieszkańcom i wspiera funkcje turystyczno-uzdrowskowe)		
Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Miasta i Gminy Szczawnica			
			Eliminacja niskiej emisji z sektora komunalnego, mieszkaniowego oraz gospodarczego wraz ze zwiększeniem udziału odnawialnych źródeł energii w strukturze zaopatrzenia budynków w ciepło i ciepłą wodę użytkową Znaczące zmniejszenie zanieczyszczeń i uciążliwości wynikających z presji ruchu kołowego na obszarze Gminy Systematyczna poprawa efektywności energetycznej w sektorze komunalnym i pozakomunalnym; Podniesienie społecznej świadomości potrzeby dbałości o wysoką jakość powietrza (edukacja, informacją i integracją działań).
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Miasta Szczawnica			
Ochrona przyrody i ochrona konserwatorska (A.2 Zapewnienie realizacji zasad ochrony przyrody (w tym ochrony źródeł wód leczniczych) oraz konserwatorskiej ochrony zabytków. A.3. Objęcie wymogami ochronnymi źródeł, związanymi z utrzymaniem równowagi hydrogeologicznej i podporządkowaniem użytkowania i zagospodarowania tych obszarów zwiększeniu retencyjności)			Ochrona przyrody i ochrona konserwatorska (A.2 Zapewnienie realizacji zasad ochrony przyrody (w tym ochrony źródeł wód leczniczych) oraz konserwatorskiej ochrony zabytków. A.3. Objęcie wymogami ochronnymi źródeł, związanymi z utrzymaniem równowagi hydrogeologicznej i podporządkowaniem użytkowania i zagospodarowania tych obszarów zwiększeniu retencyjności)
			Gospodarka wodno-ściekowa i odpadami (Kompleksowa przebudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej. Modernizacja istniejącego składowiska odpadów stałych.)

Nowoczesna i dostosowana do współczesnych wyzwań oferta uzdrowskowa Szczawnicy	Rozwijanie sektora turystyczno-rekreacyjnego w oparciu o unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe	Dziedzictwo górali pienińskich oraz zróżnicowana oferta kulturalna wspierają funkcje turystyczno-uzdrowskowe Szczawnicy	Ochrona zasobów naturalnych i przeciwdziałanie degradacji środowiska
Komunikacja (D3.Przekształcenie odcinka ul. Głównej od ul. Parkowej do ul. Zdrojowej w ciąg pieszo-jezdny.)			Komunikacja (D4. Realizacja parkingów. D5. Realizacja ciągów pieszo rowerowych, w pierwszej kolejności na lewym brzegu Grajcarka jako wiążącego przejście graniczne z centrum miasta w rejonie PKL oraz szlaków turystyki narciarskiej i konnej na obszarze miasta.)
		Kultura (F3. Realizacja mini skansenu Górali Pienińskich i Rusinów Szlachtowskich w rejonie do Wąwozu Homole w Jaworkach)	
Turystyka, rekreacja i sport (Zagospodarowania terenów predysponowanych dla rozwoju turystyki i rekreacji zimowej i letniej na obszarze miasta, z uwzględnieniem możliwości współdziałania władz samorządowych miasta z tworzonymi w tym celu spółkami, względnie osobami fizycznymi.)			

5. PLANOWANE ZADANIA PLANU ROZWOJU UZDROWISKA

5.1 Wizja i cele rozwoju Szczawnicy jako uzdrowiska i ośrodka turystyczno-rekreacyjnego

Zasadniczą wizją rozwoju Szczawnicy jest aby była ona **nowocześnie zarządzanym, innowacyjnym, o międzynarodowej renomie Uzdrowiskiem i miejscowością o wysokim potencjale turystycznym zbudowanym w oparciu o dziedzictwo kulturowe oraz przyrodnicze**. Jest to główny cel PRU, ale pozostaje on w pełnej zgodzie z deklaracjami zawartymi na poziomie Strategii Rozwoju Szczawnicy. W deklaracji wizji zwraca uwagę zarówno aspekt związany ze zdynamizowaniem rozwoju produktu uzdrowiskowego – jego innowacyjnością – zarówno w sensie produktowym, jak i procesowym, ale także aspekt związany z budowaniem potencjału turystycznego w oparciu i z poszanowaniem wielowiekowego dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, jak również dziedzictwa przyrodniczego. Istotną deklaracją jest także wola wykreowania marki szczawnickiego uzdrowiska w skali ponadregionalnej. Stąd działania – zarówno podmiotów publicznych, jak i prywatnych – społecznie uzgodnione i zaprezentowane poniżej powinny zmierzać do tworzenia warunków do rozwoju turystyki i działalności uzdrowiskowej w sposób respektujący wymogi ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego. Oczywiście konsekwencją takich działań powinno być z jednej strony budowanie konkurencyjnej pozycji Szczawnicy na rynku usług uzdrowiskowych, spa & beauty i turystyczno-rekreacyjnych, ale z drugiej – poprzez wzmacnianie podstaw rozwoju gospodarczego systematyczne podnoszenie jakości życia mieszkańców Szczawnicy.

Na potrzeby *Planu Rozwoju Uzdrowiska* zdefiniowano 4 cele o charakterze strategicznym związane z **poprawą konkurencyjności produktu uzdrowiskowego, rozwojem produktu turystycznego, docenieniem i wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego jako elementu wzmacniającego i wyróżniającego ofertę Szczawnicy, a także poprawą jakości środowiska i ochrony zasobów naturalnych**. Każdemu celowi strategicznemu towarzyszą cele operacyjne i wiodące projektu lub grupy niezbędnych dla osiągnięcia danego celu zadań.

Tylko część z działań zdefiniowanych poniżej może być sfinansowana ze środków poddziałania 6.3.2. RPO WM (*Wsparcie miejscowości uzdrowiskowych* w ramach rozwijania wewnętrznych potencjałów regionu), ale wszystkie one **muszą być realizowane** z wykorzystaniem innych środków dotacyjnych, a przede wszystkim kapitału własnego przez wszystkie podmioty zaangażowane w rozwój produktów turystyczno-uzdrowiskowych w Szczawnicy – rozumianej tutaj szerzej – tzn. jako cała gmina, a nie tylko obszar trzech stref uzdrowiskowych. Bez zaangażowania merytorycznego i finansowego na szerszą skalę i bez sukcesywnej realizacji projektów i działań opisanych zarówno w liście działań podstawowych, jak i liście działań dodatkowych PRU, nie będzie można mówić o zdynamizowaniu rozwoju uzdrowiska. Stąd tak ważne jest, iż lista zadań – szczególnie dodatkowych – nie jest listą życzeniową, ale **pochodzi z przemyślanych i realnych deklaracji podmiotów za nie odpowiedzialnych**.

5.1.1 Cel strategiczny 1. *Nowoczesna i dostosowana do współczesnych wyzwań oferta uzdrowiskowa Szczawnicy*

Pierwszy z nich związany jest z szeroko pojętym rozwojem funkcji uzdrowiskowych i podnoszeniem ich jakości, także w kontekście poszerzania oferty i otwierania się na nowe grupy odbiorców, którzy w miejscowości uzdrowiskowej szukają także oferty typu wellnes & spa, a także rewitalizacją przestrzeni publicznych, które tworzą specyficzny klimat i charakter miejscowości sanatoryjnej, szczególnie zważywszy na zabytkową szczawnicką zabudowę uzdrowiskową.

Wzrost świadomości zdrowotnej społeczeństwa powoduje, że coraz prężniej rozwijającą się gałęzią turystyki jest turystyka zdrowotna oraz uzdrowiskowa. Tylko oferta o naprawdę wysokim standardzie usług medycznych, świadczonych przez profesjonalną kadrę medyczną, w kurortach o unikalnych warunkach przyrodoleczniczych – może dziś – w dobie globalizacji usług, bogacącego się społeczeństwa i łatwości przemieszczania się na duże odległości – być tym elementem, który buduje przewagę konkurencyjną danego miejsca i jest w stanie przyciągnąć tu różne grupy odbiorców

usług medycznych i okołomedycznych. Co więcej – będzie to sektor o dużym potencjale rozwoju - w miarę wzrostu zamożności społeczeństwa wzrastać będzie bowiem popyt na dobra luksusowe, a do tych niewątpliwie zalicza się wiele rodzajów usług z dziedziny turystyki zdrowotnej.

Dlatego tak ważne są działania związane z modernizacją i rozbudową bazy sanatoryjno-uzdrowskiej oraz modernizacją podstawowej infrastruktury uzdrowskiej, które pozwolą sprostać konkurencji innych uzdrowisk i miejscowości związanych z rozwijaniem usług profilaktyczno-zdrowotnych. Bezsprzecznie elementem tych działań musi być także stałe podnoszenie jakości oraz standardu usług uzdrowskich i leczenia sanatoryjnego. Wiąże się to nie tylko z inwestycjami w budynki i urządzenia, ale także jakością kadry medycznej i pielęgniarskiej oraz rozwijanie współpracy (także naukowo-badawczej) w kierunku poszukiwania nowych, atrakcyjnych produktów leczniczo-rehabilitacyjnych.

Ważne także, aby wykorzystać specyficzny potencjał Szczawnicy z jej już ponad 150-letnią tradycją uzdrowską, co przekłada się m.in. na unikatową architekturę tworzącą specyficzny klimat tego miejsca. Dbłość o ożywienie zabytkowych przestrzeni publicznych uzdrowiska, w tym modernizację zabytkowych budynków w Parku Górnym i dalsze porządkowanie przestrzeni wraz z jej nowoczesną aranżacją, ale także o infrastrukturę uzdrowską – powinno być tym elementem myślenia o rozwoju Szczawnicy i uczynienia z niej miejsce, które każdy kuracjusz zapamięta i będzie chciał tutaj wrócić, przywożąc swoich znajomych i rodzinę.

Tabela 12. Cel strategiczny 1. Nowoczesna i dostosowana do współczesnych wyzwań oferta uzdrowska Szczawnicy

CEL STRATEGICZNY 1. NOWOCZESNA I DOSTOSOWANA DO WSPÓŁCZESNYCH WYZWAŃ OFERTA UZDROWSKOWA SZCZAWNICY	
Cel operacyjny	1.1. Modernizacja i rozbudowa bazy sanatoryjno-uzdrowskiej Wiodące działania i projekty: <ul style="list-style-type: none"> rozbudowa sanatoriów m.in. Zakładu Przyrodoleczniczego, Solar-Spa, Świerki-Alma, Inhalatorium, Hutnik, Papiernik, Dzwonkówka, Budowlani.
Cel operacyjny	1.2. Dostosowanie oferty uzdrowskiej do zmiany stylu życia współczesnego społeczeństwa Wiodące działania i projekty: <ul style="list-style-type: none"> rozbudowa bazy spa & wellnes w istniejących obiektach sanatoryjnych i uzdrowskich m.in. Solar-Spa, Budowlani.
Cel operacyjny	1.3. Rozwój i rozbudowa urządzeń uzdrowskich Wiodące działania i projekty: <ul style="list-style-type: none"> wykonanie kompleksowych badań geologicznych i geotermalnych; budowa ogólnodostępnej infrastruktury uzdrowskiej m.in. parki, tężnie, ścieżki zdrowia, baseny z wodą leczniczą; budowa Szlaku Wód Mineralnych.
Cel operacyjny	1.4. Rewitalizacja przestrzeni publicznej w centrum uzdrowiska Wiodące działania i projekty: <ul style="list-style-type: none"> rewitalizacji i uporządkowania historycznej części uzdrowiska, włącznie z estetyzacją i ożywieniem obszaru pomiędzy częścią uzdrowską, a promenadą nad Grajcarkiem; wprowadzenia zasad ochrony wartości kulturowych i architektonicznych w strefie A Uzdrawiska i obszarze ścisłego centrum (wraz z uporządkowaniem handlu na tym terenie poprzez budowę „rozproszonego pasażu handlowego” w oparciu o najwyższe standardy lokalnej architektury regionalnej; wprowadzenie rozwiązań poprawiających estetykę i czystość na terenie uzdrowiska.
Cel operacyjny	1.5. Podnoszenia jakości i standardu usług uzdrowskich i leczenia sanatoryjnego

Wiodące działania i projekty:

- podnoszenie kompetencji kadr;
- certyfikacja obiektów i usług uzdrowiskowych;
- powołanie Szczawnickiego Klastra Zdrowia (rozwijanie współpracy JST, gestorów bazy sanatoryjnej i leczniczej oraz sektora B+R);
- stworzenie laboratorium badawczo-rozwojowego;
- organizacja cyklicznych wydarzeń promujących z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego i turystyki uzdrowiskowej.

5.1.2 Cel strategiczny 2. *Rozwijanie sektora turystyczno-rekreacyjnego w oparciu o unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe*

Kolejny cel związany jest z funkcją turystyczno-rekreacyjną Szczawnicy oraz podejmowaniem działań w oparciu, ale i poszanowaniem bogatych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, jakie tak licznie są obecne w rejonie Uzdrowiska. Szeroko pojęta turystyka i rekreacja winna być drugim, równorzędnym filarem rozwoju miasta i całej gminy.

Istotą aktywności w tym obszarze powinna być suma działań – publicznych oraz prywatnych – które w długiej perspektywie czasu doprowadzą do znaczącego ożywienia gospodarczego mikroregionu, ustabilizowania już zachodzących procesów gospodarczych, a w konsekwencji zwiększą wpływy zarówno do budżetów indywidualnych, jak i budżetu wspólnoty samorządowej, a także przyczynią się do rozwiązania problemów bezrobocia, pobudzą lokalną przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców Szczawnicy. Przy czym niezwykle istotne jest integrowanie działalności turystycznej z celami ochrony przyrody oraz kształtowaniem właściwych postaw zarówno turystów, jak i organizatorów ruchu turystycznego.

Niewątpliwie jednym z warunków powodzenia tak rozumianych celów rozwoju w obszarze turystyczno-rekreacyjnym jest stworzenie platformy komunikacji i rzeczywistej współpracy ważnych aktorów związanych z budowaniem pozycji Uzdrowiska, w tym przede wszystkim przedstawicieli lokalnego samorządu, przedsiębiorstw uzdrowiskowych, reprezentacji lokalnych przedsiębiorców, przedstawicieli służb odpowiedzialnych za ochronę i kształtowanie środowiska naturalnego, a także reprezentacji mieszkańców, którzy zainteresowani są wpływaniem na kształt i kierunek zmian w Szczawnicy.

Niezbędne wydaje się także nowe podejście do funkcji dziedzictwa przyrodniczego w rozwoju zrównoważonego produktu turystycznego. Z jednej strony wymaga to otwartości obu stron (inwestorów i służb ochrony przyrody) na poszukiwanie rozwiązań kompromisowych, ale także utrwalenie w mieszkańcach Szczawnicy głębokiego przeświadczenia, iż wartości przyrodnicze są tymi, które w nienaruszonym stanie winny przetrwać dla następnych pokoleń i warto szukać rozwiązań, aby tak się stało. Ważnym aspektem jest tutaj także tworzenie atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej poza (lub na obrzeżach) terenów najbardziej cennych przyrodniczo, tak aby w sposób świadomy zmniejszać presję na obszary objęte ochroną.

Kolejnym ważnym elementem, o którym należy pamiętać jest nowy sposób postrzegania polityki regionalnej, która ma w zdecydowanie większym stopniu, niż miało to miejsce dotychczas, przybierać wymiar terytorialny, co w konsekwencji oznacza wykorzystywanie potencjałów i wzmacnianie konkurencyjności nie pojedynczych miejscowości (gmin), a całych obszarów funkcjonalnych, m.in. poprzez wypracowywanie zintegrowanych projektów rozwojowych. Szczególnie ważna jest tutaj rola Szczawnicy, która w orbitę współpracy powinna wciągać parterów zza słowackiej strony granicy, tworząc wspólne projekty rozwojowe i stwarzać warunki do budowy na tym obszarze silnego mikroregionu, który będzie zdolny zbudować i właściwie wykorzystać swoje potencjały rozwojowe.

Tabela 13. Cel strategiczny 2. Rozwijanie sektora turystyczno-rekreacyjnego w oparciu o unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe**CEL STRATEGICZNY 2. ROZWIJANIE SEKTORA TURYSTYCZNO-REKREACYJNEGO W OPARCIU O UNIKATOWE WALORY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE**

Cel operacyjny	2.1. Budowa markowych produktów turystyczno-rekreacyjnych związanych z turystyką aktywną, rekreacyjną i specjalistyczną w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, w tym wykorzystujące unikatowe położenie transgraniczne na styku dwóch parków narodowych: PPN i PIENAP Wiodące działania i projekty: <ul style="list-style-type: none"> o rozbudowa i budowa tras biegowych, skiturowych, edukacyjne itp.; o rozbudowa trasa pieszo-rowerowych m.in. wspólne szlaki pieszo-rowerowe wraz z nowymi przeprawami przez Dunajec, trasa rowerowa wokół Pienin; o budowa Eko-Parku i Geoparku.
Cel operacyjny	2.2. Rozbudowa, budowa i modernizacja publicznych oraz komercyjnych obiektów sportowo-rekreacyjnych Wiodące działania i projekty: <ul style="list-style-type: none"> o rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej letniej (basen, klub golfowy) i zimowej (wyciągi narciarskie, lodowisko); o pełniejszego wykorzystania Dunajca do budowania atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej (w tym zagospodarowania brzegów rzeki w infrastrukturę służącą rozwojowi sportów wodnych wraz z uporządkowaniem handlu wzdłuż nabrzeży); o rewitalizacji Potoku Grajcarek z elementami małej retencji; o budowa turystycznych stref aktywności w Malinowie.
Cel operacyjny	2.3. Podnoszenie jakości i standardu usług hotelowo-gastronomicznych Wiodące działania i projekty: <ul style="list-style-type: none"> o rewitalizacja zabytkowych obiektów i nadanie im nowych funkcji hotelowych, turystycznych i gastronomicznych m.in. willa Amalia, Reduta-Limba, Litwinka-Warszawianka, Połoniny Park; o rozbudowa oferty gastronomicznej; o certyfikacja obiektów i usług hotelowych oraz gastronomicznych; o prowadzenie stałego monitoringu potrzeb i oczekiwań turystów oraz kuracjuszy.
Cel operacyjny	2.4. Budowa wewnętrznej sieci powiązań i kooperacji samorządu lokalnego z przedsiębiorstwami turystycznymi i uzdrowiskowymi Wiodące działania i projekty: <ul style="list-style-type: none"> o budowa wspólnego dla całej gminy (tj. służącej zarówno infrastrukturze publicznej, jak i komercyjnej) wspólnego i spójnego systemu informacyjno-rezerwacyjnego; o opracowanie i wdrożenie nowoczesnych narzędzi promocji oferty turystyczno-uzdrowiskowej Szczawnicy.
Cel operacyjny	2.5. Aktywny udział Szczawnicy w organizacji letnich i zimowych imprez sportowo-rekreacyjnych (lokalnych, regionalnych i ponadregionalnych), które przyczyniają się do budowy i popularyzacji Szczawnicy jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku i rekreacji Wiodące działania i projekty: <ul style="list-style-type: none"> o wsparcie starań Flisaków Pienińskich o wpisanie splotu na listę światowego dziedzictwa UNESCO; o organizacja cyklicznych wydarzeń sportowo-rekreacyjnych.
Cel operacyjny	2.6. Budowa transgranicznego produktu turystycznego opartego o wartości przyrodniczo-krajobrazowe i wielokulturowe dziedzictwo polsko-słowackiego pogranicza

Wiodące działania i projekty:

- o budowa transgranicznej pętli rowerowej łączącej miejscowości uzdrowskie Doliny Popradu;
- o budowa pętli rowerowej wokół Pienin.

5.1.3 Cel strategiczny 3. *Dziedzictwo górali pienińskich oraz zróżnicowana oferta kulturalna wspierają funkcje turystyczno-uzdrowskie Szczawnicy*

Największym bogactwem Szczawnicy jest niezwykle barwny i wciąż żywy folklor górali pienińskich. Zatem zagadnienia związane z szeroko rozumianą kulturą, sztuką oraz tradycją są niezwykle istotnym elementem budowania zarówno własnej tożsamości w oparciu o lokalne dziedzictwo, jak i wykorzystania szerokich walorów kulturowych do tworzenia nowoczesnego i konkurencyjnego produktu turystycznego. Szczególnie, że elementy tego dziedzictwa obecne są zarówno w gwarze pienińskiej, strojach ludowych noszonych przez Flisaków, dorożkarzy, ale przede wszystkim rodowitych szczawniczian w czasie ważniejszych świąt i uroczystości.

Regionalny koloryt określa wyroby tutejszych twórców ludowych i rzemieślników specjalizujących się w obróbce drewna i skór. Niezbędnym działaniem powinna być też większa dbałość o tradycyjną, unikatową architekturę noszącą cechy stylu szwajcarskiego.

Świadomość ogromnej wartości własnego dziedzictwa znalazła uznanie i potwierdzenie już na poziomie wizji rozwoju Szczawnicy, w której podkreśla się, iż nowoczesny, konkurencyjny w skali europejskiej, produkt turystyczno-uzdrowski winien być budowany w oparciu i z poszanowaniem tegoż kulturowego dziedzictwa i wielowiekowej tradycji tych ziem. Dlatego tak ważne jest aby w najbliższych latach położyć także nacisk na działania związane z zachowaniem tradycyjnych elementów kultury w życiu codziennym miasta i np. przenoszenia ich do miejscowej architektury, w tym także obecności elementów tradycyjnych w przestrzeni publicznej miasta oraz większego poszanowania miejscowej tradycji w budownictwie na terenach wiejskich. Ważne jednak, aby – szczególnie w kontekście funkcji turystycznej Szczawnicy - kultury, sztuki i tradycji górali pienińskich nie traktować podmiotowo (jako wyłącznie „cepeliowskiego” folkloru będącego dodatkiem do oferty turystycznej), a w sposób przedmiotowy, bo tylko ten gwarantuje prawdziwość, naturalność i trwałość podejmowanych działań.

Szczawnica na przestrzeni ostatnich lat stworzyła kilka rozpoznawalnych w regionie wydarzeń o charakterze kulturalnym. Dziś zarówno mieszkańcy Szczawnicy, jak i lokalny samorząd mają świadomość, iż szeroko rozumiana kultura to obecnie jeden z produktów, tym ważniejszy w miejscowości o charakterze turystyczno-uzdrowskim, bo stający się jednym z istotnych elementów przyciągających turystów do miasta. Dlatego w Planie Rozwoju Uzdrawiska (ale też innych dokumentów strategicznych) podkreślono potrzebę tworzenia cyklicznych wydarzeń artystycznych o zasięgu ponadlokalnym, które na stałe będą wpisywały się do kalendarza regionalnych i ogólnokrajowych wydarzeń. Jednocześnie utrwalając się w świadomości gości odwiedzających Szczawnicę, będą stawały się jednym z ważkich elementów decydujących o wyborze Szczawnicy, jako miejsca wypoczynku czy kuracji leczniczej.

Tabela 14. Cel strategiczny 3. *Dziedzictwo górali pienińskich oraz zróżnicowana oferta kulturalna wspierają funkcje turystyczno-uzdrowskie Szczawnicy*

CEL STRATEGICZNY 3. DZIEDZICTWO GÓRALI PIENIŃSKICH ORAZ ZRÓŻNICOWANA OFERTA KULTURALNA WSPIERAJĄ FUNKCJE TURYSTYCZNO-UZDROWSKOWE SZCZAWNICY

Cel operacyjny 3.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i dostosowanie go do nowych funkcji społecznych i gospodarczych

Wiodące działania i projekty:

- o udostępnienie i promocja dziedzictwa kulturowego regionu;
- o wsparcie działalności kulturalnej i artystycznej lokalnych artystów;
- o rozwój i tworzenie szlaków kulturowych m.in. dziedzictwa Rusinów Pienińskich.

Cel operacyjny 3.2. Realizacja dużych wydarzeń kulturalno-społecznych promujących

Szczawnicę w skali regionalnej i ponadregionalnej oraz tworzącej wartościową ofertę dla turystów i kuracjuszy

Wiodące działania i projekty:

- o rozwijanie instytucji kultury m.in. Muzyczna Owczarnia, Dworek Gościnny;
- o współorganizacja dużych imprez kulturalnych m.in. Muzyka nad Zdrojami, Szczawnickie Koncerty Letnie, Festiwal Kultur Górskich, Redyk w Jaworkach.

5.1.4 Cel strategiczny 4. *Ochrona zasobów naturalnych i przeciwdziałanie degradacji środowiska*

Ostatni z celów wiąże się bezpośrednio z bogactwem zasobów przyrodniczych i krajobrazowych Szczawnicy. Jak zostało powiedziane wcześniej – tylko zrównoważony rozwój wszystkich funkcji z dużym poszanowaniem dla zasobów przyrodniczych, gwarantuje rozwój Szczawnicy w długiej perspektywie czasu i zachowanie jej największych walorów dla przyszłych pokoleń. Stąd cel związany z ochroną zasobów naturalnych i przeciwdziałaniem ich degradacji.

Dużym problemem miasta jest duża presja komunikacyjna, obejmująca także najcenniejsze z punktu widzenia Szczawnicy obszary ochrony uzdrowskiej. W dużej mierze jest to warunkowane specyficznym położeniem Szczawnicy, gdzie część atrakcji położonych jest na końcu zamykającej się doliny, a dotarcie do większości atrakcji wiąże się z mniejszą lub większą potrzebą penetracji przynajmniej części miasta. Zatem główne działania – także z punktu widzenia jakości powietrza w uzdrowsku, ale też komfortu przebywania w nim – powinny dotyczyć zatrzymania samochodów na rogatkach Szczawnicy (parkingi zaporowe) oraz rozwijanie ekologicznego transportu miejsko-turystycznego. Pierwszy krok został już uczyniony poprzez budowę dużego parkingu przy końcowej stacji spływu Dunajcem. Konieczne są jednak dalsze działania (optymalnie jeszcze bliżej granicy miasta z Krościenkiem) oraz wprowadzenie bardziej restrykcyjnej polityki parkingowej, a także związanej z poruszaniem się po uzdrowsku.

W ramach tego celu zdefiniowano także przedsięwzięcia związane z dokończeniem modernizacji i rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej. Są to kluczowe kwestie z punktu widzenia konkurencyjności uzdrowska – wpływają bowiem z jednej strony na jakość środowiska naturalnego, z drugiej – posiadanie dobrej infrastruktury o charakterze podstawowym, jest dziś absolutną koniecznością w miejscowościach, które chcą rozwijać produkt turystyczny.

Jednak kluczową, w tej części dokumentu (a może i w całej dyskusji o konkurencyjności Szczawnicy, jako miejscowości uzdrowsko-turystycznej) kwestią jest jakość powietrza i problemy związane z niską emisją. Dyskusja dotycząca jakości powietrza w małopolskich uzdrowskach odbiła się ostatnio głośnym echem w całej Polsce. Na plus należy zaliczyć, iż rośnie zarówno społeczna świadomość wagi problemu, jak i samorząd podejmuje coraz więcej działań, których efektem w dłuższej perspektywie czasu może być poprawa bardzo złego stanu powietrza.

Jednak bez działań systemowych – łączących działania inwestycyjne i zmianę społecznej świadomości w tym zakresie – można dziś powiedzieć, iż zagrożony jest dalszy rozwój Szczawnicy jako uzdrowska. Stan powietrza – szczególnie w sezonie jesienno-zimowym i wczesnowiosennym w realny sposób zagraża rozwojowi Szczawnicy, jako kurortu uzdrowskiego i turystycznego. Jakość powietrza w małopolskich uzdrowskach będzie w najbliższych latach jednym z czynników decydujących o budowaniu ich przewag konkurencyjnych, bądź o narastającym pogłębianiu się kryzysu danej miejscowości z racji coraz bardziej zanieczyszczonego powietrza, które nijak nie współgra z leczniczymi właściwościami klimatu. Oznacza to, iż zarówno samorząd lokalny, ale także samorząd województwa i inne instytucje odpowiedzialne za stan i jakość środowiska naturalnego winny bardzo mocno zauważyć ten problem i wypracować narzędzia wsparcia gmin uzdrowskich, jeżeli w dalszym ciągu realnym ma być budowanie małopolskiego produktu uzdrowskiego i budowanie przewag konkurencyjnych nie tylko do innych polskich regionów uzdrowskich, ale także europejskich kurortów.

Tabela 15. Cel strategiczny 4. Ochrona zasobów naturalnych i przeciwdziałanie degradacji środowiska

CEL STRATEGICZNY 4. OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH I PRZECIWDZIAŁANIE DEGRADACJI ŚRODOWISKA	
Cel operacyjny	4.1. Znaczące zmniejszenie uciążliwości wynikających z presji ruchu kołowego Wiodące działania i projekty: <ul style="list-style-type: none"> o budowa zrównoważonego transportu miejsko-turystycznego, jako elementu ochrony dziedzictwa przyrodniczego w miejscu o dużym natężeniu ruchu turystycznego; o udrożnienia dojazdu do Szczawnicy; o wdrożenie nowej polityki parkingowej na obszarze miasta; o ograniczenie presji komunikacyjnej na strefę A uzdrowiska.
Cel operacyjny	4.2. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniu środowiska naturalnego Wiodące działania i projekty <ul style="list-style-type: none"> o rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, o poprawa zagospodarowania odpadów.
Cel operacyjny	4.3. Radykalna poprawa jakości powietrza na obszarze uzdrowiska Wiodące działania i projekty <ul style="list-style-type: none"> o likwidacja źródeł niskiej emisji, w tym program wymiany pieców węglowych na piece zasilane paliwem ekologicznym oraz programu instalacji odnawialnych źródeł energii, zarówno w budynkach publicznych, jak i prywatnych; o dalsza gazyfikacja uzdrowiska; o działania prewencyjne, edukacyjne i inwestycyjne zmierzające do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych pochodzących z ogrzewania budynków komunalnych, mieszkalnych i procesów przemysłowych; o promocja rozwiązań w zakresie produkcji i wykorzystania rozproszonych, odnawialnych źródeł energii oraz zmniejszenia energochłonności w sektorze publicznym i mieszkaniowym.

5.2 Kompleksowość i spójność wewnętrzna Planu Rozwoju Uzdrowiska

Układ uzupełniających się celów, które obejmują wszystkie ważne elementy z punktu widzenia rozwoju funkcji uzdrowiskowych i turystyczno-rekreacyjnych (lecznictwo, turystykę, hotelarstwo, gastronomię, kulturę, ekologię), a także wielość zadań zarówno z listy podstawowej, jak i dodatkowej oraz różnorodność podmiotów zaangażowanych we wdrażanie *Planu* gwarantują **komplementarność działań** podejmowanych na obszarze Szczawnicy.

Plan – zarówno w ramach listy projektów podstawowych, jak i dodatkowych - obejmuje wiele różnych obiektów i przestrzeni – których dysponenci deklarują realizację przedsięwzięć, które z jednej strony poprawiają ofertę i konkurencyjność danego obiektu (danej oferty), z drugiej – poprzez efekt synergii wpływają na ożywienie i rozwój całego uzdrowiska, przyczyniając się w ten sposób do budowy pozycji konkurencyjnej Szczawnicy, ale także całego małopolskiego produktu uzdrowiskowego. Ważne też, iż działania samorządu – poprzez ingerencję w przestrzeń publiczną stwarzają lepsze warunki do rozwoju i budowania swojej oferty lokalnym przedsiębiorcom. W przypadku Szczawnicy zwraca uwagę skoncentrowanie się na obszarze centrum uzdrowiska i próba kompleksowego podniesienia zarówno jakości przestrzeni publicznej (samorząd), jak i jakości oraz dostępności urządzeń oraz oferty uzdrowiskowej (przedsiębiorcy).

W liście zadań dodatkowych wiele jest także projektów, które dążą do budowania wspólnych produktów i wspólnej promocji oferty uzdrowiskowo-turystycznej. Warto też wspomnieć, iż coraz głośniejsz dyskutowane są – pomiędzy różnymi parterami – projekty o charakterze klastrowym, które bardzo mocno kładą akcent na współpracę wielu podmiotów, a nie konkurowanie pomiędzy sobą

(zadanie takie zapisano na liście przedsięwzięć dodatkowych w ramach celu C.1.5. - powołanie Szczawnickiego Klastra Zdrowia [rozwijanie współpracy JST, gestorów bazy sanatoryjnej i leczniczej oraz sektora B+R]).

Kompleksowość *Planu* jest szczególnie widoczna w liście zadań dodatkowych, które bardzo mocno wykraczają poza zakres projektów kwalifikowanych w ramach działania 6.3.2., natomiast w różnych wymiarach przyczyniają się do budowania marki szczawnickiego uzdrowiska i jego coraz lepszej oferty turystyczno-uzdrowiskowej. Warto zwrócić uwagę, jak wiele zadań i projektów zdefiniowanych na poziomie listy zadań dodatkowych wpisuje się w więcej niż jeden cel *Planu Rozwoju Uzdrowiska*, co jest potwierdzeniem ich przekrojowości i szerokiego oddziaływania na szereg zjawisk związanych z rozwojem Szczawnicy.

W tym kontekście – na poziomie *Planu Rozwoju Uzdrowiska Szczawnica* możemy wyróżnić:

- komplementarność przestrzenną (geograficzną) – działania i projekty uzupełniają się, ponieważ są skierowane na osiągnięcie wspólnego celu realizowanego na obszarze uzdrowiska Szczawnica, którego efektem ma być zdynamizowanie procesów rozwojowych funkcji turystycznych i uzdrowiskowych zdroju;
- komplementarność w obszarze problemowym (funkcyjną) – działania i projekty uzupełniają się, ponieważ różnymi drogami dążą do zlikwidowania szeregu zdefiniowanych barier i problemów rozwojowych, po to by jeszcze bardziej zdynamizować rozwój funkcji turystycznych i uzdrowiskowych Szczawnicy;
- komplementarność przedmiotową (sektorową) – działania i projekty uzupełniają się, ponieważ co do zasady realizowane są przez podmiot z podobnych branż – mowa tu szczególnie o przedsiębiorstwach uzdrowiskowych, turystycznych, hotelarskich, ale także związanych z działalnością kulturalną oraz samorządzie, który poprzez wielość swoich decyzji, działań i interwencji stwarza warunki lepszego rozwoju przedsiębiorcom i organizacjom działającym na obszarze Szczawnicy.

Odrębną kwestią – ale niezwykle ważną – jest komplementarność z projektami już zrealizowanymi, w tym także ze środków UE w poprzedniej perspektywie, także w zakresie rozwoju funkcji uzdrowiskowych. Obecny projekt Szczawnicy łączy przestrzeń publiczną dwóch obszarów, które zostały zrewitalizowane kilka lat temu (Park Górny i Park Dolny). Docelowo tworząc jedną, spójną i architektonicznie uporządkowaną przestrzeń zabytkowego centrum Szczawnicy.

Poniżej zaprezentowano projekty z listy podstawowej. W rozdziale 5.4. zaprezentowano pozostałe projekty, które – wdrażane przez bardzo różne podmioty – łączy wspólny cel: rozwój Szczawnicy.

5.3 Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć (tj. planowanych do sfinansowania w ramach poddziałania 6.3.2.)

Poniżej przedstawiono 14 projektów zgłoszonych przez samorząd oraz przedsiębiorców w otwartej procedurze naboru kart zadań do Planu Rozwoju Uzdrowiska. Zadania – poprzez stronę internetową miasta – zgłaszane były od 15 lutego 2016 roku do 31 marca 2016 roku. Zaprezentowano te ze zgłoszonych projektów, które spełniają warunki kwalifikowalności wynikające z *Uszczegółowienia RPO WM 2014-2020*.

5.3.1 Rewitalizacja przestrzeni publicznych uzdrowiskowego centrum Szczawnicy

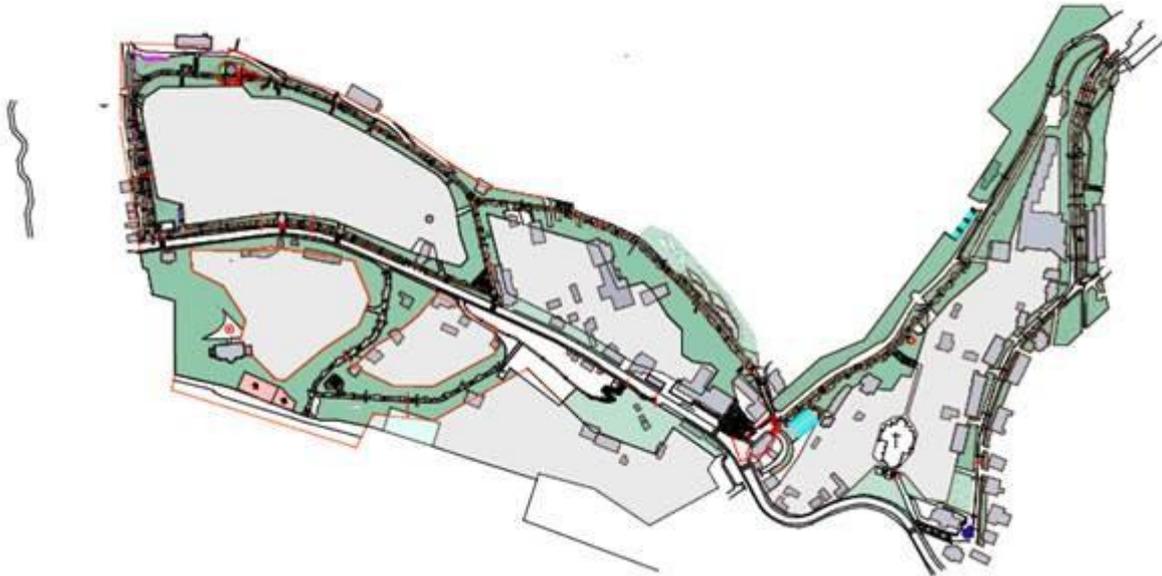
Wnioskodawca: Gmina Szczawnica

Wartość projektu: 8 000 000,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 8 000 000,00 PLN

Lokalizacja: strefa A i B Uzdrowiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest rewitalizacja przestrzeni publicznych uzdrowiskowego centrum Szczawnicy.

Rysunek 10. Obszar centrum Szczawnicy objęty projektowaniem

Źródło: Dokumentacja projektowa autorstwa Marcina Chryczyka

Projekt obejmuje trzy zasadnicze przestrzenie centrum Szczawnicy:

1. Modernizację ciągów pieszych wraz z małą architekturą i ścieżką zdrowia w kwadracie ulic Parkowa - Park Dolny – Zdrojowa – Główna, czyli w obrysie Parku Dolnego;
2. Obszar od ul. Główniej do promenady nad Grajcarem, w ramach którego projektuje się dwa nowe korytarze komunikacyjne łączące promenadę z ul. Główną, a także taras widokowy i zaakcentowanie zejścia w kierunku PKL;
3. Fragment centrum wyznaczony ulicami Zdrojowa (w zakresie nie pokrywającym się z już zrealizowanym projektem) – Jana Wiktora – Szalaya. Zasadniczym elementem projektu w tej części miasta jest podkreślenie zabytkowego charakteru obszaru i dostosowanie ciągów pieszych do historycznej zabudowy.

Obszar objęty projektem odznacza się dużym zróżnicowaniem wysokości, obniża się on stopniowo od części północnej w kierunku południowym, aż do koryta rzeki Grajcarek. Większą różnicę wysokości można zaobserwować w północnej części Parku Dolnego.

Projektowana koncepcja zagospodarowania uzdrawiskowego centrum Szczawnicy zakłada, że będzie to teren rekreacyjny z przeznaczeniem do codziennego użytkowania, jak również na lokalne uroczystości i okolicznościowe imprezy plenerowe oraz wydarzenia artystyczne. Uzdrawiskowe centrum stanowić będzie zaplecze wypoczynkowe zarówno dla okolicznych mieszkańców, jak i osób przyjezdnych. Obok funkcji wypoczynkowej istotna jest także funkcja przyrodnicza terenu.

Założenia projektowe (w zależności od lokalizacji – odmiennie w każdej z trzech zdefiniowanych powyżej stref):

- stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni parkowej o programie adresowanym do zróżnicowanej grupy użytkowników, pod względem wieku, sposobu aktywności, zainteresowań;
- stworzenie przestrzeni zaspokajającej potrzebę kontaktu z przyrodą, z innymi ludźmi i aktywności fizycznej na świeżym powietrzu;
- połączenie tradycji regionalnej i nowoczesności, przez zastosowanie niebanalnych rozwiązań architektoniczno-krajobrazowych, o bogatym programie użytkowym;
- stworzenie przestrzeni publicznej służącej różnym grupom odbiorców – zarówno mieszkańcom miasta, jak i turystom oraz kuracjom – docelowo – poprzez różnorodność funkcji - ma skupiać życie całego uzdrawiska i być najważniejszym miejscem aktywności na mapie Szczawnicy;
- zakłada się kompozycyjne powiązanie już zrewitalizowanych części miasta z nowoprojektowaną przestrzenią publiczną – docelowo przestrzenie Parku Górnego i Dolnego

zostaną połączone z promenadą nad Grajczarkiem w jeden spójny estetycznie i funkcjonalnie obszar centrum uzdrawiska;

- stworzona zostanie atrakcyjna przestrzeń umożliwiająca organizację imprez plenerowych - wydarzeń artystycznych, wernisaży, spotkań w przestrzeni miasta.

Koncepcja nawiązuje do tradycji regionalnej i historycznej Szczawnicy, jako jednego z głównych miejsc wypoczynku, atrakcji dla dzieci i młodzieży, poszerzając ten program na atrakcje przeznaczone dla osób starszych. W koncepcji wykorzystano istniejący podział przestrzeni na dwie główne części - północną i południową. Nadano formy geometryczne wynikające z potrzeby uporządkowania przestrzeni i chęci wprowadzenia nowoczesnego wyglądu nawiązującego do tradycji regionu. Roślinność podkreśla regularne układy drogowe. Wzdłuż projektowanej ścieżki pieszo-rowerowej, północnej i południowej zlokalizowane są główne punkty programu. Projekt w całości wykorzystuje naturalne ukształtowanie terenu.

Kompozycję oparto o porządek geometryczny. Głównymi jej elementami są szerokie ciągi piesze, rowerowe i relaksacyjne. Uzyskano w ten sposób połączenie pomiędzy istniejącą promenadą, biegnącą wzdłuż potoku Grajczarek z częścią Parku Dolnego i Górnego (czyli sercem uzdrawiska).

Rysunek 11. Obecny widok skwer u zbiegu ulic Głównej i Zdrojowej

Źródło: Barbara Łączna

Rysunek 12. Nowoprojektowany skwer u zbiegu ulic Głównej i Zdrojowej

Źródło: Dokumentacja projektowa autorstwa Marcina Chryczyka

Większość ciągów została zaprojektowana jako ścieżki pieszo-rowerowe z otwarciami widokowymi, w których zlokalizowane są miejsca do odpoczynku dla podróżujących. Geometryczny podział przestrzeni wyznacza układ komunikacyjny, w dużej części oparty o stary przebieg ścieżek pieszych. Wynika to z chęci zachowania rosnących wzdłuż poszczególnych ścieżek drzew, jak również przyzwyczajenia stałych użytkowników. W części południowej zlokalizowano głównie atrakcje do gier zespołowych i ruchu rowerowego. W części biegnącej w kierunku północnym od potoku Grajczarek zaczynającej się od Parku Dolnego zlokalizowano siłownię na świeżym powietrzu oraz park edukacyjny. Dodatkowym elementem wzbogacającym kompozycję jest projektowana roślinność - grupy krzewów i rabat kwiatowych. Zastosowane rozwiązania, użyte materiały oraz dobór elementów wyposażenia podkreślają nowoczesność, tradycję, ale także indywidualność projektowanej przestrzeni.

Rysunek 13. Nowoprojektowany obiekt przy wejściu na teren Parku Dolnego

Źródło: Dokumentacja projektowa autorstwa Marcina Chryczyka

Komunikacja

Ze względu na istniejące uwarunkowania komunikacyjne zachowano główne wejścia na teren Parku Dolnego od strony ul. Głównej i Parkowej. W przyjętych rozwiązaniach projektowych al. Parkowa będzie funkcjonować jako droga dojazdowa do sąsiednich zabudowań. Wzdłuż drogi powiatowej (ul. Główna) projektowany jest ciąg komunikacyjny pieszo-rowerowy, łączący się z pasmem ścieżek biegnącym wokół Parku Dolnego. Przy ul. Głównej zlokalizowano również punkt widokowy z otwarciem widokowym na Palenicę.

Od punktu widokowego rozpoczyna się ciąg schodów betonowych, które są głównym traktem łączącym ul. Główną ze stacją kolei na Palenicę. Od parkingu pod kolejką biegnie nowa ścieżka pieszka w kierunku potoku Grajcarek łącząca się z ul. Nad Grajczarkiem, przy której zlokalizowano park do mini golfa, miejsce do gry w boule, miejsce szachowe oraz stoły do tenisa. Przy ul. Park Dolny, biegnącej od al. Parkowej do ul. Zdrojowej, zaprojektowano ścieżki pieszo-rowerowe z miejscami do odpoczynku oraz siłownią zewnętrzną i parkiem edukacyjnym. Na skrzyżowaniu ul. Głównej z ul. Park Dolny zaprojektowano przestrzeń służącą funkcjom kulturalno-wystawienniczym. Z kolei na skwerze u zbiegu ulic Głównej i Zdrojowej zaprojektowano przestrzeń publiczną nawiązującą do funkcji rynku, która stanie się głównym placem centrum Szczawnicy. Odcinek od ul. Głównej do pierwszego budynku uzdrowiskowego zyskała nową ścieżkę rowerową i pieszka w otoczeniu nasadzonych krzewów i rabatów kwiatowych. Zaprojektowano także nowe schody łączące ul. Zdrojową z dojściem do Kościoła Parafialnego przy ul. Jana Wiktora, przy czym częściowo przeprojektowano dotychczasową nawierzchnie asfaltową, na nową z kostki granitowej. Ulica ta zyskała także nowe chodniki oraz przebudowane schody z ul. Szalaya.

Rysunek 14. Obecne zagospodarowanie placu w rejonie kaplicy szalayowskiej

Źródło: Barbara Łączna

Rysunek 15. Nowoprojektowana przestrzeń kultury w rejonie kaplicy szalayowskiej

Źródło: Dokumentacja projektowa autorstwa Marcina Chryczyka

Program funkcjonalno-użytkowy

Program skierowany jest do zróżnicowanej grupy użytkowników znajdują się tu elementy dla osób preferujących wypoczynek bierny i aktywny (siłownia zewnętrzna). Dla użytkowników preferujących zabawę rodzinne zaprojektowano boiska do gry w boule, park mini golfa, plac

szachowy. Dla miłośników biesiad ławeczki i murawy, przestrzeń edukacyjną- ogród edukacyjny oraz przestrzeń do imprez plenerowych, a także wystaw artystycznych.

Elementy programowe:

- gra w boule (zlokalizowana w południowej części przy promenadzie nad Grajcarkiem);
- siłownia na świeżym powietrzu (zlokalizowana na zboczu przy ul. Park Dolny);
- ogród edukacyjny (zlokalizowany na zboczu przy ul. Park Dolny) – mały ogród botaniczny z kolekcją roślin pienińskich;
- trawniki rekreacyjne (zlokalizowane w południowej części przy promenadzie nad Grajcarkiem) - duże, odsłonięte trawniki, które można wykorzystać do celów rekreacyjnych;
- przestrzeń wystawowa (zlokalizowana przy skrzyżowaniu z ul. Park Dolny z ul. Główną) - otwarta przestrzeń, na której ustawiono tablice wystawowe, zachęca do tworzenia przedsięwzięć artystycznych typu: wystawy, instalacje, happening;
- mini rynek (zlokalizowany w centrum miasta, na skrzyżowaniu ul. Główną z ul. Zdrojową) - plac w głównej części miasta, tworzący nową przestrzeń miasta;
- miejsca aktywności sportowej (zlokalizowane w południowej części przy promenadzie nad Grajcarkiem) - zaprojektowano miejsce do gry w tenisa stołowego i park mini golfowy, w którym zróżnicowanie alejek zachęci do gry osoby o małym doświadczeniu;
- plac przy rotundzie (zlokalizowano przy skrzyżowaniu ul. Parkowa z ul. Park Dolny) - plac przy rotundzie to miejsce szczególne, ze względu na swoje otoczenie. W ciszy i spokoju można odpocząć, podziwiając krajobraz Parku Dolnego i zabytkowej rotundy. Obok znajduje się źródło „Wanda” co dodatkowo podkreśla walory uzdrowiskowe.

Bilans powierzchni w granicach opracowania:

- drogi utwardzone projektowane- ciągi piesze 8 850m²;
- drogi utwardzone projektowane- ciągi rowerowe 2 520m²;
- projektowana zieleń ok. 21 300 m²;
- liczba projektowanych ławek – 223;
- liczba projektowanych lamp – 158;
- liczba projektowanych koszy – 121.

Mała architektura i wyposażenie

Zaprojektowana mała architektura oraz zastosowane elementy wyposażenia poszczególnych stref programowych mają na celu nadać nowoczesny charakter przestrzeni oraz zmienić jej odbiór jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku.

Zastosowane elementy ażurowe są charakterystyczne dla szwajcarskiego stylu, który miał wyjątkowy wpływ na Szczawnicę. Na terenie objętym opracowaniem, zaprojektowano nowy układ oświetlenia, oświetlający szczególnie ciągi komunikacyjne. Do oświetlenia wykorzystano wysokie tradycyjne lampy z pojedynczym kloszem, spełniające postulat „ciemnego nieba”. Zapewni to pożądany poziom iluminacji i estetyczny wygląd. Do podświetlenia placów, fontann, użyto technologii LED. W sąsiedztwie Parku Dolnego zaprojektowano przebudowę istniejących toalet publicznych. Projekt ten również nawiązuje do tradycyjnego budownictwa szczawnickiego. W projekcie zaproponowano nowoczesne ławki (w dwóch formach z oparciem i bez oparcia) i kosze, donice zaprojektowano specjalnie na potrzeby projektu – nawiązują one – podobnie jak inne elementy projektu do charakterystycznego „stylu szczawnickiego”.

Roślinność

Projektowana roślinność w układzie geometrycznym (krzewy) sadzone jako jednolite grupy gatunkowe w miejscu wydzielonych rabat lub jako grupy mieszane uzupełniające kompozycje. Główne wejście na teren objęty rewitalizacją podkreślają ozdobne nasadzenia rabat kwiatowych.

Rysunek 16. Obecny zagospodarowanie rejonu skarpy

Źródło: Barbara Łączna

Rysunek 17. Punkt widokowy na Palenicę, projektowana wiata, schody z ul. Głównej w kierunku dolnej stacji kolejki na Palenicę

Źródło: Dokumentacja projektowa autorstwa Marcina Chryczyka

Produkt projektu: Zrewitalizowany obszar uzdrowiska o powierzchni: 3,27 ha.

Rezultat projektu: wzrost ruchu turystycznego o 10% (w skali całego Uzdrowiska), stworzone 2 miejsca pracy.

5.3.2 Budowa tężni solankowej, a także siłowni zewnętrznej, kwitnących ogrodów i parkingu w Uzdrowisku Szczawnica

Wnioskodawca: Sanatorium Uzdrowskie „Dzwonkówka” Spółdzielnia Pracy w Szczawnicy

Wartość projektu: 2 337 000,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 2 337 000,00 PLN

Lokalizacja: strefa A Uzdrowiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest budowa tężni solankowej na bazie szczawnickiej wody mineralnej wraz z wyposażeniem, a także siłowni zewnętrznej, kwitnących ogrodów oraz parkingu. Całość zostanie uzupełniona o ogólnodostępne ścieżki spacerowe, ławki parkowe, oświetlenie parkowe, monitoring.

Działania podejmowane w projekcie:

- budowa budynku, pawilonu całorocznego z ogólnodostępną tężnią solankową w oparciu o szczawnicką wodę mineralną. Wokół tężni na fotelach w zimowym ogrodzie będą miejsca dla ok. 10-12 osób wdychając przez 30 min. solankę. Czas zadumy, wytchnienia, spokoju (Świątynia Dumania). Elementem niezbędnym będzie połączenie budynku z tężnią planowana do budowy sieć wod-kan, c.o. i elektryczna, która połączy obiekt z budynkiem Sanatorium „Dzwonkówka”;
- budowa ogólnodostępnych kwitnących ogrodów - dostarczających kuracjom i turystom zarówno niezwykłych wrażeń zmysłowych, estetycznych, jak i chwil wytchnienia (hortiterapia);
- budowa ścieżek spacerowych, ławek parkowych, oświetlenia parkowego, monitoring;
- budowa siłowni zewnętrznej: wyposażenie terenu w urządzenia fitness, 8-10 podwójnych stanowisk m.in.: jeździec, wioślarz, wahadło z biegaczem i twisterem, pylony zewnętrzne, ławka z prostownikiem pleców, zestaw SENIOR koła tai chi, koordynator ruchu, ster podwójny. Budowa wiaty z grillem ogrodowym. Budowa parkingu.

Celem projektu jest poprawa dostępności infrastruktury uzdrowskiej. Będzie to możliwe m.in. dzięki możliwości nieodpłatnego korzystania z tężni solankowej na bazie wody mineralnej Uzdrowiska Szczawnica przez spacerujących turystów, kuracjuszy, a także możliwość spacerów po ogólnodostępnych ogrodach, podejmowanie w nich aktywności fizycznej. Ważne będą też – w

całym procesie rehabilitacji uzdrowskiej - doznania zmysłowe, ograniczenie stresu, podejmowanie działań związanych ze zdrowym trybem życia. Jest to szczególnie wskazane dla osób starszych i niepełnosprawnych i związane jest z poprawą zdrowia, kondycji fizycznej, funkcjonowania układu oddechowego i sercowo-naczyniowego. Realizacja projektu w zakładanym kształcie da także możliwość nieodpłatnego korzystania z siłowni zewnętrznej przez turystów, kuracjuszy, mieszkańców Szczawnicy w niezwykle atrakcyjnej lokalizacji uzdrowskiego Parku Górnego.

Produkt projektu: zmodernizowany obiekt sanatoryjny wraz z poprawioną bazą leczniczo-zabiegową.

Rezultat projektu: wzrost liczby kuracjuszy o 15%, wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach - 2 osoby.

Rysunek 18. Sanatorium Dzwonkówka

Źródło: www.szczawnicadzwonkowka.pl

5.3.3 Budowa i modernizacja bazy zabiegowej z reorganizacją gabinetów w istniejącej części w Sanatorium Uzdrowskim Solar w Szczawnicy etap II projektu

Wnioskodawca: Centrum Wczasowo-Lecznicze Solar Spa Sanatorium Uzdrowskie

Wartość projektu: 10 000 000,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 8 000 000,00 PLN

Lokalizacja: strefa A Uzdrowiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest dobudowanie nowych pomieszczeń do budynku Sanatorium Solar z przeznaczeniem na gabinety zabiegowe. Planowana powierzchnia zabudowy to ok. 400 m², w tym ok. 15 gabinetów zabiegowych wraz z niezbędnymi ciągami komunikacyjnymi oraz windą dla osób niepełnosprawnych (prowadzącą do gabinetów zabiegowych). Drugim elementem projektu jest modernizacja i reorganizacja istniejącej już bazy zabiegowej w budynku Sanatorium Solar – planuje się modernizację ok. 850 m², w tym ok. 20 gabinetów zabiegowych (fizjoterapeutycznych, rehabilitacyjnych, spa). Ostatnim elementem jest budowa łącznika pomiędzy budynkami sanatoryjnymi Julia oraz Sylwia znajdującymi się w kompleksie budynków Sanatorium Uzdrowskiego Solar. Powierzchnia zabudowy wynosi ok. 76 m².

Działania podejmowane w projekcie:

1. Roboty budowlane: wykopanie fundamentów, budowa sieci wod-kan i elektrycznej, budowa ogrzewania CO, wentylacji, klimatyzacji, budowa pomieszczeń (gabinetów zabiegowych oraz ciągów komunikacyjnych wraz z windami dla osób niepełnosprawnych).

2. Budowa, modernizacja i wyposażenie gabinetów w nowoczesny i innowacyjny sprzęt rehabilitacyjny do zabiegów fizjoterapeutycznych oraz diagnostyki medycznej niezbędnej do skutecznego procesu rehabilitacyjnego.

3. Budowa windy do bazy zabiegowej dla pacjentów oraz osób niepełnosprawnych.

4. Budowa łącznika biegnącego ponad drogą, łączącego część zabiegową leczniczą mieszczącą się w dwóch budynkach sanatoryjnych.

5. Budowa, modernizacja i wyposażenie w nowoczesny sprzęt gabinetów spa.

Profillem leczniczym Sanatorium Uzdrowskiego Solar jest leczenie narządu ruchu oraz schorzeń górnych i dolnych dróg oddechowych. Sanatorium specjalizuje się ortopedii regeneracyjnej. Leczenie dotyczy zarówno dorosłych jak i dzieci.

Rysunek 19. Kompleks sanatoryjny - Sanatorium Solar, Adria

Źródło: Sanatorium Solar

Celem projektu jest: m.in.:

- poprawa dostępności infrastruktury uzdrowskiej pod kątem dostępności dla osób niepełnosprawnych;
- poszerzenie zakresu działalności leczniczej poprzez zwiększenie ilości gabinetów oraz reorganizację istniejącej bazy zabiegowej niezbędnej do rozwoju i poprawy konkurencyjności;
- zwiększenie liczby kuracjuszy oraz obsługa pacjentów ambulatoryjnych korzystających z bazy zabiegowej sanatorium;
- doposażenie gabinetów w innowacyjny sprzęt do rehabilitacji i diagnostyki medycznej;
- rozszerzenie zakresu usług o nowoczesne metody leczenia - ortopedia regeneracyjna;
- zatrudnienie dodatkowych specjalistów ok. 10 osób, w tym: lekarze, fizjoterapeuci i inni;
- wprowadzenie innowacyjnych metod i programów leczenia;
- wprowadzenie konkurencyjności na rynku usług sanatoryjnych;
- wybudowanie windy umożliwiającej osobom niepełnosprawnym korzystanie bez barier z gabinetów fizjoterapeutycznych;
- umożliwienie przejścia pacjentom sanatoryjnym na zabiegi lecznicze bez konieczności wychodzenia na zewnątrz (połączenie dwóch baz zabiegowych znajdujących się w dwóch budynkach Julia oraz Sylwia);
- wprowadzenie innowacyjnych zabiegów kosmetycznych.

Rezultaty projektu to m.in.:

- możliwość obsługi większej liczby pacjentów - ok. 5 500 osób rocznie będzie mogła korzystać z usług w zmodernizowanych gabinetach zabiegowych w sanatorium uzdrowskim;
- rozwinięcie innowacyjnych metod leczenia, które pozwolą u dużej części pacjentów uniknąć kosztownych operacji narządu ruchu oraz znacząco skrócić czas rekonwalescencji po zabiegach operacyjnych;
- bardziej profesjonalne podejście do pacjentów dzięki lepszemu sprzętowi do diagnostyki i rehabilitacji oraz większej liczbie gabinetów z komfortowym dostępem dla wszystkich pacjentów;
- poszerzenie rynku pracy o dodatkowy personel niezbędny do obsługi większej liczby pacjentów;
- zapewnienie powrotu do dawnej sprawności po przebytych urazach, wypadkach czy chorobach;
- umożliwienie pacjentom poprawienia komfortu życia;
- niedyskryminacja osób z niepełnosprawnościami i wyrównanie szans na możliwość korzystania z gabinetów fizjoterapeutycznych;
- zwiększenie atrakcyjności budynków sanatoryjnych poprzez połączenie ich łącznikiem. Uniknięcie urazów związanych z przechodzeniem przez ulicę oraz po schodach zewnętrznych osób przemieszczających się na zabiegi;
- zwiększenie atrakcyjności uzdrowska poprzez wprowadzenie innowacyjnych zabiegów spa z nowoczesną aparaturą.

Produkt projektu: zmodernizowany obiekt sanatoryjny wraz z poprawioną bazą leczniczo-zabiegową.

Rezultat projektu: wzrost liczby kuracjuszy o 20%, wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach - 10 osób.

Rysunek 20. Wizualizacje przyszłej (poza projektem) rozbudowy Sanatorium Solar Spa

Źródło: Sanatorium Solar

5.3.4 Budowa Centralnej Przychodni Uzdrowskiej wraz z basenem leczniczym ZPL w Szczawnicy

Wnioskodawca: Uzdrowisko Szczawnica S.A.

Wartość projektu: 10 000 000,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 8 000 000,00 PLN

Lokalizacja: strefa A Uzdrowiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu będzie budowa uzdrowskiego centrum zabiegowego, w celu zapewnienia najwyższej jakości świadczonych usług w zakresie lecznictwa uzdrowskiego, w tym zakresie oferty zabiegowej.

Uzdrowskie Centrum Zabiegowe wykorzystywać będzie najbardziej nowatorskie technologie w zakresie lecznictwa uzdrowskiego. Usługi w wybudowanym Uzdrowskim Centrum Zabiegowym świadczone będą dla własnych kuracjuszy, jak i kuracjuszy przebywających w innych obiektach na terenie Uzdrowiska Szczawnica.

Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie wykonanie następujących prac:

- roboty budowlane;
- roboty montażowe;
- zakup wyposażenia i urządzeń lecznictwa uzdrowskiego;
- zakup aparatury leczniczej.

W ramach planowanego do realizacji projektu wykonane zostaną następujące działania:

- wybór wykonawców robót budowlanych;
- wybór dostawców wyposażenia, urządzeń i automatyki;
- przeprowadzenie odbiorów prac budowlanych i odbiorów technicznych.

Cele projektu to między innymi:

- poprawa jakości i dostępności infrastruktury lecznictwa uzdrowskiego poprzez stworzenie nowoczesnego centrum zabiegowego;
- zwiększenie liczby kuracjuszy przybywających do uzdrowiska;
- wzrost atrakcyjności lecznictwa uzdrowskiego w wyniku wykorzystania specyficznych walorów uzdrowskich miejscowości;
- wzrost zatrudnienia w zmodernizowanej infrastrukturze uzdrowskiej.

Produkt projektu: nowy obiekt świadczący usługi medyczne.

Rezultat projektu: liczba osób korzystająca z oferty wybudowanego centrum: 10 tys. rocznie; nowe miejsca pracy – 8 etatów.

5.3.5 Budowa Uzdrowskiego Centrum Zabiegowego ZPL w Szczawnicy

Wnioskodawca: Uzdrowisko Szczawnica S.A.

Wartość projektu: 10 000 000,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 8 000 000,00 PLN

Lokalizacja: strefa A Uzdrowiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu będzie budowa uzdrawiskowego centrum zabiegowego, w celu zapewnienia najwyższej jakości świadczonych usług w zakresie lecznictwa uzdrawiskowego, w tym zakresie oferty zabiegowej.

Uzdrawiskowe Centrum Zabiegowe wykorzystywać będzie najbardziej nowatorskie technologie w zakresie lecznictwa uzdrawiskowego. Usługi w wybudowanym Uzdrawiskowym Centrum Zabiegowym świadczone będą dla własnych kuracjuszy, jak i kuracjuszy przebywających w innych obiektach na terenie Uzdrawiska Szczawnica.

Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie wykonanie następujących prac:

- roboty budowlane;
- roboty montażowe;
- zakup wyposażenia i urządzeń lecznictwa uzdrawiskowego;
- zakup aparatury leczniczej.

W ramach planowanego do realizacji projektu wykonane zostaną następujące działania:

- wybór wykonawców robót budowlanych;
- wybór dostawców wyposażenia, urządzeń i automatyki;
- przeprowadzenie odbiorów prac budowlanych i odbiorów technicznych.

Cele projektu to między innymi:

- poprawa jakości i dostępności infrastruktury lecznictwa uzdrawiskowego poprzez stworzenie nowoczesnego centrum zabiegowego;
- zwiększenie liczby kuracjuszy przybywających do uzdrawiska;
- wzrost atrakcyjności lecznictwa uzdrawiskowego w wyniku wykorzystania specyficznych walorów uzdrawiskowych miejscowości;
- wzrost zatrudnienia w zmodernizowanej infrastrukturze uzdrawiskowej.

Produkt projektu: nowy obiekt świadczący usługi medyczne.

Rezultat projektu: liczba osób korzystająca z oferty wybudowanego centrum: 10 tys. rocznie; nowe miejsca pracy – 8 etatów.

Rysunek 21. Obecny wygląd Zakładu Przyrodoleczniczego i dwie wizualizacje koncepcji przebudowy (wizualizacje nie są tożsame z ostatecznym projektem)

Źródło: Tygodnik Podhalański (www.tp24.pl)

5.3.6 Modernizacja i rozbudowa Sanatorium Uzdrawiskowego Hutnik w Szczawnicy

Wnioskodawca: Uzdrawisko Szczawnica S.A.

Wartość projektu: 10 000 000,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 8 000 000,00 PLN

Lokalizacja: strefa A Uzdrawiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu będzie modernizacja obejmująca remont i przebudowę oraz rozbudowę sanatorium uzdrawiskowego, w celu zapewnienia najwyższej jakości świadczonych usług w zakresie lecznictwa uzdrawiskowego i rehabilitacji uzdrawiskowej.

W ramach planowanej rozbudowy przewidziana jest między innymi budowa ogólnodostępnego basenu rehabilitacyjnego-leczniczego w oparciu o wykorzystanie posiadanych wód leczniczych, jak i centrum zabiegowego dla kuracjuszy sanatorium.

Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie wykonanie następujących prac:

- roboty budowlane;

- roboty montażowe;
- wykonanie basenu;
- doprowadzenie rurociągu wody leczniczej do basenu;
- zakup wyposażenia i urządzeń lecznictwa uzdrowskiego;
- zakup aparatury leczniczej;
- zakup wyposażenia i urządzeń zabiegowych.

W ramach planowanego do realizacji projektu wykonane zostaną następujące działania:

- wybór wykonawców robót budowlanych;
- wybór dostawców wyposażenia, urządzeń i automatyki;
- przeprowadzenie odbiorów prac budowlanych i odbiorów technicznych.

Cele projektu to między innymi:

- poprawa jakości i dostępności infrastruktury lecznictwa uzdrowskiego;
- poszerzenie oferty lecznictwa uzdrowskiego o baseny mineralne;
- zwiększenie liczby kuracjuszy przybywających do uzdrawiska;
- wzrost atrakcyjności lecznictwa uzdrowskiego;
- wzrost zatrudnienia w zmodernizowanej infrastrukturze uzdrowskiej.

Produkt projektu: zmodernizowany obiekt sanatoryjny wraz z poprawioną bazą leczniczo-zabiegową.

Rezultat projektu: wzrost liczby kuracjuszy o 20%, wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach - 4 osoby.

Rysunek 22. Obecny wygląd Sanatorium Hutnik i wizualizacje jego przyszłej rozbudowy (poza niniejszym projektem)

Źródło: <http://www.uzdrawiskoszczawnica.pl/pl/>

5.3.7 Modernizacja i rozbudowa sanatorium uzdrowskiego Papiernik w Szczawnicy

Wnioskodawca: Uzdrawisko Szczawnica S.A.

Wartość projektu: 10 000 000,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 8 000 000,00 PLN

Lokalizacja: strefa A Uzdrawiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu będzie modernizacja obejmująca remont i przebudowę oraz rozbudowę Sanatorium Uzdrawiskowego Papiernik, w celu zapewnienia najwyższej jakości świadczonych usług w zakresie lecznictwa uzdrowskiego i rehabilitacji uzdrowskiej.

Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie wykonanie następujących prac:

- roboty budowlane;
- roboty montażowe;
- zakup wyposażenia i urządzeń lecznictwa uzdrowskiego;
- zakup aparatury leczniczej.

W ramach planowanego do realizacji projektu wykonane zostaną następujące działania:

- wybór wykonawców robót budowlanych;
- wybór dostawców wyposażenia, urządzeń i automatyki;
- przeprowadzenie odbiorów prac budowlanych i odbiorów technicznych.

Cele projektu to między innymi:

- poprawa jakości i dostępności infrastruktury lecznictwa uzdrowskiego;

- zwiększenie liczby kuracjuszy przybywających do uzdrawiska;
- wzrost atrakcyjności lecznictwa uzdrawiskowego;
- wzrost zatrudnienia w zmodernizowanej infrastrukturze uzdrawiskowej.

Produkt projektu: zmodernizowany obiekt sanatoryjny wraz z poprawioną bazą leczniczo-zabiegową.

Rezultat projektu: wzrost liczby kuracjuszy o 20%, wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach - 8 osób.

Rysunek 23. Obecny wygląd Sanatorium Papiernik oraz baza zabiegowa w placówce

Źródło: <http://www.uzdrawiskoszczawnica.pl>

5.3.8 Rewitalizacja Górnego Parku Zdrojowego w Szczawnicy wraz z elementami małej architektury

Wnioskodawca: Fundacja Andrzeja Mańkowskiego

Wartość projektu: 8 000 000,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 8 000 000,00 PLN

Lokalizacja: strefa A Uzdrawiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu będzie odremontowanie istniejących obiektów znajdujących się na terenie parku oraz budowa nowych elementów, takich jak m.in. ścieżki zdrowia, ścieżki edukacyjne, place zabaw, elementy wodne, jak również wszelkiego rodzaju nasadzenia.

W ramach projektu zostaną odremontowane ciągi piesze i pozostałe nawierzchnie na terenie parku, jak i w jego otulinie, co dodatkowo poprawi wizerunek całego miasta, jako kurortu uzdrawiskowego. W wyniku przeprowadzonej rewitalizacji Park Górny stanie się atrakcyjnym miejscem na mapie uzdrawiska zarówno dla kuracjuszy, jak i turystów.

Park Górny jest jednym z dwóch parków znajdujących się w Szczawnicy. Usytuowany w uzdrawiskowej części miasta przy głównym placu – Placu Dietla - będącym jednym z najbardziej charakterystycznych punktów uzdrawiska. Rewitalizacja uzdrawiskowego Parku Górnego pozwoli również na poprawę stanu drzewostanu modrzewiowego wytwarzającego na terenie parku specyficzne warunki klimatyczne, które będą wykorzystywane jak element lecznictwa uzdrawiskowego, szczególnie w odniesieniu do schorzeń układu oddechowego.

Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie wykonanie następujących prac:

- roboty ziemno-budowlane;
- wykonanie nasadzeń (krzewy, rośliny);
- wykonanie elementów wodnych;
- wykonanie placów zabaw;
- wykonanie małej architektury (ławki, altany, mostki, ogrodzenia, kosze itp.);
- rewitalizacja drzewostanu modrzewiowego, jako elementu wykorzystywanego w lecznictwie uzdrawiskowym.

W ramach planowanego do realizacji projektu wykonane zostaną następujące działania:

- przygotowanie dokumentacji technicznej (koncepcja architektoniczna, kosztorys);
- uzyskanie wszystkich wymaganych prawem pozwoleń;
- wybór wykonawców robót budowlanych;
- wybór dostawców roślinności, elementów placu zabaw, ścieżek zdrowia i małej architektury;
- przeprowadzenie odbiorów prac budowlanych i odbiorów technicznych.

Rysunek 24. Wymagająca pilnej rewitalizacji przestrzeń Parku Górnego

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Park_G%C3%B3rny_w_Szczawnicy

Cele projektu to między innymi:

- poprawa jakości i dostępności ogólnodostępnej infrastruktury uzdrowskiej poprzez zrewitalizowanie istniejącej przestrzeni parkowej;
- poszerzenie oferty lecznictwa uzdrowskiego o wykorzystanie naturalnych właściwości drzewostanu modrzewiowego parku;
- zwiększenie liczby kuracjuszy przybywających do uzdrowska;
- wzrost atrakcyjności lecznictwa uzdrowskiego w wyniku wykorzystania specyficznych walorów uzdrowskich miejscowości (klimat);
- wzrost zatrudnienia w zmodernizowanej ogólnodostępnej infrastrukturze uzdrowskiej.

Produkt projektu: Zrewitalizowany obszar uzdrowska o powierzchni: 10,0 ha.

Rezultat projektu: Liczba kuracjuszy korzystających z oferty górnego parku uzdrowskiego: 15 000 rocznie oraz wzrost ruchu turystycznego o 10% (w skali całego Uzdrawiska).

5.3.9 Kompleksowa modernizacja i rozbudowa Sanatorium Uzdrawiskowego Inhalatorium wraz z budową basenu rehabilitacyjnego na bazie mineralnych wód leczniczych w Szczawnicy

Wnioskodawca: Uzdrawisko Szczawnica S.A.

Wartość projektu: 10 000 000,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 8 000 000,00 PLN

Lokalizacja: strefa A Uzdrawiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu będzie kompleksowa modernizacja obejmująca remont części zabiegowej i uzdrowskiej sanatorium Inhalatorium oraz jego rozbudowa o ogólnodostępny basen rehabilitacyjno-leczniczy w oparciu o wykorzystanie posiadanych wód leczniczych, w celu zapewnienia najwyższej jakości świadczonych usług w zakresie lecznictwa uzdrowskiego w tym zakresie oferty zabiegowej.

Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie wykonanie następujących prac:

- roboty budowlane;
- roboty montażowe;
- wykonanie basenu;
- doprowadzenie rurociągu wody leczniczej do basenu;
- modernizacja części zabiegowych i leczniczych;
- zakup wyposażenia i urządzeń lecznictwa uzdrowskiego;
- zakup aparatury leczniczej i zabiegowej;
- zakup wyposażenia.

W ramach planowanego do realizacji projektu wykonane zostaną następujące działania:

- wybór wykonawców robót budowlanych;
- wybór dostawców wyposażenia, urządzeń i automatyki;
- przeprowadzenie odbiorów prac budowlanych i odbiorów technicznych.

Cele projektu to między innymi:

- poprawa jakości i dostępności infrastruktury lecznictwa uzdrowskiego;

- poszerzenie oferty lecznictwa uzdrowiskowego o baseny mineralne;
- zwiększenie liczby kuracjuszy przybywających do uzdrowiska;
- wzrost atrakcyjności lecznictwa uzdrowiskowego;
- wzrost zatrudnienia w zmodernizowanej infrastrukturze uzdrowiskowej.

Rysunek 25. Zakład Przyrodolecznicy Inhalatorium

Źródło: <http://www.uzdrawiskoszczawnica.pl/>

Produkt projektu: zmodernizowany obiekt sanatoryjny wraz z poprawioną bazą leczniczo-zabiegową.

Rezultat projektu: wzrost liczby kuracjuszy o 20%, wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach - 2 osoby.

5.3.10 Rewitalizacja Sanatorium Uzdrawiskowego Budowlani w Szczawnicy z rozszerzeniem przedmiotu działalności o rehabilitację

Wnioskodawca: Sanatorium Uzdrawiskowe Budowlani Szczawnica M. Gonciarz, W. Gonciarz Jeziorek spółka jawna

Wartość projektu: 4 870 800,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 3 960 000 PLN

Lokalizacja: strefa A Uzdrawiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest rewitalizacja pawilonu zabiegowego Sanatorium Uzdrawiskowego Budowlani w Szczawnicy obejmująca modernizację i rozszerzenie bazy zabiegowej

Działania zaplanowane w ramach projektu:

1. Budowa strefy leczenia kriogenicznego wraz z oprzyrządowaniem.
2. Budowa jaskini solnej z częścią relaksacyjną i wypoczynkową.
3. Wymiana zużytych urządzeń zabiegowych i zakup nowych urządzeń i zestawów terapeutycznych m.in. MedyJet i Shock Wave.
4. Modernizacja systemu uzdatniania wody w basenie i stosowanej do zabiegów, poprzez wyeliminowanie chlorowania i wprowadzenie ozonowania.
5. Budowa tarasu wypoczynkowego niezadaszonego stanowiącego przedłużenie zadaszonych strefy wypoczynkowej przy basenie w pawilonie zabiegowym.
6. Przebudowa tarasu wypoczynkowo-widokowego nad pawilonem zabiegowym poprzez zagospodarowanie strefy wypoczynku w połączeniu z instalacjami roślinnymi oraz wykonie przeszklonego zadaszania i ścian zewnętrznych. Budowa windy dla niepełnosprawnych z tarasu widokowego na poziom basenu i hydroterapii.
7. Przebudowa i modernizacja ścieżki zdrowia z montażem przyrządów do ćwiczeń i miejsc odpoczynku, z systemem monitorowania. Budowa strefy wypoczynkowej i punktu widokowego w szczytowej części.
8. Przebudowa boiska do rekreacji.
9. Budowa siłowni z wyposażeniem i strefą wypoczynku, z systemem multimedialnym nagłośnienia i video.
10. Budowa siłowni zewnętrznej ze strefą wypoczynku.

11. Dostosowanie pawilonu zabiegowego dla potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo. Przegląd obiektu pod kątem spełnienia wymogów i dostosowania do aktualnie obowiązujących przepisów. Przygotowanie i wdrożenie opracowania.

12. Wdrożenie punktu informacji turystycznej opartego na multimedialnych zestawach samoobsługowych z możliwością składania rezerwacji, zakupu ofert dostępnych na terenie uzdrawiska.

Cele projektu to między innymi:

- rozszerzenie oferty uzdrawiskowej S.U. Budowlani transparentnie z ofertą całego Uzdrawiska.
- podniesienie jakości i komplementarności usług sanatoryjnych S.U. Budowlani rozszerzonych o kompleksowe zabiegi rehabilitacyjne.
- wzmocnienie marki i wizerunku S.U. Budowlani wkomponowanej w markę Uzdrawiska Szczawnica.

Efektom realizacji projektu będzie między innymi:

- wzrost liczby kuracjuszy korzystających z uzdrawiska;
- wzrost świadomości prozdrowotnej;
- rozwój nowych technologii zabiegowych;
- podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług uzdrawiskowych i rehabilitacyjnych;
- wzrost atrakcyjności Szczawnicy dla kuracjuszy i turystów;
- poprawa konkurencyjności Sanatorium Budowlani.

Produkt projektu: zmodernizowany obiekt sanatoryjny wraz z poprawioną bazą leczniczo-zabiegową.

Rezultat projektu: wzrost liczby kuracjuszy o 20%, wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach – 3,5 etatu.

Rysunek 26. Sanatorium Budowlani

Źródło: www.spabudowlani.pl

5.3.11 Budowa Centrum Usług: Zdrowie, Rehabilitacja i Edukacja Zdrowotna pn.: *Pienińskie Centrum Medyczne w Szczawnicy*

Wnioskodawca: Sanatorium Uzdrawiskowe Budowlani Szczawnica M. Gonciarz, W. Gonciarz Jeziorek spółka jawna

Wartość projektu: 8 424 485,25 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 6 849 175,00 PLN

Lokalizacja: strefa C Uzdrawiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest Budowa Centrum Usług Zdrowotnych w Szczawnicy. W ramach projektu zaplanowana jest budowa i wyposażenie obiektu z wykorzystaniem OZE.

W budynku zaprojektowano: chirurgię jednego dnia, recepcję, aptekę z zapleczem socjalno-magazynowym, gabinety lekarskie, centrum rehabilitacyjne oraz dyżurkę stacji pogotowia. W otoczeniu planowany jest parking.

Przewidywany zakres świadczonych usług przez placówkę obejmował będzie: badania laboratoryjne (podstawowe i biochemiczne [mocz, OB., morfologia, glukoza, rozmaz krwi, cholesterol itp.]), konsultacje lekarskie w ramach kontraktu NFZ oraz prywatne - również specjalistów (przewidywani specjaliści: kardiolog, onkolog, laryngolog, endokrynolog, chirurg ogólny, neurolog, stomatolog i inni), zabiegi rehabilitacyjne (zabiegi laserowe, zabiegi z użyciem

prądów, światłolecznictwo, ultradźwięki, pole magnetyczne). W centrum rehabilitacji i innych gabinetach prowadzone mogą być praktyki i zajęcia z zakresu edukacji zdrowotnej i medycznej.

Placówka – prowadzona przez Sanatorium Uzdrawiskowe Budowlani będzie z jednej strony uzupełnieniem oferty medyczno-zabiegowej dla wszystkich kuracjuszy przebywających w uzdrawisku, z drugiej – służyć będzie wszystkim mieszkańcom Szczawnicy. Brak tego typu placówki jest bardzo odczuwalny dla pacjentów i kuracjuszy przebywających na leczeniu sanatoryjnym w całym uzdrawisku. Są to często osoby starsze z licznymi schorzeniami i nie zawsze kadra medyczna danego obiektu uzdrawiskowego dysponuje pełną możliwością diagnostyki i pomocy medycznej. Powstanie Centrum ma także ogromne znaczenie w kontekście bardzo dużego ruchu turystycznego na terenie Szczawnicy – w sytuacji, w której brakuje obecnie dobrego zabezpieczenia medycznego w mieście.

Aby placówka mogła prawidłowo funkcjonować niezbędne jest stworzenie nowych miejsc pracy. Ilość planowanych etatów przedstawia się następująco:

- lekarz POZ - max 2,5 etatu - kontrakty;
- pielęgniarka POZ - 2 etaty + 2 umowy-zlecenia;
- położna POZ - 1 etat;
- AOS: ok. 8 etatów.
- rehabilitacja: 1 etat lekarski, 2-3 rehabilitantów.
- administracja: 1. Dyrektor/Prezes/Kierownik Centrum; 2,5 etatu do obsługi administracyjno-kadrowo-księgowej; 0,5 etatu do obsługi utrzymania czystości.

Zakres rzeczowy projektu:

- roboty budowlane.
- wyposażenie.
- parking.
- monitoring.
- specjalistyczne oprogramowanie do zarządzania ośrodkiem (w tym: innowacyjny ośrodek zarządzania oraz system komputerowy)
- dokumentacja projektowa.
- nadzór inwestorski.
- analiza finansowa projektu.

Cele projektu to między innymi:

- utworzenie nowoczesnego centrum medycznego, które pozwoli na podniesienie dostępności do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej zarówno dla mieszkańców jak turystów i kuracjuszy na terenie Uzdrawiska.
- dostarczenie wysokiej jakości usług mieszkańcom i Gościom Uzdrawiska.
- zaoferowanie Sanatoriom dostępu do konsultacji specjalistycznych wymaganych w ramach kontraktów.
- zaoferowanie Sanatoriom obsługi badań laboratoryjnych.

Efektom realizacji projektu będzie między innymi:

- zwiększenie dostępności do usług medycznych;
- ograniczenie konieczności „szukania” specjalistycznych konsultacji poza uzdrawiskiem;
- stworzenie nowych miejsc pracy związanych z obsługą centrum;
- wzrost świadomości prozdrowotnej poprzez edukację zdrowotną;
- podniesienie jakości świadczonych usług;
- poprawa dostępności świadczeń rehabilitacyjnych;
- wzrost atrakcyjności regionu dla turystów i mieszkańców.

Produkt projektu: nowy obiekt świadczący usługi medyczne.

Rezultat projektu: liczba osób korzystająca z oferty wybudowanego centrum: 15 tys. rocznie; nowe miejsca pracy – 14 etatów.

5.3.12 Przebudowa ujęcia i pompowni niskiego ciśnienia KL Palenica w Szczawnicy

Wnioskodawca: Polskie Koleje Linowe S.A.

Wartość projektu: 2 152 500,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 1 750 000,00 PLN

Lokalizacja: strefa C Uzdrawiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest przebudowa ujęcia wody i pompowni niskiego ciśnienia przy kolei linowej Palenica w Szczawnicy.

Istniejące ujęcie denne zlokalizowane jest w korycie potoku Grajcarek, co naraża je na częste zamulenie i w konsekwencji ograniczenie jego wydajności.

Planuje się budowę nowego ujęcia typu bocznego z zastosowaniem jazu powłokowego. Jest to nowatorskie rozwiązanie stosowane w krajach Europy, jednak w Polsce jeszcze rzadko spotykane. Dzięki zastosowaniu takiego rozwiązania piętrzenie wody będzie odbywało się tylko w okresie śnieżenia, w pozostałych okresach jaz powłokowy będzie opróżniany z wody i nie będzie miał wpływu na przepływ wody w korycie potoku.

Działania planowane w projekcie:

- budowa jazu powłokowego, szerokość 19 m, wysokość piętrzenia 0,5 m;
- budowa ujęcia bocznego wraz z pompownią niskiego ciśnienia, podającą na filtr automatyczny, $q=3 \times 60$ l/s, $H=70$ m H_2O ;
- montaż rurociągu niskiego ciśnienia, w skład którego wchodzić będą dwie rury PEHD równoległe, $\phi=315$ mm, długości ok. 300 mb;
- montaż filtra automatycznego DN 300, PN 10;
- montaż pomy wysokiego ciśnienia $Q=3 \times 185$ m³/godz. $H=460$ m H_2O , $P=3 \times 315$ kW.

PKL S.A. posiada pozwolenie wodno-prawne na pobór wody z ujęcia w ilości 800 m³/godz. Wydajność istniejących zestawów pompowych wynosi 360 m³/godz. natomiast ujęcie pozwala pobrać tylko 270 m³/godz. Po przebudowie, planowane jest zwiększenie wydajności ujęcia do 540 m³/godz.

Celem projektu jest znacząca poprawa funkcjonowania stacji narciarskiej Palenica m.in. poprzez skrócenie czasu naśnieżania (w konsekwencji wcześniejsze rozpoczęcie sezonu narciarskiego), lepsze naśnieżenie (w konsekwencji wydłużenie sezonu), a poprzez to poprawa atrakcyjności Szczawnicy jako rozpoznawalnego ośrodka narciarskiego.

W dłuższej perspektywie oznacza to zwiększanie liczby osób korzystających z oferty stacji. Z kolei dla PKL oznacza to poprawę ekonomiki śnieżenia – zmniejszenie zużycia energii i oszczędności finansowe wynikające z oszczędności energii oraz wydłużenia sezonu narciarskiego.

Produkt projektu: nowa infrastruktura służąca poprawie oferty turystycznej na terenie Uzdrawiska.

Rezultat projektu: wydłużenie sezonu narciarskiego, wzrost atrakcyjności stacji, poprawa wyników ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Rysunek 27. Zagospodarowanie narciarskie stoku Palenica w Szczawnicy

Źródło: <http://www.pkl.pl/palenica>

5.3.13 Budowa restauracji na szczycie Palenicy

Wnioskodawca: Polskie Koleje Linowe S.A.

Wartość projektu: 2 767 500,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 2 250 000,00 PLN

Lokalizacja: strefa C Uzdrawiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest budowa nowego budynku restauracyjnego na szczycie Palenicy z wykorzystaniem istniejących fundamentów budynku sanitariatów wraz z zagospodarowaniem terenu.

Planowane działania związane są z budową drewnianego, stylizowanego, dwukondygnacyjnego budynku restauracyjnego. Prace obejmą także wykonanie instalacji wewnętrznych: wod-kan, co, cwu, wentylacji grawitacyjno-mechanicznej, instalacji elektrycznej, telefonicznej i odgromowej. Planowane jest także wyposażenie obiektu w niezbędny sprzęt zgodnie z jego planowana funkcją.

Nowy obiekt posadowiony zostanie na istniejącym budynku sanitariatów.

Powierzchnia zabudowy wyniesie ok. 328 m², powierzchnia użytkowa ok. 688 m². Kubatura naziemna 3 367,4 m³.

PKL S.A. posiada prawomocną decyzję BA.6740.1.76.2013.AŁ pozwolenia na budowę nr 164/13 z dnia 14.03.2013 r.

Celem projektu jest poprawa jakości i dostępności usług gastronomicznych dla osób odwiedzających Palenicę – narciarzy, rowerzystów i turystów, a w konsekwencji wzrost atrakcyjności oferty turystycznej w Szczawnicy.

Produkt projektu: rozbudowany obiekt o funkcjach gastronomicznych na terenie Uzdrawiska.

Rezultat projektu: liczba osób korzystających z nowego obiektu gastronomicznego - 135 tys. rocznie, utworzenie nowych miejsc pracy – 10 etatów.

Rysunek 28. Elewacja północno-wschodnia i południowo-zachodnia projektowanego obiektu gastronomicznego przy górnej stacji kolei na Palenicę

Źródło: Dokumentacja budowlana, Autorska Pracownia Architektoniczna Zenona Remi

5.3.14 Budowa centrum rekreacyjno-zdrowotnego na terenie uzdrawiska Szczawnica

Wnioskodawca: F.H. Konkret BiS Małgorzata Drózdź Hotel Smile

Wartość projektu: 3 690 000,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 3 000 000,00 PLN

Lokalizacja: strefa C Uzdrawiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu będzie budowa centrum rekreacyjno-zdrowotnego na terenie miasta uzdrawiskowego Szczawnica.

W projekcie zaplanowano następujące działania:

- przystosowanie działki o powierzchni 15 arów do możliwości budowy centrum rekreacyjno-zdrowotnego;
- budowa infrastruktury centrum rekreacyjno-zdrowotnego z podziałem na:
  - specjalistyczne gabinety alergologiczne z bazą zabiegową,
  - specjalistyczne gabinety podologiczne z bazą zabiegową,
  - tężnię solną,
  - saunarium,
  - siłownię,
  - halę do squasha;
- wyposażenie oraz zaopatrzenie centrum rekreacyjno-zdrowotnego w specjalistyczne urządzenia, aparaturę.

Celem projektu jest poprawa infrastruktury uzdrowskiej oraz turystycznej Szczawnicy poprzez stworzenia Centrum rekreacyjno-zdrowotnego. Działalność Centrum wzbogaci ofertę uzdrowską o specjalistyczne gabinety alergologiczny i podologiczny wraz z bazą zabiegową poprzez stworzenie ogólnodostępnego miejsca sprzyjającego regeneracji oraz rehabilitacji na terenie Szczawnicy. Celem jest także – poprzez pełne dostosowanie Centrum do wymagań i potrzeb osób niepełnosprawnych – stworzenie miejsca przyjaznego osobom z szeregiem różnych dysfunkcji.

Projekt da także możliwość zachęcenia gości odwiedzających Szczawnicę do aktywnego wypoczynku (siłownia, hala do squasha).

Odrębnym celem jest stworzenie nowych miejsc pracy na terenie Szczawnicy.

Rezultatem projektu będzie między innymi podniesienie atrakcyjności Szczawnicy poprzez wprowadzenie nowych, ogólnodostępnych usług rehabilitacyjno-rekreacyjnych, a w konsekwencji rozwój turystyki uzdrowskiej miasta. Poprawi się jakość i dostępność usług rekreacyjno-zdrowotnych oferowanych na terenie Szczawnicy. Poprawią się także warunki pobytu oraz komfortu gości przebywających na terenie Szczawnicy, a także stan zdrowia osób korzystających z centrum rekreacyjno-zdrowotnego. Znacząco zwiększa się także możliwości aktywnego spędzenia wolnego czasu podczas pobytu.

Produkt projektu: wybudowany nowy obiekt rehabilitacyjno-rekreacyjny na terenie Uzdrawiska.

Rezultat projektu: liczba osób korzystających z nowego obiektu rehabilitacyjno-rekreacyjny (ok. 5 tys./rocznie), utworzenie nowych miejsc pracy – 10 etatów.

5.3.15 Uruchomienie całorocznego ośrodka narciarskiego „Pod Rapą” w Szczawnicy

Wnioskodawca: Michalczewski Sp. z o.o.

Wartość projektu: 9 505 440,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 5 216 400,00 PLN

Lokalizacja: strefa C Uzdrawiska

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest budowa kolei linowej dla ośrodka narciarskiego „Pod Rapą”.

Działania w projekcie dotyczą zakupu infrastruktury stoku narciarskiego oraz montażu infrastruktury stoku narciarskiego.

Wśród kosztów kwalifikowanych znalazły się wydatki związane m.in. z:

- wykonaniem wylewek pod podpory;
- zakupem i montażem kolei linowej;
- zakupem i montażem obiektów do obsługi kolei;
- zakupem systemów bramkowych wraz z oprogramowaniem;
- wykonanie instalacji wodnej i zakup armatek śnieżnych;
- wykonanie instalacji oświetlenia stoku;
- zakupem ratraka;
- zakupem siatek ochronnych i ochraniaczy;

- zakupem 2 kas do sprzedaży kart;
- zakupem i montaż nagłośnienia stoku;
- zakupem agregatu prądotwórczego;
- zakupem budynku dla kasy narciarni;
- zakupem i montaż wyposażenia narciarni;
- zakupem wyciągu taśmowego.

Beneficjent dysponuje już m.in. działką, a także podstawowymi obiektami gastronomicznymi i zapleczem noclegowym w przyszłej lokalizacji wyciągu.

W najbliższym czasie doposażany będzie obiekt gastronomiczny i zaplecze noclegowe, a także rozbudowywany będzie budynek pompowni wraz z instalacją pompowni.

Beneficjent dysponuje także wszelkimi wymaganymi zgodami warunkującymi rozpoczęcie inwestycji.

Grupę docelową projektu stanowią mieszkańcy regionu oraz turyści odwiedzający region. Dzięki realizacji przedmiotowego projektu możliwy będzie tworzenie nowych miejsc pracy – mieszkańcy subregionu podhalańskiego uzyskają zatrudnienie.

Projekt przyczynia się bezpośrednio do realizacji celów szczegółowych RPOWM 2014-2020 poprzez realizację inwestycji, która wykorzystuje i wpływa na rozwój lokalnych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych. Realizowana budowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w postaci całorocznego ośrodka narciarskiego „Pod Rapą” przeznaczona jest na potrzeby związane z obsługą ruchu turystycznego.

W wyniku realizacji projektu niezbędne będzie zatrudnienie ok. 11 etatów, w tym m.in. pracownicy kolei, obsługa ratraka, kucharze, pomoc kuchenna, barman, osoby sprzątające, obsługa kas, obsługa narciarni, personel szkółki narciarskiej, dozorca, pracownicy GOPR, kierownik stacji, serwisanci.

Produkt projektu: nowa infrastruktura służąca poprawie oferty turystycznej na terenie Uzdrawiska.

Rezultat projektu: liczba osób korzystających z nowej oferty turystycznej (ok. 240 tys./rocznie), utworzenie nowych miejsc pracy – 11 etatów.

5.3.16 Budowa centrum rehabilitacji uzdrawiskowej z elementami SPA

Wnioskodawca: Magdalena Frańczuk (osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą)

Wartość projektu: 6 150 000,00 PLN

Wartość kosztów kwalifikowanych: 5 000 000,00 PLN

Lokalizacja: strefa A Uzdrawiska

Opis projektu: Inwestycja polega na budowie nowego centrum rehabilitacji uzdrawiskowej, zlokalizowanego przy ul. Głównej, pomiędzy willą „Marta”, a domem towarowym z restauracją „Halka” (działka ewid. nr 1225/3 z obrębu 1 Miasta i Gminy Szczawnica). Zgodnie z zatwierdzonym projektem budowlanym i pozwoleniem na budowę, budynek będzie miał kubaturę 2 960 m³ oraz powierzchnię użytkową 766,75 m².

Centrum będzie kontynuowało tradycje zakładu wodoleczniczego dr Kołaczekowskiego. W powstałej placówce planuje się uruchomić kompleksowe usługi z zakresu SPA oraz rehabilitacji, w tym z wykorzystaniem lokalnych wód leczniczych (masaże, kąpiele). Świadczone będą ponadto usługi lecznicze w zakresie zwalczania chorób cywilizacyjnych, m.in. depresji i otyłości.

W ramach projektu planuje się budowę obiektu oraz zakup niezbędnego wyposażenia do zabiegów rehabilitacyjnych i leczniczych w tym m.in. wanien jacuzzi i do kąpieli w wodzie leczniczej, urządzeń do masażu itd.

Budowa centrum pozwoli wzmocnić funkcję uzdrawiskową Miasta poprzez rozbudowę zaplecza usługowego. Oznacza to możliwość świadczenia usług większej liczbie turystów i kuracjuszy.

Produkt projektu: nowy obiekt świadczący usługi medyczne.

Rezultat projektu: liczba osób korzystająca z oferty wybudowanego centrum: 1,5 tys. rocznie; nowe miejsca pracy – 12 etatów.

5.4 Lista dodatkowych projektów i przedsięwzięć kluczowych z punktu widzenia kompleksowego rozwoju Szczawnicy

5.4.1 Zadania w ramach celu strategicznego 1. *Nowoczesna i dostosowana do współczesnych wyzwań oferta uzdrowiskowa Szczawnicy*

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Czas realizacji zadania	Oczekiwane rezultaty	Koszt zadania	Podmiot odpowiedzialny	Realizowane cele operacyjne
1.	Coroczny konkurs na zagospodarowanie posesji i otoczenia obiektów turystycznych oraz konkursów na świąteczną iluminację obiektów	corocznie	Systematycznie podnoszona jakość przestrzeni publicznych oraz otoczenia obiektów prywatnych, a w konsekwencji budowa wizerunku Szczawnicy jako miasta estetycznego i uporządkowanego	25 tys./rok	Gmina Szczawnica	C.1.4.
2.	Wdrożenie systemu szkoleń dla kadry uzdrowiskowej (zarówno personelu medyczno-rehabilitacyjnego, jak również pozostałej kadry hotelowo-sanatoryjnej)	od 2016	Podnoszenie kwalifikacji personelu medycznego i hotelowego w celu budowania przewag konkurencyjnych Szczawnicy w stosunku do innych uzdrowisk i miejscowości turystycznych	100 tys.	Samorząd gospodarczy wraz z gestorami bazy sanatoryjno-hotelowej	C.1.5. C.1.2.
3.	Modernizacja i rozbudowa Zakładu Przyrodoleczniczego	2016-2018	Przywrócenie do użytkowania podstawowej infrastruktury uzdrowiskowej będącej niezbędnym elementem funkcjonowania uzdrowiska	54 mln	Uzdrowisko Szczawnica S.A.	C.1.1.
4.	Rozbudowa Sanatorium Solar SPA	2016-2018	Rozbudowany obiekt sanatoryjny. w którym powstanie ok. 100 nowych miejsc sanatoryjno-noclegowych z rozbudowaną bazą zabiegową	10 mln	Inwestor prywatny	C.1.2. C.2.3.
5.	Stworzenie i organizacja cyklicznego wydarzenia pod nazwą „Kongres zdrowia”	począwszy od roku 2017 (cyklicznie raz w roku)	Stworzenie i wypromowanie wydarzenia kongresowego z zakresu leczenia uzdrowiskowego i turystyki zdrowotnej, które przyczyni się do popularyzacji Szczawnicy w skali kraju i poza granicami	70 tys./rok	Gmina Szczawnica wraz z Uzdrowiskiem Szczawnica S.A.	C.1.5.
6.	Powołanie funduszu rewitalizacyjnego, którego celem będzie ochrona zabytkowej zabudowy Szczawnicy oraz poprawa estetyki uzdrowiska	2017	Zwiększenie liczby zabytkowych obiektów w ścisłym centrum miasta, które będą mogły zostać odnowione poprawiając tym samym porządek architektoniczny historycznej części Szczawnicy i przyczynia się do budowy specyficznego klimatu uzdrowiskowego	500 tys. (jako wkład Gminy)	Gmina Szczawnica wspólnie z właścicielami zabytkowych budynków	C.1.4.

7.	Budowa publicznych toalet w centrum uzdrawiska oraz w strefie turystycznej (promenada nad Grajcarkiem)	2017	Utrzymanie porządku na terenie Szczawnicy	500 tys.	Gmina Szczawnica	C.1.4.
8.	Utworzenie uzdrawiskowego laboratorium badawczo – rozwojowego	2017	Podniesienie jakości i atrakcyjności oferty uzdrawiskowej dzięki opracowywaniu i wdrażania nowych innowacyjnych usług, produktów i procedur uzdrawiskowych	3 mln	Uzdrawisko Szczawnica S.A. we współpracy z sektorem B+R	C.1.5.
9.	Opracowanie i wprowadzenie zasad ochrony wartości kulturowych i architektonicznych w strefie A Uzdrawiska i obszarze ścisłego centrum	2017	Wypracowanie rozwiązań porządkujących drobny handel w ścisłym centrum oraz porządkowanie systemów oznakowania (w tym reklam) w ścisłym centrum uzdrawiska	200 tys.	Gmina Szczawnica	C.1.4. C.3.1.
10.	Remont zabytkowego kompleksu sanatoryjnego Świerki – Alma	2017-2019	Przywrócenie obiektu o dużym znaczeniu historycznym i charakterystycznej architekturze uzdrawiskowej do funkcjonowania wraz z przywróceniem mu dawnych funkcji sanatorium oraz rozszerzenie o nowe funkcje	20 mln.	Uzdrawisko Szczawnica S.A.	C.1.2. C.1.4. C.2.3.
11.	Modernizacja Sanatorium Inhalatorium	2017-2019	Rewitalizacja historycznego obiektu o dużym znaczeniu dla tożsamości Uzdrawiska wraz ze stworzeniem możliwości oferowania ponadstandardowych usług uzdrawiskowych	15 mln	Uzdrawisko Szczawnica S.A.	C.1.1.
12.	Budowa „rozproszonego pasażu handlowego” na odcinku od Parku Dolnego do skrzyżowania z ul. Zdrojową wraz z uporządkowaniem zasad prowadzenia handlu w ścisłym centrum uzdrawiska i obszarach o wysokich walorach turystycznych (promenada nad Grajcarkiem)	2018	Przygotowane małe punkty handlowe zaprojektowane i wykonane w zgodzie z lokalnymi tradycjami architektonicznymi rozmieszczone w uzgodnionych punktach ścisłego centrum i strefy turystycznej wraz z eliminacją przypadkowego handlu	2,5 mln	Gmina Szczawnica wspólnie z przyszłymi najemcami	C.1.4.
13.	Wykonanie kompleksowych badań geologicznych w celu ustalenia mapy wód mineralnych i geotermalnych na obszarze Szczawnicy	2018-2019	Pozyskanie wiedzy o dalszych możliwościach pozyskiwania wód mineralnych i ew. obecności wód termalnych na obszarze Szczawnicy	100 tys.	Gmina Szczawnica wraz uczelnią wyższą	C.1.3. C.1.5.
14.	Przebudowa i modernizacja sanatorium Hutnik	2018-2019	Poprawa jakości oferowanych usług uzdrawiskowych w ramach publicznego systemu lecznictwa uzdrawiskowego wraz z przystosowaniem obiektu do świadczenia wysokiej jakości komercyjnych usług w zakresie lecznictwa uzdrawiskowego	50 mln	Uzdrawisko Szczawnica S.A.	C.1.1. C.2.3.
15.	Przebudowa i modernizacja sanatorium Papiernik	2018-2019	Podniesienie standardu obiektu w zakresie oferowanych usług uzdrawiskowych w ramach publicznego systemu lecznictwa uzdrawiskowego	25 mln	Uzdrawisko Szczawnica S.A.	C.1.1. C.2.3.

16.	Rewitalizacja ujęć wody mineralnej na terenie Szczawnicy wraz z budową źródłanej trasy spacerowej (zagospodarowanie architektoniczne)	2018-2019	Zagospodarowanie architektoniczne samowypływów wody mineralnej w na terenie Szczawnicy wraz z połączeniem ich trasa spacerową (oznakowanie, mała architektura, publikacja przewodnika)	400 tys.	Gmina Szczawnica	C.1.3. C.1.5.
17.	Opracowanie kompleksowej dokumentacji technicznej rewitalizacji przestrzeni publicznych przy dolnej stacji kolejki na Palenicę oraz przygotowanie oferty inwestycyjnej dla realizacji zadania w PPP	2019-2020	Przygotowanie techniczne projektu wraz z podjęciem starań o pozyskanie inwestora	500 tys.	Gmina Szczawnica	C.1.4.
18.	Rewitalizacja obszaru pomiędzy historyczną częścią Uzdrowiska, a promenadą nad Grajcarkiem wraz z rozwiązaniem problemów społecznych występujących na tym obszarze	2019-2020	Uporządkowanie centralnej części miasta pomiędzy dwoma zrewitalizowanymi obszarami (historyczną częścią uzdrowską, a strefą turystyczną) wraz z przywróceniem temu terenowi pożądanym funkcji	6 mln	Gmina Szczawnica	C.1.4.
19.	Rewitalizacja Górnego Parku Zdrojowego (ciągi piesze, elementy małej architektury, zieleń, urządzenia uzdrowskowe) wraz z połączeniem Parku Górnego i Dolnego estetycznym ciągiem pieszym	2020	Poszerzenie obszaru uzdrowska z uporządkowanymi obszarami zielonymi służącymi funkcjom uzdrowskowym i podnoszącymi konkurencyjność Szczawnicy w oczach turystów i kuracjuszy	2,5 mln	Gmina Szczawnica wraz z Uzdrowskiem Szczawnica S.A.	C.1.3. C.1.4.
20.	Budowa parkingu przy ul. Głównej wraz z poszerzeniem ulicy Głównej o dodatkową przestrzeń publiczną Parking pod kolejką)	2020-2021	Uporządkowanie przestrzenne centralnej części miasta oraz nadanie mu pożądanym funkcji	16 mln	Gmina Szczawnica i inwestor prywatny (w ramach PPP)	C.1.4.
21.	Budowa tzw. schodów hiszpańskich od ul. Głównej w kierunku dolnej stacji kolei	2020-2021	Uporządkowanie przestrzenne centralnej części miasta oraz nadanie mu pożądanym funkcji	4 mln	Gmina Szczawnica i inwestor prywatny (w ramach PPP)	C.1.4.
22.	Zagospodarowanie terenu pod „Hiszpańskimi schodami”	2021-2022	Uporządkowanie przestrzenne centralnej części miasta oraz nadanie mu pożądanym funkcji	4 mln	Gmina Szczawnica i inwestor prywatny (w ramach PPP)	C.1.4.
23.	Przedłużenie promenady Nad Grajcarkiem w kierunku Szczawnicy Wyżnej	2022-2023	Poprawa estetyki przestrzeni publicznej pomiędzy obszarem zagospodarowanym a Szczawnicą Wyżną wraz z poprawą atrakcyjności turystycznej tego obszaru	6 mln	Gmina Szczawnica	C.1.4. C.2.1.

5.4.2 Zadania w ramach celu strategicznego 2. *Rozwijanie sektora turystyczno-rekreacyjnego w oparciu o unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe*

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Czas realizacji zadania	Oczekiwane rezultaty	Koszt zadania	Podmiot odpowiedzialny	Realizowane cele operacyjne
1.	Opracowanie profesjonalnej strategii promocji oferty turystyczno-uzdrowskiej Szczawnicy	2016	Opracowanie dokument przedstawiający długookresową koncepcję celów i zadań związanych zarówno z wykreowaniem zintegrowanego produktu turystyczno-uzdrowskiego, jak i zdefiniowaniem docelowych grup odbiorców oraz kanałów informacyjnych docierania do nich z ofertą Szczawnicy	30 tys.	Gmina Szczawnica wraz z samorządem gospodarczym	C.2.4.
2.	Prowadzenie stałego monitoringu potrzeb i oczekiwań turystów i kuracjuszy, wraz z upowszechnieniem wyników badań zainteresowanym gestorom bazy turystycznej	2016 i w kolejnych latach	Wdrożenie stałego (4 x do roku) systemu badań opinii turystów i kuracjuszy wraz z opracowaniem wyników i udostępnieniem ich zainteresowanym podmiotom z terenu Szczawnicy	10 tys./rok	Gmina Szczawnica wraz z samorządem gospodarczym	C.2.3. C.2.4.
3.	Cykliczna organizacja „Mistrzostwami Karpat – polsko-słowacki ultramaratonu biegowego”	od 2016 co roku w kwietniu	Promocja Szczawnicy w ogólnopolskich mediach oraz wśród biegaczy amatorów z kraju i zagranicy, a także promocja walorów turystyczno-krajobrazowych oraz promocja aktywnego trybu życia	50 tys./rok	Gmina Szczawnica + sponsorzy	C.2.5. C.2.1.
4.	Cykliczna organizacja „Szczawnickiego Triathlon” (zawodów biegowo-rowerowo-kajakowych)	od 2016 co roku we wrześniu	Promocja Szczawnicy w ogólnopolskich mediach oraz wśród biegaczy amatorów z kraju i zagranicy, a także promocja walorów turystyczno-krajobrazowych oraz promocja aktywnego trybu życia	50 tys./rok	Gmina Szczawnica + sponsorzy	C.2.5. C.2.1.
5.	Cykliczna organizacja eliminacji mistrzostw polski amatorów w slalomie gigancie na Palenicy I	od 2016 co roku w styczniu	Promocja Szczawnicy w ogólnopolskich mediach oraz wśród biegaczy amatorów z kraju i zagranicy, a także promocja walorów turystyczno-krajobrazowych oraz promocja aktywnego trybu życia	50 tys./rok	Gmina Szczawnica + sponsorzy	C.2.5. C.2.1.
6.	Wyznaczenie i sezonowe utrzymanie trasy skiturowej granią Małych Pienin i pasma Radziejowej	2016 i w kolejnych latach	Tworzenie nowej, atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej nieuciążliwej dla środowiska i stanowiącej alternatywę dla narciarstwa zjazdowego wymagającego rozbudowy infrastruktury związanej z wyciągami	15 tys./rok	Gmina Szczawnica	C.2.1.

7.	Wyznaczenie i utrzymanie trasy narciarstwa biegowego Malinów – Szczawnica Wyżna	2016 i w kolejnych latach	Tworzenie nowej, atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej nieuciążliwej dla środowiska i stanowiącej alternatywę dla narciarstwa zjazdowego	15 tys./rok	Gmina Szczawnica	C.2.1.
8.	Wdrożenie nowoczesnych narzędzi promocji wraz ze spójnym oznakowaniem atrakcji i oferty turystyczno-uzdrowskiej (aplikacja internetowa wraz z kodami QR)	2016-2017	Przygotowanie aplikacji na urządzenia mobilne promującej Szczawnicę i jej ofertę turystyczną, uzdrowską, gastronomiczną, noclegową i kulturalną, wraz z oznakowaniem najważniejszych atrakcji kodami QR.	60 tys.	Gmina Szczawnica wraz z samorządem gospodarczym	C.2.4.
9.	Budowa ścieżek biegowo-rowerowych w Jaworkach w ramach Centrum Aktywnego Wypoczynku	2016-2018	Budowa zestandaryzowanego w skali Małopolski produktu turystyczno-rekreacyjnego	1,2 mln	Gmina Szczawnica w partnerstwie z Fundacją Sądecką	C.2.1.
10.	„Pienińskie wrota” - zagospodarowanie brzegów Dunajca na odcinku w rejonie przystani flisackiej wraz z budową infrastruktury służącej rekreacji wodnej i uporządkowaniem handlu	2017	Uporządkowanie małej architektury oraz handlu w rejonie przystani flisackiej wraz z wykorzystaniem brzegów rzeki do budowy nowego produktu turystyczno-rekreacyjnego	2 mln	Gmina Szczawnica wraz z RZGW	C.2.2. C.2.4.
11.	Kategoryzacja miejsc noclegowych na terenie Szczawnicy oraz stworzenie wspólnego dla całej gminy serwisu informacyjno-rezerwacyjnego dotyczącego noclegów, gastronomii i oferty turystyczno-rekreacyjnej	2017	Podnoszenie jakości świadczonych usług na terenie Szczawnicy w połączeniu z poprawą informacji dla turystów o dostępnej ofercie (wraz z ułatwieniem rezerwacji noclegów), a także systematyczne eliminowanie szarej strefy z działalności hotelarskiej	80 tys.	Gmina Szczawnica	C.2.3. C.2.4.
12.	Utworzenie transgranicznego klastra turystyczno-uzdrowskiego	2017	Utworzenie platformy współpracy transgranicznej w celu wspólnej realizacji projektów z zakresu rozwoju usług lecznictwa i transgranicznej turystyki uzdrowskiej w powiązaniu z ekoturystyką, turystyką aktywną i kulturową	1 mln.	Uzdrowsko Szczawnica S.A. wraz z parterami biznesowymi	C.2.6. C.2.4. C.2.1.
13.	Budowa lodowiska miejskiego przy dolnej stacji kolei linowej na Palenice wraz z „rolkowiskiem” w sezonie letnim	2017	Poszerzenie oferty rekreacyjnej Szczawnicy, zarówno zimowej, jak i letniej	2 mln.	Gmina Szczawnica	C.2.2.
14.	Utworzenie geoparku PIENINY na obszarze Gminy Szczawnica	2017-2018	Uruchomienie Centrum Informacyjnego GeoParku PIENINY, wytyczenie i opisanie 4 ścieżek dydaktycznych oraz rozmieszczenie 34 tablic informacyjnych i 3 map panoramicznych na 25 szlaku geologicznym.	750 tys.	Gmina Szczawnica w partnerstwie z AGH i Pienińskim Parkiem Narodowym	C.2.1.
15.	Remont, modernizacja i przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury około uzdrowskiej „Malinowa” Park Górny	2017-2018	Odbudowa infrastruktury pozwalającej na świadczenie usług około uzdrowskich (usługi gastronomiczne, rekreacyjne i kulturalne)	20 mln.	Uzdrowsko Szczawnica S.A.	C.2.3. C.1.4.

16.	Uzdrowiska pogranicza polsko-słowackiego jako rozpoznawalny w skali Europy obszary realizacji turystyki zdrowotnej – etap I – budowa pętli rowerowej łączącej miejscowości uzdrowskie Doliny Popradu	2017-2018	Budowa pętli rowerowej dł. 241,14 km łączącej uzdrowskie miejscowości pogranicza polsko-słowackiego. Całość oznakowana w jednolity sposób oraz wyposażona w powtarzalne elementy małej architektury, parkingi i systemy informacji turystycznej. Pętla połączy Bardejovskie Kupele, Bardejov, Krynica-Zdrój, Muszynę, Legnawę, Sulin, Żegiestów, Piwniczną-Zdrój, Rytro, Szczawnicę, Czerwony Klasztor, Starą Lubovnię, Lubovnianskie Kupele	11,5 mln	Partnerski projekt Związku Międzygminnego „Perły Doliny Popradu”, Regionalnej Organizacji Turystycznej „ŠARIŠ” – BARDEJOV, Reg. Stowarz. Miast i Gmin Stara Lubovňa oraz Gminy Szczawnica	C.2.6. C.2.1.
17.	Odbudowa, przebudowa i rozbudowa zabytkowych Willi Litwinka - Warszawianka	2017-2019	Przywrócenie zabytkowego obiektu i nadanie mu nowych funkcji turystycznych i poza turystycznych oraz zwiększenie liczby miejsc noclegowych na terenie Szczawnicy o podwyższonym standardzie	18 mln	Thermaleo S.A.	C.2.3. C.1.4. C.3.1.
18.	Odbudowa i rozbudowa zabytkowej Wilii Amalia	2017-2019	Odbudowa obiektu zabytkowego z przeznaczeniem na ekskluzywny pensjonat o kameralnym charakterze oraz zwiększenie liczby miejsc noclegowych na terenie Szczawnicy o podwyższonym standardzie	10 mln	Thermaleo Sp. z o.o.	C.2.3. C.1.4. C.3.1.
19.	Instalacja w czterech lokalizacjach informacyjno-promocyjnych paneli dotykowych (informacja o miejscach noclegowych, gastronomii, atrakcjach turystycznych i ofercie kulturalnej Szczawnicy)	2018	Poprawa informacji o miejscach noclegowych, gastronomii i atrakcjach turystycznych	200 tys.	Gmina Szczawnica + partnerzy gospodarczy	C.2.4.
20.	Budowa Eko-Parku w rejonie północnego masywu Palenicy (zielona ścieżka zdrowia z elementami edukacyjnymi)	2018-2019	Ochrona dziedzictwa przyrodniczego Pienin wraz z budowa atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej	200 tys.	Gmina Szczawnica w partnerstwie z Pienińskim Parkiem Narodowym i AGH	C.2.1.
21.	Odbudowa zabytkowego kompleksu hotelowego Reduta - Limba	2018-2020	Odbudowa obiektu zabytkowego z przeznaczeniem na obiekt hotelowy o wysokim standardzie oraz zwiększenie liczby miejsc noclegowych na terenie Szczawnicy o dobrym standardzie i dostępnych dla przeciętnego turysty	25 mln	Thermaleo Sp. z o.o.	C.2.3. C.1.4. C.3.1.
22.	Remont i modernizacja pensjonatu Palma	2018-2020	Odbudowa obiektu o charakterystycznej tradycyjnej architekturze Szczawnickiej z przeznaczeniem na kameralny pensjonat oraz zwiększenie liczby miejsc noclegowych	15 mln	Thermaleo Sp. z o.o.	C.2.3. C.1.4. C.3.1.
23.	Budowa pętli pieszo rowerowej wokół Pienin wraz z budową kładki pieszo rowerowej w rejonie tzw.	2018-2020	Stworzenie nowej oferty turystyczno-rekreacyjnej całego obszaru Pienin oraz	45 mln	Partnerski projekt gmin Szczawnica,	C.2.6.

	Piasków		przeniesienie części ruchu turystycznego poza najbardziej cenny przyrodniczo obszar chroniony. Dodatkowym rezultatem będzie zacieśnienie współpracy parterów w celu ochrony cennych przyrodniczo obszarów i budowania wspólnej transgranicznej oferty turystyczno-rekreacyjnej.		Krościenko n. D, Leśnica, PPN i PIENAP	C.2.1.
24.	Rozbudowa dróg lokalnych prowadzących do atrakcji turystycznych	2018-2023	Poprawa dostępności do atrakcji turystycznych Szczawnicy oraz otwarcie nowych terenów pod zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne	8 mln	Gmina Szczawnica	C.2.2. C.2.4.
25.	Zagospodarowanie turyst.-rekreacyjne wraz z elem. edukacji przyrodniczej Cypla na końcu przełomu Dunajca wraz z wykorzystaniem starorzecza (kładki piesze, drewniane trapy na terenie wyspy, porządkowanie roślinności, tablice i instalacje przestrzenne informujące o florze i faunie Pienin)	2019	Ochrona dziedzictwa przyrodniczego Pienin wraz z wykorzystaniem wyspy Cypel jako naturalnego parku edukacyjnego	600 tys.	Gmina Szczawnica w partnerstwie z Pienińskim Parkiem Narodowym	C.2.1. C.2.2. C.2.4.
26.	Iluminacja i wyeksponowanie Góry Kotońka	2019	Wykorzystanie Góry Kotońka jako charakterystycznego elementu stanowiącego naturalny „witacz” przy wjeździe do Szczawnicy	50 tys.	Gmina Szczawnica + sponsorzy	C.2.1. C.2.2. C.2.4.
27.	Budowa kolei linowej relacji Zawodzie-Szafranówka „Palenica II”	2019	Poszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej i poprawa konkurencyjności Szczawnicy oraz tworzenie nowych miejsc pracy przy inwestycji i wokół niej	20 mln	Polskie Koleje Linowe S.A.	C.2.2. C.2.1.
28.	Budowa skate parku w Szczawnicy	2019	Poszerzenie letniej oferty rekreacyjnej Szczawnicy	2 mln.	Gmina Szczawnica	C.2.2.
29.	Opracowanie koncepcji turystyczno-rekreacyjnego zagospodarowania terenów po dawnych Szklarniach na Szlachtowej wraz z uzbrojeniem terenu	2019-2020	Przygotowanie atrakcyjnego terenu pod inwestycje turystyczno-rekreacyjne w celu pozyskania inwestora strategicznego, który zagospodaruje teren zgodnie z jego planowaną funkcją	2 mln.	Gmina Szczawnica	C.2.2.
30.	Uporządkowanie i zagospodarowanie brzegów potoku Grajcarek (trawniki, mała architektura, toalety) jako naturalnego miejsca plażowania dla turystów i kuracjuszy	2019-2020	Stworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej zachęcającej do wypoczynku i rekreacji nad brzegami potoku	3 mln	Gmina Szczawnica	C.2.2.
31.	Remont, modernizacja i przebudowa Pałacu z Galerią	2019-2021	Rewitalizacja zabytkowego obiektu o charakterystycznej tradycyjnej architekturze Szczawnickiej z przeznaczeniem na hotel	20 mln	Thermaleo Sp. z o.o.	C.2.3. C.1.4. C.3.1.
32.	Budowa Rezydencji Hotelowej „Połoniny Park”	2019-2022	Stworzenie nowej na rynku szczawnickim oferty hotelowej w postaci apartamentów	80 mln	Thermaleo Sp. z o.o.	C.2.3. C.1.4.

			wakacyjnych			C.3.1.
33.	Budowa ściany wspinaczkowej w Szczawnicy wraz z zewnętrzną siłownią	2019-2021	Poszerzenie letniej oferty rekreacyjnej Szczawnicy	1 mln.	Gmina Szczawnica	C.2.2.
34.	Opracowanie koncepcji turystyczno-rekreacyjnego zagospodarowania terenów na oraz uzbrojenie terenu na Słonecznym Stoku w Szlachtowej wraz z uzbrojeniem terenu	2020	Przygotowanie atrakcyjnego terenu pod inwestycje turystyczno-rekreacyjne w celu pozyskania inwestora strategicznego, który zagospodaruje teren zgodnie z jego planowaną funkcją	2 mln.	Gmina Szczawnica	C.2.2. C.2.3.
35.	Budowa kolei linowej relacji ul. Pienińska-Szafranówka, wraz z trasą narciarską wraz z systemem naśnieżania	2020	Poszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej i poprawa konkurencyjności Szczawnicy oraz tworzenie nowych miejsc pracy przy inwestycji i wokół niej	30 mln	Polskie Koleje Linowe S.A.	C.2.2. C.2.1.
36.	Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Malinowie	2020-2022	Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Malinowie na terenie TSAG	20 mln	Gmina Szczawnica wraz z inwestorem prywatnym (projekt PPP)	C.2.2. C.2.1.
37.	Budowa ścieżki rowerowej od ul. Św. Krzyża do ul. Bereśnik (lub połączenia z centrum Uzdrawiska)	2021	Poszerzenie letniej oferty rekreacyjnej Szczawnicy	3 mln.	Gmina Szczawnica	C.2.2.
38.	Przygotowanie stadionu narciarstwa biegowego Jaworki - Zaskalskie	2021-2022	Tworzenie nowej, atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej nieuciążliwej dla środowiska i stanowiącej alternatywę dla narciarstwa zjazdowego wymagającego rozbudowy infrastruktury związanej z wyciągami	3 mln	Gmina Szczawnica	C.2.2. C.2.1.
39.	Budowa zbiornika przeciwpowodziowego na potoku Grajcarek wraz z turystyczno-rekreacyjnym zagospodarowaniem terenu	2021-2023	Zmniejszenie zagrożenia powodziowego na potoku Grajcarek oraz pozyskanie nowych, atrakcyjnych terenów związanych z rekreacją wodną o pow. ok 10 ha.	10 mln	Gmina Szczawnica	C.2.2. C.2.1.
40.	Budowa kolei linowej relacji Malinów-góra Jarmuta, wraz z trasami narciarskimi	2021-2023	Poszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej i poprawa konkurencyjności Szczawnicy oraz tworzenie nowych miejsc pracy przy inwestycji i wokół niej	20 mln	Inwestor prywatny	C.2.2. C.2.1.
41.	Budowa pełnowymiarowego, 18-to dołkowego pola golfowego w Szlachtowej wraz z obiektami i urządzeniami związanymi z obsługą terenów sportowych (klub golfowy i budynki zaplecza)	2021-2023	Wprowadzenie nowego produktu rekreacyjnego do Szczawnicy, a tym samym poszerzenie oferty, poprawa konkurencyjności i tworzenie nowych miejsc pracy	5 mln	Inwestor prywatny	C.2.2. C.2.1.
42.	Poszerzenie sportowo-rekreat. oferty w rejonie boiska sportowego „Jarmuta” poprzez budowę obiektów, świadczących usługi sportu, rekreacji i wypoczynku, w tym usługi hotelarskie z obiektami i urządzeniami towarzyszącymi (hotel, budynek	2021-2023	Poszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej, hotelarskiej i konferencyjnej Szczawnicy, a tym samym poszerzenie oferty, poprawa konkurencyjności i tworzenie nowych miejsc pracy przy inwestycji i wokół niej	15 mln	Gmina Szczawnica i inwestor prywatny w formule PPP	C.2.2. C.2.3.

	wielofunkcyjny z salami konferencyjnymi i, hala sportowo-widowiskowa, basen)					
43.	Budowa kolei linowej relacji Parking Pod Homolami – Durbaszka wraz z trasą narciarską	2021-2023	Poszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej i poprawa konkurencyjności Szczawnicy oraz tworzenie nowych miejsc pracy przy inwestycji i wokół niej	15 mln	Inwestor prywatny	C.2.2. C.2.1.

5.4.3 Zadania w ramach celu strategicznego 3. *Dziedzictwo górali pienińskich oraz zróżnicowana oferta kulturalna wspierają funkcje turystyczno-uzdrowiskowe Szczawnicy*

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Czas realizacji zadania	Oczekiwane rezultaty	Koszt zadania	Podmiot odpowiedzialny	Realizowane cele operacyjne
1.	Organizacja imprez kulturalnych w ramach Pienińskiego lata	2016-2023	Tworzenie atrakcyjnej oferty rekreacyjnej oraz promowanie zwyczajów, tradycji i kultury górali pienińskich a także zwyczajów pasterskich	100 tys./rok	Gmina Szczawnica	C.3.2. C.3.1.
2.	Organizacja cyklicznych imprez kulturalnych o charakterze ponadregionalnym typu: „Kulturalne Lato” „Kulturalna Jesień” w Szczawnicy w posiadanej infrastrukturze kulturalnej.	2016-2023	Stworzenie nowego wysokiej jakości produktu kulturalnego przyciągającego do Szczawnicy miłośników i sympatyków prezentowanych form kultury. Stworzenie cyklu wysokiej jakości imprez kulturalnych w okresie lata i jesieni przyczyniających się do zwiększenia liczby turystów odwiedzających Szczawnicę i zwiększenia stopnia wykorzystania posiadanej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	2,5 mln	Thermaleo Sp. z o.o. Fundacja Andrzeja Mańkowskiego	C.3.2. C.3.1.
3.	Wypromowanie i cykliczna organizacja Międzynarodowego Lata Jazzowego w Szczawnicy	2017-2023	Stworzenie nowego wysokiej jakości produktu kulturalnego przyciągającego do Szczawnicy miłośników i sympatyków jazzu	50 tys./rok	Gmina Szczawnica oraz Stowarzyszenie Muzyczna Owczarnia	C.3.2.
4.	Jesienne warsztaty jazzowe – szczawnickie jam session	2017-2023	Stworzenie nowego wysokiej jakości produktu kulturalnego przyciągającego do Szczawnicy miłośników i sympatyków jazzu	50 tys./rok	Gmina Szczawnica oraz Stowarzyszenie Muzyczna Owczarnia	C.3.2.
5.	Historia i współczesność Rusinów Pienińskich - budowa skansenu w Jaworkach	2020	Budowanie lokalnej tożsamości kulturowej rdzennych mieszkańców Szczawnicy oraz stworzenie nowoczesnego produktu turystycznego ukazującego historię i kulturę materialną i duchową Rusinów Pienińskich, a także budowa alternatywnego produktu	3 mln	Stowarzyszenie na rzecz Promocji i Rozwoju Jaworek, Pienińsko-Beskidzkie Forum Turystyczne oraz Gmina	C.3.1.

			turystycznego dzięki któremu część turystów będzie kanalizowana na innym obszarze niż tereny chronione (Wąwóz Homole, PPN)		Szczawnica	
--	--	--	--	--	------------	--

5.4.4 Zadania w ramach celu strategicznego 4. *Ochrona zasobów naturalnych i przeciwdziałanie degradacji środowiska*

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Czas realizacji zadania	Oczekiwane rezultaty	Koszt zadania	Podmiot odpowiedzialny	Realizowane cele operacyjne
1.	Wprowadzenie nowej polityki parkingowej w mieście (wprowadzenie stref ograniczonego postoju, wprowadzenie odpłatności za postój w centrum uzdrowiska oraz w obszarze powstających parkingów)	2017	Uporządkowanie i częściowe ograniczenie ruchu samochodowego w ścisłym centrum Uzdrawiska poprzez kanalizowanie ruchu w określonych rejonach miasta	200 tys.	Gmina Szczawnica	C.4.1. C.1.4.
2.	Budowa alternatywnego głębinowego ujęcia wody dla Szczawnicy w Szlachtowej wraz z włączeniem do istniejącej sieci	2017-2018	Poprawa zaopatrzenia i jakości wody pitnej dla mieszkańców Szczawnicy.	5 mln	Gmina Szczawnica	C.4.2.
3.	Poprawa efektywności energetycznej posiadanych obiektów sanatoryjnych i hotelowych poprzez wykorzystanie innowacyjnych technologii ekologicznych.	2017-2023	Ograniczenie zużycia energii, w tym energii cieplnej i wody w wyniku wykorzystania zielonych technologii i osiągnięcie samowystarczalności energetycznej budynków a tym samym przyczynienie się do poprawy jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych do powietrza	80 mln	Thermaleo Sp. z o.o. Uzdrowisko S.A.	C.4.3.
4.	Budowa ścieżki rowerowej Szczawnica – Szlachtowa – Jaworki	2019-2020	Stworzenie alternatywnej – w stosunku do samochodów - możliwości komunikacji wewnątrz Szczawnicy (zarówno dla mieszkańców, jak i turystów)	3 mln	Gmina Szczawnica	C.4.1.
5.	Kompleksowy program redukcji niskiej emisji z budynków prywatnych wraz ze zwiększeniem wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	2019-2021	Zmniejszenie emisji dwutlenku węgla i zanieczyszczeń pyłowych z budynków prywatnych na terenie Uzdrawiska Szczawnica (kompleksowa termomodernizacja, zastosowanie automatyki pogodowej, wykorzystanie technologii OZE, instalacja mikrogeneracji na potrzeby własne – szczególnie w obiektach sanatoryjnych i hotelowych	25 mln	Właściciele budynków przy koordynacji przez Gminę Szczawnica	C.4.3.

6.	Gazyfikacja Szczawnicy (w ramach większego zadania <i>Gazyfikacja Szczawnicy i gmin ościennych z doprowadzeniem gazociągu od strony Słopnic o łącznej wartości ok. 50 mln</i>)	2019-2021	Poprawa jakości powietrza na terenie Uzdrawiska	20 mln.	Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o.	C.4.3. C.4.2.
7.	Organizacja zrównoważonego transportu miejsko-turystycznego	2020	Zorganizowanie publicznego transportu (w oparciu o ekologiczne środki transportu) który ograniczy samochodowy ruch turystyczny na cennych przyrodniczo obszarach Pienin	4 mln	Partnerski projekt gmin Szczawnica, Krościenko n. Dunajcem, Leśnica, a także PPN i PIENAP	C.4.1. C.2.4.
8.	Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej na obszarze Uzdrawiska	2019-2023	Dalsze porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i zmniejszanie presji na środowisko naturalne	20 mln	PPK, Gmina Szczawnica	C.4.3.

6. WSKAŹNIKI REALIZACJI PLANU ROZWOJU UZDROWISKA

Oczekiwane wskaźniki produktów, rezultatów i oddziaływania Planu definiować można dwojako. *Plan Rozwoju Uzdrowiska* ma charakter zintegrowany. Oznacza to ujęcie wielu wybranych projektów w całość, pozwalającą na ukierunkowanie działań gminy i innych podmiotów w zwalczaniu zjawisk uznanych za niekorzystne. Wskaźniki tak pojmowanego *Planu* przybierają postać zsumowanych wskaźników osiągnięć poszczególnych projektów. Biorąc pod uwagę sposób określania wskaźników w projektach przewidzianych do współfinansowania przez Unię Europejską, można byłoby odnieść się do trzech poziomów analizy: produktów, rezultatów i oddziaływań. Tak dokładne podejście (w szczególności w odniesieniu do wskaźników rezultatu i oddziaływania) byłoby możliwe, gdyby każdy ze zidentyfikowanych projektów został opisany z odpowiednią szczegółowością czyli był podparty studium wykonalności opracowanym z dokładnością wymaganą dla projektów skierowanych już do realizacji.

Drugie ujęcie wskaźników *Planu Rozwoju Uzdrowiska* abstrahuje od informacji jednostkowych o projektach i bazuje na zagregowanych danych statystycznych. Ujęcie to także jest poprawne metodologicznie, jednakże pozostaje obarczone potencjalnym błędem, wynikającym z braku precyzyjnego monitoringu zjawisk na obszarze Uzdrowiska. Dla obszarów tych – ustalonych w niniejszym dokumencie – nie było w przeszłości możliwości gromadzenia wydzielonych danych statystycznych. Stąd powstaje trudność określenia aktualnego stanu bazowego w odniesieniu do obszarów wskazanych w niniejszym dokumencie. Innym ograniczeniem metodologicznym opisywanego ujęcia jest konieczność uwzględnienia w *Planie* konkretnych zadań. Oznacza to w praktyce, że brak przygotowanych projektów lub brak pozyskania oczekiwanego finansowania i tak może uniemożliwić realizację teoretycznych wskaźników *Planu*.

Biorąc pod uwagę stopień szczegółowości wniosków opracowanych przez potencjalnych beneficjentów *Planu*, a zwłaszcza – sposób opisanie produktów i rezultatów każdego z projektów, za jedynie możliwą, na obecnym etapie przygotowania *Planu Rozwoju Uzdrowiska*, przyjęto metodę następującą:

- produkty *Planu* – to zagregowane wielkości produktów przypisanych do poszczególnych zadań opisanych w rozdziale 5.3 *Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć (tj. planowanych do sfinansowania w ramach poddziałania 6.3.2. RPO WM)*;
- rezultaty *Planu* – to suma najczęściej stosowanych rezultatów poszczególnych projektów, ujętych w zadaniach opisanych w rozdziale 5.3 *Lista planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć (tj. planowanych do sfinansowania w ramach poddziałania 6.3.2. RPO WM)*;
- oddziaływania *Planu* – to ewaluacja ekspercka zmian, które winny nastąpić w wyniku realizacji projektów ujętych w niniejszym *Planie* (lista podstawowa i lista dodatkowa).

Tabela 16. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Uzdrawiska

	Miernik wskaźnika	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	RAZEM
Główne produkty (w odniesieniu do listy zadań podstawowych)										
Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów uzdrawiska	ha			13,27						13,27
Liczba nowych obiektów świadczących usługi medyczne i rehabilitacyjne	szt.			3	1	1				5
Liczba zmodernizowanych obiektów sanatoryjnych, w których poprawie uległa baza leczniczo-zabiegowa	szt.		1	5						6
Liczba nowych urzędzeń uzdrawiskowych	szt.			1						1
Liczba nowej infrastruktury służącej poprawie oferty turystycznej na terenie Uzdrawiska	szt.	1	1							2
Liczba rozbudowanych obiektów o funkcjach gastronomicznych na terenie Uzdrawiska	szt.			1						1
Główne rezultaty (w całym okresie realizacji Planu w odniesieniu do listy zadań podstawowych)										
Wzrost liczby kuracjuszy i turystów odwiedzających Uzdrawisko	procent	Zakłada się 15% wzrost na koniec okresu realizacji Planu w stosunku do roku bazowego								
Liczba nowych miejsc pracy	osoby	94,5								
Liczba osób korzystająca z oferty nowych obiektów świadczących usługi medyczne i rehabilitacyjne	osoby	41,5 tys./rocznie								
Główne oddziaływania (w całym okresie realizacji Planu)										
Wzrost dostępnych miejsc pracy na obszarze Uzdrawiska oraz w jego bezpośrednim otoczeniu	procent	15% (w skali roku 2023)								
Wzrost dochodów gminy	procent	3 procent w skali każdego roku								

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy kart projektu oraz pozostałych dokumentów strategicznych Miasta i Gminy Szczawnica

7. PLAN FINANSOWY PLANU ROZWOJU UZDROWISKA

W podstawowym *Planie finansowym* ujęto wyłącznie te zadania, które zgłoszono na listę zadań podstawowych. Pozostałe zadania opisane w rozdziale 5.4. *Lista dodatkowych projektów i przedsięwzięć kluczowych z punktu widzenia kompleksowego rozwoju Szczawnicy* przedstawiono jedynie w sposób zagregowany w dodatkowej tabeli.

Tabela 17. Zadania służące realizacji celów PRU z listy zadań podstawowych

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji	Oczekiwane rezultaty	Koszt całkowity	w tym:		Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu
					środki publiczne	środki prywatne	
1	Rewitalizacja przestrzeni publicznych uzdrowskiego centrum Szczawnicy	01.2017 – 12.2018	Zrewitalizowany obszar uzdrowiska o powierzchni: 3,27 ha. Wzrost ruchu turystycznego o 10% (w skali całego Uzdrowiska), stworzone 2 miejsca pracy.	8 000 000,00	6 000 000,00	2 000 000,00	Miasto i Gmina Szczawnica
2	Budowa Tężni Solankowej, a także siłowni zewnętrznej, kwitnących ogrodów i parkingu w Uzdrowisku Szczawnica	01.2017 - 12.2018	Zmodernizowany obiekt sanatoryjny wraz z poprawioną bazą leczniczo-zabiegową. Wzrost liczby kuracjuszy o 15%, wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach - 2 osoby.	2 337 000,00	1 577 475,00	759 525,00	Sanatorium Uzdrowskie „Dzwonkówka” Spółdzielnia Pracy w Szczawnicy
3	Budowa i modernizacja bazy zabiegowej z reorganizacją gabinetów w istniejącej części w Sanatorium Uzdrowskim Solar w Szczawnicy etap II projektu.	09.2016-09.2017	Zmodernizowany obiekt sanatoryjny wraz z poprawioną bazą leczniczo-zabiegową. Wzrost liczby kuracjuszy o 20%, wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach - 10 osób.	10 000 000,00	5 400 000,00	4 600 000,00	Centrum Wczasowo-Lecznicze Solar Spa Sanatorium Uzdrowskie
4	Budowa Centralnej Przychodni Uzdrowskiej wraz z basenem leczniczym ZPL w Szczawnicy.	01.2017-12.2018	Wybudowany nowy obiekt świadczący usługi medyczne. Liczba osób korzystająca z oferty wybudowanego centrum: 10 tys. rocznie; nowe miejsca pracy – 8 etatów.	10 000 000,00	5 400 000,00	4 600 000,00	Uzdrowisko Szczawnica S.A.
5	Budowa Uzdrowskiego Centrum Zabiegowego ZPL w Szczawnicy	01.2017-12.2018	Wybudowany nowy obiekt świadczący usługi medyczne. Liczba osób korzystająca z oferty wybudowanego centrum: 10 tys.	10 000 000,00	5 400 000,00	4 600 000,00	Uzdrowisko Szczawnica S.A.

			rocznie; nowe miejsca pracy – 8 etatów.				
6	Modernizacja i rozbudowa sanatorium uzdrowskiego Hutnik w Szczawnicy	01.2017-12.2018	Zmodernizowany obiekt sanatoryjny wraz z poprawioną bazą leczniczo-zabiegową. Wzrost liczby kuracjuszy o 20%, wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach - 4 osoby.	10 000 000,00	5 400 000,00	4 600 000,00	Uzdrowsko Szczawnica S.A.
7	Modernizacja i rozbudowa sanatorium uzdrowskiego Papiernik w Szczawnicy	01.2017-12.2018	Zmodernizowany obiekt sanatoryjny wraz z poprawioną bazą leczniczo-zabiegową. Wzrost liczby kuracjuszy o 20%, wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach - 8 osób.	10 000 000,00	5 400 000,00	4 600 000,00	Uzdrowsko Szczawnica S.A.
8	Rewitalizacja Górnego Parku Zdrojowego w Szczawnicy wraz z elementami małej architektury.	01.2017-12.2018	Zrewitalizowany obszar uzdrawiska o powierzchni: 10,0 ha. Liczba kuracjuszy korzystających z oferty górnego parku uzdrawiskowego: 15 000 rocznie oraz wzrost ruchu turystycznego o 10% (w skali całego Uzdrawiska).	8 000 000,00	6 000 000,00	2 000 000,00	Fundacja Andrzeja Mańkowskiego
9	Kompleksowa modernizacja i rozbudowa sanatorium uzdrowskiego Inhalatorium wraz z budową basenu rehabilitacyjnego na bazie mineralnych wód leczniczych w Szczawnicy	10.2016-09.2018	Zmodernizowany obiekt sanatoryjny wraz z poprawioną bazą leczniczo-zabiegową. Wzrost liczby kuracjuszy o 20%, wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach - 2 osoby.	10 000 000,00	5 400 000,00	4 600 000,00	Uzdrowsko Szczawnica S.A.
10	Rewitalizacja Sanatorium Uzdrawiskowego Budowlani w Szczawnicy z rozszerzeniem przedmiotu działalności o rehabilitację	07.2016-04.2018	Zmodernizowany obiekt sanatoryjny wraz z poprawioną bazą leczniczo-zabiegową. Wzrost liczby kuracjuszy o 20%, wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach – 3,5 etatu.	4 870 800,00	2 673 000,00	2 197 800,00	Sanatorium Uzdrawiskowe Budowlani Szczawnica M. Gonciarz, W. Gonciarz Jeziorek spółka jawna
11	Budowa Centrum Usług: Zdrowie, Rehabilitacja i Edukacja Zdrowotna pn.: Pienińskie Centrum Medyczne w Szczawnicy	07.2016-04.2018	Wybudowany nowy obiekt świadczący usługi medyczne. Liczba osób korzystająca z oferty wybudowanego centrum: 15 tys. rocznie; nowe miejsca pracy – 14 etatów.	8 424 485,25	4 623 193,13	3 801 292,13	Sanatorium Uzdrawiskowe Budowlani Szczawnica M. Gonciarz, W. Gonciarz Jeziorek spółka jawna
12	Przebudowa ujęcia i pompowni niskiego ciśnienia KL Palenica w	09.2016-12.2016	Wybudowana nowa infrastruktura służąca poprawie oferty turystycznej	2 152 500,00	1 181 250,00	971 250,00	Polskie Koleje Linowe S.A.

	Szczawnicy		na terenie Uzdrawiska. Wydłużenie sezonu narciarskiego, wzrost atrakcyjności stacji, poprawa wyników ekonomicznych przedsiębiorstwa.				
13	Budowa restauracji na szczycie Palenicy	03.2017- 12.2018	Rozbudowany obiekt o funkcjach gastronomicznych na terenie Uzdrawiska. Liczba osób korzystających z nowego obiektu gastronomicznego - 135 tys. rocznie, utworzenie nowych miejsc pracy – 10 etatów.	2 767 500,00	1 518 750,00	1 248 750,00	Polskie Koleje Linowe S.A.
14	Budowa centrum rekreacyjno- zdrowotnego na terenie uzdrawiska Szczawnica	03.2017- 02.2020	Wybudowany nowy obiekt rehabilitacyjno-rekreacyjny na terenie Uzdrawiska. Liczba osób korzystających z nowego obiektu rehabilitacyjno- rekreacyjny (ok. 5 tys./rocznie), utworzenie nowych miejsc pracy – 10 etatów.	3 690 000,00	2 025 000,00	1 665 000,00	F.H. Konkret BiS Małgorzata Dróżdż Hotel Smile
15.	Uruchomienie całorocznego ośrodka narciarskiego „Pod Rapą” w Szczawnicy	01.2017- 12.2017	Nowa infrastruktura służąca poprawie oferty turystycznej na terenie Uzdrawiska. Liczba osób korzystających z nowej oferty turystycznej (ok. 40 tys./rocznie), utworzenie nowych miejsc pracy – 11 etatów.	9 505 440,00	5 216 400,00	4 289 040,00	Michalczewski Sp. z o.o.
16.	Budowa centrum rehabilitacji uzdrawiskowej z elementami SPA	07.2017- 06.2019	Wybudowany nowy obiekt świadczący usługi medyczne. Liczba osób korzystająca z oferty wybudowanego centrum: 1,5 tys. rocznie; nowe miejsca pracy – 12 etatów.	6 150 000,00	3 375 000,00	2 775 000,00	Magdalena Frańczuk (osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą)
Razem				113 897 725,25	66 590 068,13	47 307 657,13	

Ogólna szacunkowa wartość zgłoszonych projektów wynosi **113 897 725,25 PLN**. Wartość projektów zgłoszonych przez samorząd Szczawnicy: **8 000 000,00 PLN** (procent w stosunku do pozostałych zadań z listy podstawowej: **7,02%**). Wartość projektów zgłoszonych przez przedsiębiorców i organizacje pozarządowe: **105 897 725,25 PLN** (procent w stosunku do zadań samorządu z listy podstawowej: **92,98%**).

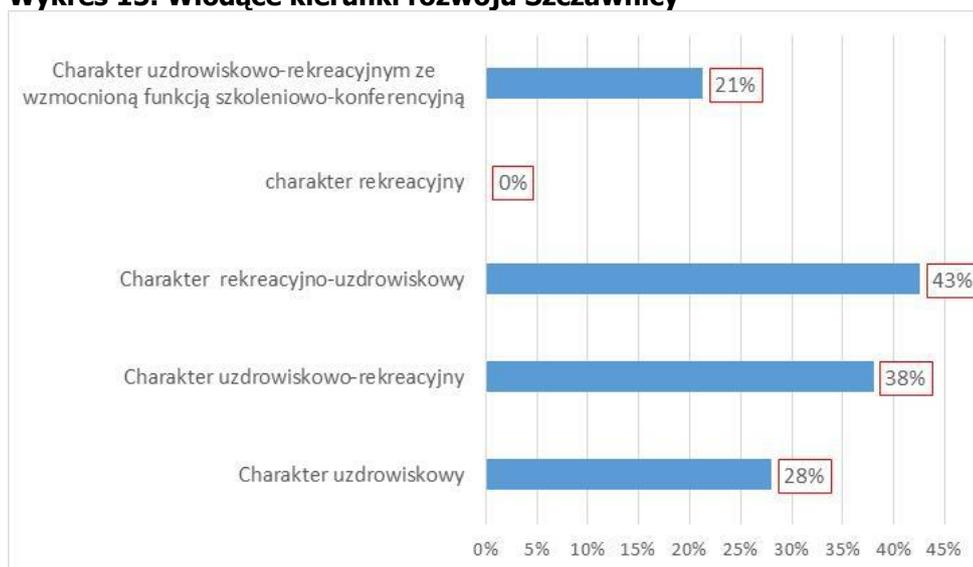
Tabela 18. Podsumowanie planu finansowego zadań komplementarnych służących realizacji celów PRU

Lp.	Cele strategiczne	Spodziewane koszty w okresie 2016 - 2023
1.	Nowoczesna i dostosowana do współczesnych wyzwań oferta uzdrawiskowa Szczawnicy	211 060 000,00
2.	Rozwijanie sektora turystyczno-rekreacyjnego w oparciu o unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe	423 190 000,00
3.	Dziedzictwo górali pienińskich oraz zróżnicowana oferta kulturalna wspierają funkcje turystyczno-uzdrawiskowe Szczawnicy	7 000 000,00
4.	Ochrona zasobów naturalnych i przeciwdziałanie degradacji środowiska	157 200 000,00
	Razem	798 450 000,00

8. ZAŁĄCZNIK NR 1. PODSUMOWANIE BADAŃ ANKIETOWYCH TOWARZYSZĄCYCH OPRACOWANIU PRU

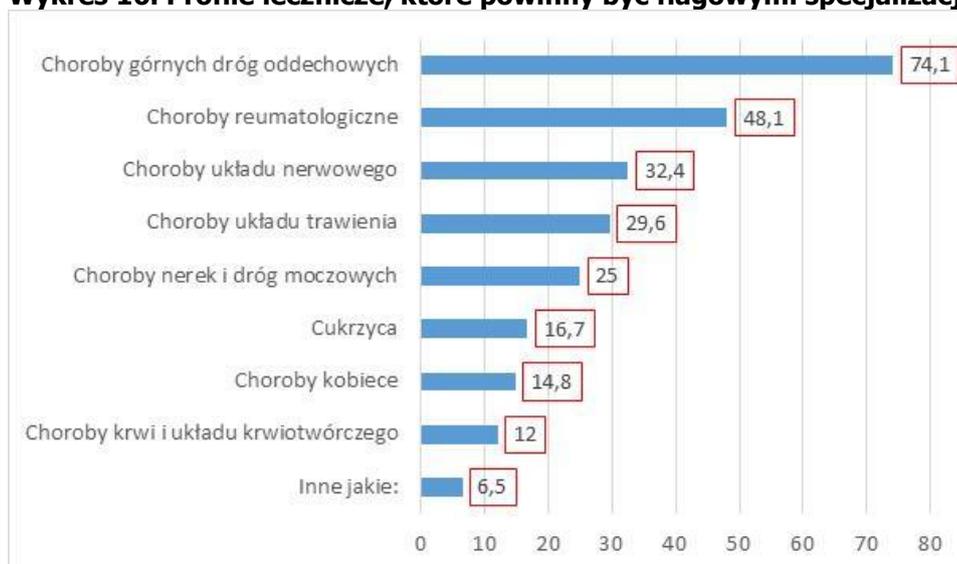
Poniżej zaprezentowano w syntetycznej formie wyniki badań ankietowych prowadzonych z wykorzystaniem metody CAWI (*Computer Assisted Web Interview*). Respondenci mieli możliwość uruchomienia i wypełnienia ankiety opublikowanej na stronie urzędu miejskiego. Do badań zastosowano sondaż diagnostyczny, umożliwiający ilościowe odzwierciedlenie zasadniczych poglądów respondentów dotyczących rozwoju uzdrawiska. W okresie prowadzenia badania (tj. od 12.02.2016 do 31.03.2016) ankietę wypełniło 120 osób, w większości przedsiębiorców prowadzących działalność związaną z funkcjami turystyczno-uzdrowiskowymi.

Wykres 15. Wiodące kierunki rozwoju Szczawnicy

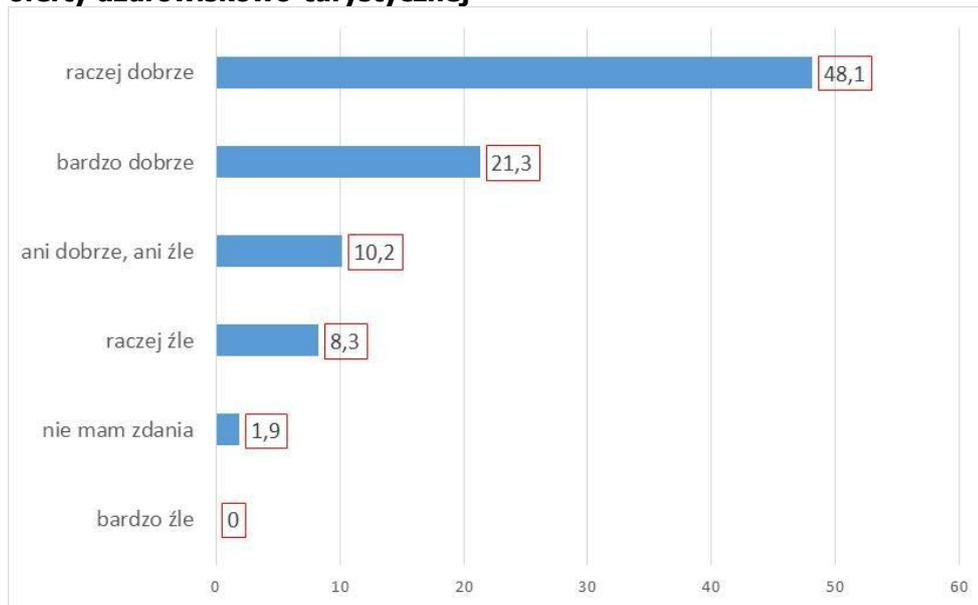

Źródło: Badania ankietowe metodą CAWI prowadzone w lutym i marcu 2016 na potrzeby opracowania PRU

Wykres 16. Profile lecznicze, które powinny być flagowymi specjalizacjami Szczawnicy

Źródło: Badania ankietowe metodą CAWI prowadzone w lutym i marcu 2016 na potrzeby opracowania PRU

Wykres 17. Ocena zmian zachodzących w ostatniej dekadzie w Szczawnicy pod kątem rozwoju oferty uzdrowiskowo-turystycznej

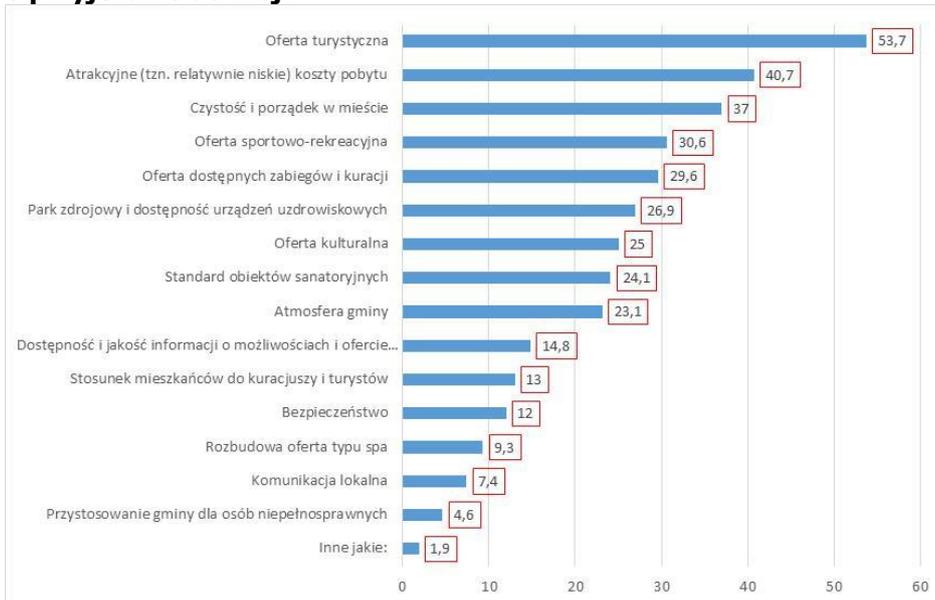
Źródło: Badania ankietowe metodą CAWI prowadzone w lutym i marcu 2016 na potrzeby opracowania PRU

Tabela 19. Czynniki hamujące rozwój Szczawnicy**Co wg respondentów hamuje rozwój Szczawnicy jako uzdrowiska?**

- brak współpracy Miasta i Uzdrawiska / brak współpracy największych podmiotów;
- brak współpracy branży turystycznej;
- korki, zły dojazd, rondo w Krościenku, brak parkingów w centrum („stada samochodów przy ul. Głównej”);
- pustostany w starej części Szczawnicy;
- brak infrastruktury zimowej / brak oferty spędzania wolnego czasu w sytuacji braku pogody (b. często wymieniane są: stacje narciarskie, aqua park, lodowisko);
- zanieczyszczone powietrze / palenie śmieci;
- blokowanie inwestycji przez właścicieli działek;
- mentalność ludzi;
- brak wizji;
- sezonowość.

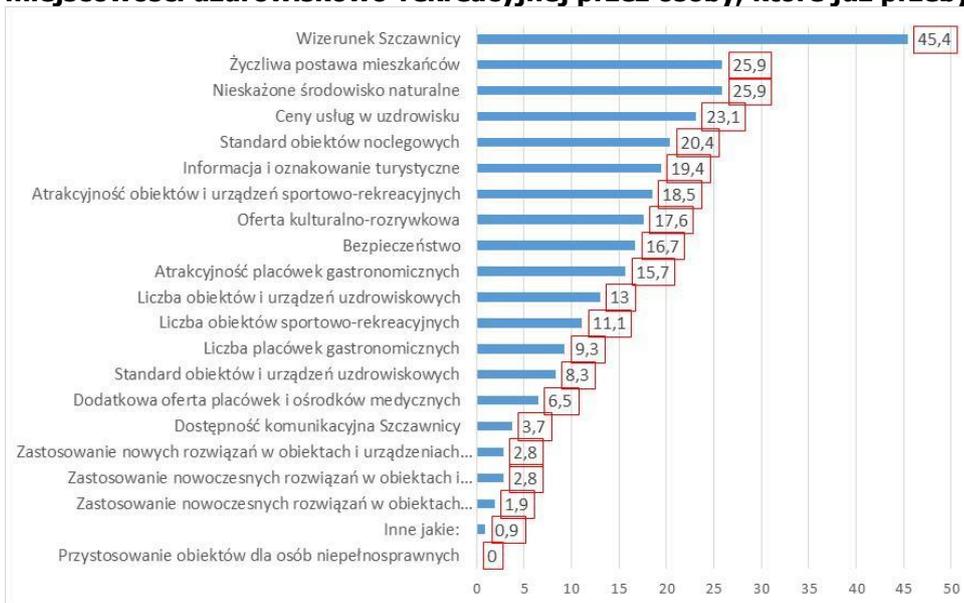
Źródło: Badania ankietowe metodą CAWI prowadzone w lutym i marcu 2016 na potrzeby opracowania PRU

Wykres 18. Które elementy szeroko pojętej publicznej infrastruktury około uzdrowskiej mają największy wpływ na postrzeganie wizerunku Szczawnicy przez osoby, które podejmują decyzję o przyjeździe do niej?

Źródło: Badania ankietowe metodą CAWI prowadzone w lutym i marcu 2016 na potrzeby opracowania PRU

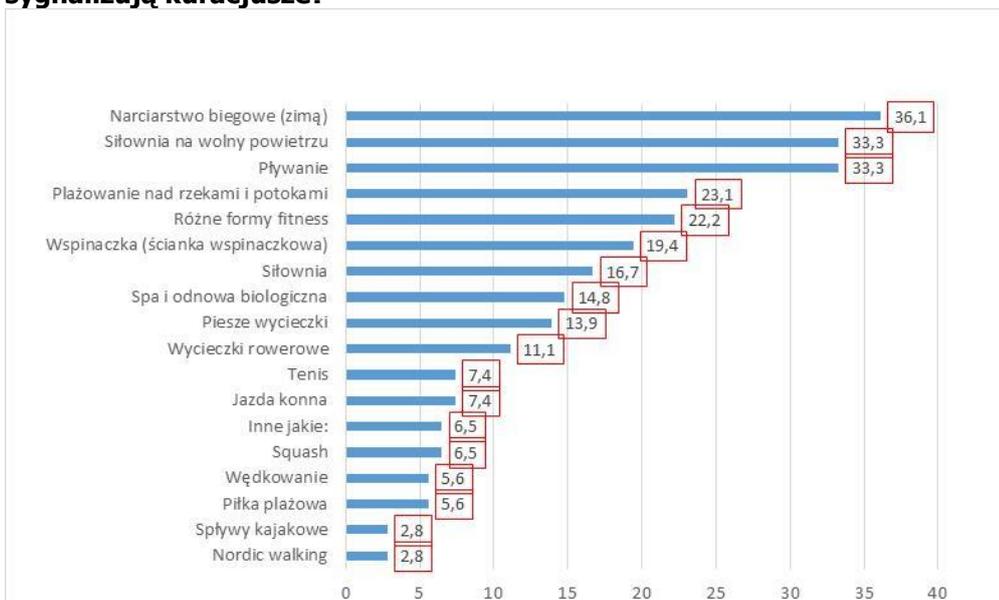
Wykres 19. Co w największym stopniu wpływa na pozytywną ocenę oferty Szczawnicy jako miejscowości uzdrowsko-rekreacyjnej przez osoby, które już przebywają w Szczawnicy?

Źródło: Badania ankietowe metodą CAWI prowadzone w lutym i marcu 2016 na potrzeby opracowania PRU

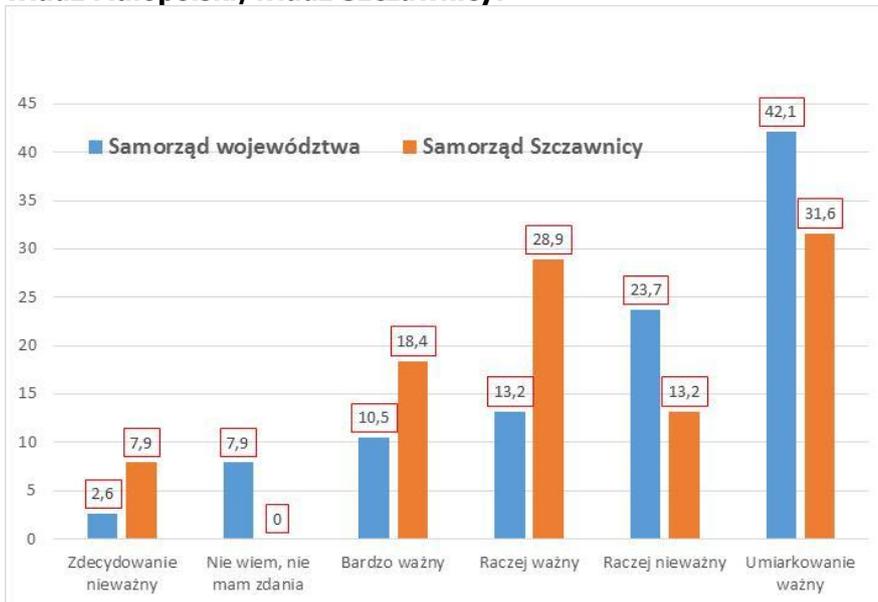
Wykres 20. Co należy rozwijać, by oferta uzdrowskowo-rekreacyjna Szczawnicy była jeszcze atrakcyjniejsza?

Źródło: Badania ankietowe metodą CAWI prowadzone w lutym i marcu 2016 na potrzeby opracowania PRU

Wykres 21. Jakich form (jakiej oferty) aktywności sportowo-rekreacyjnej dla osób odwiedzających Szczawnicę najbardziej brakuje (ich oferta jest zbyt mała) – jakie braki sygnalizują kuracjusze?

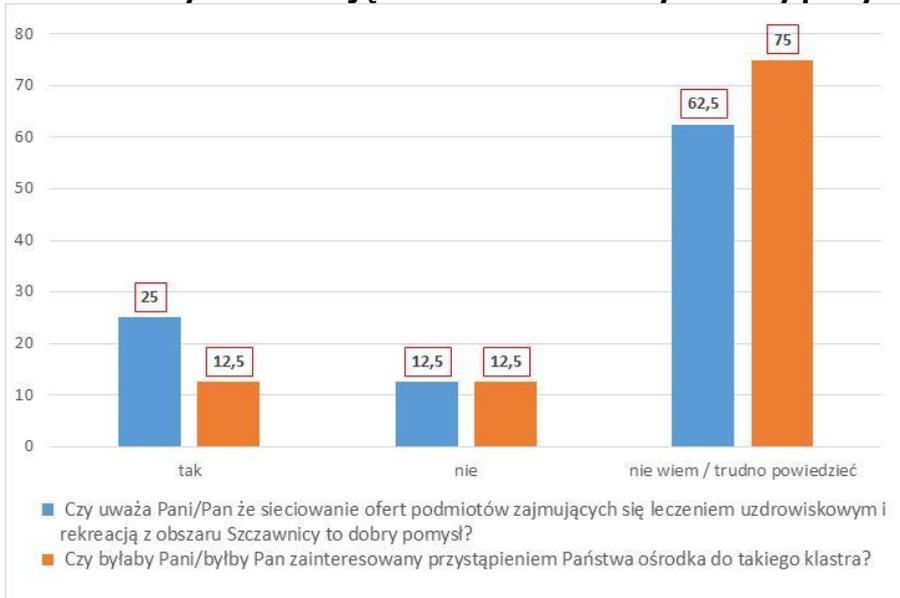
Źródło: Badania ankietowe metodą CAWI prowadzone w lutym i marcu 2016 na potrzeby opracowania PRU

Wykres 22. Jak Pana/Pani zdaniem traktowany jest rozwój funkcji uzdrowiskowych Małopolski (w tym Szczawnicy) przez samorząd województwa, a jak przez samorząd Szczawnicy (proszę ocenić działania podejmowane w tym zakresie na przestrzeni ostatniej dekady). Jest on dla władz Małopolski/władz Szczawnicy:

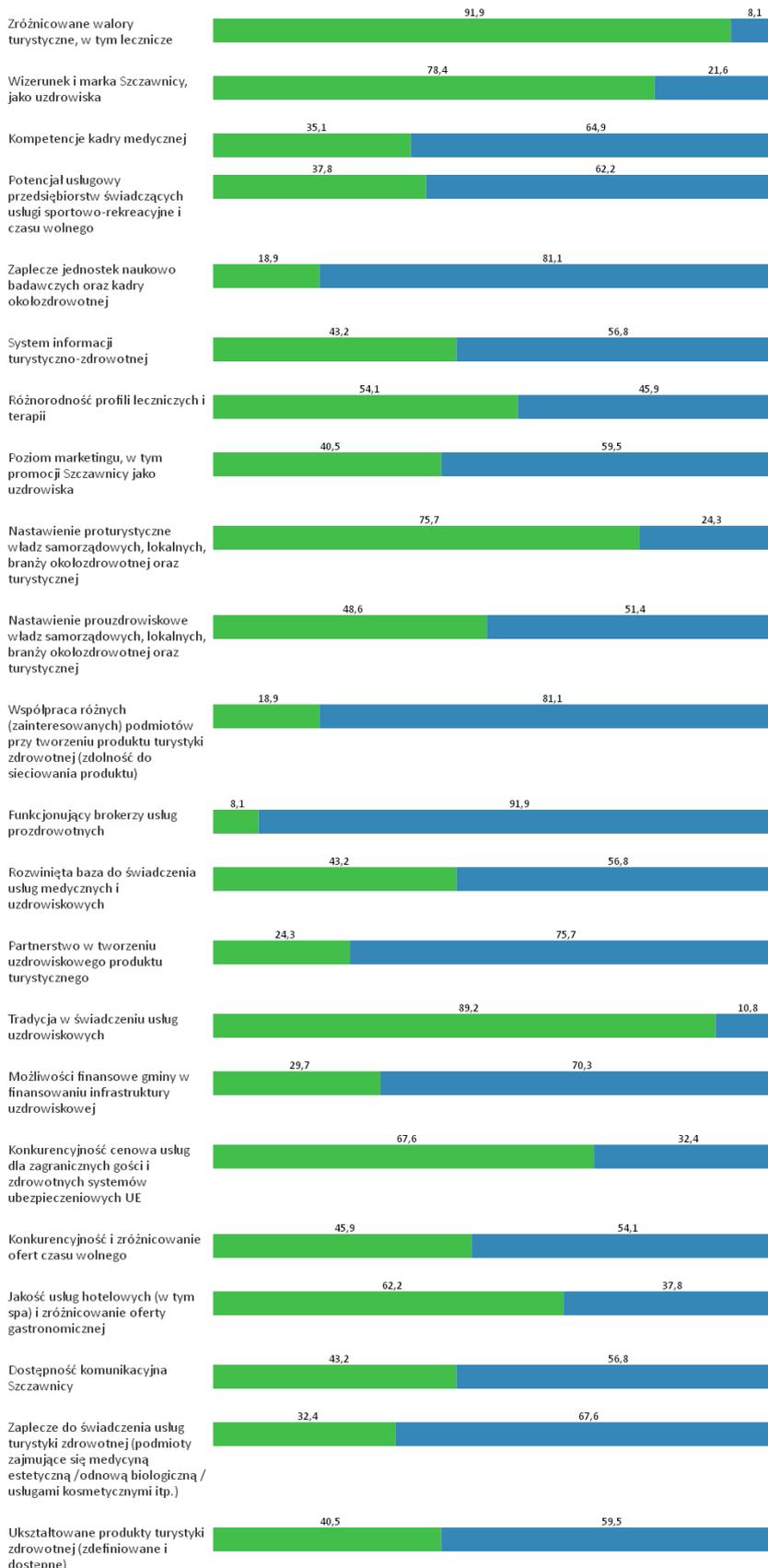
Źródło: Badania ankietowe metodą CAWI prowadzone w lutym i marcu 2016 na potrzeby opracowania PRU

Wykres 23. Czy uważa Pani/Pan że sieciowanie ofert podmiotów zajmujących się leczeniem uzdrowiskowym i rekreacją z obszaru Szczawnicy to dobry pomysł?

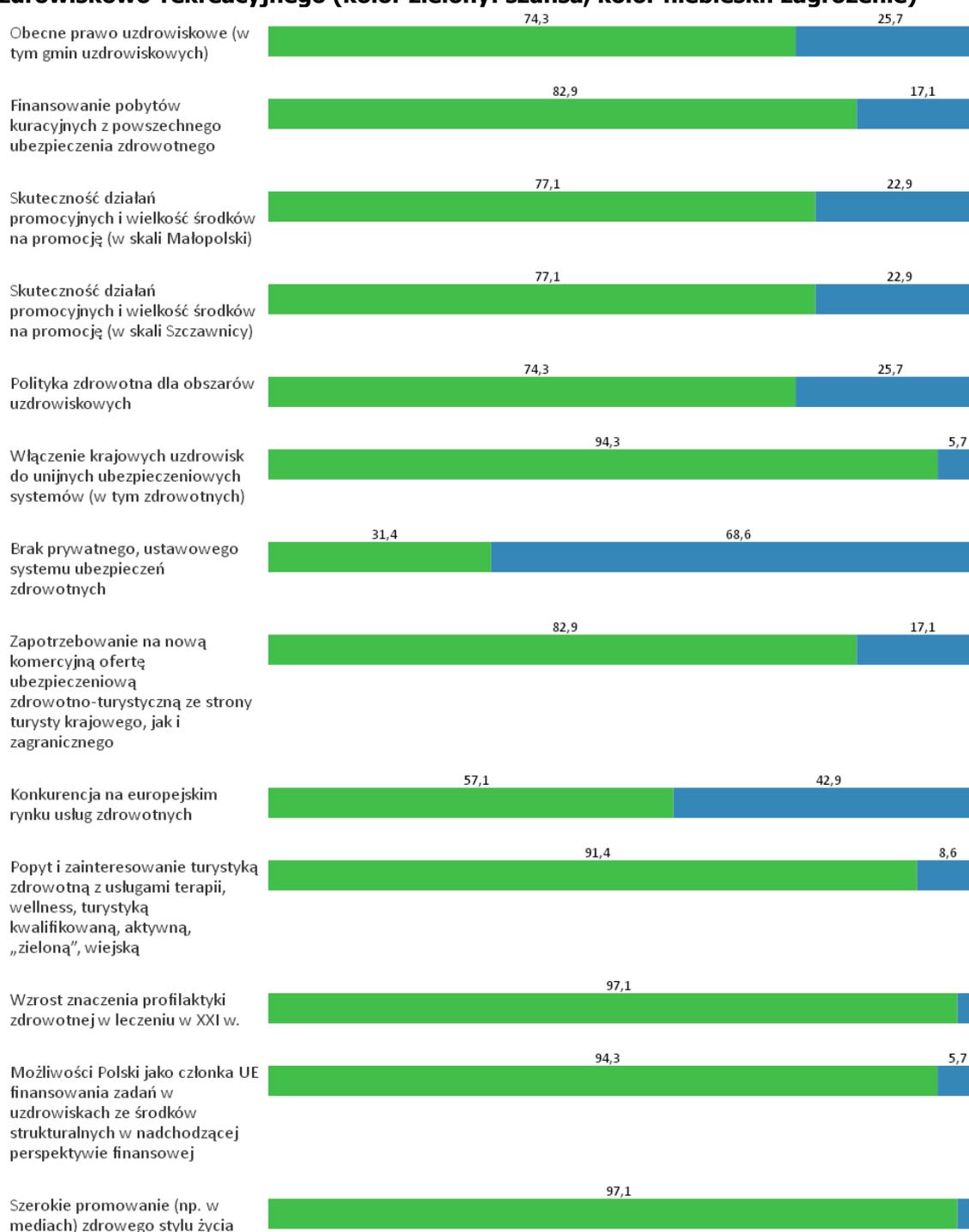

Źródło: Badania ankietowe metodą CAWI prowadzone w lutym i marcu 2016 na potrzeby opracowania PRU

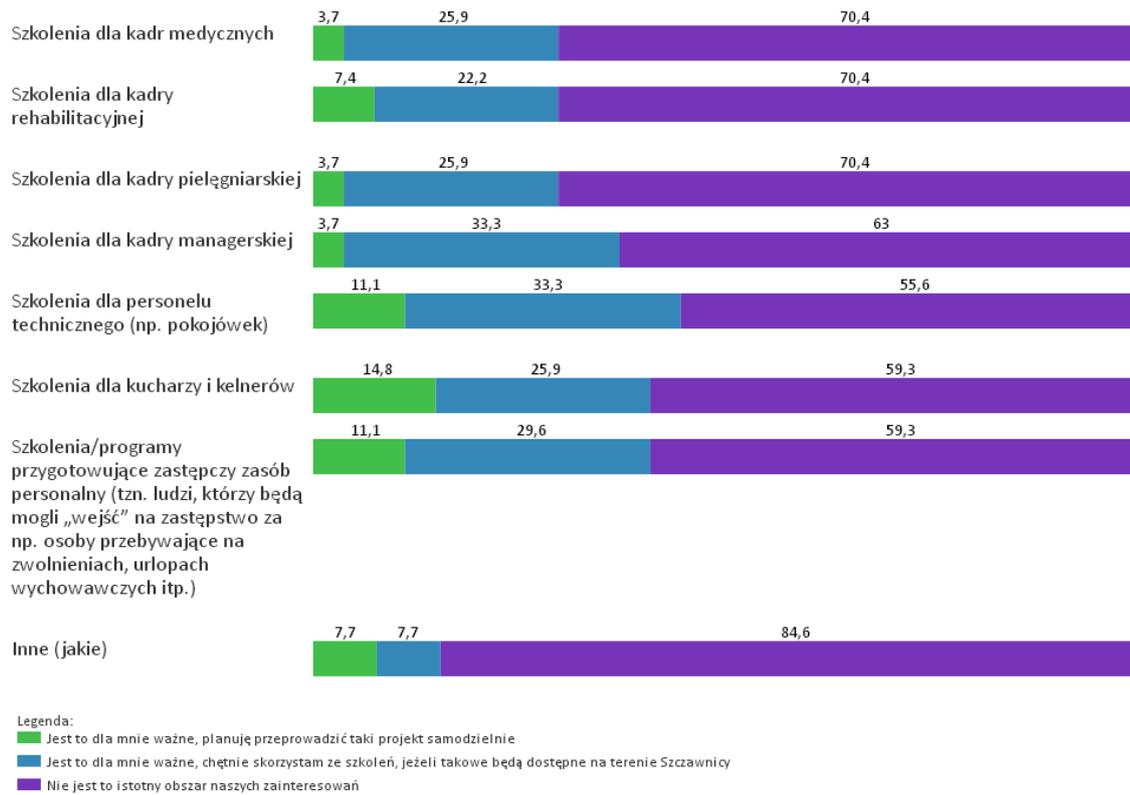
Wykres 24. Analiza silnych i słabych stron Szczawnicy jako miejscowości uzdrowskiej (kolor zielony: szansa, kolor niebieski: zagrożenie)

Źródło: Badania ankietowe metodą CAWI prowadzone w lutym i marcu 2016 na potrzeby opracowania PRU

Wykres 25. Analiza szans i zagrożeń dla rozwoju Szczawnicy oraz jej wiodącego profilu uzdrowskowo-rekreacyjnego (kolor zielony: szansa, kolor niebieski: zagrożenie)

Źródło: Badania ankietowe metodą CAWI prowadzone w lutym i marcu 2016 na potrzeby opracowania PRU

Wykres 26. Jakie projekty miękkie (doradcze, szkoleniowe) uważa Pan/Pani za niezbędne dla swojego ośrodka w perspektywie najbliższych 5 lat

Źródło: Badania ankietowe metodą CAWI prowadzone w lutym i marcu 2016 na potrzeby opracowania PRU